

Contents

శ్రీమద్ వాల్మీకియే రామాయణే ఉత్తరకాణ్డమ్	7
సర్గ 1	7
సర్గ 2	13
సర్గ 3	18
సర్గ 4	24
సర్గ 5	29
సర్గ 6	36
సర్గ 7	47
సర్గ 8	55
సర్గ 9	60
సర్గ 10	67
సర్గ 11	74
సర్గ 12	82
సర్గ 13	87
సర్గ 14	93
సర్గ 15	97
సర్గ 16	104
సర్గ 17	112
సర్గ 18	119

సర్గ 19.....	124
సర్గ 20.....	129
సర్గ 21.....	135
సర్గ 22.....	142
సర్గ 23.....	149
సర్గ 24.....	158
సర్గ 25.....	164
సర్గ 26.....	172
సర్గ 27.....	181
సర్గ 28.....	189
సర్గ 29.....	196
సర్గ 30.....	203
సర్గ 31.....	211
సర్గ 32.....	218
సర్గ 33.....	229
సర్గ 34.....	233
సర్గ 35.....	240
సర్గ 36.....	250
సర్గ 37.....	260
సర్గ 38.....	263

సర్గ 39.....	268
సర్గ 40.....	273
సర్గ 41.....	278
సర్గ 42.....	281
సర్గ 43.....	286
సర్గ 44.....	290
సర్గ 45.....	293
సర్గ 46.....	297
సర్గ 47.....	302
సర్గ 48.....	305
సర్గ 49.....	309
సర్గ 50.....	313
సర్గ 51.....	316
సర్గ 52.....	321
సర్గ 53.....	324
సర్గ 54.....	328
సర్గ 55.....	331
సర్గ 56.....	334
సర్గ 57.....	339
సర్గ 58.....	342

సర్గ 59.....	346
సర్గ 60.....	349
సర్గ 61.....	352
సర్గ 62.....	356
సర్గ 63.....	359
సర్గ 64.....	364
సర్గ 65.....	367
సర్గ 66.....	373
సర్గ 67.....	376
సర్గ 68.....	380
సర్గ 69.....	383
సర్గ 70.....	389
సర్గ 71.....	392
సర్గ 72.....	396
సర్గ 73.....	399
సర్గ 74.....	402
సర్గ 75.....	408
సర్గ 76.....	411
సర్గ 77.....	419
సర్గ 78.....	422

సర్గ 79.....	427
సర్గ 80.....	430
సర్గ 81.....	433
సర్గ 82.....	436
సర్గ 83.....	439
సర్గ 84.....	442
సర్గ 85.....	445
సర్గ 86.....	448
సర్గ 87.....	451
సర్గ 88.....	456
సర్గ 89.....	459
సర్గ 90.....	463
సర్గ 91.....	467
సర్గ 92.....	471
సర్గ 93.....	474
సర్గ 94.....	477
సర్గ 95.....	482
సర్గ 96.....	485
సర్గ 97.....	488
సర్గ 98.....	492

సర్ః 99	497
సర్ః 100	500
సర్ః 101	504
సర్ః 102	507
సర్ః 103	509
సర్ః 104	512
సర్ః 105	515
సర్ః 106	518
సర్ః 107	521
సర్ః 108	524
సర్ః 109.....	530
సర్ః 110	533
సర్ః 111	538

శ్రీమద్ వాల్మీకీయే రామాయణే ఉత్తరకాండమ్

సర్గః 1

- ప్రాప్తరాజ్యస్య రామస్య రాక్షసానాం వధే కృతే।
ఆజగ్మర్ముషయః సర్వే రాఘవం ప్రతినన్దితుమ్॥ 7.1.1
- కౌశికో థ యవక్రీతో గార్గ్యో గాలవ ఏవ చ। కణ్వో మేధాతిథేః
పుత్రః పూర్వస్యాం దిశి యే శ్రితాః॥ 7.1.2
- స్వస్త్వాత్రేయో థ భగవాన్నముచిః ప్రముచిస్తథా। ఆజగ్మస్తే
సహగస్త్వా యే శ్రితా దక్షిణాం దిశమ్॥ 7.1.3
- నృషద్గుః కవషో ధామ్యో రౌద్రేయశ్చ మహానృషిః। తే ప్యాజగ్మః
సశిష్యా వై యే శ్రితాః పశ్చిమాం దిశమ్॥ 7.1.4
- వసిష్ఠః కశ్యపో ధాత్రిర్విశ్వామిత్రః సగౌతమః।
జమదగ్నిర్భరద్వాజస్తే పి సప్తర్షయస్తథా॥ 7.1.5
- ఉదీచ్యాం దిశి సప్తైతే నిత్యమేవ నివాసినః॥ 7.1.6

- సమ్రాప్య తే మహాత్మానో రాఘవస్య నివేశనమ్| విష్ణితాః
ప్రతిహారార్థం హుతాశనసమప్రభాః| వేదవేదాఙ్గవిదుషో
నానాశాస్త్రవిశారదాః|| 7.1.7
- ద్వాఃస్థం ప్రోవాచ ధర్మాత్మా అగస్త్యో మునిసత్తమః|
నివేద్యతాం దాశరథేర్ఋషీనస్మాన్సమాగతాన్|| 7.1.8
- ప్రతీహరస్తతస్తూర్ణమగస్త్యవచనాద్దుతమ్| సమీపం
రాఘవస్యాశు ప్రవివేశ మహాత్మనః|| 7.1.9
- నయేఙ్గితఙ్గాః సద్వత్తో దక్షో ధైర్యసమన్వితః| స రామం దృశ్య
సహసా పూర్ణచన్ద్రసమప్రభమ్|| 7.1.10
- అగస్త్యం కథయామాస సమ్రాప్తమృషిభిః సహ|| 7.1.11
- శ్రుత్వా ప్రాప్తాన్మునీంస్తాంస్తు బాలసూర్యసమప్రభాన్|
ప్రత్యువాచ తతో ద్వాస్థం ప్రవేశయ యథాసుఖమ్|| 7.1.12
- తాన్ సమ్రాప్తాన్ మునీన్ దృష్ట్వా ప్రత్యుత్థాయ కృతాఙ్గలిః|
పాద్యార్ఘ్యాదిభిరానర్చ గాం నివేద్య చ సాదరమ్|| 7.1.13

- రామో భివాద్యప్రయత ఆసనాన్యాదిదేశ హః తేషు
కాశ్చనచిత్రేషు మహత్సు చ వరేషు చ॥ 7.1.14
- కుశాంతర్ధానదత్తేషు మృగచర్మయుతేషు చ
యథార్హముపవిష్టాస్తే ఆసనేష్వపిపుజ్గవాః॥ 7.1.15
- రామేణ కుశలం పృష్టాః సశిష్టాః సపురోగమాః మహర్షయో
వేదవిదో రామం వచనమబ్రువన్॥ 7.1.16
- కుశలం నో మహాబాహో సర్వత్ర రఘునన్దన త్వాం తు దిష్ట్యా
కుశలినం పశ్యామో హతశాత్రవమ్॥ 7.1.17
- దిష్ట్యా త్వయా హతో రాజనావణో లోకరావణః న హి భారః
స తే రామ రావణః పుత్రపౌత్రవాన్॥ 7.1.18
- సధనుస్త్యం హి లోకాన్స్త్రీన్విజయేథా న సంశయః దిష్ట్యా
త్వయా హతో రామ రావణో రాక్షసేశ్వరః॥ 7.1.19
- దిష్ట్యా విజయినం త్వాద్య పశ్యామః సహ సీతయా లక్ష్మణేన చ
ధర్మాత్మన్పూత్రా త్వద్ధితకారిణా॥ 7.1.20

- మాతృభిర్భాతృసహితం పశ్యామోద్య వయం నృపః దిష్ట్వా
ప్రహస్తో వికటో విరూపాక్షో మహోదరః॥ అకమ్పనశ్చ దుర్ధరో
నిహతాస్తే నిశాచరాః॥ 7.1.21
- యస్య ప్రమాణాద్విపులం ప్రమాణం నేహ విద్యతే॥ దిష్ట్వా తే
సమరే రామ కుమ్భకర్ణో నిపాతితః॥ 7.1.22
- త్రిశిరాశ్చాతికాయశ్చ దేవాంతకనరాంతకౌ॥ దిష్ట్వా తే నిహతా
రామ మహావీర్యా నిశాచరాః॥ 7.1.23
- కుమ్భశ్చైవ నికుమ్భశ్చ రాక్షసౌ భీమదర్శనౌ॥ దిష్ట్వా తౌ నిహతౌ
రామ కుమ్భకర్ణసుతౌ మృధే॥ 7.1.24
- యుద్ధోన్మత్తశ్చ మత్తశ్చ కాలాంతకయమోపమౌ॥ యజ్ఞకోపశ్చ
బలవాన్ధూమ్రాక్షో నామ రాక్షసః॥ 7.1.25
- కుర్వంతః కదనం ఘోరమేతే శస్త్రాస్త్రపారగాః॥
అంతకప్రతిమైర్బాణైర్దిష్ట్వా వినిహతాస్త్యయా॥ 7.1.26

- దిష్ట్యా త్వం రాక్షసేన్ద్రేణ ద్వన్వయుద్ధముపాగతః।
దేవతానామవధ్యేన విజయం ప్రాప్తవానసి॥ 7.1.27
- సజ్జ్యే తస్య న కిచ్ఛిత్తు రావణస్య పరాభవః।
ద్వన్వయుద్ధమనుప్రాప్తో దిష్ట్యా తే రావణిర్హతః॥ 7.1.28
- దిష్ట్యా తస్య మహాబాహో కాలస్యేవాభిధావతః। ముక్తః
సురరిపోర్హీర ప్రాప్తశ్చ విజయస్త్వయా॥ 7.1.29
- అభినన్దామ తే సర్వే సంశ్రుత్యేన్ద్రజితో వధమ్। సో వధ్యః
సర్వభూతానాం మహామాయాధరో యుధి॥ 7.1.30
- విస్మయస్త్యేష చాస్మాకం తచ్ఛ్రుత్యేన్ద్రజితం హతమ్॥ 7.1.31
- ఏతే చాన్యే చ బహవో రాక్షసాః కామరూపిణః। దిష్ట్యా త్వయా
హతా వీరా రఘూణాం కులవర్ధన॥ 7.1.32
- దత్త్వా పుణ్యామిమాం వీర సౌమ్యామభయదక్షిణామ్।
- దిష్ట్యా వర్ధసి కాకుత్స్థ జయేనామిత్రకర్శన॥ 7.1.33

- శ్రుత్వా తు తేషాం వచనమృషీణాం భావితాత్మనామ్।
విస్మయం పరమం గత్వా రామః ప్రాశ్నాల్లిరబ్రవీత్॥ 7.1.34
- భగవంతః కుమ్భకర్ణం రావణం చ నిశాచరమ్। అతిక్రమ్య
మహావీర్యా కిం ప్రశంసథ రావణీమ్॥ 7.1.35
- మహోదరం ప్రహస్తం చ విరూపాక్షం చ రాక్షసమ్।
మత్తోన్మత్తా చ దుర్ధర్షా దేవాన్తకనరాన్తకౌ।
- అతిక్రమ్య మహావీర్యాన్ కిం ప్రశంసథ రావణీమ్॥ 7.1.36
- అతికాయం త్రిశిరసం ధూమ్రాక్షం చ నిశాచరమ్। అతిక్రమ్య
మహావీర్యాన్కిం ప్రశంసథ రావణీమ్॥ 7.1.37
- కీదృశో వై ప్రభావో స్య కిం బలం కః పరాక్రమః। కేన వా
కారణేనైష రావణాదతిరిచ్యతే॥ 7.1.38
- శక్యం యది మయా శ్రోతుం న ఖల్వాజ్ఞాపయామి వః। యది
గుహ్యం న చేద్వక్తుం శ్రోతుమిచ్ఛామి కథ్యతామ్॥ 7.1.39

- శక్రో పి విజితస్తేన కథం లబ్ధవరశ్చ సః॥ కథం చ
బలవానన్పుత్రో న పితా తస్య రావణః॥ 7.1.40
- కథం పితుశ్చాభ్యధికో మహాహవే శక్రస్య జేతా హి కథం స
రాక్షసః॥ వరాశ్చ లబ్ధాః కథయస్వ మేద్య తత్పుచ్చతశ్చాస్య
మునీన్త సర్వమ్॥ 7.1.41

సర్గః 2

- తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా రాఘవస్య మహాత్మనః॥
కుమ్భయోనిర్మిహతేజా రామమేతదువాచ హ॥ 7.2.1
- శృణు రామ కథావృత్తం తస్య తేజోబలం మహత్॥ జఘాన
శత్రూన్యేనాసౌ న చ వధ్యః స శత్రుభిః॥ 7.2.2
- తావత్తే రావణస్యేదం కులం జన్మ చ రాఘవ॥ వరప్రదానం చ
తథా తస్మై దత్తం బ్రవీమి తే॥ 7.2.3
- పురా కృతయుగే రామ ప్రజాపతిసుతః ప్రభుః॥ పులస్త్యో నామ
బ్రహ్మర్షిః సాక్షాదివ పితామహః॥ 7.2.4

- నానుకీర్త్యా గుణాస్తస్య ధర్మతః శీలతస్తథా ప్రజాపతేః పుత్ర ఇతి వక్తుం శక్యం హి నామతః॥ 7.2.5
- ప్రజాపతిసుతత్వేన దేవానాం వల్లభో హి సః హృష్టః సర్వస్య లోకస్య గుణైః శుభైర్మహామతిః॥ 7.2.6
- స తు ధర్మప్రసజ్గేన మేరోః పార్శ్వే మహాగిరేః తృణవిన్ద్వాశ్రమం గత్వా న్యవసన్మునిపుంజవః॥ 7.2.7
- తపస్తేపే స ధర్మాత్మా స్వాధ్యాయనియతేన్ద్రియః గత్వాశ్రమపదం తస్య విఘ్నం కుర్వన్తి కన్యకాః॥ 7.2.8
- దేవపన్నగకన్యాశ్చ రాజర్షితనయాశ్చ యాః క్రీడన్త్యో స్సరసశ్చైవ తం దేశముపపేదిరే॥ 7.2.9
- సర్వర్తుషూపభోగ్యత్వాద్రమ్యత్వాత్కాననస్య చ నిత్యశస్తాస్తు తం దేశం గత్వా క్రీడన్తి కన్యకాః॥ 7.2.10

- దేశస్య రమణీయత్వాత్పులస్త్యో యత్ర స ద్విజః| గాయన్త్యో
వాదయన్త్యశ్చ లాసయన్త్యస్తథైవ చ| మునేస్తపస్వినస్తస్య విఘ్నం
చక్రురనిన్దితాః|| 7.2.11
- అథ క్రుద్ధో మహాతేజా వ్యాజహార మహామునిః| యా మే
దర్శనమాగచ్ఛేత్సా గర్భం ధారయిష్యతి|| 7.2.12
- తాస్తు సర్వాః ప్రతిశ్రుత్య తస్య వాక్యం మహాత్మనః|
బ్రహ్మశాపభయాద్భీతాస్తం దేశం నోపచక్రముః|| 7.2.13
- తృణబిన్దోస్తు రాజర్షేస్తనయా న శృణోతి తత్|| 7.2.14
- గత్వాశ్రమపదం తత్ర విచచార సునిర్భయా| న సాపశ్యత్స్థితా
తత్ర కాఞ్చిదభ్యాగతాం సఖీమ్|| 7.2.15
- తస్మిన్కాలే మహాతేజాః ప్రాజాపత్యో మహానృషిః|
స్వాధ్యాయమకరోత్తత్ర తపసా భావితః స్వయమ్|| 7.2.16
- సా తు వేదశ్రుతిం శ్రుత్వా దృష్ట్వా వై తపసో నిధిమ్|
అభవత్పాణ్డుదేహో సా సువృణ్ణితశరీరజా|| 7.2.17

- వభూవ చ సముద్వీగ్నా దృష్ట్వా తద్దోషమాత్మనః। ఇదం మే
కిన్వీతి జ్ఞాత్వా పితుర్గత్వా శ్రమే స్థితా॥ 7.2.18
- తాం తు దృష్ట్వా తథాభూతాం తృణవిన్దురథాబ్రవీత్। కిం
త్వమేతత్త్వసదృశం ధారయస్యాత్మనో వపుః॥ 7.2.19
- సా తు కృత్వాశ్శాలిం దీనా కన్యోవాచ తపోధనమ్। న జానే
కారణం తాత యేన మే రూపమీదృశమ్॥ 7.2.20
- కిం తు పూర్వం గతాస్మ్యేకా మహారేర్భావితాత్మనః।
పులస్త్యస్యాశ్రమం దివ్యమన్వేష్టుం స్వసఖీజనమ్॥ 7.2.21
- న చ పశ్యామ్యహం తత్ర కాశ్చీదభ్యాగతాం సఖీమ్। రూపస్య
తు విపర్యాసం దృష్ట్వా త్రాసాదిహగతా॥ 7.2.22
- తృణబిన్దుస్తు రాజర్షిస్తపసా ద్యోతితప్రభః। ధ్యానం వివేశ
తచ్ఛాపి హ్యపశ్యదృషికర్మజమ్॥ 7.2.23
- స తు విజ్ఞాయ తం శాపం మహారేర్భావితాత్మనః। గృహీత్వా
తనయాం గత్వా పులస్త్యమిదమబ్రవీత్॥ 7.2.24

- భగవంస్తనయాం మే త్వం గుణైః స్వైరేవ భూషితామ్| భిక్షాం
ప్రతిగృహాణేమాం మహార్షే స్వయముద్యతామ్|| 7.2.25
- తపశ్చరణయుక్తస్య శ్రమ్యమాణేన్ద్రియస్య తే| శుశ్రూషణపరా
నిత్యం భవిష్యతి న సంశయః|| 7.2.26
- తం బ్రువాణం తు తద్వాక్యం రాజర్షిం ధార్మికం తదా|
జిఘ్క్షురబ్రవీత్కన్యాం బాఢమిత్యేవ స ద్విజః|| 7.2.27
- దత్త్వా స తు యథాన్యాయం స్వమాశ్రమపదం గతః| సాపి
తత్రావసత్కన్యా తోషయన్తీ పతిం గుణైః|| 7.2.28
- తస్యాస్తు శీలవృత్తాభ్యాం తుతోష మునిపుజ్గవః| ప్రీతః స తు
మహాతేజా వాక్యమేతదువాచ హ|| 7.2.29
- పరితుష్టో స్మి సుశ్రోణీ గుణానాం సమృదా భృశమ్| తస్మాదే
దదామ్యద్య పుత్రమాత్మసమం తవ|| 7.2.30
- ఉభయోర్వంశకర్తారం పౌలస్త్య ఇతి విశ్రుతమ్| యస్మాత్తు
విశ్రుతో వేదస్త్యయైషో ధ్యయతో మమ|| 7.2.31

- తస్మాత్ప విశ్రవా నామ భవిష్యతి న సంశయః! ఏవముక్తా తు సా దేవీ ప్రహృష్టేనాంతరాత్మనా॥ 7.2.32
- అచిరేణైవ కాలేనాసూత విశ్రవసం సుతమ్! త్రిషు లోకేషు విఖ్యాతం యశోధర్మసమన్వితమ్॥ 7.2.33
- శ్రుతిమాన్సమదర్శీ చ వ్రతాచారరతస్తథా! పితేవ తపసా యుక్తో హ్యభవద్విశ్రవా మునిః॥ 7.2.34

సర్గః 3

- అథ పుత్రః పులస్త్యస్య విశ్రవా మునిపుజ్జవః! అచిరేణైవ కాలేన పితేవ తపసి స్థితః॥ 7.3.1
- సత్యవాఞ్ఘ్నోలవాఞ్ఘ్నః స్వాధ్యాయనిరతః శుచిః! సర్వభోగేష్వసంసక్తో నిత్యం ధర్మపరాయణః॥ 7.3.2
- జ్ఞాత్వా తస్య తు తద్వృత్తం భరద్వాజో మహామునిః! దదౌ విశ్రవసే భార్యాం స్వసుతాం దేవవర్ణినీమ్॥ 7.3.3

- ప్రతిగృహ్య తు ధర్మేణ భరద్వాజసుతాం తదా।
ప్రజాన్వేక్షికయా బుద్ధ్యా శ్రేయో హ్యస్య విచింతయన్॥ 7.3.4
- ముదా పరమయా యుక్తో విశ్రవా మునిపుంగవః। స తస్యాం
వీర్యసమ్పన్నమపత్యం పరమాద్భుతమ్॥ 7.3.5
- జనయామాస ధర్మజ్ఞః సర్వైర్బ్రహ్మగుణైర్యుతమ్। తస్మిన్జాతే
తు సంహృష్టః సమ్భభూవ పితామహః॥ 7.3.6
- దృష్ట్వా శ్రేయస్కరీం బుద్ధిం ధనాధ్యక్షో భవిష్యతి నామ
తస్యాకరోత్రీతః సార్థం దేవర్షిభిస్తదా॥ 7.3.7
- యస్మాద్విశ్రవసో పత్యం సాదృశ్యాద్విశ్రవా ఇవ।
తస్మాద్విశ్రవణో నామ భవిష్యత్వేష విశ్రుతః॥ 7.3.8
- స తు వైశ్రవణస్తత్ర తపోవనగతస్తదా। అవర్థతాహుతిహుతో
మహాతేజా యథానలః॥ 7.3.9
- తస్యాశ్రమపదస్థస్య బుద్ధిర్జజ్ఞే మహాత్మనః। చరిష్యే పరమం
ధర్మం ధర్మో హి పరమా గతిః॥ 7.3.10

- స తు వర్షసహస్రాణి తపస్తప్త్యా మహావనే! యన్త్రితో
నియమైరుగైశ్చకార సుమహత్తపః॥ 7.3.11
- పూర్ణే వర్షసహస్రాన్తే తం తం విధిమకల్పయత్! జలాశీ
మారుతాహరో నిరాహారస్తథైవ చ॥ 7.3.12
- ఏవం వర్షసహస్రాణి జగ్ముస్తాన్యేకవర్షవత్! అథ ప్రీతో
మహాతేజాః సేన్తైః సురగణైః సహ॥ 7.3.13
- గత్వా తస్యాశ్రమపదం బ్రహ్మాదం వాక్యమబ్రవీత్! పరితుష్టో
స్మి తే వత్స కర్మణానేన సువ్రత! వరం వృణీష్వ భద్రం తే
వరార్హస్త్వం మహామతే॥ 7.3.14
- అథాబ్రవీద్వైశ్రవణః పితామహముపస్థితమ్!
భగవన్లోకపాలత్వమిచ్ఛేయం విత్తరక్షణమ్॥ 7.3.15
- అథాబ్రవీద్వైశ్రవణం పరితుష్టేన చేతసా! బ్రహ్మ సురగణైః
సార్థం బాధమిత్యేవ హృష్టవత్॥ 7.3.16
- అహం వై లోకపాలానాం చతుర్థం ప్రష్టముద్యతః॥ 7.3.17

- యమేన్ద్రవరుణానాం చ పదం యత్తవ చేప్పితమ్ తద్గచ్ఛ త్వం
హి ధర్మజ్ఞ నిధీశత్వమవాప్నుహి శక్రామ్బుపయమానాం చ
చతుర్థస్త్వం భవిష్యసి॥ 7.3.18
- ఏతచ్ఛ పుష్పకం నామ విమానం సూర్యసన్నిభమ్।
ప్రతిగృహ్ణిష్య యానార్థం త్రిదశైః సమతాం వ్రజ॥ 7.3.19
- స్వస్తి తే స్తు గమిష్యామః సర్వ ఏవ యథాగతమ్ కృతకృత్యా
వయం తాత దత్త్వా తవ వరద్వయమ్॥ 7.3.20
- ఇత్యుక్త్వా స గతో బ్రహ్మ స్వస్థానం త్రిదశైః సహ॥ 7.3.21
- గతేషు బ్రహ్మపూర్వేషు దేవేష్వథ నభస్థలమ్ వనే స పితరం
ప్రాహ ప్రాశ్నాతిః ప్రయతాత్మవాన్ నివాసనం న మే దేవో విదధే
స ప్రజాపతిః॥ 7.3.22
- భగవఁల్లబ్ధవానస్మి వరమిష్టం పితామహాత్ తం పశ్య
భగవన్కృచ్ఛిన్నివాసం సాధు మే ప్రభో॥ 7.3.23

- న చ పీడా భవేద్యత ప్రాణినో యస్య కస్యచిత్ | ఏవముక్తస్తు
పుత్రేణ విశ్రవా మునిపుంగవః॥ 7.3.24
- వచనం ప్రాహ ధర్మజ్ఞః శ్రూయతామితి సత్తమః |
దక్షిణస్యోదధేస్తీరే త్రికూటో నామ పర్వతః॥ 7.3.25
- తస్యాగ్రే తు విశాలా సా మహేన్ద్రస్య పురీ యథా | లజ్కా నామ
పురీ రమ్యా నిర్మితా విశ్వకర్మణా॥ 7.3.26
- రాక్షసానాం నివాసార్థం యథేన్ద్రస్యామరావతీ | తత్ర త్వం వస
భద్రం తే లజ్కాయాం నాత్ర సంశయః॥ 7.3.27
- హేమప్రాకారపరిఘా యన్త్రశస్త్రసమావృతా | రమణీయా పురీ
సా హి రుక్మవైడూర్యతోరణా॥ 7.3.28
- రాక్షసైః సా పరిత్యక్తా పురా విష్ణుభయార్ధితైః | శూన్యా
రక్షోగణైః సర్వైరసాతలతలం గతైః॥ 7.3.29
- శూన్యా సమృత్తి లజ్కా సా ప్రభుస్తస్యా న విద్యతే | స త్వం తత్ర
నివాసాయ గచ్ఛ పుత్ర యథాసుఖమ్॥ 7.3.30

- నిర్దోషస్తత్ర తే వాసో న బాధాస్తత్ర కస్యచిత్ | ఏతచ్ఛత్యా స
ధర్మాత్మా ధర్మిష్ఠం వచనం పితుః॥ 7.3.31

- నివాసయామాస తదా లఙ్కాం పర్వతమూర్ధని
నైర్ఋతానాం సహస్రైస్తు హృష్టైః ప్రముదుతైః సహ॥
7.3.32

- అచిరేణైవ కాలేన సమ్పూర్ణా తస్య శాసనాత్॥ 7.3.33

- స తు తత్రావసత్ప్రీతో ధర్మాత్మా నైర్ఋతర్షభః
సముద్రపరిఘాయాం తు లఙ్కాయాం విశ్రవాత్మజః॥
7.3.34

- కాలే కాలే తు ధర్మాత్మా పుష్పకేణ ధనేశ్వరః
అభ్యాగచ్ఛద్వినీతాత్మా పితరం మాతరం చ హి॥ 7.3.35

- స దేవగన్ధర్వగణైరభిష్టుతస్తథాప్సరోన్మత్యవిభూషితాలయః
గభస్తిభిః సూర్య ఇవావభాసయన్పితుః సమీపం ప్రయయౌ స
విత్తపః॥ 7.3.36

సర్గ: 4

- శ్రుత్వాగస్త్యేరితం వాక్యం రామో విస్మయమాగతః।
కథమాసీత్తు లజ్కాయాం సమ్భవో రక్షసాం పురా॥ 7.4.1
- తతః శిరః కమ్పయిత్వా త్రేతాగ్నిసమవిగ్రహమ్। తమగస్త్యం
ముహుర్భుష్ట్యా స్మయమానో భృభాషత॥ 7.4.2
- భగవన్పూర్వమప్యేషా లజ్కాసీత్ప్రిశితాశినామ్। శ్రుత్వేదం
భగవద్వాక్యం జాతో మే విస్మయః పరః॥ 7.4.3
- పులస్త్యవంశాదుద్భూతా రాక్షసా ఇతి నః శ్రుతమ్।
ఇదానీమన్యతశ్చాపి సమ్భవః కీర్తితస్త్యయా॥ 7.4.4
- రావణాత్కుమ్భకర్ణాచ్చ ప్రహస్తాద్వికటాదపి। రావణస్య చ
పుత్రేభ్యః కిం ను తే బలవత్తరాః॥ 7.4.5
- క ఏషాం పూర్వకో బ్రహ్మన్కిన్నామా చ బలోత్కటః।
అపరాధం చ కం ప్రాప్య విష్ణునా ద్రావితాః కథమ్॥ 7.4.6

- ఏతద్విస్తరతః సర్వం కథయస్య మమానఘః కుతూహలమిదం
మహ్యం నుద భానుర్యథా తమః॥ 7.4.7
- రాఘవస్య వచః శ్రుత్వా సంస్కారలఙ్కృతం శుభమ్।
ఈషద్విస్మయమానస్తమగస్త్యః ప్రాహ రాఘవమ్॥ 7.4.8
- ప్రజాపతిః పురా సృష్ట్వా హ్యపః సలిలసమ్భవః తాసాం
గోపాయనే సత్త్వానసృజత్పద్మసమ్భవః॥ 7.4.9
- తే సత్త్వాః సత్త్వకర్తారం వినీతవదుపస్థితాః కిం కుర్మ ఇతి
భాషంతః క్షుత్ప్రిపాసాభయార్దితాః॥ 7.4.10
- ప్రజాపతిస్తు తాన్యాహ సత్త్వాని ప్రహసన్నివః ఆభాష్య వాచా
యత్నేన రక్షధ్యమితి మానదః॥ 7.4.11
- రక్షామేతి చ తత్రాన్యే జక్షామ ఇతి చాపరే।
భుక్షితాభుక్షితైరుక్తస్తతస్తానాహ భూతకృత్॥ 7.4.12
- రక్షామేతి చ యైరుక్తం రాక్షసాస్తే భవన్తు వః జక్షామ ఇతి
యైరుక్తం యక్షా ఏవ భవన్తు వః॥ 7.4.13

- తత్ర హేతిః ప్రహేతిశ్చ భ్రాతరౌ రాక్షసాధిపౌ।
మధుకైటభసజ్కౌశౌ బభూవతురరిన్దమౌ॥ 7.4.14
- ప్రహేతిర్ధార్మికస్తత్ర తపోవనగతస్తదా హేతిర్దారక్రియార్థే తు
పరం యత్నమథాకరోత్॥ 7.4.15
- స కాలభగినీం కన్యాం భయాం నామ భయావహామ్।
ఉదావహదమేయాత్మా స్వయమేవ మహామతిః॥ 7.4.16
- స తస్యాం జనయామాస హేతీ రాక్షసపుజ్గవః పుత్రం
పుత్రవతాం శ్రేష్ఠో విద్యుత్కేశ ఇతి శ్రుతమ్॥ 7.4.17
- విద్యుత్కేశో హేతిపుత్రః స దీప్తార్కసమప్రభః వ్యవర్ధత
మహాతేజాస్తోయమధ్య ఇవామ్బుదః॥ 7.4.18
- స యదా యౌవనం భద్రమనుప్రాప్తో నిశాచరః తతో
దారక్రియాం తస్య కర్తుం వ్యవసితః పితా॥ 7.4.19
- సన్ధ్యాయాస్తనయాం సో థ సన్ధ్యాతుల్యాం ప్రభావతః।
వరయామాస పుత్రార్థం హేతీ రాక్షసపుజ్గవః॥ 7.4.20

- అవశ్యమేవ దాతవ్యా పరస్మై సేతి సన్ధ్యయా చిన్తయిత్వా
సుతా దత్తా విద్యుత్కేశాయ రాఘవ॥ 7.4.21
- సన్ధ్యాస్తానయాం లబ్ధ్యా విద్యుత్కేశో నిశాచరః॥ రమతే స్మ
తయా సార్థం పౌలోమ్యా మఘవానివ॥ 7.4.22
- కేనచిత్త్వథ కాలేన రామ సాలకటజ్కుటా
విద్యుత్కేశాద్గర్భమాప ఘనరాజిరివార్ణవత్॥ 7.4.23
- తతః సా రాక్షసీ గర్భం ఘనగర్భసమప్రభమ్॥ ప్రసూతా
మన్దరం గత్వా గజా గర్భమివాగ్నిజమ్॥ 7.4.24
- సముత్సృజ్య తు సా గర్భం విద్యుత్కేశరతార్థినీ॥ రేమే తు సార్థం
పతినా విస్మృత్య సుతమాత్మజమ్॥ 7.4.25
- ఉత్సృష్టస్తు తదా గర్భో ఘనశబ్దసమస్వనః॥ తయోత్సృష్టః స తు
శిశుః శరదర్కసమద్యుతిః॥ నిధాయాస్యే స్వయం ముష్టిం
రురోద శనకైస్తదా॥ 7.4.26

- తతో వృషభమాస్థాయ పార్వత్యా సహితః శివః।
వాయుమార్గేణ గచ్ఛన్వై శుశ్రావ రుదితస్వనమ్॥ 7.4.27
- అపశ్యదుమయా సార్థం రుదంతం రాక్షసాత్మజమ్।
కారుణ్యభావాత్పార్వత్యా భవస్త్రిపురసూదనః॥ 7.4.28
- తం రాక్షసాత్మజం చక్రే మాతురేవ వయఃసమమ్। అమరం చైవ
తం కృత్వా మహాదేవో క్షరో వ్యయః॥ 7.4.29
- పురమాకాశగం ప్రాదాత్పార్వత్యాః ప్రియకామ్యయా।
ఉమయాపి వరో దత్తో రాక్షసానాం నృపాత్మజ॥ 7.4.30
- సద్యోపలబ్ధిర్భస్యప్రసూతిః సద్య ఏవ చ। సద్య ఏవ
వయఃప్రాప్తిర్మాతురేవ వయస్సమమ్॥ 7.4.31
- తతః సుకేశో వరదానగర్వితః శ్రియం ప్రభోః ప్రాప్య హరస్య
పార్శ్వతః। చచార సర్వత్ర మహాన్మహామతిః ఖగం పురం ప్రాప్య
పురన్దరో యథా॥ 7.4.32

సర్గః 5

- సుకేశం ధార్మికం దృష్ట్వా వరలబ్ధం చ రాక్షసమ్।
గ్రామణీర్నామ గన్ధర్వో విశ్వావసుసమప్రభః॥ 7.5.1
- తస్య దేవవతీ నామ ద్వితీయా శ్రీరివాత్మజా త్రిషు లోకేషు
విఖ్యాతా రూపయౌవనశాలినీ తాం సుకేశాయ ధర్మేణ దదౌ
రక్షఃశ్రియం యథా॥ 7.5.2
- వరదానకృతైశ్చర్యం సా తం ప్రాప్య పతిం ప్రియమ్।
ఆసీద్దేవవతీ తుష్టా ధనం ప్రాప్యేవ నిర్ధనః॥ 7.5.3
- స తయా సహ సంయుక్తో రరాజ రజనీచరః।
అశ్జనాదభినిష్క్రాంతః కరేణ్యేవ మహాగజః॥ 7.5.4
- దేవవత్యాం సుకేశస్తు జనయామాస రాఘవ॥ 7.5.5
- త్రిన్ పుత్రాన్ జనయామాస త్రేతాగ్నిసమవిగ్రహాన్।
మాల్యవన్తం సుమాలిం చ మాలిం చ బలినాం వరమ్।
త్రీంస్త్రినేత్రసమాన్పుత్రాన్రాక్షసాన్రాక్షసాధిపః॥ 7.5.6

- త్రయో లోకా ఇవావ్యగ్రాః స్థితాస్త్రయ ఇవాగ్నయః। త్రయో మన్తా ఇవాత్యుగ్రాస్త్రయో ఘోరా ఇవామయాః॥ 7.5.7
- త్రయః సుకేశస్య సుతాస్త్రేతాగ్నిసమతేజసః।
వివృద్ధిమగమంస్తత్ర వ్యాధయోపేక్షితా ఇవ॥ 7.5.8
- వరప్రాప్తిం పితుస్తే తు జ్ఞాత్వేశ్వరతపోబలాత్। తపస్తప్తుం గతా మేరుం భ్రాతరః కృతనిశ్చయాః॥ 7.5.9
- ప్రగృహ్య నియమాన్ఘోరాన్రాక్షసా నృపసత్తమ। విచేరుస్తే తపో ఘోరం సర్వభూతభయావహమ్॥ 7.5.10
- సత్యార్జవశమోపేతైస్తపోభిరతిదుష్కరైః।
సంతాపయంతస్త్రీల్లోకాన్సదేవాసురమానుషాన్॥ 7.5.11
- తతో విభుశ్చతుర్వక్త్రో విమానవరమాస్థితః।
సుకేశపుత్రానామన్త్ర్య వరదో స్మిత్యభాషత॥ 7.5.12
- బ్రహ్మణం వరదం జ్ఞాత్వా సేన్తరేదేవగణైర్వృతమ్। ఊచుః ప్రాశ్నాలయః సర్వే వేపమానా ఇవ ద్రుమాః॥ 7.5.13

- తపసారాధితో దేవ యది నో దిశసే వరమ్| అజేయాః
శత్రుహంతారస్తథైవ చిరజీవినః|| 7.5.14
- ప్రభవిష్ణో భవామేతి పరస్పరమనువ్రతాః|| 7.5.15
- ఏవం భవిష్యతీత్యుక్త్వా సుకేశతనయాన్విభుః| స యయౌ
బ్రహ్మలోకాయ బ్రహ్మ బ్రాహ్మణవత్సలః|| 7.5.16
- వరం లబ్ధ్వా తు తే సర్వే రామ రాత్రిశ్చరాస్తదా|
సురాసురాన్ప్రబాధన్తే వరదానసునిర్భయాః|| 7.5.17
- తైర్వధ్యమానాస్త్రిదశాః సర్షిసజ్ఘాః సచారణాః| త్రాతారం
నాధిగచ్ఛన్తి నిరయస్థా యథా నరాః|| 7.5.18
- అథ తే విశ్వకర్మాణం శిల్పినాం వరమవ్యయమ్| ఊచుః
సమేత్య సంహృష్టా రాక్షసా రఘుసత్తమః|| 7.5.19
- ఓజస్తేజోబలవతాం మహతామాత్మతేజసా| గృహకర్తా
భవానేవ దేవానాం హృదయేప్పితమ్|| 7.5.20

- అస్మాకమపి తావత్త్వం గృహం కురు మహామతే!
హిమవన్తమపాశ్రిత్య మేరుమన్దరమేవ వా!
మహేశ్వరగృహప్రఖ్యం గృహం నః క్రియతాం మహాత్||

7.5.21

- విశ్వకర్మా తతస్తేషాం రాక్షసానాం మహాభుజః! నివాసం
కథయామాస శక్రస్యేవామరావతీమ్|| 7.5.22
- దక్షిణస్యోదధేస్తీరే త్రికూటో నామ పర్వతః! సువేల ఇతి
చాప్యన్యో ద్వితీయస్తత్ర సత్తమాః|| 7.5.23
- శిఖరే తస్య శైలస్య మధ్యమే మ్బుదసన్నిభే! శకునైరపి దుష్ప్రాపే
టఙ్కచ్చిన్నచతుర్దిశి|| 7.5.24
- త్రింశద్యోజనక్వీర్ణా శతయోజనమాయతా!
స్వర్ణప్రాకారసంవీతా హేమతోరణసంవృతా|| 7.5.25
- మయా లక్ష్మీతి నగరీ శక్రాజ్ఞప్తేన నిర్మితా! తస్యాం వసత
దుర్ధర్షా యూయం రాక్షసపుంగవాః|| 7.5.26

- అమరావతీం సమాసాద్య సేన్మా ఇవ దివౌకసః। లజ్కాదుర్గం
సమాసాద్య రాక్షసైర్బహుభిర్వృతాః॥ 7.5.27
- భవిష్యథ దురాధర్షాః శత్రూణాం శత్రుసూదనాః॥ 7.5.28
- విశ్వకర్మవచః శ్రుత్వా తతస్త్వే రాక్షసోత్తమాః। సహస్రానుచరా
భూత్వా గత్వా తామవసన్పురీమ్॥ 7.5.29
- దృఢప్రాకారపరిఖాం హైమైర్గుహశతైర్వృతామ్। లజ్కామనాప్య
తే హృష్టా న్యవసన్రజనీచరాః॥ 7.5.30
- ఏతస్మిన్నేవ కాలే తు యథాకామం చ రాఘవ। నర్మదా నామ
గన్ధర్వీ బభూవ రఘునన్దన॥ 7.5.31
- తస్యాః కాన్యాత్రయం హ్యసీత్ ధీశ్రీకిర్తిసమద్యుతి జ్యేష్ఠక్రమేణ
సా తేషాం రాక్షసానామరాక్షసీ॥ 7.5.32
- కన్యాస్తాః ప్రదదౌ హృష్టా పూర్ణచన్ద్రనిభాననాః। త్రయాణాం
రాక్షసేన్మాణాం తిస్రో గన్ధర్వకన్యకాః॥ 7.5.33

- దత్తా మాత్రా మహాభాగా నక్షత్రే భగదైవతే! కుతదారాస్తు తే
రామ సుకేశతనయాస్తదా॥ 7.5.34
- చిక్రీడుః సహ భార్యాభిరప్సరోభిరివామరాః! తతో మాల్యవతో
భార్యా సున్దరీ నామ సున్దరీ॥ 7.5.35
- స తస్యాం జనయామాస యదపత్యం నిబోధ తత్!
వజ్రముష్టిర్విరూపాక్షోదుర్ముఖశ్చైవ రాక్షసః॥ 7.5.36
- సుప్తఘ్నో యజ్ఞకోపశ్చ మత్తోన్మత్తౌ తథైవ చ! అనలా
చాభవత్కన్యా సున్దర్యాం రామ సున్దరీ॥ 7.5.37
- సుమాలినో పి భార్యాసీత్పూర్ణచంద్రనిభాననా! నామ్నా
కేతుమతీ రామ ప్రాణేభ్యో పి గరీయసీ॥ 7.5.38
- సుమాలీ జనయామాస యదపత్యం నిశాచరః! కేతుమత్యాం
మహారాజ తన్నిబోధానుపూర్వశః॥ 7.5.39
- ప్రహస్తో కమ్పనశ్చైవ వికటః కాలకార్ముఖః! ధూమ్రాక్షశ్చైవ
దణ్డశ్చ సుపార్శ్వశ్చ మహాబలః॥ 7.5.40

- సంప్రదాదిః ప్రథమశ్చైవ భాసకర్ణశ్చ రాక్షసః॥ రాకా పుష్పోత్కటా
చైవ కైకసీ చ శుచిస్మితా॥
- కుమ్భీనసీ చ ఇత్యేతే సుమాలేః ప్రసవాః స్మృతాః॥ 7.5.41
- మాలేస్తు వసుధా నామ గన్ధర్వీ రూపశాలినీ॥
భార్యాసీత్పద్మపత్రాక్షీ స్వక్షీ యక్షీవరోపమా॥ 7.5.42
- సుమాలేరనుజస్తస్యాం జనయామాస యత్ ప్రభో॥ అపత్యం
కథ్యమానం తు మయా త్వం శృణు రాఘవ॥ 7.5.43
- అనిలశ్చానలశ్చైవ హరః సమ్ప్రాతిరేవ చ॥ ఏతే విభీషణామాత్యా
మాలేయాస్తు నిశాచరః॥ 7.5.44
- తతస్తు తే రాక్షసపుంగవాస్త్రయో నిశాచరైః పుత్రశతైశ్చ
సంవృతాః॥ సురాన్సహేన్మాన్మషినాగయక్షాన్బభాధిరే
తాన్బహువీర్యదర్పితాః॥ 7.5.45

- జగద్భ్రమన్తో నిలవద్దురాసదా రణేషు మృత్యుప్రతిమానతేజసః।
వరప్రదానాదతిగర్వితా భృశం క్రతుక్రియాణాం ప్రశమంజ్కురాః
సదా॥ 7.5.46

సర్గః 6

- తైర్వధ్యమానా దేవాశ్చ ఋషయశ్చ తపోధనాః। భయార్తాః
శరణం జగ్ముర్దేవదేవం మహేశ్వరమ్॥ 7.6.1
- జగత్స్పృష్టస్తకర్తారమజమవ్యక్తరూపిణమ్। ఆధారం
సర్వలోకానామారాధ్యం పరమం గురుమ్॥ 7.6.2
- తే సమేత్య తు కామారిం త్రిపురారిం త్రిలోచనమ్। ఊచుః
ప్రాశ్నాలయో దేవా భయగద్గదభాషిణాః॥ 7.6.3
- సుకేశపుత్రైర్భగవన్ప్రీతామహవరోద్ధతైః। ప్రజాధ్యక్షప్రజాః
సర్వా బాధ్యన్తే రిపుబాధనైః॥ 7.6.4
- శరణ్యాన్యశరణ్యాని హ్యశ్రమాణి కృతాని నః। స్వర్గాచ్చ
దేవాన్ప్రచ్యావ్య స్వర్గే క్రిడన్తి దేవవత్॥ 7.6.5

- అహం విష్ణురహం రుద్రో బ్రహ్మహం దేవరాడహమ్| అహం
యమశ్చ వరుణశ్చన్ద్రో హం రవిరప్యహమ్|| 7.6.6
- ఇతి మాలీ సుమాలీ చ మాల్యవాంశ్చైవ రాక్షసాః| బాధన్తే
సమరోద్ధర్షాయే చ తేషాం పురఃసరాః| తన్నో దేవ
భయార్తానామభయం దాతుమర్హసి|| 7.6.7
- అశివం వపురాస్థాయ జహి వై దేవకణ్ఠకాన్|| 7.6.8.ధన్తే
సమరోద్ధర్షాయే చ తేషాం పురఃసరాః| ఇత్సుక్తస్తు సురైః సర్వైః
కపర్దీ నీలలోహితః| సుకేశం ప్రతి సాపేక్షః ప్రాహ
దేవగణాన్ప్రభుః|| 7.6.9
- అహం తాన్న హనిష్యామి మయావధ్యాహి తే సురాః| కిం తు
మన్తం ప్రదాస్యామి యో వై తాన్నిహనిష్యతి|| 7.6.10
- ఏతమేవ సముద్యోగం పురస్కృత్య మహర్షయః| గచ్ఛధ్వం
శరణం విష్ణుం హనిష్యతి స తాన్ప్రభుః|| 7.6.11

- తతస్తు జయశబ్దేన ప్రతినన్ద్య మహేశ్వరమ్| విష్ణోః
సమీపమాజగ్ముర్నిశాచరభయార్దితాః|| 7.6.12
- శఙ్ఖచక్రధరం దేవం ప్రణమ్య బహుమాన్య చ| ఊచుః
సమ్భ్రాంతవద్వాక్యం సుకేశతనయాన్ప్రతి|| 7.6.13
- సుకేశతనయైర్దేవ త్రిభిస్తేతాగ్నిసన్నిభైః| ఆక్రమ్య వరదానేన
స్థానాన్యపహృతాని నః|| 7.6.14
- లఙ్కా నామ పురీ దుర్గా త్రికూటశిఖరే స్థితా| తత్ర స్థితాః
ప్రబాధంతే సర్వాన్మః క్షణదాచరాః|| 7.6.15
- స త్వమస్మద్ధితార్థాయ జహి తాన్మధుసూదన| శరణం త్వాం
వయం ప్రాప్తా గతిర్భవ సురేశ్వర|| 7.6.16
- చక్రకృత్తాస్యకమలాన్నివేదయ యమాయ వై|
భయేష్వభయదో స్మాకం నాన్యోస్తి భవతా వినా|| 7.6.17
- రాక్షసాన్సమరే దుష్టాన్సానుబన్ధాన్మదోద్ధతాన్| నుదం త్వం నో
భయం దేవ నీహారమివ భాస్కరః|| 7.6.18

- ఇత్యేవం దైవతైరుక్తో దేవదేవో జనార్దనః॥ అభయం భయదో
రీణాం దత్త్వా దేవానువాచ హ॥ 7.6.19
- సుకేశం రాక్షసం జానే ఈశానవరదర్పితమ్॥ తాంశ్చాస్య
తనయాశ్జానే యేషాం జ్యేష్ఠః స మాల్యవాన్॥ 7.6.20
- తానహం సమతిక్రాంతమర్యాదాన్రాక్షసాధమాన్॥ నిహనిష్యామి
సజ్ముద్ధః సురా భవత విజ్వరాః॥ 7.6.21
- ఇత్యుక్తాస్తే సురాః సర్వే విష్ణునా ప్రభవిష్ణునా॥ యథావాసం
యయుర్హృష్టాః ప్రశంసంతో జనార్దనమ్॥ 7.6.22
- విబుధానాం సముద్యోగం మాల్యవాంస్తు నిశాచరః॥ శ్రుత్వా తౌ
భ్రాతరౌ వీరావిదం వచనమబ్రవీత్॥ 7.6.23
- అమరా ఋషయశ్చైవ సజ్గమ్య కిల శకరమ్॥ అస్మద్వధం
పరీప్సంత ఇదం వచనమబ్రువన్॥ 7.6.24
- సుకేశతనయా దేవ వరదానబలోద్ధతాః॥ బాధంతే
స్మాన్సముద్ధృష్టా ఘోరరూపాః పదే పదే॥ 7.6.25

- రాక్షసైరభిభూతాః స్మ న శక్తాః స్మ ప్రజాపతే! స్వేషు సద్మసు సంస్థాతుం భయాత్తేషాం దురాత్మనామ్॥ 7.6.26
- తదస్మాకం హితార్థాయ జహి తాంశ్చ త్రిలోచన! రాక్షసాన్హుజ్యతేనైవ దహ ప్రదహతాం వర॥ 7.6.27
- ఇత్యేవం త్రిదశైరుక్తో నిశమ్యాన్ధకసూదనః! శిరః కరం చ ధున్వాన ఇదం వచనమబ్రవీత్॥ 7.6.28
- అవధ్యా మమ తే దేవాః సుకేశతనయా రణే! మన్తం తు వః ప్రదాస్యామి యస్తాన్వై నిహనిష్యతి॥ 7.6.29
- యో సౌ చక్రగదాపాణిః పీతవాసా జనార్దనః! హరిర్నారాయణః శ్రీమాన్ శరణం తం ప్రపద్యథ॥ 7.6.30
- హరాదవాప్య తే మన్తం కామారిమభివాద్య చ! నారాయణాలయం ప్రాప్య తస్మై సర్వం న్యవేదయన్॥ 7.6.31
- తతో నారాయణేనోక్తా దేవా ఇన్ద్రపురోగమాః! సురారీంస్తాన్హనిష్యామి సురా భవత విజ్వరాః॥ 7.6.32

- దేవానాం భయభీతానాం హరిణా రాక్షసర్షభౌ| ప్రతిజ్ఞాతో వధో
స్మాకం చిన్త్యతాం యదిహ క్షమమ్|| 7.6.33
- హిరణ్యకశిపోర్భత్యురన్యేషాం చ సురద్విషామ్| నముచిః
కాలనేమిశ్చ సంప్రదో వీరసత్తమః|| 7.6.34
- రాధేయో బహుమాయీ చ లోకపాలో థ ధార్మికః|
యమలార్జునౌ చ హోర్దిక్యః శుమ్భశ్చైవ నిశుమ్భకః|| 7.6.35
- అసురా దానవాశ్చైవ సత్త్వవన్తో మహాబలాః| సర్వే
సమరమాసాద్య న శ్రూయన్తే పరాజితాః|| 7.6.36
- సర్వైః క్రతుశతైరిష్టం సర్వే మాయావిదస్తథా| సర్వే
సర్వాస్త్రకుశలాః సర్వే శత్రుభయఙ్కురాః|| 7.6.37
- నారాయణేన నిహతాః శతశో థ సహస్రశః| ఏతజ్ఞా త్వా తు
సర్వేషాం క్షమం కర్తుమిహార్హథ|| 7.6.38
- తతః సుమాలీ మాలీ చ శ్రుత్వా మాల్యవతో వచః|
ఊచతుర్బ్రాతరం జ్యేష్ఠం భగాంశావివ వాసవమ్|| 7.6.39

- స్వధీతం దత్తమిష్టం చాప్యేశ్వర్యం పరిపాలితమ్।
ఆయుర్నిరామయం ప్రాప్తం సుధర్మః ప్రాపితః పథి॥ 7.6.40
- దేవసాగరమక్షోభ్యం శస్త్రైః సమవగాహ్య చ। జితా ద్విషో
హ్యాప్రతిమాస్తన్నో మృత్యుకృతం భయమ్॥ 7.6.41
- నారాయణశ్చ రుద్రశ్చ శక్రశ్చాపి యమస్తథా। అస్మాకం
ప్రముఖే స్థాతుం సర్వే బిభ్యతి సర్వదా॥ 7.6.42
- విష్ణోర్దేవస్య నాస్త్యేవ కారణం రాక్షసేశ్వర। దేవానామేవ దోషేణ
విష్ణోః ప్రచలితం మనః॥ 7.6.43
- తస్మాదద్య సముద్యుక్తాః సర్వసైన్యసమావృతాః। దేవానేవ
జిఘాంసామ ఏభ్యో దోషః సముత్థితః॥ 7.6.44
- ఏవం సమ్మన్త్య బలినః సర్వే సైన్యసమావృతాః। ఉద్యోగం
ఘోషయిత్వా తు సర్వే నైర్ముతపుఙ్గవాః।
- యుద్ధాయ నిర్యయుః క్రుద్ధా జమ్భవృత్రబలా ఇవ॥ 7.6.45

- ఇతి తే రామ సమృన్త్య సర్వోద్యోగేన రాక్షసాః యుద్ధాయ నిర్యయుః సర్వే మహాకాయా మహాబలాః॥ 7.6.46
- స్యన్దనైర్వారణైశ్చైవ హయైశ్చ గిరిసన్నిభైః ఖరైర్గోభీ రథోష్ఠైశ్చ శింశుమారైర్భుజజ్ఙమైః॥ 7.6.47
- మకరైః కచ్చపైర్మీనైర్విహజైర్గుడోపమైః॥
సింహైర్వాఘ్నేర్వరాహైశ్చ సృమరైశ్చమరైరపి॥ 7.6.48
- త్యక్త్వా లజ్ఞాం గతాః సర్వే రాక్షసా బలగర్వితాః ప్రయాతా దేవలోకాయ యోద్ధుం దైవతశత్రవః॥ 7.6.49
- లజ్ఞావిపర్యయం దృష్ట్వా యాని లజ్ఞాలయాన్యథా భూతాని భయదర్శిని విమనస్కాని సర్వశః॥ 7.6.50
- రథోత్తమైరుహ్యమానాః శతశో ధ సహస్రశః॥ 7.6.51
- ప్రయాతా రాక్షసాస్తూర్ణం దేవలోకం ప్రయత్నతః రాక్షసామేవ మార్గేణ దైవతాన్యపచక్రముః॥ 7.6.52

- భౌమాశ్చైవాంతరిక్షాశ్చ కాలాజ్ఞప్తా భయావహాః ఉత్పాతా
రాక్షసేన్ద్రాణామభావాయ సముత్థితాః॥ 7.6.53
- అస్థీని మేఘా వవృషురుష్ణం శోణితమేవ చ వేలాం
సముద్రాశ్చోత్పాన్తాశ్చేలుశ్చాప్యథ భూధరాః॥ 7.6.54
- అట్టహాసాన్విముఞ్చంతో ఘననాదసమస్వనాః వాశ్యన్త్యశ్చ
శివాస్తత్ర దారుణం ఘోరదర్శనాః॥ 7.6.55
- సమృతన్త్యథ భూతాని దృశ్యన్తే చ యథాక్రమమ్ గృధ్రచక్రం
మహాచ్ఛత్ర జ్వలనోద్గారిభిర్ముఖైః॥ 7.6.56
- రాక్షసానాముపరి ఖే భ్రమతే లాతచక్రవత్ కపోతా
రక్తపాదాశ్చ శారికా విద్రుతా యయుః॥
- కాకా వాశ్యన్తి తత్రైవ బిడాలా వై ద్విపాదయః॥ 7.6.57
- ఉత్పాతాన్స్తాననాదృత్య రాక్షసా బలగర్వితాః యాన్త్యేవ న
నివర్తన్తే మృత్యుపాశావపాశితాః॥ 7.6.58

- మాల్వవాంశ్చ సుమాలీ చ మాలీ చ సుమహాబలాః
ఆసన్పురఃసరాస్తేషాం క్రతూనామివ పావకాః॥ 7.6.59
- మాల్వవంతం చ తే సర్వే మాల్వవంతమివాచలమ్। నిశాచరా
హ్యశ్రయంతి ధాతారమివ దేవతాః॥ 7.6.60
- తద్బలం రాక్షసేన్ద్రాణాం మహాభ్రఘననాదితమ్। జయేష్వయా
దేవలోకం యయా మాలివశే స్థితమ్॥ 7.6.61
- రాక్షసానాం సముద్యోగం తం తు నారాయణః ప్రభుః।
దేవదూతాదుపశ్రుత్య చక్రే యుద్ధే తదా మనః॥ 7.6.62
- స సజ్జాయుధతూణీరో వైనతేయోపరి స్థితః। ఆసజ్జ్య కవచం
దివ్యం సహస్రార్కసమద్యుతి॥ 7.6.63
- ఆబధ్య శరసమ్పూర్ణే ఇషుధీ విమలే తదా। శ్రోణీసూత్రం చ
ఖడ్గం చ విమలం కమలేక్షణః॥
- శఙ్ఖచక్రగదాశార్ఙ్గఖడ్గాఖ్యప్రవరాయుధాన్॥ 7.6.64

- సుపర్ణం గిరిసంజ్ఞాశం వైనతేయమథాస్థితః।
రాక్షసానామభావాయ యయౌ తూర్ణతరం ప్రభుః॥ 7.6.65
- సుపర్ణప్యష్టే స బభౌ శ్యామః పీతామ్బరో హరిః। కాశ్చానస్య గిరేః
శృజ్జే సతడిత్తోయదో యథా॥ 7.6.66
- స సిద్ధదేవరిమహోరగైశ్చ గన్ధర్వయక్షైరుపగీయమానః।
సమాససాదాసురసైన్యశత్రూంశ్చక్రాసిశారా యుధశఙ్ఖపాణిః॥
7.6.67
- సుపర్ణపక్షానిలనున్నపక్షం భ్రమత్ప్రతాకం ప్రవిక్రీర్ణశస్త్రమ్।
చచాల తద్రాక్షసరాజసైన్యం చలోపలం నీల ఇవాచలేన్ద్రః॥
7.6.68
- తతః శరైః
శోణితమాంసరూషితైర్యుగాన్తవైశ్వానరతుల్యవిగ్రహైః।
నిశాచరాః సమ్పరివార్య మాధవం వరాయుధైర్నిర్భిభిదుః
సహస్రశః॥ 7.6.69

సర్గ: 7

- నారాయణగిరిం తే తు గర్జన్తో రాక్షసామ్బుదాః। వవర్షః
శరవర్షేణ వర్షేణీవాద్రిమమ్బుదాః॥ 7.7.1
- శ్యామావదాతస్తైర్విష్ణుర్నీలైర్నక్తఞ్చరోత్తమైః। వృతో
ఞ్జనగిరీవాసీత్ వర్షమాణైః పయోధరైః॥ 7.7.2
- శలభా ఇవ కేదారం మశకా ఇవ పర్వతమ్। యథామృతఘటం
దంశా మకరా ఇవ చార్ణవమ్॥ 7.7.3
- తథా రక్షోధనుర్ముక్తా వజ్రానిలమనోజవాః। హరిం విశంతి స్మ
శరా లోకా ఇవ విపర్యయే॥ 7.7.4
- స్యందనైః స్యందనగతా గజైశ్చ గజపుష్పగాః। అశ్వారోహస్తథాశ్వైశ్చ
పాదాతాశ్చామ్బరే స్థితాః॥ 7.7.5
- రాక్షసేన్ద్రా గిరినిభాః శరైః శక్త్యష్టితోమరైః। నిరుఛ్వాసం హరిం
చక్రః ప్రాణాయామా ఇవ ద్విజమ్॥ 7.7.6

- నిశాచరైస్తాడ్యమానో మీనైరివ మహోదధిః శార్జ్జ మాయమ్య
దుర్ధరో రాక్షసేభ్యో సృజచ్ఛరాన్॥ 7.7.7
- శరైః పూర్ణాయతోత్సృష్టైర్వజ్రవక్త్రైర్మనోజవైః చిచ్ఛేద
విష్ణుర్నిశితైః శతశో ధ సహస్రశః॥ 7.7.8
- విద్రావ్య శరవర్షేణ వర్షా వాయురివోత్థితమ్ పాశ్చజన్యం
మహాశఙ్ఖం ప్రదధ్మౌ పురుషోత్తమః॥ 7.7.9
- సో మ్ముజో హరిణా ధ్మాతః సర్వప్రాణేన శఙ్ఖరాట్ రరాస
భీమనిర్హృదస్త్రైలోక్యం వ్యధయన్నివ॥ 7.7.10
- శఙ్ఖరాజరవః సో ధ త్రాసయామాస రాక్షసాన్ మృగరాజ
ఇవారణ్యే సమదానివ కుశ్మరాన్॥ 7.7.11
- న శేకురశ్వాః సంస్థాతుం విమదాః కుశ్మరాభవన్
స్యన్దనేభ్యశ్చ్యుతా వీరాః శఙ్ఖరావితదుర్బలాః॥ 7.7.12
- శార్జ్జ చాపవినిర్ముక్తా వజ్రతుల్యాననాః శరాః విదార్య తాని
రక్షాంసి సుపుష్పా వివిశుః క్షీతిమ్॥ 7.7.13

- భిద్యమానాః శరైః సజ్జ్యే నారాయణకరచ్యుతైః నిపేతూ
రాక్షసా భూమౌ శైలా వజ్రహతా ఇవ॥ 7.7.14
- ప్రణాని పరగాత్రేభ్యో విష్ణుచక్రకృతాని వై అస్పృక్ష్యరన్తి ధారాభిః
స్వరధారా ఇవాచలాః॥ 7.7.15
- శఙ్ఖరాజరవశ్చాపి శార్ఙ్గా చాపరస్వస్తథా రాక్షసానాం
రవాంశ్చాపి గ్రసతే వైష్ణవో రవః॥ 7.7.16
- తేషాం శిరోధరాన్ధాతాశ్చరధ్వజధనూంషి చ।
రథాన్పతాకాస్తూణీరాంశ్చిచ్ఛేద స హరిః శరైః॥ 7.7.17
- సూర్యాదివ కరా ఘోరా ఊర్మయః సాగరాదివ పర్వతాదివ
నాగేన్ద్రా ధారౌఘా ఇవ చామ్బుదాత్॥ 7.7.18
- తథా శార్ఙ్గా వినిర్ముక్తాః శరా నారాయణేరితాః।
నిర్ధావన్తీషవస్తూర్ణం శతశోథ సహస్రశః॥ 7.7.19
- శరభేణ యథా సింహాః సింహేన ద్విరదా యథా ద్విరదేన
యథా వ్యాఘ్రా వ్యాఘ్రేణ ద్వీపినో యథా॥ 7.7.20

- ద్వీపినేవ యథా శ్వానః శునా మార్జారకా యథా మార్జారేణ
యథా సర్పాః సర్పేణ చ యథా ఖవః॥ 7.7.21
- తథా తే రాక్షసాః సర్వే విష్ణునా ప్రభవిష్ణునా ద్రవంతి
ద్రావితాశ్చన్యే శాయితాశ్చ మహీతలే॥ 7.7.22
- రాక్షసానాం సహస్రాణి నిహత్య మధుసూదనః వారిజం
పూరయామాస తోయదం సురరాడివ॥ 7.7.23
- నారాయణశరత్రస్తం శఙ్ఖనాదసువిహ్వలమ్ యయౌ
లఙ్కామభిముఖం ప్రభగ్నం రాక్షసం బలమ్॥ 7.7.24
- ప్రభగ్నే రాక్షసబలే నారాయణశరాహతే సుమాలీ శరవర్షేణ
నివవార రణే హరిమ్॥ 7.7.25
- స తు తం ఛాదయామాస నీహార ఇవ భాస్కరమ్ రాక్షసాః
సత్త్వసమ్పన్నాః పునర్దైర్యం సమాదధుః॥ 7.7.26
- అథ సో భృపతద్రోషాద్రాక్షసో బలదర్పితః మహానాదం
ప్రకుర్వాణో రాక్షసాశ్శీవయన్నివ॥ 7.7.27

- ఉత్తిష్య లమ్బాభరణం ధున్వన్కరమివ ద్విపః॥ రరాస రాక్షసో
హరాత్సతడిత్తోయదో యథా॥ 7.7.28
- సుమాలేర్నర్దతస్తస్య శిరో జ్వలితకుణ్డలమ్॥ చిచ్ఛేద
యన్తురశ్వాశ్చ భ్రాన్తాస్తస్య తు రక్షసః॥ 7.7.29
- తైరశ్వైర్భ్రామ్యతే భ్రాన్తైః సుమాలీ రాక్షసేశ్వరః॥ ఇన్ద్రియాశ్వైః
పరిభ్రాన్తైర్భ్రతిహీనో యథా నరః॥ 7.7.30
- తతో విష్ణుం మహాబాహుం ప్రపతన్తం రణాజిరే హృతే
సుమాలేరశ్వైశ్చ రథే విష్ణురథం ప్రతి॥ 7.7.31
- మాలీ చాభ్యద్రవద్యుక్తః ప్రగృహ్య సశరం ధనుః॥
మాలేర్ధనుశ్చ్యుతా బాణాః కార్తస్వరవిభూషితాః॥
వివిశుర్హరిమాసాద్య క్రౌశ్చం పత్రరథా ఇవ॥ 7.7.32
- అర్ద్యమానః శరైః సో థ మాలిముక్తైః సహస్రశః॥ చుక్షుభే న రణే
విష్ణురితేన్ద్రియ ఇవాధిభిః॥ 7.7.33

- అథ మౌర్వీస్వనం కృత్వా భగవాన్భూతభావనః॥ మాలినం ప్రతి
బాణౌఘాన్ససర్జారినిషూదనః॥ 7.7.34
- తే మాలిదేహమాసాద్య వజ్రవిద్యుత్ప్రభాః శరాః॥ పిబన్తి రుధిరం
తస్య నాగా ఇవ సుధారసమ్॥ 7.7.35
- మాలినం విముఖం కృత్వా శఙ్ఖచక్రగదాధరః॥ మాలిమౌలిం
ధ్వజం చాపం వాజినశ్చాప్యపాతయత్॥ 7.7.36
- విరథస్తు గదాం గృహ్య మాలీ నక్తశ్చరోత్తమః॥ ఆపుష్ణవే
గదాపాణిర్గ్రాదివ కేసరీ॥ 7.7.37
- గదయా గరుడేశానమీశానమివ చాన్తకః॥ లలాటదేశే
భ్యహనద్వజ్రేణేన్ద్రో యథా చలమ్॥ 7.7.38
- గదయాభిహతస్తేన మాలినా గరుడో భృశమ్॥
రణాత్పరాఙ్ముఖం దేవం కృతవాన్వేదనాతురః॥ 7.7.39
- పరాఙ్ముఖే కృతే దేవే మాలినా గరుడేన వై॥ ఉదతిష్ఠన్మహాశ్చబ్ధో
రక్షసామభినర్దతామ్॥ 7.7.40

- రక్షసాం రవతాం రావం శ్రుత్వా హరిహయానుజః॥ 7.7.41
- తిర్యగాస్థాయ సజ్ముద్ధః పక్షీశే భగవాన్హరిః॥ పరాజ్ముఖో
ప్యత్యసర్జ మాలేశ్చక్రం జిఘాంసయా॥ 7.7.42
- తత్సూర్యమణ్డలాభాసం స్వభాసా భాసయన్నభః॥
కాలచక్రనిభం చక్రం మాలేః శీర్షమపాతయత్॥ 7.7.43
- తచ్ఛిరో రాక్షసేన్ద్రస్య చక్రోత్కృతం బిభీషణమ్॥ పపాత
రుధిరోద్గారి పురా రాహుశిరో యథా॥ 7.7.44
- తతః సురైః సంసహృష్టైః సర్వప్రాణసమీరితః॥
సింహనాదరవోన్ముక్తః సాధు దేవేతివాదిభిః॥ 7.7.45
- మాలినం నిహతం దృష్ట్వా సుమాలీ మాల్యవానపి సబలౌ
శోకసంతప్తౌ లజ్జామేవ ప్రధావితౌ॥ 7.7.46
- గరుడస్తు సమాశ్వస్తః సన్నివృత్య యథా పురా॥
రాక్షసాన్త్రావయామాస పక్షవాతేన కోపితః॥ 7.7.47

- చక్రకృత్తాస్యకమలా గదాసంఘ్నార్చితోరసః। లాఙ్గలగ్లపితగ్రీవా
ముసలైర్భిన్నమస్తకాః॥ 7.7.48
- కేచిచ్చైవాసినా ఛిన్నాస్తథాన్యే శరపీడితాః।
నిపేతురమ్బరాత్తార్ణం రాక్షసాః సాగరామ్భసి॥ 7.7.49
- నారాయణో బాణవరాశనీభిర్విదారయామాస ధనుర్విముక్తైః।
నక్తఞ్చరాన్ముక్తవిధూతకేశాన్యథా శనీభిః సతడిన్మహాభ్రాః॥
7.7.50
- భిన్నాతపత్రం పతమానమస్త్రం శరైరపధ్వస్తవినీతవేషమ్।
వినిస్ఫృతాస్త్రం భయలోలనేత్రం బలం తదున్మత్తతరం బభూవ॥
7.7.51
- సింహోర్ధితానామివ కుఞ్జరాణాం నిశాచరాణాం సహ
కుఞ్జరాణామ్। రవాశ్చ వేగాశ్చ సమం బభూవుః
పురాణసింహాన విమర్ధితానామ్॥ 7.7.52

- తే వార్యమాణా హరిబాణజాలైః సబాణజాలాని సముత్స్యజన్తః।
ధావన్తి నక్తఞ్చరకాలమేఘా వాయుప్రభిన్నా ఇవ కాలమేఘాః॥

7.7.53

- చక్రపహరైర్వినికృత్తశీర్షాః సఞ్చార్ణితాఙ్గాశ్చ గదాప్రహరైః।
అభిప్రహరైర్ద్వివిధా విభిన్నాః పతన్తి శైలా ఇవ రాక్షసేన్ద్రాః॥

7.7.54

- విలమ్బమానైర్మణిహారకుణ్డలైర్నిశాచరైర్నీలబలాహకోపమైః।
నిపాత్యమానైర్దదృశే నిరన్తరం నిపాత్యమానైరివ నీలపర్వతైః॥

7.7.55

సర్గః 8

- హన్యమానే బలే తస్మిన్పద్మనాభేన పృష్ఠతః మాల్యాన్సన్నివృత్తో
థ వేలామేత్య ఇవార్ణవః॥ 7.8.1
- సంరక్తనయనః కోపాచ్చలన్మౌలిర్నిశాచరః పద్మనాభమిదం
ప్రాహ వచనం పురుషోత్తమమ్॥ 7.8.2

- నారాయణ న జానీషే క్షాత్రధర్మం పురాతనమ్।
అయుద్ధమనసో భీతానస్మాన్త్వంసి యథేతరః॥ 7.8.3
- పరాజ్ఞుఖవధం పాపం యః కరోత్యసురేతరః। స హంతా న గతః
స్వర్గం లభతే పుణ్యకర్మణామ్॥ 7.8.4
- యుద్ధశ్రద్ధా థవా తే స్తి శఙ్ఖచక్రగదాధర। 4అహం స్థితో స్మి
పశ్యామి బలం దర్శయ యత్తవ॥ 7.8.5
- మాల్యవన్తం స్థితం దృష్ట్వా మాల్యవన్తమివాచలమ్। ఉవాచ
రాక్షసేన్ద్రం తం దేవరాజానుజో బలీ॥ 7.8.6
- యుష్మత్తో భయభీతానాం దేవానాం వై మయా భయమ్।
రాక్షసోత్సాదనం దత్తం తదేతదనుపాల్యతే॥ 7.8.7
- ప్రాణైరపి ప్రియం కార్యం దేవానాం హి సదా మయా। సో హం
వో నిహనిష్యామి రసాతలగతానపి॥ 7.8.8
- దేవదేవం బ్రువాణం తం రక్తామ్బురుహలోచనమ్। శక్త్యా బిభేద
సజ్మృద్ధో రాక్షసేన్ద్రో భుజాన్తరే॥ 7.8.9

- మాల్యవద్భుజనిర్ముక్తా శక్తిర్ఘ్ణాకృతస్వనా హరేరురసి బభ్రాజ
మేఘస్థేవ శతహ్రదా॥ 7.8.10
- తతస్తామేవ చోత్యప్య శక్తిం శక్తిధరప్రియః మాల్యవంతం
సముద్దిశ్య చిక్షేపామ్బురుహేక్షణః॥ 7.8.11
- స్కన్దోత్యుష్టేవ సా శక్తిర్గోవిందకరనిస్సృతా కాఙ్క్షన్తీ రాక్షసం
ప్రాయాన్మాహేనీవాఙ్జనాచలమ్॥ 7.8.12
- సా తస్యోరసి విస్తీర్ణే హరభారా వభాసితే అపతద్రాక్షసేన్ద్రస్య
గిరికూట ఇవాశనిః॥ 7.8.13
- తయా భిన్నతనుత్రాణః ప్రావిశద్విపులం తమః
మాల్యవాన్పునరాశ్వస్తస్తస్థా గిరిరివాచలః॥ 7.8.14
- తతః కార్ణా యసం శూలం కణ్ఠకైర్బహుభిర్వతమ్
ప్రగృహ్యోభ్యహానద్దేవం స్తనయోరన్తరే దృఢమ్॥ 7.8.15
- తథైవ రణరక్తస్తు ముష్టినా వాసవానుజమ్ తాడయిత్వా
ధనుర్మాత్రమపక్రాన్తో నిశాచరః॥ 7.8.16

- తతో మ్భరే మహాఞ్చబ్ధః సాధుసాధ్వితి చోదితః। ఆహత్య
రాక్షసో విష్ణుం గరుడం చాప్యతాడయత్॥ 7.8.17
- వైనతేయస్తతః క్రుద్ధః పక్షవాతేన రాక్షసమ్।
వ్యపోహద్బలవాన్వాయుః శుష్కపర్ణచయం యథా॥ 7.8.18
- ద్విజేన్ద్రపక్షవాతేన ద్రావితం దృశ్య పూర్వజమ్। సుమాలీ స్వబలైః
సార్థం లఙ్కామభిముఖో యయౌ॥ 7.8.19
- పక్షవాతబలోద్ధాతో మాల్యవానపి రాక్షసః। స్వబలేన
సమాగమ్య యయౌ లఙ్కాం హియా వృతః॥ 7.8.20
- ఏవం తే రాక్షసా తేన హరిణా కమలేక్షణా బహుశః సంయుగే
భగ్నా హతప్రవరనాయకాః॥ 7.8.21
- అశక్నువన్తస్తే విష్ణుం ప్రతియోద్ధుం భయార్దితాః। త్యక్త్వా
లఙ్కాం గతా వస్తుం పాతాలం సహపత్నయః॥ 7.8.22
- సుమాలినం సమాసాద్య రాక్షసం రఘుసత్తమః। స్థితాః
ప్రఖ్యాతవీర్యాస్తే వంశే సాలకటఙ్కుటే॥ 7.8.23

- యే త్వయా నిహతాస్తే తు పౌలస్త్యా నామ రాక్షసాః సుమాలీ
మాల్యవాన్మాలీ యే చ తేషాం పురఃసరాః సర్వే తేభ్యో
మహాభాగా రావణాద్భులవత్తరాః॥ 7.8.24
- న చాన్యో రాక్షసాన్వన్తా సురారీన్దేవకణ్ణకాన్ బుతే
నారాయణం దేవం శఙ్ఖచక్రగదాధరమ్॥ 7.8.25
- భవాన్నారాయణో దేవశ్చతుర్భాహుః సనాతనః
రాక్షసాన్వన్తముత్పన్నో హ్యజేయః ప్రభురవ్యయః॥ 7.8.26
- నష్టధర్మవ్యవస్థాతా కాలే కాలే ప్రజాకరః ఉత్పద్యతే దస్యవధే
శరణాగతవత్సలః॥ 7.8.27
- ఏషా మయా తవ నరాధిప రాక్షసానాముత్పత్తిరద్య కథితా
సకలా యథావత్ భూయో నిబోధ రఘుసత్తమ రావణస్య
జన్మప్రభావమతులం ససుతస్య సర్వమ్॥ 7.8.28

- చిరాత్సుమాలీ వ్యచరద్రసాతలం స రాక్షసో
విష్ణుభయార్దితస్తదా పుత్రైశ్చ పౌత్రైశ్చ సమన్వితో బలీ
తతస్తు లజ్కామవసద్ధనేశ్వరః॥ 7.8.29

సర్గః 9

- కస్యచిత్త్వథ కాలస్య సుమాలీ నామ రాక్షసః।
రసాతలాన్మర్త్యలోకం సర్వం వై విచచార హ॥ 7.9.1
- నీలజీమూతసజ్కాశస్తప్తకాశ్చనకుణ్డలః। కన్యాం దుహితరం
గృహ్యా వినా పద్మమివ శ్రియమ్॥ 7.9.2
- రాక్షసేన్ద్రః స తు తదా విచరన్తై మహీతలమ్। తదాపశ్యత్స
గచ్ఛన్తం పుష్పకేణ ధనేశ్వరమ్॥ 7.9.3
- గచ్ఛన్తం పితరం ద్రష్టుం పులస్త్యతనయం విభుమ్। తం దృష్ట్వా
మరసజ్కాశం స్వచ్ఛన్దం తపనోపమమ్॥ 7.9.4
- రసాతలం ప్రవిష్టః సన్మర్త్యలోకాత్సవిస్మయః। ఇత్యేవం
చిన్తయామాస రాక్షసానాం మహామతిః॥ 7.9.5

- కిం కృతం శ్రేయ ఇత్యేవం వర్ధేమహి కథం వయమ్|
అథాబ్రవీత్సుతాం రక్షః కైకసీం నామ నామతః|| 7.9.6
- పుత్రి ప్రదానకాలో యం యౌవనం వ్యతివర్తతే|
ప్రత్యాఖ్యానాచ్చ భీతైస్త్యం న వరైః ప్రతిగృహ్యసే|| 7.9.7
- త్వత్కృతే చ వయం సర్వే యన్మితా ధర్మబుద్ధయః| త్వం హి
సర్వగుణోపేతా శ్రీః సాక్షాదివ పుత్రికే| కన్యాపితృత్వం దుఃఖం
హి సర్వేషాం మానకాజ్ఞానమ్|| 7.9.8
- న జ్ఞాయతే చ కః కన్యాం వరయేదితి కన్యకే|| 7.9.9
- త్వం హి సర్వగుణోపేతా శ్రీః సాక్షాదివ పుత్రికే| మాతుః కులం
పితృకులం యత్ర చైవ ప్రదీయతే| కులత్రయం సదా కన్యా
సంశయే స్థాప్య తిష్ఠతి|| 7.9.10
- సా త్వం మునివరం శ్రేష్ఠం ప్రజాపతికులోద్భవమ్| భజ
విశ్రవసం పుత్రి పౌలస్త్యం వరయ స్వయమ్|| 7.9.11

- ఈదృశాస్తే భవిష్యన్తి పుత్రాః పుత్రి న సంశయః తేజసా
భాస్కరసమో యాదృశో యం ధనేశ్వరః॥ 7.9.12
- సా తు తద్వచనం శ్రుత్వా కన్యకా పితృగౌరవాత్ తత్రోపాగమ్య
సా తస్థా విశ్రవా యత్ర తప్యతే॥ 7.9.13
- ఏతస్మిన్నంతరే రామ పులస్త్యతనయో ద్విజః
అగ్నిహోత్రముపాతిష్ఠచ్ఛతుర్థ ఇవ పావకః॥ 7.9.14
- అవిచిన్త్య తు తాం వేలాం దారుణాం పితృగౌరవాత్
ఉపసృత్యాగ్రతస్తస్య చరణార్థోముఖీ స్థితా విలిఖన్తి
ముహుర్భూమిమఙ్గుష్ఠాగ్రేణ భామినీ॥ 7.9.15
- స తు తాం వీక్ష్య సుశ్రోణీం పూర్ణచన్ద్రనిభాననామ్
అబ్రవీత్పరమోదారో దీప్యమానాం స్వతేజసా॥ 7.9.16
- భద్రే కస్యాసి దుహితా కుతో వా త్వమిహగతా కిం కార్యం
కస్య వా హేతోస్తత్త్వతో బ్రూహి శోభనే॥ 7.9.17

- ఏవముక్తా తు సా కన్యా కృతాశ్చలిరథాబ్రవీత్| ఆత్మప్రభావేణ
మునే జ్ఞాతుమర్హసి మే మతమ్|| 7.9.18
- కిం తు మాం విద్ధి బ్రహ్మర్షే శాసనాత్పితరాగతామ్| కైకసీ
నామ నామ్నాహం శేషం త్వం జ్ఞాతుమర్హసి|| 7.9.19
- స తు గత్వా మునిర్ధ్యానం వాక్యమేతదువాచ హ| విజ్ఞాతం తే
మయా భద్రే కారణం యన్మనోగతమ్|| 7.9.20
- సుతాభిలాషో మత్తస్తే మత్తమాతజ్గమిని| దారుణాయాం
తు వేలాయాం యస్మాత్త్వం మాముపస్థితా|| 7.9.21
- శృణు తస్మాత్సుతాన్భద్రే యాదృశాశ్చనయిష్యసి|
దారుణాన్దారుణాకారాన్దారుణాభిజనప్రియాన్|| 7.9.22
- ప్రసవిష్యసి సుశ్రోణీ రాక్షసాన్సూరకర్మణః| సా తు తద్వచనం
శ్రుత్వా ప్రణిపత్యాబ్రవీద్వచః|| 7.9.23
- భగవన్నీదృశాన్పుత్రాంస్త్యత్తో హం బ్రహ్మవాదినః| నేచ్ఛామి
సుదురాచారాన్ప్రసాదం కర్తుమర్హసి|| 7.9.24

- కన్యయా త్వేవముక్తస్తు విశ్రవా మునిపుంగవః| ఉవాచ కైకసీం
భూయః పూర్ణేన్దురివ రోహిణీమ్|| 7.9.25
- పశ్చిమో యస్తవ సుతో భవిష్యతి శుభాననే| మమ
వంశానురూపః స ధర్మాత్మా చ భవిష్యతి|| 7.9.26
- ఏవముక్తా తు సా కన్యా రామ కాలేన కేనచిత్| జనయామాస
బీభత్సం రక్షోరూపం సుదారుణమ్|| 7.9.27
- దశగ్రీవం మహాదంష్ట్రం నీలాశ్చనచయోపమమ్| తామ్రోష్ఠం
వింశతిభుజం మహాస్యం దీప్తమూర్ధజమ్|| 7.9.28
- తస్మిన్జాతే తు తత్కాలే సజ్వాలకవలాః శివాః|
క్రవ్యాదాశ్చాపసవ్యాని మణ్డలాని ప్రచక్రముః|| 7.9.29
- వవర్ష రుధిరం దేవో మేఘాశ్చ ఖరనిఃస్వనాః| ప్రబభౌ న చ
సూర్యో వై మహోల్కాశ్చాపతన్భువి|| 7.9.30
- చకమ్పే జగతీ చైవ వపుర్వాతాః సుదారుణాః| అక్షోభ్యః
క్షుభితశ్చైవ సముద్రః సరితాం పతిః|| 7.9.31

- అథ నామాకరోత్తస్య పితామహసమః పితా దశగ్రీవః ప్రసూతో
యం దశగ్రీవో భవిష్యతి॥ 7.9.32
- తస్య త్వనంతరం జాతః కుమ్భకర్ణో మహాబలః ప్రమాణాద్యస్య
విపులం ప్రమాణం నేహ విద్యతే॥ 7.9.33
- తతః శూర్పణఖా నామ సశ్శజ్ఞే వికృతాననా విభీషణశ్చ
ధర్మాత్మా కైకస్యాః పశ్చిమః సుతః॥ 7.9.34
- తస్మింశ్చాతే మహాసత్త్వే పుష్పవర్షం పపాత హ॥ 7.9.35
- నభఃస్థానే దున్దుభయో దేవానాం ప్రాణదంస్తదా వాక్యం
చైవాన్తరిక్షే చ సాధు సాధ్వీతి తత్తదా॥ 7.9.36
- తౌ తు తత్ర మహారణ్యే వవృధాతే మహౌజసౌ
కుమ్భకర్ణదశగ్రీవా లోకోద్వేగకరౌ తదా॥ 7.9.37
- కుమ్భకర్ణః ప్రమత్తస్తు మహర్షీన్ధర్మవత్సలాన్ త్రైలోక్యం
భక్షయన్నిత్యాసన్తుష్టో విచచార హ॥ 7.9.38

- విభీషణస్తు ధర్మాత్మా నిత్యం ధర్మే వ్యవస్థితః।
స్వాధ్యాయనియతాహార ఉవాస విజితేంద్రియః॥ 7.9.39
- అథ వైశ్రవణో దేవస్తత్ర కాలేన కేనచిత్। ఆగతః పితరం ద్రష్టుం
పుష్పకేణ ధనేశ్వరః॥ 7.9.40
- తం దృష్ట్వా కైకసీ తత్ర జ్వలంతమివ తేజసా। ఆగమ్య రాక్షసీ తత్ర
దశగ్రీవమువాచ హ॥ 7.9.41
- పుత్ర వైశ్రవణం పశ్య భ్రాతరం తేజసా వృతమ్। భ్రాతృభావే సమే
చాపి పశ్యాత్మానం త్వమీదృశమ్॥ 7.9.42
- దశగ్రీవ తథా యత్నం కురుష్వామితవిక్రమ। యథా త్వమసి మే
పుత్ర భవ ర్వైశ్రవణోపమః॥ 7.9.43
- మాతుస్తద్వచనం శ్రుత్వా దశగ్రీవః ప్రతాపవాన్।
అమర్షమతులం లేభే ప్రతిజ్ఞాం చాకరోత్తదా॥ 7.9.44
- సత్యం తే ప్రతిజానామి భ్రాతృతుల్యో ధికో పి వా।
భవిష్యామ్యోజసా చైవ సంతాపం త్యజ హృద్గతమ్॥ 7.9.45

- తతస్తేనైవ కోపేన దశగ్రీవః సహానుజః॥ చికిర్షుర్ద్దష్కరం కర్మ
తపసే ధృతమానసః॥ 7.9.46
- ప్రాప్స్వామి తపసా కామమితి కృత్వా ధ్యవస్య చ॥
ఆగచ్ఛదాత్మసిద్ధ్యర్థం గోకర్ణస్యాశ్రమం శుభమ్॥ 7.9.47
- స రాక్షసస్తత్ర సహానుజస్తదా తపశ్చకారాతులముగ్రవిక్రమః॥
అతోషయచ్ఛాపి పితామహం విభుం దదౌ స తుష్టశ్చ
వరాజ్ఞాయావహాన్॥ 7.9.48

సర్గః 10

- అథాబ్రవీన్మునిం రామః కథం తే భ్రాతరో వనే కీదృశం తు
తదా బ్రహ్మాంస్తపస్తేపుర్మహాబలాః॥ 7.10.1
- అగస్త్యస్త్యబ్రవీత్తత్ర రామం సుప్రీతమానసమ్॥
తాంస్తాన్ధర్మవిధీంస్తత్ర భ్రాతరస్తే సమావిశన్॥ 7.10.2
- కుమ్భకర్ణస్తతో యత్తో నిత్యం ధర్మపథే స్థితః॥ తతాప గ్రీష్మకాలే
తు పశ్చాగ్నీన్పరితః స్థితః॥ 7.10.3

- మేఘామ్బుసిక్తో వర్షాసు వీరాసనమసేవతః నిత్యం చ శిశిరే
కాలే జలమధ్యప్రతిశ్రయః॥ 7.10.4
- ఏవం వర్షసహస్రాణి దశ తస్యాతిచక్రముః ధర్మే
ప్రయతమానస్య సత్పథే నిష్ఠితస్య చ॥ 7.10.5
- విభీషణస్తు ధర్మాత్మా నిత్యం ధర్మపరః శుచిః
పశ్చాద్వర్షసహస్రాణి పాదేనైకేన తస్థివాన్॥ 7.10.6
- సమాప్తే నియమే తస్య నన్యతుశ్చాప్సరోగణాః పపాత
పుష్పవర్షం చ క్షుభితాశ్చాపి దేవతాః॥ 7.10.7
- పశ్చాద్వర్షసహస్రాణి సూర్యం చైవాన్వవర్తతః తస్థా
చోర్వశిరోబాహుః స్వాధ్యాయధృతమానసః॥ 7.10.8
- ఏవం విభీషణస్యాపి స్వర్గస్థస్యేవ నన్దనే దశవర్షసహస్రాణి
గతాని నియతాత్మనః॥ 7.10.9
- దశవర్షసహస్రం తు నిరాహారో దశాననః పూర్ణే వర్షసహస్రే తు
శిరశ్చాగ్నౌ జుహోవ సః॥ 7.10.10

- ఏవం వర్షసహస్రాణి నవ తస్యాతిచక్రముః శిరాంసి నవ
చాప్యస్య ప్రవిష్టాని హుతాశనమ్॥ 7.10.11
- అథ వర్షసహస్రే తు దశమే దశమం శిరః ఛేత్తుకామే దశగ్రీవే
ప్రాప్తస్తత్ర పితామహః॥ 7.10.12
- పితామహస్తు సుప్రీతః సార్థం దేవైరుపస్థితః తవ తావద్దశగ్రీవ
ప్రీతో స్మీత్యభ్యభాషత॥ 7.10.13
- శీఘ్రం వరయ ధర్మజ్ఞ వరో యస్తే భికాజ్ఞితః కం తే కామం
కరోమ్యద్య న వృథా తే పరిశ్రమః॥ 7.10.14
- అథాబ్రవీద్యశగ్రీవః ప్రహృష్టేనాంతరాత్మనా ప్రణమ్య శిరసా
దేవం హర్షగద్గదయా గిరా॥ 7.10.15
- భగవన్ప్రాణినాం నిత్యం నాన్యత్ర మరణాద్భయమ్ నాస్తి
మృత్యుసమః శత్రురమరత్వమహం వృణే॥ 7.10.16
- ఏవముక్తస్తదా బ్రహ్మో దశగ్రీవమువాచ హ నాస్తి
సర్వామరత్వం తే వరమన్యం వృణీష్వ మే॥ 7.10.17

- ఏవముక్తే తదా రామ బ్రహ్మణా లోకకర్తృణా దశగ్రీవ ఉవాచేదం కృతాశ్చలిరథాగ్రతః॥ 7.10.18
- సుపర్ణనాగయక్షాణాం దైత్యదానవరక్షసామ్ అవధ్యో హం ప్రజాధ్యక్ష దేవతానాం చ శాశ్వతః॥ 7.10.19
- నహి చింతా మమాన్యేషు ప్రాణిష్వమరపూజిత త్యణభూతా హి తే మన్యే ప్రాణినో మానుషాదయః॥ 7.10.20
- ఏవముక్తస్తు ధర్మాత్మా దశగ్రీవేణ రక్షసా ఉవాచ వచనం దేవః సహ దేవైః పితామహః॥ 7.10.21
- భవిష్యత్యేవమేతత్తే వచో రాక్షసపుంగవ ఏవముక్త్యా తు తం రామ దశగ్రీవం పితామహః॥ 7.10.22
- శృణు చాపి వరో భూయః ప్రీతస్యేహ శుభో మమ హుతాని యాని శీర్షాణి పూర్వమగ్నౌ త్వయానఘ॥ 7.10.23
- పునస్తాని భవిష్యంతి తథైవ తవ రాక్షస వితరామీహ తే సౌమ్య వరం చాన్యం దురాసదమ్॥ 7.10.24

- చంద్రతంత్రవ రూపం చ మనసా యద్యథేప్పితమ్| భవిష్యతి న
సన్దేహో మద్వరాత్తవరాక్షస|| 7.10.25
- ఏవం పితామహోక్తస్య దశగ్రీవస్య రక్షసః| అగ్నౌ హుతాని
శీర్షాణి పునస్తాన్యత్థితాని వై|| 7.10.26
- ఏవముక్త్వా తు తం రామ దశగ్రీవం పితామహః|
విభీషణమథోవాచ వాక్యం లోకపితామహః|| 7.10.27
- విభీషణ త్వయా వత్స ధర్మసంహితబుద్ధినా| పరితుష్టో స్మి
ధర్మాత్మన్వరం వరయ సువ్రత|| 7.10.28
- విభీషణస్తు ధర్మాత్మా వచనం ప్రాహ సాశ్చలిః| వృతః
సర్వగుణైర్నిత్యం చంద్రమా రశ్మిభిర్యథా|| 7.10.29
- భగవన్కృతకృత్యో హం యన్మే లోకగురుః స్వయమ్| ప్రీతేన
యది దాతవ్యో వరో మే శృణు సువ్రత|| 7.10.30
- పరమాపద్గతస్యాపి ధర్మే మమ మతిర్భవేత్| అశిక్షితం చ
బ్రహ్మాస్త్రం భగవన్ప్రతిభాతు మే|| 7.10.31

- యా యా మే జాయతే బుద్ధిర్యేషు యేష్వాశ్రమేషు చ| సా సా
భవతు ధర్మిష్ఠా తం తు ధర్మం చ పాలయే|| 7.10.32
- ఏష మే పరమోదార వరః పరమకో మతః| నహి
ధర్మాభిరక్తానాం లోకే కిచ్ఛన దుర్లభమ్|| 7.10.33
- పునః ప్రజాపతిః ప్రీతో విభీషణమువాచ హ| ధర్మిష్ఠస్త్యం
యథా వత్స తథా చైతద్భవిష్యతి|| 7.10.34
- యస్మాద్రాక్షసయోనౌ తే జాతస్యామిత్రనాశన| నాధర్మే
జాయతే బుద్ధిరమరత్వం దదామి తే|| 7.10.35
- ఇత్యుక్త్వా కుమ్భకర్ణాయ వరం దాతుముపస్థితమ్| ప్రజాపతిం
సురాః సర్వే వాక్యం ప్రాశ్నాలయో బ్రువన్|| 7.10.36
- న తావత్కుమ్భకర్ణాయ ప్రదాతవ్యో వరస్త్యయా| జానీషేహి
యథా లోకాంస్త్రాసయత్యేష దుర్మతిః|| 7.10.37
- నన్దనే స్ఫురసః సప్త మహేన్ద్రానుచరా దశ| అనేన భక్షితా
బ్రహ్మన్నషయో మానుషాస్తథా|| 7.10.38

- అలభవరపూర్వేణ యత్యతం రాక్షసేన తు తదేష వరలభః
స్యాద్భక్షయేద్భువనత్రయమ్॥ 7.10.39
- వరవ్యాజేన మోహో స్మై దీయతామమితప్రభః లోకానాం స్వస్తి
చైవం స్యాద్భవేదస్య చ సన్నతిః॥ 7.10.40
- ఏవముక్తః సురైర్బ్రహ్మ చింతయత్ పద్మసమ్భవః చింతితా
చోపతస్థే స్య పార్ష్వం దేవీ సరస్వతీ॥ 7.10.41
- ప్రాశ్నలిః సా తు పార్ష్వస్థా ప్రాహ వాక్యం సరస్వతీ
ఇయమస్మ్యాగతా దేవ కిం కార్యం కరవాణ్యహమ్॥ 7.10.42
- ప్రజాపతిస్తుం తాం ప్రాప్తాం ప్రాహ వాక్యం సరస్వతీమ్ వాణీ
త్వం రాక్షసేన్తస్య భవ యా దేవతేషితా॥ 7.10.43
- తథేత్యుక్త్వా ప్రవిష్టా సా ప్రజాపతిరథాబ్రవీత్ కుమ్భకర్ణ
మహాబాహో వరం వరయ యో మతః॥ 7.10.44
- కుమ్భకర్ణస్తు తద్వాక్యం శ్రుత్వా వచనమబ్రవీత్ స్వప్తుం
వర్షాణ్యనేకాని దేవదేవ మమేష్పితమ్॥ 7.10.45

- ఏవమస్త్వితి తం చోక్త్వా ప్రాయాద్భుహ్మ సురైః సమమ్| దేవీ
సరస్వతీ చైవ రాక్షసం తం జహౌ పునః॥ 7.10.46
- బ్రహ్మణా సహ దేవేషు గతేషు చ నభఃస్థలమ్| విముక్తో సౌ
సరస్వత్యాస్వాం సఖాం చ తతో గతః॥ 7.10.47
- కుమ్భకర్ణస్తు దుష్టాత్మా చింతయామాస దుఃఖితః| ఈదృశం
కిమిదం వాక్యం మమాద్య వదనాచ్ఛృతమ్॥ 7.10.48
- అహం వ్యామోహితో దేవైరితి మన్యే తదా గతైః| ఏవం
లబ్ధవరాః సర్వే భ్రాతరో దీప్తతేజసః| శ్లేష్మాతకవనం గత్వా తత్ర
తే న్యవసన్సుఖమ్॥ 7.10.49

సర్గః 11

- సుమాలీ వరలబ్ధాంస్తు జ్ఞాత్వా చైతాన్నిశాచరాన్|
ఉదతిష్ఠద్భయం త్యక్త్వా సానుగః స రసాతలాత్॥ 7.11.1
- మారీచశ్చ ప్రహస్తశ్చ విరూపాక్షో మహోదరః|
ఉదతిష్ఠన్సుసంరబ్ధః సచివాస్తస్య రక్షసః॥ 7.11.2

- సుమాలీ సచివైః సార్థం వృతో రాక్షసపుంజవైః| అభిగమ్య
దశగ్రీవం పరిష్వజ్యేదమబ్రవీత్|| 7.11.3
- దిష్ట్వా తే వత్స సమ్నాప్తశ్చింతితో యం మనోరథః| యస్త్యం
త్రిభువనశ్రేష్ఠాల్లబ్ధవాన్వరముత్తమమ్|| 7.11.4
- యత్యతే చ వయం లజ్కాం త్యకత్వా యాతా రసాతలమ్|
తద్గతం నో మహాబాహో మహద్విష్ణుకృతం భయమ్||
7.11.5
- అసకృత్తద్భయాద్భీతాః పరిత్యజ్య స్వమాలయమ్| విద్రుతాః
సహితాః సర్వే ప్రవిష్టాః స్మ రసాతలమ్|| 7.11.6
- అస్మదీయా చ లజ్కేయం నగరీ రాక్షసోచితా| నివేశితా తవ
భ్రాత్రా ధనాధ్యక్షేణ ధీమతా|| 7.11.7
- యది నామాత్ర శక్యం స్యాత్సామ్నా దానేన వానఘ| తరసా వా
మహాబాహో ప్రత్యానేతుం కృతం భవేత్|| 7.11.8

- త్వం తు లజ్కేశ్వరస్తాత భవిష్యసి న సంశయః త్వయా
రాక్షసవంశో యం నిమగ్నో పి సముద్భుతః సర్వేషాం నః
ప్రభుశ్చైవ భవిష్యసి మహాబల॥ 7.11.9
- అథాబ్రవీద్దశగ్రీవో మాతామహముపస్థితమ్ విత్తేశో
గురురస్మాకం నార్హసే వక్తుమీదృశమ్॥ 7.11.10
- సామ్నాపి రాక్షసేంద్రేణ ప్రత్యాఖ్యాతో గరీయసా కిఞ్చిన్నాహ
తదా రక్షో జ్ఞాత్వా తస్య చకీర్షితమ్॥ 7.11.11
- కస్యచిత్త్వథ కాలస్య వసంతం రావణం తతః ఉక్తవంతం తథా
వాక్యం దశగ్రీవం నిశాచరః॥ 7.11.12
- ప్రహస్తః ప్రశ్రితం వాక్యమిదమాహ స కారణమ్॥ 7.11.13
- దశగ్రీవ మహాబాహో నార్హస్త్వం వక్తుమీదృశమ్ సాభ్రాత్రం
నాస్తి శూరాణాం శృణు చేదం వచో మమ॥ 7.11.14
- అదితిశ్చ దితిశ్చైవ భగిన్యౌ సహితే హి తే భార్యే
పరమరూపిన్యౌ కశ్యపస్య ప్రజాపతేః॥ 7.11.15

- అదితిర్జనయామాస దేవాంస్త్రిభువనేశ్వరాన్|
దితిస్త్యజనయత్పుత్రాన్కశ్యపస్యాత్మసమ్భవాన్|| 7.11.16
- దైత్యానాం కిల ధర్మజ్ఞ పురీయం సవనార్ణవా| సపర్వతా మహీ
వీర తే భవన్ప్రభవిష్ణవః|| 7.11.17
- నిహత్య తాంస్తు సమరే విష్ణునా ప్రభవిష్ణునా| దేవానాం
వశమానీతం త్రైలోక్యమిదమవ్యయమ్|| 7.11.18
- నైతదేకో భవానేవ కరిష్యతి విపర్యయమ్| సురాసురైరాచరితం
తత్కురుష్వ వచో మమ|| 7.11.19
- ఏవముక్తో దశగ్రీవః ప్రహృష్టేనాన్తరాత్మనా| చిన్తయిత్వా
ముహూర్తం వై బాధమిత్యేవ సో బ్రవీత్|| 7.11.20
- స తు తేనైవ హర్షేణ తస్మిన్నహని వీర్యవాన్| వనం గతో
దశగ్రీవః సహ తైః క్షణదాచరైః|| 7.11.21
- త్రికూటస్థః స తు తదా దశగ్రీవో నిశాచరః| ప్రేషయామాస
దౌత్యేన ప్రహస్తం వాక్యకోవిదమ్|| 7.11.22

- ప్రహస్త శీఘ్రం గచ్ఛ త్వం బ్రూహి నైర్ఋతపుష్కవమ్| వచసా మమ విత్తేశం సామపూర్వమిదం వచః|| 7.11.23
- ఇయం లఙ్కా పురీ రాజనాక్షసానాం మహాత్మనామ్| త్వయా నివేశితా సౌమ్య నైతద్భుక్తం తవానఘ|| 7.11.24
- తద్భవాన్యది నో హ్యద్య దద్యాదతులవిక్రమ| కృతా భవేన్మమ ప్రితిర్ధుర్మశ్చైవానుపాలితః|| 7.11.25
- స తు గత్వా పురీం లఙ్కాం ధనదేన సురక్షితామ్| అబ్రవీత్పరమోదారం విత్తపాలమిదం వచః|| 7.11.26
- ప్రేషితో హం తవ భ్రాత్రా దశగ్రీవేణ సువ్రత| త్వత్సమీపం మహాబాహో సర్వశస్త్రభృతాం వర|| 7.11.27
- తచ్ఛ్రూయతాం మహాప్రాజ్ఞ సర్వశాస్త్రవిశారద| వచనం మమ విత్తేశ యద్బ్రవీతి దశాననః|| 7.11.28
- ఇయం కిల పురీ రమ్యా సుమాలిప్రముఖైః పురా| భుక్తపూర్వా విశాలాక్ష రాక్షసైర్భీమవిక్రమైః|| 7.11.29

- తేన విజ్ఞాప్యతే సో యం సామృతం విశ్రవాత్మజః తదేషా
దీయతాం తాత యాచతస్తస్య సామతః॥ 7.11.30
- ప్రహస్తాదభిసంశ్రుత్య దేవో వైశ్రవణో వచః॥ ప్రత్యువాచ
ప్రహస్తం తం వాక్యం వాక్యవిశారదః॥ 7.11.31
- దత్తా మమేయం పిత్రా తు లఙ్కా శూన్యా నిశాచరైః నివాసితే
చ మే యక్షైర్దానమానాదిభిర్గుణైః॥ 7.11.32
- బ్రూహి గచ్ఛ దశగ్రీవం పురం రాజ్యం చ యన్మమః
తవాప్యేతన్మహాబాహో భుజ్స్వ రాజ్యమకణ్ఠకమ్॥ 7.11.33
- ఏవముక్త్వా ధనాధ్యక్షో జగామ పితురన్తికమ్॥ 7.11.34
- అభివాద్య గురుం ప్రాహ రావణస్య యదీప్సితమ్॥ ఏష తాత
దశగ్రీవో దూతం ప్రేషితవాన్మమ॥ 7.11.35
- దీయతాం నగరీ లఙ్కా పూర్వం రక్షోగణోషితా మయాత్ర
యదనుష్ఠేయం తన్మమాచక్ష్య సువ్రత॥ 7.11.36

- బ్రహ్మర్షిస్త్వేవముక్తో సౌ విశ్రవా మునిపుంగవః॥ ప్రాశ్నాలిం
ధనదం ప్రాహ శృణు పుత్ర వచో మమ॥ 7.11.37
- దశగ్రీవో మహాబాహురుక్తవాన్మమ సన్నిధౌ॥ మయా
నిర్భర్తృతశ్చాసీద్బహుశోక్తః సుదుర్మతిః॥ 7.11.38
- స క్రోధేన మయా చోక్తో ధ్వంసతే చ పునః పునః॥ శ్రేయో
భియుక్తం ధర్మ్యం చ శృణు పుత్ర వచో మమ॥ 7.11.39
- వరప్రదానసమ్మాఢో మాన్యా మాన్యాన్ స దుర్మతిః॥ న వేత్తి
మమ శాపాచ్చ ప్రకృతిం దారుణాం గతః॥ 7.11.40
- తస్మాద్గచ్ఛ మహాబాహో కైలాసం ధరణీధరమ్॥ నివేశయ
నివాసార్థం త్యక్త్వా లజ్కాం సహానుగః॥ 7.11.41
- తత్ర మన్దాకినీ రమ్యా నదీనాముత్తమా నదీ॥ కాశ్చన్నైః
సూర్యసంజ్ఞాశ్చైః పంక్తిశ్చైః సంవృతోదకా॥ 7.11.42
- కుముదైరుత్పలైశ్చైవ తథా న్యైశ్చ సుగన్ధిభిః॥ 7.11.43

- తత్ర దేవాః సగన్ధర్వాః సాస్పరోరగకిన్సరాః| విహారశీలాః
సతతం రమన్తే సర్వదా శ్రితాః॥ 7.11.44
- న హి క్షమం తవానేన వైరం ధనద రక్షసా| జానీషే హి యథా
నేన లబ్ధః పరమకో వరః॥ 7.11.45
- ఏవముక్తో గృహీత్వా శు తద్వచః పితృగౌరవాత్| సదారపుత్రః
సామాన్యః సవాహనధనో గతః॥ 7.11.46
- ప్రహస్తో థ దశగ్రీవం గత్వా వచనమబ్రవీత్| ప్రహృష్టాత్మా
మహాత్మానం సహమాత్యం సహానుజమ్॥ 7.11.47
- శూన్యా సా నగరీ లఙ్కా త్యక్త్యేనాం ధనదో గతః| ప్రవిశ్య తాం
సహస్మాభిః స్వధర్మం ప్రతిపాలయ॥ 7.11.48
- ఏవముక్తో దశగ్రీవః ప్రహస్తేన మహాబలః| వివేశ నగరీం లఙ్కాం
భ్రాతృభిః సబలానుగైః॥ 7.11.49
- ధనదేన పరిత్యక్తాం సువిభక్తమహాపథామ్| ఆరురోహ స
దేవారిః స్వర్గం దేవాధిపో యథా॥ 7.11.50

- స చాభిషిక్తః క్షణదాచరైస్తదా నివేశయామాస పురీం దశాననః।
నికామపూర్ణా చ బభూవ సా పురీ
నిశాచరైర్నిలబలాహకోపమైః॥ 7.11.51
- ధనేశ్వరస్త్యథ పితృవాక్యగౌరవాన్స్వవేశయచ్ఛశివిమలే గిరౌ
పురీమ్। స్వలఙ్కృతైర్భవనవరైర్విభూషితాం పురన్దరస్వేవ తదా
మరావతీమ్॥ 7.11.52

సర్గః 12

- రాక్షసేన్ద్రో భిషిక్తస్తు భ్రాతృభ్యాం సహితస్తదా। తతః ప్రదానం
రాక్షస్యా భగిన్యాః సమచింతయత్॥ 7.12.1
- స్వసారం కాలకేయాయ దానవేన్ద్రాయ రాక్షసీమ్। దదౌ
శూర్పణఖాం నామ విద్యుజ్జిహ్వాయ నామతః॥ 7.12.2
- అథ దత్త్వా స్వయం రక్షో మృగయామటతే స్మ తత్।
తత్రాపశ్యత్తతో రామ మయం నామ దితేః సుతమ్॥ 7.12.3

- కన్యాసహాయం తం దృష్ట్వా దశగ్రీవో నిశాచరః॥ అపృచ్ఛతో-
భవానేకో నిర్మనుష్యమృగే వనే॥ అనయా మృగశావాక్ష్యా
కిమర్థం సహ తిష్ఠసి॥ 7.12.4
- మయస్తథాబ్రవీద్రామ పృచ్ఛంతం తం నిశాచరమ్॥ శ్రూయతాం
సర్వమాఖ్యాస్యే యథావృత్తమిదం మమ॥ 7.12.5
- హేమా నామాప్సరాస్తాత శ్రుతపూర్వా యది త్వయా॥
దైవతైర్మమ సా దత్తా పౌలోమీవ శతక్రతోః॥ 7.12.6
- తస్యాం సక్తమనాస్తాత పశ్చివర్షశతాన్యహమ్॥ సా చ
దైవతకార్యేణ త్రయోదశ సమా గతాః॥ 7.12.7
- వర్షం చతుర్దశం చైవ తతో హేమమయం పురమ్॥
వజ్రవైడూర్యచిత్రం చ మాయయా నిర్మితం మయా॥ 7.12.8
- తత్రాహమవసం దీనస్తయా హీనః సుదుఃఖితః॥ 7.12.9
- తస్మాత్పురాద్దుహితరం గృహీత్వా వనమాగతః॥ ఇయం
మమాత్మజా రాజంస్తస్యాః కుక్షౌ వివర్ధితా॥ 7.12.10

- భర్తారమనయా సార్థమస్యాః ప్రాప్తో స్మి మార్గితుమ్।
కన్యాపితృత్వం దుఃఖం హి సర్వేషాం మానకాఙ్గీణమ్॥

7.12.11

- కన్యాహి ద్వే కులే నిత్యం సంశయే స్థాప్య తిష్ఠతి పుత్రద్వయం
మమాప్యస్యాం భార్యాయాం సమృభూవ హ॥ 7.12.12
- మాయావీ ప్రథమస్తాత దున్దుభిస్తదనన్తరః ఏవం తే
సర్వమాఖ్యాతం యాథాతథ్యేన పృచ్ఛతః॥ 7.12.13
- త్వామిదానీం కథం తాత జానీయాం కో భవానితి।
ఏవముక్తస్తు తద్రక్షో వినీతమిదమబ్రవీత్॥ 7.12.14
- అహం పౌలస్త్యతనయో దశగ్రీవశ్చ నామతః మునేర్విశ్రవసో
యస్తు తృతీయో బ్రహ్మణో భవత్॥ 7.12.15
- ఏవముక్తస్తదా రామ రాక్షసేన్ద్రేణ దానవః మహార్షేస్తనయం
జ్ఞాత్వా మయో హర్షముపాగతః దాతుం దుహితరం తస్మై
రోచయామాస యత్ర వై॥ 7.12.16

- కరేణ తు కరం తస్యా గ్రాహయిత్వా మయస్తదా।
ప్రహసన్నాహ దైత్యేన్ద్రో రాక్షసేన్దమిదం వచః॥ 7.12.17
- ఇయం మమాత్మజా రాజన్తేమయా స్ఫురసా ధృతా కన్యా
మన్దోదరీ నామ పత్న్యర్థం ప్రతిగృహ్యతామ్॥ 7.12.18
- బాధమిత్యేవ తం రామ దశగ్రీవో భ్యభాషతః ప్రజ్ఞాల్య తత్ర
చైవాగ్నిమకరోత్పాణిసంజహమ్॥ 7.12.19
- స హి తస్య మయో రామ శాపాభిజ్ఞస్తపోధనాత్ విదిత్వా తేన
సా దత్తా తస్య పైతామహం కులమ్॥ 7.12.20
- అమోఘాం తస్య శక్తిం చ ప్రదదౌ పరమాద్భుతామ్ పరేణ
తపసా లబ్ధాం జఘ్నవాల్లక్ష్మణం యయా॥ 7.12.21
- ఏవం సీకృతదారో వై లజ్కాయా ఈశ్వరః ప్రభుః గత్వా తు
నగరీం భార్యే భ్రాతృభ్యాం సముపాహరత్॥ 7.12.22
- వైరోచనస్య దౌహిత్రీం వజ్రజ్వాలేతి నామతః తాం భార్యాం
కుమ్భకర్ణస్య రావణః సమకల్పయత్॥ 7.12.23

- గన్ధర్వరాజస్య సుతాం శైలూషస్య మహాత్మనః| సరమాం నామ
ధర్మజ్ఞాం లేభే భార్యాం విభీషణః|| 7.12.24
- తీరే తు సరసో వై తు సశ్శజ్జే మానసస్య హి| సరస్తదా మానసం
తు వవృధే జలదాగమే|| 7.12.25
- మాత్రా తు తస్యాః కన్యాయాః స్నేహేనాక్రన్ధితం వచః| సరో
మా వర్ధయస్వేతి తతః సా సరమా భవత్|| 7.12.26
- ఏవం తే కృతదారా వై రేమిరే తత్ర రాక్షసాః| స్వాం స్వాం
భార్యాముపాగమ్య గన్ధర్వా ఇవ నన్దనే|| 7.12.27
- తతో మన్దోదరీ పుత్రం మేఘనాదమజీజనత్| స ఏష
ఇన్ద్రజిన్నామ యుష్మాభిరభిధీయతే|| 7.12.28
- జాతమాత్రేణ హి పురా తేన రావణసూనునా| రుదతా
సుమహాన్ముక్తో నాదో జలధరోపమః|| 7.12.29
- జడీకృతా చ సా లజ్కా తస్య నాదేన రాఘవ| పితా
తస్యాకరోన్నామ మేఘనాద ఇతి స్వయమ్|| 7.12.30

- సో వర్ధత తదా రామ రావణాంతఃపురే శుభే రక్ష్యమాణో
వరస్త్రీభిశ్చన్నః కాష్ఠైరివానలః॥ 7.12.31
- మాతాపిత్రోర్మహాహర్షం జనయన్రావణాత్మజః॥ 7.12.32

సర్గః 13

- అథ లోకేశ్వరోత్పష్టా తత్ర కాలేన కేనచిత్ నిద్రా సమభవత్తీవ్రా
కుమ్భకర్ణస్య రూపిణీ॥ 7.13.1
- తతో భ్రాతరమాసీనం కుమ్భకర్ణో బ్రవీద్వచః నిద్రా మాం
బాధతే రాజన్కారయస్వ మమాలయమ్॥ 7.13.2
- వినియుక్తాస్తతో రాజ్ఞా శిల్పినో విశ్వకర్మవత్ విస్తీర్ణం
యోజనం శుభ్రం తతో ద్విగుణమాయతమ్॥ 7.13.3
- దర్శనీయం నిరాబాధం కుమ్భకర్ణస్య చక్రిరే స్ఫాటికైః
కాశ్చనైశ్చిత్రైః స్తమ్భైః సర్వత్ర శోభితమ్॥ 7.13.4
- వైడూర్యకృతసోపానం కింకీణీజాలకం తథా
దాంతతోరణవిన్యస్తం వజ్రస్ఫటికవేదికమ్॥ 7.13.5

- మనోహరం సర్వసుఖం కారయామాస రాక్షసః| సర్వత్ర
సుఖదం నిత్యం మేరోః పుణ్యాం గుహామివ॥ 7.13.6
- తత్ర నిద్రాం సమావిష్టః కుమ్భకర్ణో మహాబలః|
బహూన్యబ్దసహస్రాణి శయానో న ప్రబుద్ధ్యతే॥ 7.13.7
- నిద్రాభిభూతే తు తదా కుమ్భకర్ణే దశాననః|
దేవర్షియక్షగన్ధర్వాన్సృజ్జఘ్నేహి నిరఙ్కుశః॥ 7.13.8
- ఉద్యానాని చ చిత్రాణి నన్దనాదీని యాని చ| తాని గత్వా
సుసజక్రుద్ధో భినత్తి స్మ దశాననః॥ 7.13.9
- నదీం గజ ఇవ క్రిడన్వక్షాన్వాయురివ క్షిపన్| నగాన్వజ్ర
ఇవోత్పృష్టో విధ్వంసయతి రాక్షసః॥ 7.13.10
- తథావృత్తం తు విజ్ఞాయ దశగ్రీవం ధనేశ్వరః| కులానురూపం
ధర్మజ్ఞో వృత్తం సంస్మృత్య చాత్మనః॥ 7.13.11
- సౌభ్రాత్రదర్శనార్థం తు దూతం వైశ్రవణస్తదా| లఙ్కాం
సమేషయామాస దశగ్రీవస్య వై హితమ్॥ 7.13.12

- స గత్వా నగరీం లఙ్కామాససాద విభీషణమ్| మానితస్తేన
ధర్మేణ పృష్టశ్చాగమనం ప్రతి॥ 7.13.13
- పృష్ట్యా చ కుశలం రాజ్ఞో జ్ఞాతీనాం చ విభీషణః| సభాయాం
దర్శయామాస తమాసీనం దశాననమ్॥ 7.13.14
- స దృష్ట్వా తత్ర రాజానం దీప్యమానం స్వతేజసా| జయేతి
వాచా సమూహ్య తూష్ణిం సమభివర్తత॥ 7.13.15
- తం తత్రోత్తమపర్యజ్కే వరాస్తరణశోభితే| ఉపవిష్టం దశగ్రీవం
దూతో వాక్యమథాబ్రవీత్॥ 7.13.16
- రాజన్వదామి తే సర్వం భ్రాతా తవ యదబ్రవీత్| ఉభయోః
సదృశం వీర వృత్తస్య చ కులస్య చ॥ 7.13.17
- సాధు పర్యాప్తమేతావత్యతశ్చారిత్రసజ్జహః| సాధు ధర్మే
వ్యవస్థానం క్రియతాం యది శక్యతే॥ 7.13.18
- దృష్టం మే నన్దనం భగ్నమృషయో నిహతాః శ్రుతాః|
దేవతానాం సముద్యోగస్త్యత్తో రాజన్మమ శ్రుతః॥ 7.13.19

- నిరాకృతశ్చ బహుశస్త్యయా హం రాక్షసాధిపః| అపరాధ్ధా హి బాల్యాచ్చ రమణీయాః స్వబాన్ధవాః॥ 7.13.20
- అహం తు హిమవత్ప్రప్థం గతో ధర్మముపాసితమ్| రౌద్రం వ్రతం సమాస్థాయ నియతో నియతేన్ద్రియః॥ 7.13.21
- తత్ర దేవో మయా దృష్టః సహ దేవ్యా మయా ప్రభుః| సవ్యం చక్షుర్మయా దైవాత్తత్ర దేవ్యాం నిపాతితమ్॥ 7.13.22
- కా న్వియం స్యాదితి శుభా న ఖల్వన్యేన హేతునా| రూపం హ్యనుపమం కృత్వా రుద్రాణీ తత్ర తిష్ఠతి॥ 7.13.23
- దేవ్యా దివ్యప్రభావేణ దగ్ధం సవ్యం మమేక్షణమ్| రేణుధ్వస్తమివ జ్యోతిః పిఙ్గులత్వముపాగతమ్॥ 7.13.24
- తతో హమన్యద్విస్తీర్ణం గత్వా తస్య గిరేస్తటమ్| తూష్ణిం వర్షశతాన్యష్టౌ సమాధారం మహావ్రతమ్॥ 7.13.25
- సమాప్తే నియమే తస్మిన్స్తత్ర దేవో మహేశ్వరః| ప్రీతః ప్రీతేన మనసా ప్రాహ వాక్యమిదం ప్రభుః॥ 7.13.26

- పైఙ్గల్యం యదవాస్తం హి దేవ్యా రూపనిరీక్షణాత్| ప్రీతో స్మి తవ
ధర్మజ్ఞ తపసా నేన సువ్రత|| 7.13.27
- మయా చైతద్వ్రతం చీర్ణం త్వయా చైవ ధనాధిప| తృతీయః
పురుషో నాస్తి యశ్చరేవ్రతమీదృశమ్|| 7.13.28
- వ్రతం సునిశ్చయం హ్యేతన్మయా హ్యుత్పాదితం పురా|
తత్సఖిత్వం మయా సౌమ్య రోచయస్వ ధనేశ్వర|| 7.13.29
- తపసా నిర్జితశ్చైవ సఖా భవ మమానఘ| దేవ్యా దగ్ధం ప్రభావేణ
యచ్ఛ సవ్యం తవేక్షణమ్|| 7.13.30
- ఏకాక్షిపిజ్జలేత్యేవ నామ స్థాస్యతి శాశ్వతమ్| ఏవం తేన సఖిత్వం
చ ప్రాప్యోనుజ్ఞాం చ శక్కురాత్|| 7.13.31
- ఆగత్య చ శ్రుతో యం మే తవ పాపవినిశ్చయః|| 7.13.32
- తదధర్మిష్ఠసంయోగాన్నివర్త కులదూషణాత్| చిన్త్యతే హి
వధోపాయః సర్వసజ్జైః సురైస్తవ|| 7.13.33

- ఏవముక్తో దశగ్రీవః క్రుద్ధసంరక్తలోచనః| హస్తా దంతాంశ్చ
సమ్పిడ్య వాక్యమేతదువాచ హ|| 7.13.34
- విజ్ఞాతం తే మయా దూత వాక్యం యస్య ప్రభాషసే|
నైతత్త్వమసి నైవాసౌ భ్రాత్రా యేనాసి చోదితః|| 7.13.35
- హితం నైష మమైతద్ధి బ్రవీతి ధనరక్షకః| మహేశ్వరసఖిత్వం తు
మూఢ శ్రావయతే కిల|| 7.13.36
- న చేదం క్షమణీయం మే యదేతద్భాషితం త్వయా|
యదేతావన్మయా కాలం దూత తస్య తు మర్షితమ్||
7.13.37
- న హస్తవ్యో గురుర్జ్యేష్ఠో మయా యమితి మన్యతే| తస్య
త్విదానీం శ్రుత్వా మే వాక్యమేషా కృతా మతిః|| 7.13.38
- త్రీఁల్లోకానపి జేష్యామి బాహువీర్యముపాశ్రితః|| 7.13.39
- ఏతన్ముహూర్తమేవాహం తస్యైకస్య తు వై కృతే| చతురో
లోకపాలాంస్తాన్నయిష్యామి యమక్షయమ్|| 7.13.40

- ఏవముక్త్యా తు లజ్కేశో దూతం ఖడ్గేన జఘ్నివాన్ దదౌ
భక్షయితుం హ్యేనం రాక్షసానాం దురాత్మనామ్॥ 7.13.41
- ఏవం కృతస్వస్త్వయనో రథమారుహ్య రావణః।
త్రైలోక్యవిజయాకాఙ్క్షీ యయౌ యత్ర ధనేశ్వరః॥ 7.13.42

సర్గః 14

- తతస్తు సచివైః సార్థం షడ్భిర్నిత్యం బలోద్ధతైః।
మహోదరప్రహస్తాభ్యాం మారీచశుకసారణైః॥ 7.14.1
- ధూమ్రాక్షేణ చ వీరేణ నిత్యం సమరగృధ్నునా వృతః
సంప్రయయౌ శ్రీమాన్మోధాల్లోకాన్దహన్నివ॥ 7.14.2
- పురాణి స నదీః శైలాన్వనాన్యుపవనాని చ। అతిక్రమ్య
ముహూర్తేన కైలాసం గిరిమాగమత్॥ 7.14.3
- సన్నివిష్టం గిరౌ తస్మిన్రాక్షసేన్ద్రం నిశమ్య తు। యుద్ధే
త్యర్థకృతోత్సాహం దురాత్మానం సమన్త్రిణమ్॥ 7.14.4

- యక్షా న శేకుః సంస్థాతుం ప్రముఖే తస్య రక్షసః। రాజ్ఞో భ్రాతేతి
విజ్ఞాయ గతా యత్ర ధనేశ్వరః॥ 7.14.5
- తే గత్వా సర్వమాచఖ్యుర్భ్రాతుస్తస్య చిక్రీర్షితమ్। అనుజ్ఞాతా
యుయుర్హస్తా యుద్ధాయ ధనదేన తే॥ 7.14.6
- తతో బలానాం సజ్జోభో వ్యవర్థత మహోదధేః। తస్య
నైర్ముతరాజస్య శైలం సశ్చాలయన్నివ॥ 7.14.7
- తతో యుద్ధం సమభవద్యక్షరాక్షససంఘ్నలమ్।
వ్యథితాశ్చాభవంస్తత్ర సచివా రాక్షసస్య తే॥ 7.14.8
- స దృష్ట్వా తాదృశం సైన్యం దశగ్రీవో నిశాచరః।
హర్షనాదాన్బహున్యత్వా స క్రోధాదభ్యధావత॥ 7.14.9
- యే తు తే రాక్షసేన్ద్రస్య సచివా ఘోరవిక్రమాః। తేషాం
సహస్రమేకైకం యక్షాణాం సమయోధయన్॥ 7.14.10
- తతో గదాభిర్ముసలైరసిభిః శక్తితోమరైః। హన్యమానో
దశగ్రీవస్తత్సైన్యం సమగాహత॥ 7.14.11

- స నిరుచ్ఛ్వాసవత్తత్ర వధ్యమానో దశాననః॥ వర్షద్భిరివ
జీమూతైర్ధారాభిరవరుధ్యత॥ 7.14.12
- న చకార వ్యథాం చైవ యక్షశస్త్రైః సమాహతః॥ మహీధర
ఇవామ్భోదైర్ధారాశతసముక్షితః॥ 7.14.13
- స దురాత్మా సముద్యమ్య కాలదణ్డోపమాం గదామ్॥ ప్రవివేశ
తతః సైన్యం నయన్యక్షాన్యమక్షయమ్॥ 7.14.14
- స కక్షమివ విస్తీర్ణం శుష్కేన్ధనమివాకులమ్॥
వాతేనాగ్నిరివాయతో యక్షసైన్యం దదాహ తత్॥ 7.14.15
- తైస్తు తత్ర మహామాత్యైర్మహోదరశుకాదిభిః॥ అల్పావశేషాస్తే
యక్షాః కృతా వాతైరివామ్బుదాః॥ 7.14.16
- కేచిత్సమాహతా భగ్నాః పతితాః సమరక్షితౌ॥ ఓష్ఠాంశ్చ
దశనైస్తీక్ష్ణైరదశన్కుపితా రణే॥ 7.14.17
- శ్రాంతాశ్చాన్యోన్యమాలిఙ్గ్య భ్రష్టశస్త్రా రణాజిరే॥ సీదంతి చ తదా
యక్షాః కూలా ఇవ జలేన హ॥ 7.14.18

- హతానాం గచ్ఛతాం స్వర్గం యుధ్యతాం పృథివీతలే|
ప్రేక్షతామృషిసజ్ఞానాం న బభూవాంతరం దివి|| 7.14.19
- భగ్నాంస్తు తాన్సమాలక్ష్మ్య యక్షేన్మాంస్తు మహాబలాన్|
ధనాధ్యక్షో మహాబాహుః ప్రేషయామాస యక్షకాన్|| 7.14.20
- ఏతస్మిన్నంతరే రామ విస్తీర్ణబలవాహనః| ప్రేషితో న్యపతద్యక్షో
నామ్నా సంయోధకణ్ణకః|| 7.14.21
- తేన చక్రేణ మారీచో విష్ణునేవ రణే హతః| పతితో భూతలే
శైలాతీణపుణ్య ఇవ గ్రహః|| 7.14.22
- ససంజ్ఞాంస్తు ముహూర్తేన స విశ్రమ్య నిశాచరః| తం యక్షం
యోధయామాస స చ భగ్నః ప్రదుద్రువే|| 7.14.23
- తతః కాశ్చానచిత్రాఙ్గం వైడూర్యరజసోక్షితమ్| మర్యాదాం
ప్రతిహారాణాం తోరణాంతరమావిశత్|| 7.14.24
- తం తు రాజన్దశగ్రీవం ప్రవిశంతం నిశాచరమ్| సూర్యభానురితి
ఖ్యాతో ద్వారపాలో న్యవారయత్|| 7.14.25

- స వార్యమాణో యక్షేణ ప్రవివేశ నిశాచరః। యదా తు వారితో
రామ న వ్యతిష్ఠత్స రాక్షసః॥ 7.14.26
- తతస్తోరణముత్పాట్య తేన యక్షేణ తాడితః। రుధిరం
ప్రప్రవన్నాతి శైలో ధాతుస్రవైరివ॥ 7.14.27
- స శైలశిఖరాభేణ తోరణేన సమాహతః। జగామ న క్షతిం వీరో
వరదానాత్స్వయమ్భువః॥ 7.14.28
- తేనైవ తోరణేనాథ యక్షస్తేనాభితాడితః। నాద్యశ్యత తదా
యక్షో భస్మీకృతతనుస్తదా॥ 7.14.29
- తతః ప్రదుద్రువుః సర్వే దృష్ట్వా రక్షఃపరాక్రమమ్। తతో
నదీర్గుహశ్చైవ వివిశుర్భయపీడితాః। త్యక్తప్రహరణాః శ్రాంతా
వివర్ణవదనాస్తదా॥ 7.14.30

సర్గః 15

- తతస్తాఽల్లక్ష్మ్య విత్రస్తాన్యక్షేన్మ్రాంశ్చ సహస్రశః। ధనాధ్యక్షో
మహాయక్షం మాణిచారమథాబ్రవీత్॥ 7.15.1

- రావణం జహి యక్షేన్త దుర్వృత్తం పాపచేతసమ్| శరణం భవ
వీరాణాం యక్షాణాం యుద్ధశాలినామ్|| 7.15.2
- ఏవముక్తో మహాబాహుర్మాణిభద్రః సుదుర్జయః| వృతో
యక్షసహస్రైస్త చతుర్భిః సమయోధయత్|| 7.15.3
- తే గదాముసలప్రాసైః శక్తితోమరముద్గరైః| అభిఘ్నన్తస్తదా
యక్షా రాక్షసాన్సముపాద్రవన్|| 7.15.4
- కుర్వన్తస్తుములం యుద్ధం చరన్తః శ్యేనవల్లఘు| బాఢం
ప్రయచ్ఛన్నేచ్ఛామి దీయతామితి భాషిణః|| 7.15.5
- తతో దేవాః సగన్ధర్వా ఋషయో బ్రహ్మవాదినః| దృష్ట్వా
తత్తుములం యుద్ధం పరం విస్మయమాగమన్|| 7.15.6
- యక్షాణాం తు ప్రహస్తేన సహస్రం నిహతం రణే| మహోదరేణ
చానిన్ద్యం సహస్రమపరం హతమ్|| 7.15.7
- క్రుద్ధేన చ తదా రాజన్మారీచేన యుయుత్సునా|
నిమేషాన్తరమాత్రేణ ద్వే సహస్రే నిపాతితే|| 7.15.8

- క్వచ యక్షార్జవం యుద్ధం క్వచ మాయాబలాశ్రయమ్।
రక్షసాం పురుషవ్యాఘ్రు తేన తే భృధికా యుధి॥ 7.15.9
- ధూమ్రాక్షేణ సమాగమ్య మాణిభద్రో మహారణే ముసలేనోరసి
క్రోధాత్తడితో న చ కమ్పితః॥ 7.15.10
- తతో గదాం సమావిధ్య మాణిభద్రేణ రాక్షసః।
ధూమ్రాక్షస్తాడితో మూర్ధ్ని విహ్వలః స పపాత హ॥ 7.15.11
- ధూమ్రాక్షం తాడితం దృష్ట్వా పతితం శోణితోక్షితమ్।
అభ్యధావత సజ్జామే మాణిభద్రం దశాననః॥ 7.15.12
- తం క్రుద్ధమభిధావంతం మాణిభద్రో దశాననమ్।
శక్తిభిస్తాడయామాస తిస్సభిర్యక్షపుఙ్గవః॥ 7.15.13
- తాడితో మాణిభద్రస్య ముకుటే ప్రాహరద్రణే తస్య తేన
ప్రహరేమ ముకుటం పార్శ్వమాగతమ్॥ 7.15.14

- తతః సంయుధ్యమానేన విష్టబ్ధో న వ్యకమ్పతః తదాప్రభృతి
యక్షో సౌ పార్శ్వమౌలిరితి స్మృతః సన్నాదః
సుమహానాజంస్తస్మిన్నైలే భ్యవర్తత॥ 7.15.15
- తతో దూరాత్ప్రదదృశే ధనాధ్యక్షో గదాధరః
శుక్రప్రాప్తపదాభ్యాం చ పద్మశఙ్ఖసమావృతః॥ 7.15.16
- స దృష్ట్వా భ్రాతరం సజ్జ్యే శాపాద్విభ్రష్టగౌరవమ్ ఉవాచ
వచనం ధీమాన్ముక్తం పైతామహే కులే॥ 7.15.17
- యన్మయా వార్యమాణస్త్వం నావగచ్ఛసి దుర్మతే పశ్చాదస్య
ఫలం ప్రాప్య జ్ఞాస్యసే నిరయం గతః॥ 7.15.18
- యో హి మోహోద్విషం పీత్వా నావగచ్ఛతి దుర్మతిః స తస్య
పరిణామాన్తే జానీతే కర్మణః ఫలమ్॥ 7.15.19
- దేవతా నాభినన్దంతి ధర్మయుక్తేన కేనచిత్ యేన త్వమీదృశం
భావం నీతస్సన్నావబుద్ధ్యసే॥ 7.15.20

- మాతరం పితరం యో హి ఆచార్యం చావమన్యతే| స పశ్యతి
ఫలం తస్య ప్రేతరాజవశం గతః॥ 7.15.21
- అధ్రువే హి శరీరే యో న కరోతి తపోర్జనమ్| స పశ్చాత్తప్యతే
మూఢో మృతో దృష్ట్వా త్మనో గతిమ్॥ 7.15.22
- ధర్మాద్రాజ్యం ధనం సౌఖ్యమధర్మాద్దుఃఖమేవ చ| తస్మాద్ధర్మం
సుఖార్థాయ కుర్యాత్పాపం విసర్జయేత్॥ 7.15.23
- పాపస్య హి ఫలం దుఃఖం తద్భోక్తవ్యమిహాత్మనా|
తస్మాదాత్మాపఘాతార్థం మూఢః పాపం కరిష్యతి॥ 7.15.24
- కస్య చిన్న హి దుర్బుద్ధేశ్చన్దతో జాయతే మతిః| దేవం చేష్టయతే
సర్వం హతో దైవేన హన్యతే| యాదృశం కురుతే కర్మ తాదృశం
ఫలమశ్నుతే॥ 7.15.25
- బుద్ధిరూపం ఫలం పుత్రాశ్చౌర్యం ధీరత్వమేవ చ| ప్రాప్నువన్తి
నరా లోకే నిర్జితం పుణ్యకర్మభిః॥ 7.15.26

- ఏవం నిరయగామీ త్వం యస్య తే మతిరీద్యశీ! న త్వాం
సమభిభాషిష్యే సద్భుత్తే ష్యేవ నిర్ణయః॥ 7.15.27
- ఏవముక్తాస్తతస్తేన తస్యామాత్యాః సమాహతాః।
మారీచప్రముఖాః సర్వే విముఖా విప్రదుద్రువుః॥ 7.15.28
- తతస్తేన దశగ్రీవో యక్షేన్ద్రేణ మహాత్మనా! గదయాభిహతో
మూర్ధ్ని న చ స్థానాత్ప్రకమ్పితః॥ 7.15.29
- తతస్తా రామ నిఘ్నంతా తదాన్యోన్యం మహామృధే! న విహ్వలా
న చ శ్రాంతా బభూవతురమర్షణా॥ 7.15.30
- ఆగ్నేయమస్త్రం తస్మై స ముమోచ ధనదస్తదా! రాక్షసేన్ద్రో
వారుణేన తదస్త్రం ప్రత్యవారయత్॥ 7.15.31
- తతో మాయాం ప్రవిష్టో సౌ రాక్షసీం రాక్షసేశ్వరః! రూపాణాం
శతసాహస్రం వినాశాయ చకార చ॥ 7.15.32
- వ్యాఘ్రో వరాహో జీమూతః పర్వతః సాగరో ద్రుమః! యక్షో
దైత్యస్వరూపీ చ సో దృశ్యత దశాననః॥ 7.15.33

- బహూని చ కరోతి స్మ దృశ్యస్తే న త్వసౌ తతః| ప్రతిగృహ్య తతో
రామ మహదస్త్రం దశాననః॥ 7.15.34
- జఘాన మూర్ధ్ని ధనదం వ్యావిధ్య మహతీం గదామ్| ఏవం స
తేనాభిహతో విహ్వలః శోణితోక్షితః॥ 7.15.35
- కృత్తమూల ఇవాశోకో నిపపాత ధనాధిపః॥ 7.15.36
- తతః పద్మాదిభిస్తత్ర నిధిభిః స తదా వృతః|
ధనదోచ్ఛాసితస్తైస్తు వనమానీయ నన్దనమ్॥ 7.15.37
- నిర్జిత్య రాక్షసేన్ద్రస్తం ధనదం హృష్టమానసః| పుష్పకం తస్య
జగ్రాహ విమానం జయలక్షణమ్॥ 7.15.38
- కాశ్చానస్తమ్భసంవీతం వైడూర్యమణితోరణమ్|
ముక్తాజాలప్రతిచ్ఛన్నం సర్వకామఫలద్రుమమ్॥ 7.15.39
- మనోజవం కామగమం కామరూపం విహజ్గమమ్|
మణికాశ్చానసోపానం తప్తకాశ్చానవేదికమ్॥ 7.15.40

- దేవోపవాహ్యామక్షయ్యం సదాదృష్టిమనఃసుఖమ్| బహ్యోశ్చర్యం
భక్తిచిత్రం బ్రహ్మణా పరినిర్మితమ్|| 7.15.41
- నిర్మితం సర్వకామైస్తు మనోహరమనుత్తమమ్| న తు శీతం న
చోష్ణం చ సర్వర్తుసుఖదం శుభమ్|| 7.15.42
- స తం రాజా సమారుహ్య కామగం వీర్యనిర్జితమ్| జితం
త్రిభువనం మేనే దర్శోత్సేకాత్పుదుర్మతిః|| 7.15.43
- జిత్వా వైశ్రవణం దేవం కైలాసాత్సమవాతరత్|| 7.15.44
- స్వతేజసా విపులమవాప్య తం జయం
ప్రతాపవాన్విమలకిరీటహారవాన్| రరాజ వై
పరమవిమానమాస్థితో నిశాచరః సదసి గతో యథానలః||
7.15.45

సర్గ 16

- స జిత్వా ధనదం రామ భ్రాతరం రాక్షసాధిపః|
మహాసేనప్రసూతిం తద్యయౌ శరవణం మహత్|| 7.16.1

- అథాపశ్యద్యశగ్రీవో రౌక్మం శరవణం మహత్।
గభస్తిజాలసంవీతం ద్వితీయమివ భాస్కురమ్॥ 7.16.2
- స పర్వతం సమారుహ్య కశ్చిద్రమ్యవనాంతరమ్। అపశ్యత్
పుష్పకం తత్ర రామవిష్టమ్భితం తదా॥ 7.16.3
- విష్టభం పుష్పకం దృష్ట్వా హ్యగమం కామాగం కృతమ్।
అచింతయద్రాక్షసేన్త్రః సచివైస్తైః సమావృతః॥ 7.16.4
- కిన్నిమిత్తం చేచ్ఛయా మే నేదం గచ్ఛతి పుష్పకమ్।
పర్వతస్యోపరిష్ఠస్య కర్మేదం కస్యచిద్భవేత్॥ 7.16.5
- తతో బ్రవీత్తదా రామ మారీచో బుద్ధికోవిదః। నేదం
నిష్కొరణం రాజన్పుష్పకం యన్న గచ్ఛతి॥ 7.16.6
- అథవా పుష్పకమిదం ధనదాన్నాన్యవాహనమ్। అతో
నిష్పన్నమభవద్ధనాధ్యక్షవినాకృతమ్॥ 7.16.7
- ఇతి వాక్యాంతరే తస్య కరాలః కృష్ణపిఙ్గలః। వామనో వికటో
ముణ్డీ నన్దీ ప్రహ్వభుజో బలీ॥ 7.16.8

- తతః పార్శ్వముపాగమ్య భవస్యానుచరో బ్రవీత్ | నన్దిశ్వరో
వచశ్చేదం రాక్షసేన్ద్రమశజ్జీతః॥ 7.16.9
- నివర్తస్వ దశగ్రీవ శైలే క్రీడతి శజ్కురః | సుపర్ణనాగయక్షాణాం
దేవగన్ధర్వరక్షసామ్॥ 7.16.10
- సర్వేషామేవ భూతానామగమ్యః పర్వతః కృతః | ఇతి నన్దివచః
శ్రుత్వా క్రోధాత్కమ్పితకుణ్డలః॥ 7.16.11
- రోషాత్తు తామ్రనయనః పుష్పకాదవరుహ్య సః | కో యం
శజ్కుర ఇత్యుక్త్వా శైలమూలముపాగతః॥ 7.16.12
- సో పశ్యన్నన్దినం తత్ర దేవస్యాదూరతః స్థితమ్ | దీప్తం
శూలమవష్టభ్య ద్వితీయమివ శజ్కురమ్॥ 7.16.13
- తం దృష్ట్వా వానరముఖమవజ్ఞాయ స రాక్షసః | ప్రహాసం
ముముచే తత్ర సతోయ ఇవ తోయదః॥ 7.16.14
- తం క్రుద్ధో భగవాన్నన్ది శజ్కురస్యాపరా తనుః | అబ్రవీత్తత్ర
తద్రక్షో దశాననముపస్థితమ్॥ 7.16.15

- యస్మాద్వానరరూపం మామవజ్ఞాయ దశానన।
అశనీపాతసజ్కాశమపహాసం ప్రముక్తవాన్॥ 7.16.16
- తస్మాన్మద్రూపసమ్పన్నా మద్వీర్యసమతేజసః। ఉత్పత్స్యన్తి
వధార్థం హి కులస్య తవ వానరాః॥ 7.16.17
- నఖదంష్ట్రాయుధాః క్రూరా మనఃసమ్పాతరంహసః।
యుద్ధోన్మత్తా బలోద్రిక్తాః శైలా ఇవ విసర్పిణః॥ 7.16.18
- తే తవ ప్రబలం దర్పముత్సేధం చ పృథగ్విధమ్। వ్యపనేష్యన్తి
సమ్భూయ సహమాత్యసుతస్య చ॥ 7.16.19
- కిం త్వదానీం మయా శక్యం హన్తుం త్వాం హే నిశాచర। న
హన్తవ్యో హతస్త్వం హి పూర్వమేవ స్వకర్మభిః॥ 7.16.20
- ఇత్యుదీరితవాక్యే తు దేవే తస్మిన్మహాత్మని। దేవదున్దభయో
నేదుః పుష్పవృష్టిశ్చ ఖాచ్ఛ్యతా॥ 7.16.21
- అచింతయిత్వా స తదా నన్దివాక్యం మహాబలః। పర్వతం తు
సమాసాద్య వాక్యమాహ దశాననః॥ 7.16.22

- పుష్పకస్య గతిశ్చిన్నా యత్యతే మమ గచ్ఛతః తమిమం
శైలమున్నూలం కరోమి తవ గోపతే॥ 7.16.23
- కేన ప్రభావేణ భవో నిత్యం క్రిడతి రాజవత్ విజ్ఞాతవ్యం న
జానీతే భయస్థానముపస్థితమ్॥ 7.16.24
- ఏవముక్త్వా తతో రామ భుజాన్విక్షిప్య పర్వతే తోలయామాస
తం శీఘ్రం స శైలం సమకమ్పత॥ 7.16.25
- చాలనాత్పర్వతస్త్వేవ గణా దేవస్య కమ్పితాః చచాల పార్వతీ
చాపి తదా శ్లిష్టా మహేశ్వరమ్॥ 7.16.26
- తతో రామ మహాదవో దేవానాం ప్రవరో హరః పాదాఙ్గుష్ఠేన
తం శైలం పీడయామాస లీలయా॥ 7.16.27
- పీడితాస్తు తతస్తస్య శైలస్యాధోగతా భుజాః
విస్మితాశ్చాభవంస్తత్ర సచివాస్తస్య రక్షసః॥ 7.16.28
- రక్షసా తేన రోషాచ్ఛ భుజానాం పీడనాత్తదా ముక్తో విరావః
సహసా త్రైలోక్యం యేన కమ్పితమ్॥ 7.16.29

- మేనిరే వజ్రనిష్పేషం తస్యామాత్యా యుగక్షయే తదా
వర్తస్థచలితా దేవా ఇన్ద్రపురోగమాః॥ 7.16.30
- సముద్రాశ్చాపి సజ్జుబ్ధాశ్చలితాశ్చాపి పర్వతాః యక్షా
విద్యాధరాః సిద్ధాః కిమేతదితి చాబ్రువన్॥ 7.16.31
- అథ తే మన్త్రిణస్తస్య విక్రోశంతమథాబ్రువన్ తోషయస్య
మహాదేవం నీలకణ్ఠముమాపతిమ్॥ 7.16.32
- తమృతే శరణం నాన్యం పశ్యామో త్ర దశాననః స్తుతిభిః
ప్రణతో భూత్వా తమేవ శరణం వ్రజ॥ 7.16.33
- కృపాలుః శక్కురస్తుష్టః ప్రసాదం తే విధాస్యతి
ఏవముక్తస్తదామాత్యైస్తుష్టావ వృషభధ్వజమ్॥ 7.16.34
- సామభిర్వివిధైః స్తోత్రైః ప్రణమ్య స దశాననః
సంవత్సరసహస్రం తు రుదతో రక్షసో గతమ్॥ 7.16.35
- తతః ప్రీతో మహాదేవః శైలాగ్రే విష్ణితః ప్రభుః ముక్త్వా చాస్య
భుజాన్రామ ప్రాహ వాక్యం దశాననమ్॥ 7.16.36

- ప్రితో స్మి తవ వీర్యస్య శౌణ్డార్యాచ్చ దశాననః శైలాక్రాంతేన యో ముక్తస్త్యయా రావః సుదారుణః॥ 7.16.37
- యస్మాల్లోకత్రయం చైతద్రావితం భయమాగతమ్।
తస్మాత్త్వం రావణో నామ నామ్నా రాజన్భవిష్యసి॥ 7.16.38
- దేవతా మానుషా యక్షా యే చాన్యే జగతీతరే ఏవం
త్వామభిధాస్యన్తి రావణం లోకరావణమ్॥ 7.16.39
- గచ్ఛ పౌలస్త్య విస్రబ్ధం పథా యేన త్వమిచ్ఛసి మయా
చైవాభ్యనుజ్ఞాతో రాక్షసాధిప గమ్యతామ్॥ 7.16.40
- ఏవముక్తస్తు లక్ష్మేశః శమ్భునా స్వయమబ్రవీత్। ప్రితో యది
మహాదేవ వరం మే దేహి యాచతః॥ 7.16.41
- అవధ్యత్వం మయా ప్రాప్తం దేవగన్ధర్వదానవైః।
రాక్షసైర్గుహ్యకైర్నాగైర్యే చాన్యే బలవత్తరాః॥ 7.16.42
- మానుషాన్స గణే దేవ స్వల్పాస్తే మమ సమ్మతాః।
దీర్ఘమాయుశ్చ మే ప్రాప్తం బ్రహ్మణస్త్రిపురాన్తక॥ 7.16.43

- వాఙ్మితం చాయుషః శేషం శస్త్రం త్వం చ ప్రయచ్ఛ మే।
ఏవముక్తస్తతస్తేన రావణేన స శక్కురః॥ 7.16.44
- దదౌ ఖడ్గం మహాదీప్తం చన్ద్రహాసమితి శ్రుతమ్।
ఆయుషశ్చావశేషం చ స్థిత్వా భూతపతిస్తదా॥ 7.16.45
- దత్త్వౌవాచ తతః శమ్భుర్నావజ్ఞేయమిదం త్వయా। అవజ్ఞాతం
యది హి తే మామేవైష్యత్యసంశయః॥ 7.16.46
- ఏవం మహేశ్వరేణైవ కృతనామా స రావణః। అభివాద్య
మహాదేవమారురోహాథ పుష్పకమ్॥ 7.16.47
- తతో మహీతలే రామ పర్యక్రామత రావణః।
క్షత్ ంత్రయాన్సుమహావీర్యాన్బాధమాన ఇతస్తతః॥
7.16.48
- కేచిత్తేజస్వినః శూరాః క్షత్ ంత్రయా యుద్ధదుర్మదాః।
తచ్ఛాసనమకుర్వంతో వినేశుః సపరిచ్ఛదాః॥ 7.16.49

- అపరే దుర్జయం రక్షో జానంతః ప్రాజ్ఞసమ్మతాః జితాః స్మ
ఇత్యభాషంత రాక్షసం బలదర్పితమ్॥ 7.16.50

సర్గః 17

- అథ రాజన్మహాబాహుర్విచరన్స మహీతలే
హిమవద్వనమాసాద్య పరిచక్రామ రావణః॥ 7.17.1
- తత్రాపశ్యత్స వై కన్యాం కృష్ణాజినజటాధరామ్ ఆర్షేణ విధినా
యుక్తాం దీప్యంతీం దేవతామివ॥ 7.17.2
- స దృష్ట్వా రూపసమ్పన్నాం కన్యాం తాం సుమహావ్రతామ్
కామమోహపరీతాత్మా పప్రచ్ఛ ప్రహసన్నివ॥ 7.17.3
- కిమిదం వర్తసే భద్రే విరుద్ధం యౌవనస్య తే నహి యుక్తా
తవైతస్య రూపస్యైవ ప్రతిక్రియా॥ 7.17.4. రూపం తే నుపమం
భీరు కామోన్మాదకరం నృణామ్ న యుక్తం తపసి స్థాతుం
నిర్గతో హ్యేష నిర్ణయః॥ 7.17.5

- కస్యాసి కిమిదం భద్రే కశ్చ భర్తా వరాననే| యేన సమ్భుజ్యసే
భీరు స నరః పుణ్యభాగ్భువి॥ 7.17.6
- పృచ్ఛతః శంస మే సర్వం కస్య హేతోః పరిశ్రమః| ఏవముక్తా తు
సా కన్యా రావణేన యశస్వినీ॥ 7.17.7
- అబ్రవీద్విధివత్కత్వా తస్యాతిథ్యం తపోధనా| కుశధ్వజో మమ
పితా బ్రహ్మర్షిరమితప్రభః| బృహస్పతిసుతః శ్రీమాన్బుద్ధ్యా
తుల్యో బృహస్పతేః॥ 7.17.8
- తస్యాహం కుర్వతో నిత్యం వేదాభ్యాసం మహాత్మనః|
సమ్భూయ వాఙ్మయీ కన్యా నామ్నా వేదవతీ స్మృతా॥ 7.17.9
- తతో దేవాః సగన్ధర్వా యక్షరాక్షసపన్నగాః| తే పి గత్వా హి
పితరం వరణం రోచయన్తి మే॥ 7.17.10
- న చ మాం స పితా తేభ్యో దత్తవాన్రాక్షసర్షభ| కారణం
తద్వదిష్యామి నిశాచర నిశామయ॥ 7.17.11

- పితుస్తు మమ జామాతా విష్ణుః కిల సురేశ్వరః।
అభిప్రేతస్త్రిలోకేశస్తస్మాన్నాన్యస్య మే పితా॥ 7.17.12
- దాతుమిచ్ఛతి తస్మై తు తచ్ఛ్రుత్వా బలదర్పితః। దమ్భుర్నామ
తతో రాజా దైత్యానాం కుపితో భవత్॥ 7.17.13
- తేన రాత్రౌ శయానో మే పితా పాపేన హింసితః॥ 7.17.14
- తతో మే జననీ దీనా తచ్ఛరీరం పితుర్మమ। పరిష్వజ్య
మహాభాగా ప్రవిష్టా హవ్యవాహనమ్॥ 7.17.15
- తతో మనోరథం సత్యం పితుర్నారాయణం ప్రతి। కరోమీతి
తమేవాహం హృదయేన సముద్వహే॥ 7.17.16
- ఇతి ప్రతిజ్ఞామారుహ్య చరామి విపులం తపః। ఏతత్తే
సర్వమాఖ్యాతం మయా రాక్షసపుంగవ॥ 7.17.17
- నారాయణో మమ పతిర్న త్వన్యః పురుషోత్తమాత్। ఆశ్రయే
నియమం ఘోరం నారాయణపరీష్పయా। విజ్ఞాతస్త్యం హి మే
రాజన్గచ్ఛ పౌలస్త్యనన్దన॥ 7.17.18

- జానామి తపసా సర్వం త్రైలోక్యే యద్ధి వర్తతే॥ 7.17.19
- సో బ్రవీద్రావణో భూయస్తాం కన్యాం సుమహావ్రతామ్।
అవరుహ్య విమానాగ్రాత్కన్దర్పశరపీడితః॥ 7.17.20
- అవలిప్తా సి సుశ్రోణి యస్యాస్తే మతిరీదృశీ వృద్ధానాం
మృగశావాక్షి భ్రాజతే పుణ్యసంచయః॥ 7.17.21
- త్వం సర్వంగుణసమ్పన్నా నార్హ సే వక్తుమీదృశమ్।
త్రైలోక్యసుందరీ భీరు యౌవనం తే నివర్తతే॥ 7.17.22
- అహం లజ్కాపతిర్భద్రే దశగ్రీవ ఇతి శ్రుతః తస్య మే భవ
భార్యా త్వం భుజ్జ్వ భోగాన్యథాసుఖమ్॥ 7.17.23
- కశ్చ తావదసౌ యం త్వం విష్ణురిత్యభిభాషసే వీర్యేణ తపసా
చైవ భోగేన చ బలేన చ।
- న మయా స సమో భద్రే యం త్వం కామయసే జ్ఞనే॥
7.17.24

- ఇత్సుక్తవతి తస్మింస్తు వేదవత్యథ సా బ్రవీత్॥ 7.17.25.౨౭
భోగేన చ బలేన చ।
- మా మైవమితి సా కన్యా తమువాచ నిశాచరమ్।
త్రైలోక్యాధిపతి విష్ణుం సర్వలోకనమస్కృతమ్। త్వద్యతే
రాక్షసేన్ద్రాన్యః కో వమన్యేత బుద్ధిమాన్॥ 7.17.26
- ఏవముక్తస్తయా తత్ర వేదవత్యా నిశాచరః। మూర్ధజేషు తదా
కన్యాం కరాగ్రేణ పరామృశత్॥ 7.17.27
- తతో వేదవతీ క్రుద్ధా కేశాన్హస్తేన సా చ్ఛినత్। అసిర్భూత్వా
కరస్తస్యాః కేశాంశ్చిన్నాంస్తదా కరోత్॥ 7.17.28
- సా జ్వలన్తీవ రోషేణ దహన్తీవ నిశాచరమ్। ఉవాచాగ్నిం
సమాధాయ మరణాయ కృతత్వరా॥ 7.17.29
- ధర్మితాయాస్త్యయానార్య న మే జీవితమిష్యతే।
రక్షస్తస్మాత్ప్రవేక్ష్యామి పశ్యతస్తే హుతాశనమ్॥ 7.17.30

- యస్మాత్తు ధర్మితా చాహం త్వయా పాపాత్మనా వనే।
తస్మాత్తవ వధార్థం హి సముత్పత్స్యే హ్యహం పునః॥
7.17.31

- న హి శక్యం స్త్రియా హన్తుం పురుషః పాపనిశ్చః। శాపే త్వయి
మయోత్స్రుష్టే తపసశ్చ వ్యయో భవేత్॥ 7.17.32

- యది త్వస్తి మయా కిశ్చిత్కృతం దత్తం హుతం తథా।
తస్మాత్త్వయోనిజా సాధ్వీ భవేయం ధర్మిణః సుతా॥
7.17.33

- ఏవముక్త్వా ప్రవిష్టా సా జ్వలితం జాతవేదసమ్। పపాత చ దివో
దివ్యా పుష్పవృష్టిః సమంతతః॥ 7.17.34

- పునరేవ సముద్భూతా పద్మే పద్మసమప్రభా। తస్మాదపి పునః
ప్రాప్తా పూర్వవత్తేన రక్షసా॥ 7.17.35

- కన్యాం కమలగర్భాభాం ప్రగృహ్య స్వగృహం యయౌ। ప్రగృహ్య
రావణస్త్యేతాం దర్శయామాస మన్త్రిణే॥ 7.17.36

- లక్షణజ్ఞో నిరీక్ష్యైవ రావణం చైవమబ్రవీత్ | గృహస్థైషాం హి
సుశ్రోణీ త్వద్వధాయైవ దృశ్యతే॥ 7.17.37
- ఏతచ్ఛుత్పార్జ్వే రామ తాం ప్రచిక్షేప రావణః | సా చైవ
క్షీతిమాసాద్య యజ్ఞాయతనమధ్యగా॥ 7.17.38
- రాజ్ఞో హలముఖోత్కృష్టా పునరప్యుత్థితా సతీ | సైషా
జనకరాజస్య ప్రసూతా తనయా ప్రభో | తవ భార్యా
మహాబాహో విష్ణుస్త్వం హి సనాతనః॥ 7.17.39
- పూర్వం క్రోధాహితః శత్రుర్యయా సా నిహతస్తథా |
ఉపాశ్రయిత్వా శైలభస్తవ వీర్యమమానుషమ్॥ 7.17.40
- ఏవమేషా మహాభాగా మర్త్యేషూత్పత్స్యతే పునః | క్షేత్రే
హలముఖోత్కృష్టే వేద్యామగ్నిశిఖోపమా॥ 7.17.41
- ఏషా వేదవతీ నామ పూర్వమాసీత్కృతే యుగే |
త్రేతాయుగమనుప్రాప్య వధార్థం తస్య రక్షసః॥ 7.17.42

- ఉత్పన్నా మైథిలకులే జనకస్య మహాత్మనః| సీతోత్పన్నా తు
సీతేతి మానుషైః పునరుచ్యతే|| 7.17.43

సర్గః 18

- ప్రవిష్టాయాం హుతాశం తు వేదవత్యాం స రావణః| పుష్పకం
తు సమారుహ్య పరిచక్రామ మేదినీమ్|| 7.18.1
- తతో మరుత్తం నృపతిం యజన్తం సహ దైవతైః|
ఉశీరబీజమాసాద్య దదర్శ స తు రావణః|| 7.18.2
- సంవర్తో నామ బ్రహ్మర్షిః సాక్షాద్భ్రాతా బృహస్పతేః|
యాజయామాస ధర్మజ్ఞః సర్వైరేవగణైర్వృతః|| 7.18.3
- దృష్ట్వా దేవాస్తు తద్రక్షో వరదానేన దుర్జయమ్| తిర్యగ్యోనిం
సమావిష్టాస్తస్య దర్శనభీరవః|| 7.18.4
- ఇన్ద్రో మయూరః సంవృత్తో ధర్మరాజస్తు వాయసః| కృకలాసో
ధనాధ్యక్షో హంసశ్చ వరుణో భవత్|| 7.18.5

- అన్యేష్వపి గతేష్వేవం దేవేష్వరినిషూదనః రావణః ప్రావిశద్యజ్ఞం
సారమేయ ఇవాశుచిః॥ 7.18.6
- తం చ రాజానమాసాద్య రావణో రాక్షసాధిపః ప్రాహ యుద్ధం
ప్రయచ్ఛేతి నిర్జితో స్మీతి వా వద॥ 7.18.7
- తతో మరుత్తో నృపతిః కో భవానిత్యువాచ తమ్ అపహాసం
తతో ముక్త్వా రావణో వాక్యమబ్రవీత్॥ 7.18.8
- అకుతూహలభావేన ప్రీతో స్మి తవ పార్థివ ధనదస్యానుజం
యో మాం నావగచ్ఛసి రావణమ్॥ 7.18.9
- త్రిషు లోకేషు కో న్యోస్తి యో న జానాతి మే బలమ్ భ్రాతరం
యేన నిర్జిత్య విమానమిదమాహృతమ్ తతో మరుత్తః స
నృపస్తం రావణమథాబ్రవీత్॥ 7.18.10
- ధన్యః ఖలు భవాన్యేన జ్యేష్ఠో భ్రాతా రణే జితః న త్వయా
సదృశః శ్లాఢ్యస్త్రిషు లోకేషు విద్యతే॥ 7.18.11

- నాధర్మసహితం శ్లాఢ్యం తల్లోకం ప్రతిసంహితమ్| కర్మ
దౌరాత్మ్యకం కృత్వా శ్లాఘ్యసే భ్రాతృనిర్జయాత్|| 7.18.12
- క త్వం ప్రాక్కేవలం ధర్మం చరిత్వా లబ్ధవాన్వరమ్|
శ్రూతపూర్వం హి న మయా భాషసే యాదృశం స్వయమ్||
7.18.13
- తిష్ఠేదానీం న మే జీవన్మతియాస్యసి దుర్మతే| అద్య త్వాం
నిశితైర్బాణైః ప్రేషయామి యమక్షయమ్|| 7.18.14
- తతః శరాసనం గృహ్య సాయకాంశ్చ నరాధిపః| రణాయ
నిర్యయౌ క్రుద్ధః సంవర్తో మార్గమావృణోత్|| 7.18.15
- సో బ్రవీత్స్నేహసంయుక్తం మరుత్తం తం మహాన్యషిః|
శ్రోతవ్యం యది మద్వాక్యం సమృహరో న తే క్షమః|| 7.18.16
- మాహేశ్వరమిదం సత్రమసమాప్తం కులం దహేత్|| 7.18.17
- దీక్షితస్య కుతో యుద్ధం క్రోధిత్వం దీక్షితే కుతః| సంశయశ్చ
జయే నిత్యం రాక్షసశ్చ సుదుర్జయః|| 7.18.18

- స నివృత్తో గురోర్వాక్యాన్మరుత్తః పృథివీపతిః| విస్ఫుజ్య సశరం
చాపం స్వస్థో మఖముఖో భవత్|| 7.18.19
- తతస్తం నిర్జితం మత్వా ఘోషయామాస వై శుకః| రావణో
జయతీత్యుచ్చైర్హర్షాన్నాదం విముక్తవాన్|| 7.18.20
- తాన్భక్షయిత్వా తత్రస్థాన్మహర్షీన్యజ్ఞమాగతాన్| వితృప్తో
రుధిరైస్తేషాం పునః సమృయయౌ మహీమ్|| 7.18.21
- రావణే తు గతే దేవాః సేన్తాశ్చైవ దివౌకసః| తతః స్వాం
యోనిమాసాద్య తాని సత్త్వాని చాబ్రువన్|| 7.18.22
- హర్షాత్తదాబ్రవీదినో మయూరం నీలబర్హిణమ్| ప్రీతో స్మి తవ
ధర్మజ్ఞ భుజ్జాగ్ధి న తే భయమ్|| 7.18.23
- ఇదం నేత్రసహస్రం తు యత్త్వద్భర్తే భవిష్యతి వర్షమాణే
మయి ముదం ప్రాప్స్యసే ప్రీతిలక్షణామ్| ఏవమిన్ద్రో వరం
ప్రాదాన్మయూరస్య సురేశ్వరః|| 7.18.24

- నీలాః కిల పురా బర్హా మయూరాణాం నరాధిప|
సురాధిపాద్వరం ప్రాప్య గతాః సర్వే పి బర్హిణః|| 7.18.25
- ధర్మరాజో బ్రవీద్రామ ప్రాగ్వంశే వాయసం స్థితమ్|
పక్షింస్తవాస్మి సుప్రీతః ప్రీతస్య వచనం శృణు|| 7.18.26
- యథాన్యే వివిధై రోగైః; పీడ్యంతే ప్రాణినో మయా| తే న తే
ప్రభవిష్యంతి మయి ప్రీతే న సంశయః|| 7.18.27
- మృత్యుతస్తే భయం నాస్తి వరాన్మమ విహజ్ఞమ| యావత్త్వాం
న వధిష్యంతి నరాస్తావద్భవిష్యసి|| 7.18.28
- ఏతే మద్విషయస్థా వై మానవాః క్షుద్భయార్దితాః| త్వయి భుక్తే
తు తృప్తాస్తే భవిష్యంతి సబాన్ధవాః|| 7.18.29
- వరుణస్త్వబ్రవీద్ధంసం గజ్ఞాతోయవిహారిణమ్| శ్రూయతాం
ప్రీతిసంయుక్తం వచః పత్రరథేశ్వర|| 7.18.30
- వర్ణో మనోహరః సౌమ్యశ్చన్ద్రమణ్డలసన్నిభః| భవిష్యతి తవోదగ్రః
శుద్ధఫేనసమప్రభః|| 7.18.31

- మచ్చరీరం సమాసాద్య కాన్తో నిత్యం భవిష్యసి| ప్రాప్యసే
చాతులాం ప్రీతిమేతన్మే ప్రీతిలక్షణమ్|| 7.18.32
- హంసానాం హి పురా రామ నీలవర్ణః సపాణ్డురః| పక్షా
నీలాగ్రసంవీతాః క్రోడాః శర్షాగ్రనిర్మలాః|| 7.18.33
- అథాబ్రవీద్వైశ్రవణః కృకలాసం గిరౌ స్థితమ్| హైరణ్యం
సమ్ప్రయచ్ఛామి వర్ణం ప్రీతస్తవాప్యహమ్|| 7.18.34
- సద్రవ్యం చ శిరో నిత్యం భవిష్యతి తవాక్షయమ్| ఏష కాశ్చానకో
వర్ణో మత్ప్రీత్యా తే భవిష్యతి|| 7.18.35
- ఏవం దత్త్వా వరాంస్తేభ్యస్తస్మిన్యజ్ఞోత్సవే సురాః| నివృత్తాః
సహ రాజ్ఞా తే పునః స్వభవనం గతాః|| 7.18.36

సర్గః 19

- అథ జిత్యా మరుత్తం స ప్రయయౌ రాక్షసాధిపః| నగరాణీ
నరేన్ద్రాణాం యుద్ధకాఙ్క్షీ దశాననః|| 7.19.1

- సమాసాద్య తు రాజేన్త్రాన్మహేన్త్రవరుణోపమాన్।
అబ్రవీద్రాక్షసేన్త్రస్తు యుద్ధం మే దీయతామితి॥ 7.19.2
- నిర్జితాః స్మేతి వా బ్రూత ఏష మే హి సునిశ్చయః। అన్యథా
కుర్వతామేవం మోక్షో నైవోపపద్యతే॥ 7.19.3. తతస్త్వభీరవః
ప్రాజ్ఞాః పార్థివా ధర్మనిశ్చయాః। మన్తయిత్వా తతో న్యోన్యం
రాజానః సుమహాబలాః। నిర్జితాః స్మేత్యభాషంత జ్ఞాత్వా
వరబలం రిపోః॥ 7.19.4
- దుష్యంతః సురథో గాధిర్గయో రాజా పురూరవాః। ఏతే సర్వే
బ్రువంస్తాత నిర్జితాః స్మేతి పార్థివాః॥ 7.19.5
- అథాయోధ్యాం సమాసాద్య రావణో రాక్షసాధిపః॥ 7.19.6
- సుగుప్తామనరణ్యేన శక్రేణేవామరావతీమ్। స తం
పురుషశార్దూలం పురన్దరసమం బలే॥ 7.19.7
- ప్రాహ రాజానమాసాద్య యుద్ధం దేహీతి రావణః। నిర్జితో స్మేతి
వా బ్రూహి త్వమేవం మమ శాసనమ్॥ 7.19.8

- అయోధ్యాధిపతిస్తస్య శ్రుత్వా పాపాత్మనో వచః। అనరణ్యస్తు
సజుద్ధో రాక్షసేన్ద్రమథాబ్రవీత్॥ 7.19.9
- దీయతే ద్వన్వయుద్ధం తే రాక్షసాధిపతే మయా। సన్తిష్ఠ
క్షీప్రమాయత్తో భవ చైవం భవామ్యహమ్॥ 7.19.10
- అథ పూర్వం శ్రుతార్థేన నిర్జితం సుమహద్బలమ్।
నిష్క్రామత్తన్నరేన్ద్రస్య బలం రక్షోవధోద్యతమ్॥ 7.19.11
- నాగానాం దశసాహస్రం వాజినాం నియుతం తథా। రథానాం
బహుసాహస్రం పత్తీనాం చ నరోత్తమ॥ 7.19.12
- మహీం సశ్చాద్య నిష్క్రాన్తం సపదాతిరథం రణే। తతః ప్రవృత్తం
సుమహద్బుద్ధం యుద్ధవిశారద॥ 7.19.13
- అనరణ్యస్య నృపతే రాక్షసేన్ద్రస్య చాద్భుతమ్। తద్రావణబలం
ప్రాప్య బలం తస్య మహీపతేః॥ 7.19.14
- ప్రాణశ్యత తదా సర్వం హవ్యం హుతమివానలే। యుద్ధ్యా చ
సుచిరం కాలం కృత్వా విక్రమముత్తమమ్॥ 7.19.15

- ప్రజ్వలంతం తమాసాద్య క్షిప్రమేవావశేషితమ్।
ప్రావిశత్సంక్కులం తత్ర శలభా ఇవ పావకమ్। నశ్యతి స్మ బలం
తత్ర హవ్యం హుతమివానలే॥ 7.19.16
- సో పశ్యత్తన్నరేన్ద్రస్తు నశ్యమానం మహాబలమ్। మహార్ణవం
సమాసాద్య వనాపగశతం యథా॥ 7.19.17
- తతః శక్రధనుఃప్రఖ్యం ధనుర్విస్ఫారయన్స్వయమ్। ఆససాద
నరేన్ద్రస్తం రావణం క్రోధమూర్చ్ఛితః॥ 7.19.18
- అనరణ్యేన తే మాత్యా మారీచశుకసారణాః। ప్రహస్తసహితా
భగ్నా వ్యద్రవంత మృగా ఇవ॥ 7.19.19
- తతో బాణశతాన్యష్టౌ పాతయామాస మూర్ధని। తస్య
రాక్షసరాజస్య ఇక్ష్వాకుకులనందనః॥ 7.19.20
- తస్య బాణాః పతంతస్తే చక్రిరే న క్షతం క్వచిత్। వారిధారా
ఇవాభ్రేభ్యః పతన్త్యో గిరిమూర్ధని॥ 7.19.21

- తతో రాక్షసరాజేన క్రుద్ధేన నృపతిస్తదా తలేనాభిహతో
మూర్ఛి స రథాన్నిపపాత హ॥ 7.19.22
- స రాజా పతితో భూమౌ విహ్వలాఙ్గః ప్రవేపితః వజ్రదగ్ధ
ఇవారణ్యే సాలో నిపతితో యథా॥ 7.19.23
- తం ప్రహస్యాబ్రవీద్రక్ష ఇక్ష్యాకుం పృథివీపతిమ్ కిమిదానీం
ఫలం ప్రాప్తం త్వయా మాం ప్రతి యుద్భతా॥ 7.19.24
- త్రైలోక్యే నాస్తి యో ద్వన్వం మమ దద్యాన్నరాధిప శజ్కే
ప్రసక్తో భోగేషు న శృణోషి బలం మమ॥ 7.19.25
- తస్యైవం బ్రువతో రాజా మన్దాసుర్వాక్యమబ్రవీత్ కిం
శక్యమిహ కర్తుం వై కాలో హి దురతిక్రమః॥ 7.19.26
- నహ్యహం నిర్జితో రక్షస్త్వయా చాత్మప్రశంసినా కాలేనైవ
విపన్నో హం హేతుభూతస్తు మే భవాన్॥ 7.19.27
- కిం త్విదానీం మయా శక్యం కర్తుం ప్రాణపరిక్షయే నహ్యహం
విముఖీ రక్షో యుద్భమానస్త్వయా హతః॥ 7.19.28

- ఇక్ష్వాకుపరిభావిత్యాద్వచో వక్ష్యామి రాక్షస! యది దత్తం యది హుతం యది మే సుకృతం తపః।
- యది గుప్తాః ప్రజాః సమ్యక్తదా సత్యం వచోస్తు మే॥ 7.19.29
- ఉత్పత్యతే కులే హ్యస్మిన్నిక్ష్యాకూణాం మహాత్మనామ్। రామో దాశరథిర్నామ యస్తే ప్రాణాన్హరిష్యతి॥ 7.19.30
- తతో జలధరోదగ్రస్తాడితో దేవదున్దభిః। తస్మిన్నుదాహృతే శాపే పుష్పవృష్టిశ్చ ఖాచ్ఛ్యతా॥ 7.19.31
- తతః స రాజా రాజేన్ద్ర గతః స్థానం త్రివిష్టపమ్। స్వర్గతే చ నృపే తస్మిన్నాక్షసః సో పసర్పత॥ 7.19.32

సర్గః 20

- తతో విత్రాసయన్మర్త్యాన్హృథివ్యాం రాక్షసాధిపః। ఆససాద ఘనే తస్మిన్నారదం మునిపుంగవమ్॥ 7.20.1
- తస్యాభివాదనం కృత్వా దశగ్రీవో నిశాచరః। అబ్రవీత్కుశలం పృష్ట్వా హేతుమాగమనస్య చ॥ 7.20.2

- నారదస్తు మహాతేజా దేవర్షిరమితప్రభః। అబ్రవీన్మేఘపృష్ఠస్థో
రావణం పుష్పకే స్థితమ్॥ 7.20.3
- రాక్షసాధిపతే సౌమ్య తిష్ఠ విశ్రవసః సుతః ప్రీతో
స్మృభిజనోపేతవిక్రమైరూర్జితైస్తవ॥ 7.20.4
- విష్ణునా దైత్యఘాతైశ్చ గన్ధర్వోరగధర్షణైః త్వయా సమం
విమర్దైశ్చ భృశం హి పరితోషితః॥ 7.20.5
- కించిద్వక్ష్యామి తావత్తే శ్రోతవ్యం శ్రోష్యసే యది శ్రుత్వా
చానన్తరం కార్యం త్వయా రాక్షససత్తమ! తన్నే నిగదతస్తాత
సమాధిం శ్రవణే కురు॥ 7.20.6
- కిమయం వధ్యతే తాత త్వయా వధ్యేన దైవతైః హత ఏవ
హ్యాయం లోకో యదా మృత్యువశం గతః॥ 7.20.7. తేమ!
దేవదానవదైత్యానాం యక్షగన్ధర్వరక్షసామ్! అవధ్యేన త్వయా
లోకః క్లేష్టుం యుక్తో న మానుషః॥ 7.20.8

- నిత్యం శ్రేయసి సమ్మాధం మహద్భిర్వ్యసనైర్వృతమ్।
హన్యాత్కస్తాదృశం లోకం జరావ్యాధిశతైర్వృతమ్॥ 7.20.9
- తైస్తైరనిష్టోపగమైరజస్రం యత్ర కుత్ర కః। మతిమాన్మానుషే
లోకే యుద్ధేన ప్రణయీ భవేత్॥ 7.20.10
- క్షీయమాణం దైవహతం శ్రుత్విపాసాజరాదిభిః।
విషాదశోకసమ్మాధం లోకం త్వం క్షపయస్వ మా॥ 7.20.11
- పశ్య తావన్మహాబాహో రాక్షసేశ్వర మానుషమ్। మూఢమేవం
విచిత్రార్థం యస్య న జ్ఞాయతే గతిః॥ 7.20.12
- క్వచిద్వాదిత్రనృత్యాది సేవ్యతే ముదితైర్జనైః। రుద్యతే
చాపరైరార్జైర్థారాశ్రునయనాననైః॥ 7.20.13
- మాతాపితృసుతస్నేహైర్భార్యాబన్ధుమనోరమైః। మోహితో
యం జనో ధ్వస్తః క్లేశం స్వం నావబుధ్యతే॥ 7.20.14
- అలమేనం పరిక్లిశ్య లోకం మోహనిరాకృతమ్। జిత ఏవ
త్వయా సౌమ్య మర్త్యలోకో న సంశయః॥ 7.20.15

- అవశ్యమేభిః సర్వైశ్చ గన్తవ్యం యమసాదనమ్| తన్నిగృహీష్టస్య
పౌలస్త్య యమం పరపురష్ఠాయ॥ 7.20.16
- తస్మిన్జితే జితం సర్వం భవత్యేవ న సంశయః| ఏవముక్తస్తు
లజ్కేశో దీప్యమానం స్వతేజసా| అబ్రవీన్నారదం తత్ర
సమృహస్యాభివాద్య చ॥ 7.20.17
- మహర్షే దేవగన్ధర్వవిహార సమరప్రియ| అహం సముద్యతో
గన్తుం విజయార్థం రసాతలమ్॥ 7.20.18
- తతో లోకత్రయం జిత్వా స్థాప్య నాగాన్సురాన్వశే|
సముద్రమమృతార్థం చ మధిష్యామి రసాలయమ్॥ 7.20.19
- అథాబ్రవీద్భృగవీనం నారదో భగవాన్పశిః| క్వ ఖల్విదానీం
మార్గేణ త్వయా హ్యన్యేన గమ్యతే॥ 7.20.20
- అయం ఖలు సుదుర్గమ్యః ప్రేతరాజపురం ప్రతి| మార్గో గచ్ఛతి
దుర్ధరో యమస్యామితకర్శన॥ 7.20.21

- స తు శారదమేఘాభం హాసం ముక్త్యా దశాననః ఉవాచ
కృతమిత్యేవ వచనం చేదమబ్రవీత్॥ 7.20.22
- తస్మాదేవమహం బ్రహ్మన్ వైవస్వతవధోద్యతః గచ్ఛామి
దక్షిణామాశాం యత్ర సూర్యాత్మజో నృపః॥ 7.20.23
- మయా హి భగవన్ప్రౌఢాత్ప్రతిజ్ఞాతం రణార్థినా అవజేష్యామి
చతురో లోకపాలానితి ప్రభో॥ 7.20.24
- తదిహ ప్రస్థితో హం వై ప్రేతరాజపురం ప్రతి
ప్రాణిసజ్కే శకర్తారం యోజయిష్యామి మృత్యునా॥
7.20.25
- ఏవముక్త్యా దశగ్రీవో మునిం తమభివాద్య చ ప్రయయా
దక్షిణామాశాం ప్రవిష్టః సహ మన్త్రిభిః॥ 7.20.26
- నారదస్తు మహాతేజా ముహూర్తం ధ్యానమాస్థితః
చింతయామాస విప్రేన్ద్రో విధూమ ఇవ పావకః॥ 7.20.27

- యేన లోకాస్తయః సేన్మాః క్లిశ్యంతే సచరాచరాః క్షీణే చాయుషి
ధర్మేణ స కాలో జేష్యతే కథమ్॥ 7.20.28
- స్వదత్తకృతసాక్షీ యో ద్వితీయ ఇవ పావకః లబ్ధసంజ్ఞా
విజేష్యంతే లోకా యస్య మహాత్మనః॥ 7.20.29
- యస్య నిత్యం త్రయో లోకా విద్రవంతి భయార్దితాః తం కథం
రాక్షసేనో సౌ స్వయమేవ గమిష్యతి॥ 7.20.30
- యో విధాతా చ ధాతా చ సుకృతం దుష్కృతం తథా
త్రైలోక్యం విజితం యేన తం కథం విజయిష్యతే॥ 7.20.31
- అపరం కిన్తు కృత్వా యం విధానం సంవిధాన్యతి
కౌతూహలసముత్పన్నో యాస్యామి యమసాదనమ్॥
7.20.32
- విమర్దం ద్రష్టుమనయోర్యమరాక్షసయోః స్వయమ్॥
7.20.33

సర్గః 21

- ఏవం సశ్చిన్త్య విప్రేన్దో జగామ లఘువిక్రమః॥ ఆఖ్యాతుం
తద్యథావృత్తం యమస్య సదనం ప్రతి॥ 7.21.1
- అపశ్యత్స యమం తత్ర దేవమగ్నిపురస్కృతమ్॥
విధానముపతిష్ఠంతం ప్రాణినో యస్య యాదృశమ్॥ 7.21.2
- స తు దృష్ట్వా యమః ప్రాప్తం మహర్షిం తత్ర నారదమ్॥
అబ్రవీత్సుఖమాసీనమర్హమావేద్య ధర్మతః॥ 7.21.3
- కచ్ఛితేమం తు దేవర్షే కచ్ఛిద్ధర్మో న నశ్యతి॥ కిమాగమనకృత్యం
తే దేవగన్ధర్వసేవిత॥ 7.21.4
- అబ్రవీత్తు తదా వాక్యం నారదో భగవాన్మహిః॥
శ్రూయతామభిధాన్యామి విధానం చ విధీయతామ్॥ 7.21.5
- ఏష నామ్నో దశగ్రీవః పితృరాజ నిశాచరః॥ ఉపయాతి వశం
నేతుం విక్రమైస్త్వాం సుదుర్జయమ్॥ 7.21.6

- ఏతేన కారణేనాహం త్వరితో హ్యగతః ప్రభో!
దణ్డప్రహరణస్యాద్య తవ కిం ను భవిష్యతి॥ 7.21.7
- ఏతస్మిన్నంతరే దురాదంశుమంతమివోదితమ్!
దదృశుర్దిప్తమాయాంతం విమానం తస్య రక్షసః॥ 7.21.8
- తం దేశం ప్రభయా తస్య పుష్పకస్య మహాబలః కృత్వా
వితిమిరం సర్వం సమీపం సో భ్యవర్తత॥ 7.21.9
- సో పశ్యత్స మహాబాహుర్దశగ్రీవస్తతస్తతః॥ ప్రాణినః సుకృతం
కర్మ భుంక్షానాంచైవ దుష్కృతమ్॥ 7.21.10
- అపశ్యత్సైనికాంశ్చాస్య యమస్యానుచరైః సహా యమస్య
పురుషైరుగ్రైర్హోరరూపైర్భయానకైః॥ 7.21.11
- దదర్శ వధ్యమానాంశ్చ క్లిశ్యమానాంశ్చ దేహినః క్రోశతశ్చ
మహానాదం తీవ్రనిష్ఠనతత్పరాన్॥ 7.21.12
- కృమిభిర్భక్ష్యమాణాంశ్చ సారమేయైశ్చ దారుణైః॥ 7.21.13

- క్షోత్రాయాసకరా వాచో వదతశ్చ భయావహాః।
సంతార్యమాణాన్వైతరణీం బహుశః శోణితోదకామ్॥ 7.21.14
- వాలుకాసు చ తప్తాసు తప్యమానాన్ముహూర్ముహుః।
అసిపత్రవనే చైవ భిద్యమానానధార్మికాన్॥ 7.21.15
- రౌరవే క్షారనద్యాం చ క్షురధారాసు చైవ హి పానీయం
యాచమానాంశ్చ తృషితాన్మధితానపి॥ 7.21.16
- శవభూతాన్మృశాన్దీనాన్వివర్ణాన్ముక్తమూర్ధజాన్।
మలపక్కుధరాన్దీనాన్ప్రాక్షాంశ్చ పరిధావతః॥ 7.21.17
- దదర్శ రావణో మార్గే శతశో థ సహస్రశః కాంశ్చిచ్ఛ
గృహముఖ్యేషు గీతవాదిత్రనిఃస్వనైః।
ప్రమోదమానానద్రాక్షీద్రావణః సుకృతైః స్వకైః॥ 7.21.18
- గౌరసం గోప్రదాతారో హ్యన్నం చైవాన్నదాయినః। గృహంశ్చ
గృహదాతారః స్వకర్మఫలమశ్నతః॥ 7.21.19
- సువర్ణమణిముక్తాభిః ప్రమదాభిరలఙ్కృతాన్॥ 7.21.20

- ధార్మికానపరాంస్తత్ర దీప్యమానాన్స్వతేజసాః। దదర్శ
సుమహాబాహూ రావణో రాక్షసాధిపః॥ 7.21.21
- తతస్తాన్భిద్యమానాంశ్చ కర్మభిర్దుష్కృతైః స్వకైః। రావణో
మోచయామాస విక్రమేణ బలాద్భ్రీ॥ 7.21.22
- ప్రాణినో మోచితాస్తేన దశగ్రీవేణ రక్షసాః।
సుఖమాపుర్ముహూర్తం తే హ్యతర్కితమచింతమ్॥ 7.21.23
- ప్రేతేషు ముచ్యమానేషు రాక్షసేన మహీయసాః। ప్రేతగోపాః
సుసజ్మద్రా రాక్షసేన్తమభిద్రవన్॥ 7.21.24
- తతో హలహలాశబ్దః సర్వదిగ్భ్యః సముత్థితః। ధర్మరాజస్య
యోధానాం శూరాణాం సమృధావతామ్॥ 7.21.25
- తే ప్రాసైః పరిఘైః శూలైర్ముసలైః శక్తితోమరైః। పుష్పకం
సమవర్షంత శూరాః శతసహస్రశః॥ 7.21.26
- తస్యాసనాని ప్రాసాదాన్వేదికాస్తోరణాని చ। పుష్పకస్య
బభ ఇజ్జస్తే శీఘ్రం మధుకరా ఇవ॥ 7.21.27

- దేవనిష్ఠానభూతం తద్విమానం పుష్పకం మృధే భజ్యమానం
తథైవాసీదక్షయం బ్రహ్మతేజసా॥ 7.21.28
- అసంఖ్యా సుమహత్యాసీత్తస్య సేనా మహాత్మనః।
శూరాణామగ్రయాతణాం సహస్రాణి శతాని చ॥ 7.21.29
- తతో వృక్షైశ్చ శైలైశ్చ ప్రాసాదానాం శతైస్తథా తతస్తే
సచివాస్తస్య యథాకామం యథాబలమ్ అయుధ్యంత
మహావీరాః స చ రాజా దశాననః॥ 7.21.30
- తే తు శోణితదిగ్ధాఙ్గాః సర్వశస్త్రసమాహతాః అమాత్యా
రాక్షసేన్ద్రస్య చక్రురాయోధనం మహత్॥ 7.21.31
- అన్యోన్యం తే మహాభాగా జఘ్నుః ప్రహరణైర్భృశమ్ యమస్య
చ మహాబాహో రావణస్య చ మన్త్రిణః॥ 7.21.32
- అమాత్యాన్తాన్తు సన్త్యజ్య యమయోధా మహాబలాః।
తమేవ చాభ్యధావంత శూలవరైరశాననమ్॥ 7.21.33

- తతః శోణితదిగ్ధాఙ్గః ప్రహరైర్జరరీకృతః పుల్లాశోక ఇవాభాతి
పుష్పకే రాక్షసాధిపః॥ 7.21.34
- స తు శూలగదాపాసాఞ్చక్తితోమరసాయకాన్ ముసలాని
శిలావృక్షాన్ముమోచాస్త్రబలాద్భలీ॥ 7.21.35
- తరూణాం చ శిలానాం చ శస్త్రాణాం చాతిదారుణమ్।
యమసైన్యేషు తద్వర్షం పపాత ధరణీతలే॥ 7.21.36
- తాంస్తు సర్వాన్వినిర్భిద్య తదస్త్రమపహత్య చ। జఘ్నుస్తే
రాక్షసం ఘోరమేకం శతసహస్రశః॥ 7.21.37
- పరివార్య చ తం సర్వే శైలం మోఘోత్కరా ఇవ। భిన్నిపాలైశ్చ
శూలైశ్చ నిరుచ్ఛ్వాసమపోధయన్॥ 7.21.38
- విముక్తకవచః క్రుద్ధః సిక్తః శోణితవిస్రవైః తతః స పుష్పకం
త్యక్త్వా పృథివ్యామవతిష్ఠత॥ 7.21.39
- తతః స కార్ముకీ వాణీ సమరే చాభివర్తత। లబ్ధసఞ్జో
ముహూర్తేన క్రుద్ధస్తస్థా యథాంతకః॥ 7.21.40

- తతః పాశుపతం దివ్యమస్తం సన్ధాయ కార్ముకే తిష్ఠ తిష్ఠేతి
తానుక్త్వా తచ్ఛాపం విచక్రన్ స॥ 7.21.41
- ఆకర్ణాత్స వికృప్యాథ చాపమిన్తారిరాహవే ముమోచ తం శరం
క్రుద్ధస్త్రిపురే శఙ్కరో యథా॥ 7.21.42
- తస్య రూపం శరస్యాసీత్విధూమజ్వాలమణ్డలమ్ వనం
దహిష్యతో ఘర్మే దావాగ్నేరివ మూర్చ్ఛతః॥ 7.21.43
- జ్వాలామాలీ స తు శరః క్రవ్యాదానుగతో రణే ముక్తో
గుల్మాన్త్రమాంశ్చాపి భస్మ కృత్వా ప్రధావతి॥ 7.21.44
- తే తస్య తేజసా దగ్ధాః సైన్యా వైవస్వతస్య తు రణే
తస్మిన్నిపతితా దావదగ్ధా నగా ఇవ॥ 7.21.45
- తతస్తు సిచవైః సార్థం రాక్షసో భీమవిక్రమః ననాద
సుమహానాదం కమ్పయన్నివ మేదినీమ్॥ 7.21.46

సర్గః 22

- స తస్య తు మహానాదం శ్రుత్వా వైవస్వతః ప్రభుః శత్రుం
విజయినం మేనే స్వబలస్య చ సజ్జయమ్॥ 7.22.1
- స హి యోధాన్వతాన్మత్వా క్రోధసంరక్తలోచనః
అబ్రవీత్త్వరితం సూతం రథో యముపనీయతామ్॥ 7.22.2
- తస్య సూతస్తదా దివ్యముపస్థాప్య మహారథమ్, స్థితః స చ
మహాతేజా హ్యాధ్యారోహత తం రథమ్, ప్రాశముద్గరహస్తశ్చ
మృత్యుస్తస్యాగ్రతః స్థితః॥ 7.22.3
- యేన సజ్జిప్యతే సర్వం త్రైలోక్యమిదమవ్యయమ్, కాలదణ్డస్తు
పార్శ్వస్థో మూర్తిమానస్య చాభవత్, యమప్రహరణం దివ్యం
తేజసా జ్వలదగ్నిమత్॥ 7.22.4
- తస్య పార్శ్వేషు నిచ్ఛిద్రాః కాలపాశాః ప్రతిష్ఠితాః॥ 7.22.5.
- పావకస్పర్శసంఙ్కాశః స్థితో మూర్తశ్చ ముద్గరః॥ 7.22.6

- తతో లోకత్రయం క్షుభమకమ్పంత దివౌకసః। కాలం దృష్ట్వా
తథా క్రుద్ధం సర్వలోకభయావహమ్॥ 7.22.7
- తతః ప్రచోదయన్మాతస్తానశ్వానుచిరప్రభాన్। ప్రయయా
భీమసన్నాదో యత్ర రక్షఃపతిః స్థితః॥ 7.22.8
- ముహూర్తేన యమం తే తు హయా హరిహయోపమాః।
ప్రాపయన్మనసస్తుల్యాయత్ర తత్ప్రస్తుతం రణమ్॥ 7.22.9
- దృష్ట్వా తథైవ వికృతం రథం మృత్యుసమన్వితమ్। సచివా
రాక్షసేన్ద్రస్య సహసా విప్రదుద్రువుః॥ 7.22.10
- లఘుసత్త్వతయా తే హి నష్టసంఖ్యా భయార్దితాః। నేహ
యోద్ధం సమర్థాః స్మ ఇత్యుక్త్వా ప్రయయుర్దిశః॥ 7.22.11
- స తు తం తాదృశం దృష్ట్వా రథం లోకభయావహమ్।
నాక్షుభ్యత దశగ్రీవో న చాపి భయమావిశత్॥ 7.22.12
- స తు రావణమాసాద్య వ్యసృజచ్ఛక్తితోమరాన్। యమో
మర్మాణి సజ్ముద్ధో రావణస్యోపకృంతత॥ 7.22.13

- రావణస్తు తతః స్వస్థః శరవర్షం ముమోచ హః
తస్మిన్వైవస్వతరథే తోయవర్షమివామ్బుదః॥ 7.22.14
- తతో మహాశక్తిశరైః పాత్యమానైర్మహోరసి (పాత్యమానో)।
నాశక్నోత్ప్రతికర్తుం స రాక్షసః శల్యపీడితః॥ 7.22.15
- ఏవం నానాప్రహరణైర్వమేనామిత్రకర్షిణాః సప్తరాత్రం కృతః
సజ్జ్యే విసంభో విముఖో రిపుః॥ 7.22.16
- తదాసీత్తుములం యుద్ధం యమరాక్షసయోర్ద్వయోః।
జయమాకాంక్షతోర్వీర సమరేష్వనివర్తినోః॥ 7.22.17
- తతో దేవాః సగన్ధర్వాః సిద్ధాశ్చ పరమర్షయః। ప్రజాపతిం
పురస్కృత్య సమేతాస్తద్రణాజిరమ్॥ 7.22.18
- సంవర్త ఇవ లోకానాం క్రుధ్యతోరభవత్తదా। రాక్షసానాం చ
ముఖ్యస్య ప్రేతానామీశ్వరస్య చ॥ 7.22.19
- రాక్షసేన్ద్రో పి విస్ఫూర్య చాపమిన్ద్రాశనిప్రభమ్।
నిరస్తరమివాకాశం కుర్వన్బాణాంస్తతో సృజత్॥ 7.22.20

- మృత్యుం చతుర్భిర్విశిఖైః సూతం సప్తభిరార్దయత్ | యమం
శతసహస్రేణ శీఘ్రం మర్మస్వతాడయత్ || 7.22.21
- తతః క్రుద్ధస్య వదనాద్యమస్య సమజాయత | జ్వాలామాలీ
సనిఃశ్వాసః సధూమః కోపపావకః || 7.22.22
- తదాశ్చర్యమథో దృష్ట్వా దేవదానవసన్నిధౌ | ప్రహర్షితౌ
సుసంరబ్ధౌ మృత్యుకాలౌ బభూవతుః || 7.22.23
- తతో మృత్యుః క్రుద్ధతరో వైవస్వతమభాషత | ముఞ్చ మాం
సమరే యావద్ధన్మీమం పాపరాక్షసమ్ | నైషా రక్షో భవేదద్య
మర్యాదా హి నిసర్గతః || 7.22.24
- హిరణ్యకశిపుః శ్రీమాన్నముచిః శమ్భరస్తథా |
విసన్ధిర్ధామకేతుశ్చ బలిర్వైరోచనో పి చ || 7.22.25
- దమ్భురైత్యమహారాజో వృత్రో బాణస్తథైవ చ | రాజర్షయః
శాస్త్రవిదో గన్ధర్వాః సమహోరగాః || 7.22.26

- ఋషయః పన్నగా దైత్యా యక్షాశ్చాప్యస్పరోగణాః।
యుగాంతపరివర్తే చ పృథివీ సమహార్ణవా॥ 7.22.27
- క్షయం నీతా మహారాజ సపర్వతసరిద్దుమా ఏతే చాన్యే చ
బహవో బలవంతో దురాసదాః॥ 7.22.28
- వినిపన్నా మయా దృష్టాః కిముతాయం నిశాచరః॥ 7.22.29
- ముచ్చం మాం సాధు ధర్మజ్ఞ యావదేనం నిహన్త్యహమ్।
నహి కశ్చిన్మయా దృష్టో బలవానపి జీవతి॥ 7.22.30
- బలం మమ న ఖల్వేతన్మర్యాదైషా నిసర్గతః। స దృష్టో న మయా
కాలం ముహుర్తమాపి జీవతి॥ 7.22.31
- తస్యైవం వచనం శ్రుత్వా ధర్మరాజః ప్రతాపవాన్। అబ్రవీత్తత్ర
తం ముత్యం త్వం తిష్ఠేనం నిహన్త్యహమ్॥ 7.22.32
- తతః సంరక్తనయనః క్రుద్ధో వైవస్వతః ప్రభుః।
కాలదణ్డమమోఘం తు తోలయామాస పాణినా॥ 7.22.33

- యస్య పార్శ్వేషు నిఖిలా కాలపాశాః ప్రతిష్ఠితాః।
పావకాశనిసజ్కాశో ముద్గరో మూర్తిమాన్స్థితః॥ 7.22.34
- దర్శనాదేవ యః ప్రాణాన్ప్రాణీనామపకర్షతి కిం పునః
స్పృశ్యమానస్య పాత్యమానస్య వా పునః॥ 7.22.35
- స జ్వాలాపరివారస్తు నిర్దహన్నివ రాక్షసమ్ తేన స్పృష్టో
బలవతా మహాప్రహరణో స్ఫురత్॥ 7.22.36
- తతో విదుద్రువుః సర్వే తస్మాత్రస్తా రణాజిరే సురాశ్చ క్షుభితాః
సర్వే దృష్ట్వా దణ్డోద్యతం యమమ్॥ 7.22.37
- తస్మిన్ప్రహర్తుకామే తు యమే దణ్డేన రావణమ్ యమం
పితామహః సాక్షాద్దర్శయిత్వేదమబ్రవీత్॥ 7.22.38
- వైవస్వత మహాబాహో న ఖల్వమితవిక్రమ న హస్తవ్యస్త్యయా
తేన దణ్డేనైవ నిశాచరః॥ 7.22.39
- వరః ఖలు మయైతస్మై దత్తస్త్రిదశపుంగవ స త్వయా నాన్యతః
కార్యో యన్మయా వ్యాహృతం వచః॥ 7.22.40

- యో హి మామన్యతం కుర్యాద్దేవో వా మానుషో పి వా।
త్రైలోక్యమన్యతం తేన కృతం స్యాన్నాత్ర సంశయః॥ 7.22.41
- క్రుద్ధేన విప్రముక్తో యం నిర్విశేషం ప్రియాప్రియే ప్రజాః
సంహరతే రాద్రో లోకత్రయభయావహః॥ 7.22.42
- అమోఘో హ్యేష సర్వేషాం ప్రాణీనామమితప్రభః। కాలదణ్డో
మయా సృష్టః పూర్వం మృత్యుపురస్కృతః॥ 7.22.43
- తన్న ఖల్వేష తే సౌమ్య పాత్యో రావణమూర్ధని। నహ్యస్మిన్పతితే
కశ్చిన్ముహూర్తమపి జీవతి॥ 7.22.44
- యది హ్యస్మిన్నిపతితే న మ్రియేతైష రాక్షసః। మ్రియతే వా
దశగ్రీవస్తదాప్యభయతో నృతమ్॥ 7.22.45
- తన్నివర్తయ లజ్కేశం ద్దణ్డమేతం సముద్యతమ్। సత్యం చ
మాం కురుష్వాద్య లోకాంస్త్వం యద్యవేక్షసే॥ 7.22.46
- ఏవముక్తస్తు ధర్మాత్మా ప్రత్యువాచ యమస్తదా। ఏష
వ్యావర్తితో దణ్డః ప్రభవిష్టుర్హి నో భవాన్॥ 7.22.47

- కిం న్విదానీం మయా శక్యం కర్తుం రణగతేన హి న మయా
యద్యయం శక్యో హన్తుం వరపురస్కృతః॥ 7.22.48
- ఏష తస్మాత్ప్రణశ్యామి దర్శనాదస్య రక్షసః ఇత్యుక్త్వా సరథః
సాశ్వస్తత్రైవాన్తరధీయత॥ 7.22.49
- దశగ్రీవస్తు తం జిత్యా నామ విశ్రావ్య చాత్మనః ఆరుహ్య
పుష్పకం భూయో నిష్క్రావ్తో యమసాదనాత్॥ 7.22.50
- స తు వైవస్వతో దేవైః సహ బ్రహ్మపురోగమైః జగామ త్రిదివం
హృష్టో నారదశ్చ మహామునిః॥ 7.22.51

సర్గః 23

- తతో జిత్యా దశగ్రీవో యమం త్రిదశపుజ్గవమ్ రావణస్తు
రణశ్లాఘీ స్వసహాయాన్దదర్శ హః॥ 7.23.1
- తతో రుధిరసిక్తాఙ్గం ప్రహరైర్జరరీకృతమ్ రావణం రాక్షసా
దృష్ట్వా హ్యష్టవత్ సముపాగమన్॥ 7.23.2

- జయేన వర్ధయిత్వా చ మారీచప్రముఖాస్తతః। పుష్పకం భేజిరే
సర్వే సాన్వితా రావణేన తు॥ 7.23.3
- తతో రసాతలం గచ్ఛన్ ప్రవిష్టః పయసాం నిధిమ్।
దైత్యోరగగణాధ్యుష్టం వరుణేన సురక్షితమ్॥ 7.23.4
- స తు భోగవతీం గత్వా పురీం వాసుకిపాలితామ్। కృత్వా
నాగాన్వశే హృష్టో యయౌ మణిమయీం పురీమ్॥ 7.23.5
- నివాతకవచాస్తత్ర దైత్యా లబ్ధవరా వసన్।
రాక్షసాంతాన్సమాగమ్య యుద్ధాయ సముపాహ్వయత్॥
7.23.6
- తే తు సర్వే సువిక్రాంతా దైతేయా బలశాలినః।
నానాప్రహరణాస్తత్ర ప్రహృష్టా యుద్ధదుర్మదాః॥ 7.23.7
- శూలైస్త్రిశూలైః కులిశైః పట్టిశాసిపరశ్వదైః। అన్యోన్యం బిభిదుః
క్రుద్ధా రాక్షసా దానవాస్తథా॥ 7.23.8

- తేషాం తు యుధ్యమానానాం సాగ్రః సంవత్సరో గతః। న
చాన్యతరయోస్తత్ర విజయో వా క్షయో పి వా॥ 7.23.9
- తతః పితామహస్తత్ర త్రైలోక్యగతిరవ్యయః। ఆజగామ ద్రుతం
దేవో విమానవరమాస్థితః॥ 7.23.10
- నివాతకవచానాం తు నివార్య రణకర్మ తత్। వృద్ధః పితామహో
వాక్యమువాచ విదితార్థవత్॥ 7.23.11
- నహ్యాయం రావణో యుద్ధే శక్యో జేతుం సురాసురైః। న భవంతః
క్షయం నేతుమపి సామరదానవైః॥ 7.23.12
- రాక్షసస్య సఖిత్వం చ భవద్భిః సహ రోచతే। అవిభక్తాశ్చ
సర్వార్థాః సుహృదాం నాత్ర సంశయః॥ 7.23.13
- తతో గ్నిసాక్షికం సఖ్యం కృతవాంస్తత్ర రావణః। నివాతకవచైః
సార్థం ప్రీతిమానభవత్తదా॥ 7.23.14
- అర్థతస్తైర్యథాన్యాయం సంవత్సరమథోషితః।
స్వపురాన్నిర్విశేషం చ ప్రియం ప్రాప్తో దశాననః॥ 7.23.15

- తతోపధార్య మాయానాం శతమేకం సమాప్తవాన్।
సలిలేన్ద్రపురాన్వేషీ భ్రమతి స్మ రసాతలమ్॥ 7.23.16
- తతో శ్మనగరం నామ కాలకేయైరధిష్ఠితమ్। గత్వా తు
కాలకేయాంశ్చ హత్వా తత్ర బలోత్కటాన్॥ 7.23.17
- శూర్పణఖ్యాశ్చ భర్తారమసినా ప్రాచ్ఛినత్తదా। శ్యాలం చ
బలవన్తం చ విద్యుజ్జిహ్వం బలోత్కటమ్। జిహ్వయా
సంలిహన్తం చ రాక్షసం సమరే తథా॥ 7.23.18
- తం విజిత్య ముహూర్తేన జఘ్నే దైత్యాంశ్చతుఃశతమ్॥
7.23.19
- తతః పాణ్డరమేఘాభం కైలాసమివ భాస్వరమ్।
వరుణస్యాలయం దివ్యమపశ్యద్రాక్షసాధిపః॥ 7.23.20
- క్షరన్తీం చ పయస్తత్ర సురభిం గామవస్థితామ్। యస్యాః
పయోభినిష్యన్దాతీరోదో నామ సాగరః॥ 7.23.21

- దదర్శ రావణస్తత్ర గోవృషేన్ద్రవరారణిమ్| యస్మాచ్ఛన్తః
ప్రభవతి శీతరశ్మిర్నిశాకరః॥ 7.23.22
- యం సమాశ్రిత్య జీవన్తి ఫేనపాః పరమర్షయః| అమృతం యత్ర
చోత్పన్నం స్వధా చ స్వధభోజినామ్॥ 7.23.23
- యాం బ్రువన్తి నరా లోకే సురభిం నామ నామతః| ప్రదక్షిణం
తు తాం కృత్వా రావణః పరమాద్భుతామ్॥ 7.23.24
- ప్రవివేశ మహాఘోరం గుప్తం బహువిధైర్భులైః| తతో
ధారాశతాకీర్ణం శారదాభ్రనిభం తదా| నిత్యప్రహృష్టం దదృశే
వరుణస్య గృహోత్తమమ్॥ 7.23.25
- తతో హత్వా బలాధ్యక్షాన్సమరే తైశ్చ తాడితః| అబ్రవీచ్ఛ తతో
యోధానాజా శీఘ్రం నివేద్యతామ్॥ 7.23.26
- యుద్ధార్థీ రావణః ప్రాప్తస్తస్య యుద్ధం ప్రదీయతామ్| వద వా
న భయం తే స్తి నిర్జితో స్మీతి సాఞ్జలిః॥ 7.23.27

- ఏతస్మిన్నంతరే క్రుద్ధా వరుణస్య మహాత్మనః। పుత్రాః పౌత్రాశ్చ
నిష్కామన్గాశ్చ పుష్కర ఏవ చ॥ 7.23.28
- తే తు వీర్యగుణోపేతా బలైః పరివృతాః స్వకైః। యుజ్వాన్
రథాన్కామగమానుద్యద్భాస్వరవర్చసః॥ 7.23.29
- తతో యుద్ధం సమభవద్దారుణం రోమహర్షణమ్। సలిలేన్ద్రస్య
పుత్రాణాం రావణస్య చ ధీమతః॥ 7.23.30
- అమాత్యైశ్చ మహావీర్యైర్దశగ్రీవస్య రక్షసః। వారుణం తద్బలం
కృత్స్నం క్షణేన వినిపాతితమ్॥ 7.23.31
- సమీక్ష్య స్వబలం సజ్ఞే వరుణస్య సుతాస్తదా। అర్దితాః
శరజాలేన నివృత్తా రణకర్మణః॥ 7.23.32
- మహీతలగతాస్తే తు రావణం దృశ్య పుష్పకే। ఆకాశమాశు
వివిశుః స్యన్దనైః శీఘ్రగామిభిః॥ 7.23.33
- మహాదాసీత్తతస్తేషాం తుల్యం స్థానమవాప్య తత్।
ఆకాశయుద్ధం తుములం దేవదానవయోరివ॥ 7.23.34

- తతస్తే రావణం యుద్ధే శరైః పావకసన్నిభైః విముఖీకృత్య
సన్తుష్టా వినేదుర్వివిధాన్రవాన్॥ 7.23.35
- తతో మహోదరః క్రుద్ధో రాజానం దృశ్య ధర్షితమ్ త్యక్త్వా
మృత్యుభయం వీరో యుద్ధకాఙ్క్షీ వ్యలోకయత్॥ 7.23.36
- తేన తే దారుణా యుద్ధే కామగాః పవనోపమాః మహోదరేణ
గదయా హతా వై ప్రయయుః క్షీతిమ్॥ 7.23.37
- తేషాం వరుణపుత్రాణాం హత్వా యోధాన్హయాఞ్చతాన్
ముమోచాశు మహానాదం విరథాన్ప్రేక్ష్య తాన్స్థితాన్॥
7.23.38
- తే తు తేషాం రథాః సాశ్వాః సహ సారథిభిర్హతైః మహోదరేణ
నిహతాః పతితాః పృథివీతలే॥ 7.23.39
- తే తు త్యక్త్వా రథాన్పుత్రా వరుణస్య మహాత్మనః ఆకాశే
విష్థితాః శూరాః స్వప్రభావాన్స వివృధుః॥ 7.23.40

- ధనూంషి కృత్వా సజ్జాని వినిర్భిద్య మహోదరమ్| రావణం
సమరే క్రుద్ధాః సహితాః సమభిద్రవన్|| 7.23.41
- సాయకైశ్చాపవిభ్రష్టైర్వజ్రకల్పైః సుదారుణైః| దారయంతి స్మ
సజ్కుర్ధా మేఘా ఇవ మహాగిరిమ్|| 7.23.42
- తతః క్రుద్ధో దశగ్రీవః కాలాగ్నిరివ నిర్గతః|
శరవర్షైర్మహాఘోరైస్తేషాం మర్మస్వతాడయత్|| 7.23.43
- తతస్తేనైవ సహసా సీదంతి స్మ పదాతయః| ముసలాని విచిత్రాణి
తతో భల్లశతాని చ|| 7.23.44
- పట్టిశాంశ్చైవ శక్తిశ్చ శతఘ్నిస్తోమరాంస్తథా| పాతయామాస
దుర్ధర్షస్తేషాముపరి విష్మితః|| 7.23.45
- అపవిద్ధాస్తు తే వీరా వినిష్పేతుః పదాతయః|
మహాపఙ్క్మివాసాద్య కుఞ్జరాష్ట్రహాయనాః|| 7.23.46
- సీదమానాన్పుతాన్పుష్పా విహ్వలాన్పుమహౌజసః| ననాద
రావణో హర్షాన్మహానమ్బుధరో యథా|| 7.23.47

- తతో రక్షో మహానాదాన్ముక్త్వా హన్తి స్మ వారుణాన్।
నానాప్రహరణోపేతైర్ధారాపాతైరివామ్బుదః॥ 7.23.48
- తతస్తే విముఖాః సర్వే పతితా ధరణీతలేః రణాత్స్వపురుషైః
శీఘ్రం గృహాణ్యేవ ప్రవేశితాః॥ 7.23.49
- తానబ్రవీత్తతో రక్షో వరుణాయ నివేద్యతామ్॥ 7.23.50
- రావణం త్వబ్రవీన్మస్త్రీ ప్రహస్తో (ప్రహసో) నామ వారుణః।
గతః ఖలు మహారాజో బ్రహ్మలోకం జలేశ్వరః॥ 7.23.51
- గాన్ధర్వం వరుణః శ్రోతుం యం త్వమాహ్వాయసే యుధి।
తత్కిం తవ వృథా వీర పరిశ్రమ్య గతే నృపే! యే తు సన్నిహితా
వీరాః కుమారాస్తే పరాజితాః॥ 7.23.52
- రాక్షసేన్ద్రస్తు తచ్ఛ్రుత్వా నామ విశ్రావ్య చాత్మనః! హర్షాన్నాదం
విముఞ్చన్వై నిషౌక్ర్యో వరుణాలయాత్॥ 7.23.53
- ఆగతస్తు పథా యేన తేనైవ వినివృత్య సః లజ్జామభిముఖో
రక్షో నభస్తలగతో యయౌ॥ 7.23.54

సర్గః 24

- నివర్తమానః సంహృష్టో రావణస్సుదురాత్మవాన్| జప్రేహ పథి
నరేన్ద్రదేవగన్ధర్వకన్యకాః॥ 7.24.1
- దర్శనీయాం హి రక్షః స కన్యాం స్త్రీం వాపి పశ్యతి| హత్వా
బన్ధజనం తస్యా విమానే తాం రురోధ హ॥ 7.24.2
- ఏవం పన్నగకన్యాశ్చ రాక్షసాసురమానుషీః|
యక్షదానవకన్యాశ్చ విమానే సో ధ్యరోపయత్॥ 7.24.3
- తాశ్చ సర్వాః సమం దుఃఖాన్ముముచుర్బాష్పజం జలమ్|
తుల్యమగ్న్వర్చిషాం తత్ర శోకాగ్నిభయసమ్భవమ్॥ 7.24.4
- తాభిః సర్వానవద్యాభిర్నదీభిరివ సాగరః| ఆపూరితం విమానం
తద్భయశోకాశివాశ్రుభిః॥ 7.24.5
- నాగగన్ధర్వకన్యాశ్చ మహర్షితనయాశ్చ యాః|
దైత్యదానవకన్యాశ్చ విమానే శతశో రుదన్॥ 7.24.6

- దీర్ఘకేశ్యః సుచార్వజ్యః పూర్ణచన్ద్రనిభాననాః పీనస్తన్యస్తథా
వజ్రవేదిమధ్యసమప్రభాః॥ 7.24.7
- రథకూబరసజ్కశైః శ్రోణీదేశైర్మనోహరాః స్త్రియః
సురాఙ్గానాప్రఖ్యా నిష్ఠస్తకనకప్రభాః॥ 7.24.8
- శోకదుఃఖభయత్రస్తా విహ్వలాశ్చ సుమధ్యమాః తాసాం
నిశ్వాసవతేన సర్వతః సమృదీపితమ్॥ 7.24.9
- అగ్నిహోత్రమివాభాతి సన్నిరుద్ధాగ్నిపుష్పకమ్ దశగ్రీవవశం
ప్రాప్తాస్తాస్తూ శోకాకులాః స్త్రియః॥ 7.24.10
- దీనవక్త్రేక్షణాః శ్యామా మృగ్యః సింహవశా ఇవ కాచిచ్ఛిన్తయతీ
తత్ర కిం ను మాం భక్షయిష్యతి॥ 7.24.11
- కాచిద్దధ్యో సుదుఃఖార్తా అపి మాం మారయేదయమ్ ఇతి
మాతృపితన్స్పృత్వా భర్తన్మృతంస్తథైవ చ దుఃఖశోకసమావిష్టా
విలేపుః సహితాః స్త్రియః॥ 7.24.12

- కథం ను ఖలు మే పుత్రో భవిష్యతి మయా వినా కథం మాతా
కథం భ్రాతా నిమగ్నః శోకసాగరే॥ 7.24.13.1
- హో కథం ను కరిష్యామి భర్తుస్తస్మాదహం వినా మృత్యో
ప్రసాదయామి త్వాం నయ మాం దుఃఖభాగినీమ్॥ 7.24.14
- కిన్న తద్దుష్కృతం కర్మ పురా దేహాంతరే కృతమ్॥ 7.24.15
- ఏవం స్మ దుఃఖితాః సర్వాః పతితాః శోకసాగరే న ఖల్విదానీం
పశ్యామో దుఃఖస్యాస్యాంతమాత్మనః॥ 7.24.16
- అహో ధిజ్ఞానుషం లోకం నాస్తి ఖల్వధమః పరః యద్దుర్బలా
బలవతా భర్తారో రావణేన నః॥ 7.24.17
- సూర్యేణోదయతా కాలే నక్షత్రాణీవ నాశితాః అహో
సుబలవద్రక్షో వధోపాయేషు యుజ్యతే॥ 7.24.18
- అహో దుర్బలత్తమాస్థాయ నాత్మానం వైజుగుప్సతే సర్వథా
సదృశస్తావద్విక్రమో స్య దురాత్మనః॥ 7.24.19

- ఇదం త్వసదృశం కర్మ పరదారాభిమర్శనమ్। యస్మాదేష
పరక్యాసు రమతే రాక్షసాధమః॥ 7.24.20
- తస్మాద్వై స్త్రీకృతేనైవ ప్రాప్స్యతే దుర్మతిర్వధమ్।
సతీభిర్వరనారీభిరేవం వాక్యే భృదీరితే॥ 7.24.21
- నేదుర్దున్దభయః ఖస్థాః పుష్పవృష్టిః పపాత చ। శప్తః స్త్రీభిః స
తు సమం హతౌజా ఇవ నిష్ప్రభః॥ 7.24.22
- పతివ్రతాభిః సాధ్వీభిర్బభూవ విమనా ఇవ। ఏవం విలపితం
తాసాం శృణ్వన్రాక్షసపుంగవః। ప్రవివేశ పురీం లఙ్కాం
పూజ్యమానో నిశాచరైః॥ 7.24.23
- ఏతస్మిన్నంతరే ఘోరా రాక్షసీ కామరూపిణీ। సహసా పతితా
భూమౌ భగినీ రావణస్య సా॥ 7.24.24
- తాం స్వసారం సముత్థాప్య రావణః పరిసాన్త్యయన్।
అబ్రవీత్కిమిదం భద్రే వక్తుకామా సి మే ద్రుతమ్॥ 7.24.25

- సా బాష్పపరిరుద్ధాక్షీ రక్తాక్షీ వాక్యమబ్రవీత్| కృతా స్మి విధవా
రాజంస్త్వయా బలవతా బలాత్|| 7.24.26
- ఏతే రాజంస్త్వయా వీరా దైత్యా వినిహతా రణే| కాలకేయా ఇతి
ఖ్యాతాః సహస్రాణి చతుర్దశ|| 7.24.27
- ప్రాణేభ్యోపి గరియాన్మే తత్ర భర్తా మహాబలః|| 7.24.28
- సోపి త్వయా హతస్తాత రిపుణా భ్రాతృగృధ్నునా| త్వయా స్మి
నిహతా రాజన్స్వయమేవ హి బన్ధనా|| 7.24.29
- రాజన్వైధవ్యశబ్దం చ భోక్త్యామి త్వత్కృతే హ్యహమ్| నను నామ
త్వయా రక్షోజామాతా సమరేష్వపి స త్వయా నిహతో
యుద్ధే స్వయమేవ న లజ్జసే|| 7.24.30
- ఏవముక్తో దశగ్రీవో భగిన్యాక్రోశమానయా|
అబ్రవీత్సాన్త్వయిత్వా తాం సామపూర్వమిదం వచః||
7.24.31

- అలం వత్సే రుదిత్వా తే న భేతవ్యం చ సర్వశః।
దానమానప్రసాదైస్త్వాం తోషయిష్యామి యత్నతః॥ 7.24.32
- యుద్ధప్రమత్తో వ్యాక్షిప్తో జయాకాక్షీక్షీపశ్చరాన్।
నావగచ్ఛామి యుద్ధేషు స్వాన్పరాన్వాప్యహం శుభే॥ 7.24.33
- జామాతరం న జానే స్మ ప్రహరన్యద్ధదుర్మదః। తేనాసౌ
నిహతః సజ్భ్యే మయా భర్తా తవ స్వసః॥ 7.24.34
- అస్మిన్మాలే తు యత్ప్రాప్తం తత్కరిష్యామి తే హితమ్।
భ్రాతురైశ్వర్యయుక్తస్య ఖరస్య వస పార్శ్వతః॥ 7.24.35
- చతుర్దశానాం భ్రాతా తే సహస్రాణాం భవిష్యతి ప్రభుః
ప్రయాణే దానే చ రాక్షసానాం మహాబలః॥ 7.24.36
- తత్ర మాతృష్వసేయస్తే భ్రాతా యం వై ఖరః ప్రభుః భవిష్యతి
తవాదేశం సదా కుర్వన్నిశాచరః॥ 7.24.37
- శీఘ్రం గచ్ఛత్వయం వీరో దణ్డకాన్పరిరక్షితుమ్। దూషణో స్య
బలాధ్యక్షో భవిష్యతి మహాబలః॥ 7.24.38

- తత్ర తే వచనం శూరః కరిష్యతి సదా ఖరః| రక్షసాం
కామరూపాణాం ప్రభురేష భవిష్యతి|| 7.24.39
- ఏవముక్త్వా దశగ్రీవః సైన్యమస్యాదిదేశ హ| చతుర్దశ
సహస్రాణి రక్షసాం వీర్యశాలినామ్|| 7.24.40
- స తైః పరివృతస్సర్వై రాక్షసైర్హరదర్శనైః| ఆగచ్ఛత ఖరః శీఘ్రం
దణ్డకానకుతోభయః|| 7.24.41
- స తత్ర కారయామాస రాజ్యం నిహతకణ్డకమ్| సా చ
శూర్పణఖా తత్ర న్యవసద్దణ్డకావనే|| 7.24.42

సర్గః 25

- స తు దత్త్వా దశగ్రీవో వనం ఘోరం స్వరస్య తత్| భగినీం చ
సమాశ్వాస్య హృష్టః స్వస్థతరో భవత్|| 7.25.1
- తతో నికుమ్భిలా నామ లజ్కోపవనముత్తమమ్| తద్రాక్షసేన్ద్రో
బలవాన్ప్రవివేశ సహానుగః|| 7.25.2

- తతో యూపశతాకీర్ణం సౌమ్యచైత్యోపశోభితమ్। దదర్శ
విష్ణితం యజ్ఞం శ్రియా సమృజ్వలన్నివ॥ 7.25.3
- తతః కృష్ణాజినధరం కమణ్డలుశిఖాధ్వజమ్। దదర్శ స్వసుతం
తత్ర మేఘనాదం భయావహమ్॥ 7.25.4
- తం సమాసాద్య లక్ష్మేశః పరిష్వజ్వాథ బాహుభిః।
అబ్రవీత్క్రిమిదం వత్స వర్తసే బ్రూహి తత్త్వతః॥ 7.25.5
- ఉశనా త్వబ్రవీత్తత్ర యజ్ఞసమృత్సమృద్ధయే। రావణం
రాక్షసశ్రేష్ఠం ద్విజశ్రేష్ఠో మహాతపాః॥ 7.25.6
- అహమాఖ్యామి తే రాజశ్చాస్త్రయతాం సర్వమేవ తత్।
యజ్ఞాస్తే సప్త పుత్రేణ ప్రాప్తాస్సుబహువిస్తరాః॥ 7.25.7
- అగ్నిష్టోమో శ్వమేధశ్చ యజ్ఞో బహుసువర్ణకః।
రాజసూయస్తథా యజ్ఞో గోమేధో వైష్వవస్తథా॥ 7.25.8
- మాహేశ్వరే ప్రవృత్తే తు యజ్ఞే పుమ్భిః సుదుర్లభే। వరాంస్తే
లబ్ధవాన్పుత్రః సాక్షాత్పశుపతేరిహ॥ 7.25.9

- కామగం స్యన్దనం దివ్యమన్తరిక్షచరం ధ్రువమ్| మాయాం చ తామసీం నామ యయా సమృద్ధ్యతే తమః|| 7.25.10
- ఏతయా కిల సజ్జామే మాయయా రాక్షసేశ్వర| ప్రయుక్తయా గతిః శక్యా నహి జ్ఞాతుం సురాసురైః|| 7.25.11
- అక్షయావిషుధీ బాణైశ్చాపం చాపి సుదుర్జయమ్| అస్త్రం చ బలవద్రాజఞ్చత్రువిధ్వంసనం రణే|| 7.25.12
- ఏతాన్సర్వాన్వరాంలభ్యా పుత్రస్తే యం దశానన| అద్య యజ్ఞసమాప్తా చ త్వాం దిదృక్షుస్త్రితో హ్యహమ్|| 7.25.13
- తతో బ్రవీద్యశగ్రీవో న శోభనమిదం కృతమ్| పూజితాః శత్రవో యస్మాద్ద్రవ్యైరిన్ద్రపురోగమాః|| 7.25.14
- ఏహీదానీం కృతం విద్ధి సుకృతం తన్న సంశయః| ఆగచ్ఛ సౌమ్య గచ్ఛామః స్వమేవ భవనం ప్రతి|| 7.25.15
- తతో గత్వా దశగ్రీవః సపుత్రః సవిభీషణః| స్త్రియో వతారయామాస సర్వాస్తా బాష్పగద్గదాః|| 7.25.16

- లక్షిణ్యోరత్నభూతాశ్చ దేవదానవరక్షసామ్ తస్య తాసు
మతిం జ్ఞాత్వా ధర్మత్మా వాక్యమబ్రవీత్॥ 7.25.17
- ఈదృశైస్త్వం సమాచారైర్యశోర్థకులనాశనైః ధర్షణం జ్ఞాతినాం
జ్ఞాత్వా స్వమతేన విచేష్టసే॥ 7.25.18
- జ్ఞాతీంస్తాన్ధర్షయిత్వేమాస్త్వయా నీతా వరాఙ్గానాః
త్వామతిక్రమ్య మధునా రాజన్కుమ్భీనసీ హృతా॥ 7.25.19
- రావణస్త్వబ్రవీద్వాక్యం నావగచ్ఛామి కిం త్విదమ్ కో యం
యస్తు త్వయా ఖ్యాతో మధురిత్యేవ నామతః॥ 7.25.20
- విభీషణస్తు సజ్ముద్ధో భ్రాతరం వాక్యమబ్రవీత్ శ్రూయతామస్య
పాపస్య కర్మణః ఫలమాగతమ్॥ 7.25.21
- మాతామహస్య యో భ్రాతా జ్యేష్ఠో భ్రాతా సుమాలినః
మాల్యవానితి విఖ్యాతో వృద్ధః ప్రాజ్ఞో నిశాచరః॥ 7.25.22
- పితా జ్యేష్ఠో జనన్యా నో హ్యస్మాకం చార్యకో భవత్ తస్య
కుమ్భీనసీ నామ దుహితుర్దుహితా భవత్॥ 7.25.23

- మాతృష్వసురథాస్మాకం సా చ కన్యా నలోద్భవా
భవత్యస్మాకమేవైషా భ్రాతృణాం ధర్మతః స్వసా॥ 7.25.24
- సా హృతా, మధునా రాజనాక్షసేన బలీయసా యజ్ఞప్రవృత్తే
పుత్రే తు మయి చాన్తర్జులోషితే॥ 7.25.25
- కుమ్భకర్ణే మహారాజ నిద్రామనుభవత్యథా నిహత్య
రాక్షసశ్రేష్ఠానమాత్యానిహ సమ్మతాన్॥ 7.25.26
- ధర్షయిత్వా హృతా సా తు సుప్తాప్యన్తఃపురే తవ శ్రుత్వా పి
తన్మహారాజ క్షాన్తమేవ హతో న సః॥ 7.25.27
- యస్మాదవశ్యం దాతవ్యా కన్యా భర్తే హి భ్రాతృభిః
తదేతత్కర్మణో హ్యస్య ఫలం పాపస్య దుర్మతే॥ 7.25.28
- అస్మిన్నేవాభిసమ్రాప్తం లోకే విదితమస్తు తే విభీషణవచః
శ్రుత్వా రాక్షసేన్త్రః స రావణః
దౌరాత్మ్యేనాత్మనోద్ధాతస్తప్తామ్భ ఇవ సాగరః॥ 7.25.29

- తతో బ్రవీద్యశగ్రీవః క్రుద్ధః సంరక్తలోచనః। కల్పతాం మే రథః
శీఘ్రం శూరాః సజ్జీభవన్తు నః॥ 7.25.30
- భ్రాతా మే కుమ్భకర్ణశ్చ యే చ ముఖ్యానిశాచరాః।
వాహనాన్యధిరోహన్తు నానాప్రహరణాయుధాః॥ 7.25.31
- అద్య తం సమరే హత్వా మధుం రావణనిర్భయమ్। సురలోకం
గమిష్యామి యుద్ధకాఙ్క్షీ సుహృద్వృతః॥ 7.25.32
- అక్షౌహిణీసహస్రాణి చత్వార్యగ్రాణి రక్షసామ్।
నానాప్రహరణాన్యాశు నిర్యయుర్యుద్ధకాఙ్క్షిణామ్॥ 7.25.33
- ఇన్ద్రజిత్వగ్రతః (అగ్రతః) సైన్యాత్సైనికాన్పరిగృహ్య చ। జగామ
రావణో మధ్యే కుమ్భకర్ణశ్చ పృష్ఠతః॥ 7.25.34
- విభీషణశ్చ ధర్మాత్మా లజ్కాయాం ధర్మామాచరత్। శోషాః
సర్వే మహాభాగా యయుర్మధుపురం ప్రతి॥ 7.25.35
- ఖరైరుష్టైర్వాయైర్దీప్తైః శింశుమారైర్మహోరగైః। రాక్షసాః
ప్రయయుః సర్వే కృత్వా కాశం నిరన్తరమ్॥ 7.25.36

- దైత్యాశ్చ శతశస్త్ర కృతవైరాశ్చ దైవతైః॥ రావణం ప్రేక్ష్య
గచ్ఛంతమన్వగచ్ఛన్తి పృష్ఠతః॥ 7.25.37
- స తు గత్వా మధుపురం ప్రవిశ్య చ దశాననః॥ న దదర్శ మధుం
తత్ర భగినీం తత్ర దృష్టవాన్॥ 7.25.38
- సా చ ప్రహ్యోష్ణలిర్భూత్వా శిరసా చరణౌ గతా॥ 7.25.39
- తస్య రాక్షసరాజస్య త్రస్తా కుమ్భినసీ తదా॥ తాం
సముత్థాపయామాస న భేతవ్యమితి బ్రువన్॥ 7.25.40
- రావణో రాక్షసశ్రేష్ఠః కిం చాపి కరవాణి తే॥ సాబ్రవీద్యది మే
రాజన్ప్రసన్నస్త్వం మహాభుజ॥ భర్తారం న మమేహోద్య
హన్తుర్మహసి మానద॥ 7.25.41
- న హీదృశం భయం కిఞ్చిత్కులస్త్రీణామిహోచ్యతే॥
భయానామపి సర్వేషాం వైధవ్యం వ్యసనం మహత్॥
7.25.42

- సత్యవాగ్భవ రాజేన్ద్ర మామవేక్షస్వ యాచతీమ్ త్వయాఘ్నక్తం
మహారాజ న భేతవ్యమితి స్వయమ్॥ 7.25.43
- రావణస్త్వబ్రవీద్ధష్టః స్వసారం తత్ర సంస్థితామ్ క్వ చాసౌ తవ
భర్తా వై మమ శీఘ్రం నివేద్యతామ్॥ 7.25.44
- సహ తేన గమిష్యామి సురలోకం జయావహే తవ
కారుణ్యసౌహార్దాన్నివృత్తో స్మి మధోర్వధాత్॥ 7.25.45
- ఇత్యుక్తా సా సముత్థాప్య ప్రసుప్తం తం నిశాచరమ్।
అబ్రవీత్సమృహ్య స్టేవ రాక్షసీ సా పతిం వచః॥ 7.25.46
- ఏషప్రాప్తో దశగ్రీవో మమ భ్రాతా మహాబలః।
సురలోకజయాకాక్షీ సాహాయ్యే త్వాం వృణోతి చ॥ 7.25.47
- తదస్య త్వం సహాయార్థం సబన్ధుర్ధచ్చ రాక్షసః స్నిగ్ధస్య
భజమానస్య యుక్తమర్థాయ కల్పితుమ్॥ 7.25.48
- తస్యాస్తద్వచనం శ్రుత్వా తథేత్యాహ మధుర్వచః॥ 7.25.49

- దదర్శ రాక్షసశ్రేష్ఠం యథాన్యాయముపేత్య సః
పూజయమాస ధర్మేణ రావణం రాక్షసాధిపమ్॥ 7.25.50
- ప్రాప్య పూజాం దశగ్రీవో మధువేశ్మాని వీర్యవాన్ తత్ర చైకాం
నిశాముష్య గమనాయోపచక్రమే॥ 7.25.51
- తతః కైలాసమాసాద్య శైలం వైశ్రవణాలయమ్ రాక్షసేన్ద్రో
మహేన్ద్రాభః సేనాముపనివేశయత్॥ 7.25.52

సర్గః 26

- స తు తత్ర దశగ్రీవః సహ సైన్యేన వీర్యవాన్ అస్తం ప్రాప్తే
దినకరే నివాసం సమరోచయత్॥ 7.26.1
- ఉదితే విమలే చన్త్రే తుల్యపర్వతవర్చసి ప్రసుప్తం
సుమహత్సైన్యం నానాప్రహరణాయుధమ్॥ 7.26.2
- రావణస్తు మహావీర్యో నిషణ్ణః శైలమూర్ధని స దదర్శ
గుణాన్తత్ర చన్త్రపాదపశోభితాన్॥ 7.26.3

- కర్ణికారవనైర్దీప్తైః కదమ్బగహనైస్తథా పద్మినీభిశ్చ
ఘల్లాభిర్మన్దాకిన్యా జలైరపి॥ 7.26.4
- చమ్పకాశోకపున్నాగమన్దారతరుభిస్తథా
చూతపాటలలోద్దైశ్చ ప్రియజ్వర్జనకేతకైః తగరైర్నారికైలైశ్చ
ప్రియాలపనసైస్తథా॥ 7.26.5
- ఆరగ్యదైస్తమాలైశ్చ ప్రియాలవకులైరపి ఏతైరన్యైశ్చ
తరుభిరుద్భాసితవనాంతరే కిన్నరా మదనేనార్తా రక్తా
మధురకణ్ఠినః॥ 7.26.6
- సమం సమ్ప్రజగుర్యత్ర మనస్తుష్టివివర్ధనమ్॥ 7.26.7
- భిరుద్భాసితవనాంతరే విద్యాధరా మదక్షిబా
మదరక్తాంతలోచనాః యోషిద్భిః సహ
సజ్ఞాత్వాశ్చక్రీడుర్జహృషుశ్చ వై॥ 7.26.8
- ఘృణ్ణానామివ సన్నాదః శుశ్రువే మధురస్వరః
అప్సరోగణసజ్ఞానాం గాయతాం ధనదాలయే॥ 7.26.9

- పుష్పవర్షాణి ముఞ్చన్తో నగాః పవనతాడితాః శైలం తం
వాసయన్తీవ మధుమాధవగన్ధినః॥ 7.26.10
- మధుపుష్పరజఃపృక్షం గన్ధమాదాయ పుష్కలమ్ ప్రవవౌ
వర్ధయన్కామం రావణస్య సుఖో నిలః॥ 7.26.11
- గేయాత్పుష్పసమృద్ధ్యా చ శైత్యాద్వాయోర్గిరేర్గుణాత్
ప్రవృత్తాయాం రజన్యాం చ చన్ద్రస్యోదయనేన చ॥ 7.26.12
- రావణస్తు మహావీర్యః కామస్య వశమాగతః వినిఃశ్వస్య
వినిఃశ్వస్య శశినం సమవైక్షత॥ 7.26.13
- ఏతస్మిన్నన్తరే తత్ర దివ్యాభరణభూషితా సర్వాప్సరోవరా
రమ్భా దివ్యపుష్పవిభూషితా॥ 7.26.14
- దివ్యచన్దనలిప్తాఙ్గీ మన్దారకృతమూర్ధజా
దివ్యోత్సవకృతారమ్భా పూర్ణచన్ద్రనిభాననా॥ 7.26.15
- చక్షుర్మనోహరం పీనం మేఖలాదామభూషితమ్ సముద్వహన్తీ
జఘనం రతిప్రాభృతముత్తమమ్॥ 7.26.16

- కృతైర్విశేషకైరార్తైః షడర్తుకుసుమోద్భవైః॥ 7.26.17
- బభావన్యతమేవ శ్రీకాన్తిద్యుతిమతిహియామ్ నీలం
సతోయమేఘాభం వస్త్రం సమవకుణ్ఠితా॥ 7.26.18
- యస్యా వక్త్రం శశినిభం భ్రువౌ చాపనిభే శుభేః ఊరూ
కరికరాకారౌ కరౌ పల్లవకోమలౌ సైన్యమధ్యేన గచ్ఛన్తి
రావణేనోపవీక్షితా॥ 7.26.19
- తాం సముత్థాయ గచ్ఛన్తిం కామబాణవశం గతః కరే
గృహీత్వా లజ్జన్తిం స్మయమానో భ్యభాషత॥ 7.26.20
- క్వ గచ్ఛసి వరారోహే కాం సిద్ధిం భజసే స్వయమ్।
కస్యాభ్యుదయకాలో యం యస్త్వాం సముపభోక్ష్యతే॥
7.26.21
- త్వదాననరసస్యాద్య పద్మోత్పలసుగన్ధినః సుధామృతరసస్యేవ
కోద్య తృప్తిం గమిష్యతి॥ 7.26.22

- స్వర్ణకుమ్భనిభౌ పీనౌ శుభౌ భీరు నిరన్తరౌ।
కస్యోరస్థలసంస్పర్శం దాస్యతస్తే కుచావిమౌ॥ 7.26.23
- సువర్ణచక్రప్రతిమం స్వర్ణదామచితం పృథుః। అధ్యారోహతి
కస్తేద్య జఘనం స్వర్గరూపిణమ్॥ 7.26.24
- మద్విశిష్టః పుమాన్కోద్య శక్రో విష్ణురథాశ్వినౌ। మామతీత్యహి
యం చ త్వం యాసి భీరు న శోభనమ్॥ 7.26.25
- విశ్రమ త్వం పృథుశ్రోణి శిలాతలమిదం శుభమ్॥ 7.26.26
- త్రైలోక్యేయః ప్రభుశ్చైవ మదన్యో నైవ విద్యతే॥ 7.26.27
- తదేవం ప్రాజ్ఞలిః ప్రహ్వో యాచతే త్వాం దశాననః। భర్తుర్భర్తా
విధాతా చ త్రైలోక్యస్య భజస్వ మామ్॥ 7.26.28
- ఏవముక్తా బ్రవీద్రమ్భా వేపమానా కృతాజ్ఞలిః। ప్రసీద నార్హసే
వక్తుమీదృశం త్వం హి మే గురుః॥ 7.26.29
- అన్యేభ్యోహి త్వయా రక్ష్యాప్రాప్నుయాం ధర్షణం యది।
తద్ధర్మతః స్నుషా తే హం తత్త్వమేవ బ్రవీమి తే॥ 7.26.30

- అథాబ్రవీద్దశగ్రీవశ్చరణాధోముఖీం స్థితామ్।
రోమహర్షమనుప్రాప్తాం దృష్టమాత్రేణ తాం తదా॥ 7.26.31
- సుతస్య యది మే భార్యా తతస్త్వం హి స్నుషా భవేః।
బాఢమిత్యేవ సా రమ్భాప్రాహ రావణముత్తరమ్॥ 7.26.32
- ధర్మతస్థే సుతస్యాహం భార్యా రాక్షసపుజ్గవ! పుత్రః ప్రియతరః
ప్రాణైర్మాతృర్వైశ్రవణస్య తే! విఖ్యాతస్త్రిషు లోకేషు నలకూబర
ఇత్యయమ్॥ 7.26.33
- ధర్మతో యో భవేద్విప్రః క్షత్రియో వీర్యతో భవేత్। క్రోధాద్యశ్చ
భవేదగ్నిః క్షాన్త్యా చ వసుధాసమః॥ 7.26.34
- తస్యాస్మి కృతసజ్కేతా లోకపాలసుతస్య వై! తముద్దిశ్య తు మే
సర్వం విభూషణమిదం కృతమ్॥ 7.26.35
- తథా తస్య హి నాన్యస్య భావో మాం ప్రతి తిష్ఠతి॥ 7.26.36
- తేన సత్యేన మాం రాజన్మోక్తుమర్హస్యరిన్దమ॥ 7.26.37

- స హి తిష్ఠతి ధర్మాత్మా మాం ప్రతీక్ష్య సముత్సుకః| తత్ర
విఘ్నం సుతస్యేహ కర్తుం నార్హసి ముఞ్చ మామ్|| 7.26.38
- సద్భిరాచరితం మార్గం గచ్ఛ రాక్షసుపుఙ్గవ| మాననీయో
మమ త్వం హి పాలనీయా తథా స్మి తే|| 7.26.39
- ఏవముక్తో దశగ్రీవః ప్రత్యువాచ వినీతవత్| స్నుషా స్మి
యదవోచస్త్యమేకపత్నీష్వయం క్రమః| దేవలోకస్థితిరియం
సురాణాం శాశ్వతీ మతా|| 7.26.40
- పతిరప్సరసాం నాస్తి న చైకస్త్రీపరిగ్రహః|| 7.26.41
- స్మి యదవోచస్త్యమేకపత్నీష్వయం క్రమః| ఏవముక్త్వా స తాం
రక్షో నివేశ్య చ శిలాతలే| కామభోగాభిసంసక్తో
మైథునాయోపచక్రమే|| 7.26.42
- సా విముక్తా తతో రమ్భా భ్రష్టమాల్యవిభూషణా|
గజేన్ద్రాక్రీడమథితా నదీవాకులతాం గతా|| 7.26.43

- లులితాకులకేశాంతా కరవేపితపల్లవాః పవనేనావధూతేవ లతా
కుసుమశాలినీ॥ 7.26.44
- సా వేపమానా లజ్జన్తి భీతా కరకృతాఞ్జలిః
నలకూబరమాసాద్య పాదయోర్నిపపాత హ॥ 7.26.45
- తదవస్థాం చ తాం దృష్ట్వా మహాత్మా నలకూబరః
అబ్రవీత్కిమిదం భద్రే పాదయోః పతితా సి మే॥ 7.26.46
- సా వై నిఃశ్వసమానా తు వేపమానా కృతాఞ్జలిః తస్మై సర్వం
యథాతత్త్వమాఖ్యాతుముపచక్రమే॥ 7.26.47
- ఏష దేవ దశగ్రీవః ప్రాప్తో గన్తుం త్రివిష్టపమ్ తేన
సైన్యసహాయేన నిశేయం పరిణామితా॥ 7.26.48
- ఆయన్తి తేన దృష్ట్వా స్మి త్వత్సకాశమరిన్దమః గృహీతా తేన
పుష్టా స్మి కస్య త్వమితి రక్షసా॥ 7.26.49
- మయా తు సర్వం యత్సత్యం తస్మై సర్వం నివేదితమ్
కామమోహాభిభూతాత్మా నాశ్రోషీత్తద్వచో మమ॥ 7.26.50

- యాచ్యమానో మయా దేవ స్నుషా తే హమితి ప్రభో! తత్సర్వం
పుష్టతః కృత్వా బలాత్తేనాస్మి ధర్షితా॥ 7.26.51
- ఏవం త్వమపరాధం మే క్షన్తుమర్హసి సువ్రత! న హి తుల్యం
బలం సౌమ్యస్త్రియాశ్చ పురుషస్య చ॥ 7.26.52
- ఏతఛుత్వా తు సఙ్కుర్ధస్తదా వైశ్రవణాత్మజః! ధర్షణాం తాం
పరాం శ్రుత్వా ధ్యానం సమ్రువివేశ హ॥ 7.26.53
- తస్య తత్కర్మ విజ్ఞాయ తదా వైశ్రవణాత్మజః!
ముహూర్తాత్కౌర్ధతామ్రాక్షస్తోయం జగ్రాహ పాణినా॥
7.26.54
- గృహీత్వా సలిలం సర్వముపస్పృశ్య యథావిధి! ఉత్సర్జ యథా
శాపం రాక్షసేన్ద్రాయ దారుణమ్॥ 7.26.55
- అకామా తేన యస్మాత్త్వం బలాద్భద్రే ప్రధర్షితా! తస్మాత్స
యువతీమన్యాం నాకామాముపయాస్యతి॥ 7.26.56

- యదా హ్యకామాం కామార్తో ధర్షయిష్యతి యోషితమ్।
మూర్ధా తు సప్తధా తస్య శకలీభవితా తదా॥ 7.26.57
- తస్మిన్నదాహృతే శాపే జ్వలితాగ్నిసమప్రభే దేవదున్దభయో
నేదుః పుష్పవృష్టిశ్చ ఖాచ్ఛ్యతా। పితామహముఖాశ్చైవ సర్వే
దేవాః ప్రహర్షితాః॥ 7.26.58
- జ్ఞాత్వా లోకగతిం సర్వాం తస్య మృత్యుం చ రక్షసః। ఋషయః
పితరశ్చైవ ప్రీతిమాపురనుత్తమామ్॥ 7.26.59
- శ్రుత్వా తు స దశగ్రీవస్తం శాపం రోమహర్షణమ్। నారీషు
మైథునే భావం నాకామాస్వభ్యరోచయత్॥ 7.26.60
- తేన నీతాః స్త్రియః ప్రీతిమాపుః సర్వాః పతివ్రతాః।
నలకూబరనిర్ముక్తం శాపం శ్రుత్వా మనఃప్రియమ్॥ 7.26.61

సర్గః 27

- కైలాసం లఙ్ఘయిత్వాథ దశగ్రీవః స రావణః। ఆససాద
మహాతేజా ఇన్ద్రలోకం నిశాచరః॥ 7.27.1

- తస్య రాక్షస సైన్యస్య సమంతాదుపయాస్యతః| దేవలోకం
యయౌ శబ్దో మధ్యమానార్ణవోపమః॥ 7.27.2
- శ్రుత్వా తు రావణం ప్రాప్తమిన్ద్రశ్చలిత ఆసనాత్| అబ్రవీత్తత్ర
తాన్ దేవాన్ సర్వానేవ సమాగతాన్॥ 7.27.3
- ఆదిత్యాన్సవసూనుద్రాన్విశ్వాన్సాధ్యాన్మరుద్గణాన్| సజ్జీభవత
యుద్ధార్థం రావణస్య దురాత్మనః॥ 7.27.4
- ఏవముక్తాస్తు శక్రేణ దేవాః శక్రసమా యుధి| సన్నహ్య
సుమహాసత్త్వా యుద్ధశ్రద్ధాసమన్వితాః॥ 7.27.5
- స తు దీనః పరిత్రస్తో మహేన్ద్రో రావణం ప్రతి| విష్ణోః
సమీపమాగత్య వాక్యమేతదువాచ హ॥ 7.27.6
- విష్ణో కథం కరిష్యామి మహావీర్యపరాక్రమః| అసౌ హి
బలవద్రక్షో యుద్ధార్థమభివర్తతే॥ 7.27.7
- వరప్రదానాద్బలవాన్స ఖల్వన్యేన హేతునా| తత్తు సత్యవచః
కార్యం యదుక్తం పద్మయోనినా॥ 7.27.8

- తద్యథా నముచిర్వృతో బలిర్నరకశమ్భరో త్వద్బలం
సమవష్టభ్య మయా దగ్ధాస్తథా కురు॥ 7.27.9
- నహ్యన్యో దేవదేవేశ త్వామృతే మధుసూదనః గతిః
పరాయణం నాస్తి త్రైలోక్యే సచరాచరే॥ 7.27.10
- త్వం హి నారాయణః శ్రీమాన్పద్మనాభః సనాతనః త్వయేమే
స్థాపితా లోకాః శక్రశ్చాహం సురేశ్వరః॥ 7.27.11
- త్వయా సృష్టమిదం సర్వం త్రైలోక్యం సచరాచరమ్ త్వమేవ
భగవన్సర్వే ప్రవిశంతి యుగక్షయే॥ 7.27.12
- తదాచక్ష్య యథా తత్త్వం దేవదేవ మమ స్వయమ్ అపి
చక్రసహాయస్త్యం యోత్యుసే రావణం ప్రభో॥ 7.27.13
- ఏవముక్తః స శక్రేణ దేవో నారాయణః ప్రభుః అబ్రవీన్న
పరిత్రాసః కర్తవ్యః శ్రూయతాం చ మే॥ 7.27.14
- న తావదేష దుష్టాత్మా శక్యో జేతుం సురాసురైః హస్తం చాపి
సమాసాద్య వరదానేన దుర్జయః॥ 7.27.15

- సర్వథా తు మహత్కర్మ కరిష్యతి బలోత్కటః॥ రాక్షసః
పుత్రసహితో దృష్టమేతన్నిసర్గతః॥ 7.27.16
- యత్తు మాం త్వమభాషిష్య యుద్ధ్యస్వేతి సురేశ్వర! నాహం
తం ప్రతియోత్స్వామి రావణం రాక్షసం యుధి॥ 7.27.17
- నాహత్వా సమరే శత్రుం విష్ణుః ప్రతినివర్తతే! దుర్లభశ్చైవ
కామోద్యవరగుప్తాద్ధి రావణాత్॥ 7.27.18
- ప్రతిజానే చ దేవేన్ద్ర త్వత్సమీపే శతక్రతో! భవితా స్మి యథా
స్యాహం రక్షసో మృత్యుకారణమ్॥ 7.27.19
- అహమేవ నిహన్తా స్మి రావణం సపురఃసరమ్! దేవతా
నన్దయిష్యామి జ్ఞాత్వా కాలముపాగతమ్! ఏతత్తే కథితం
తత్త్వం దేవరాజ శచీపతే॥ 7.27.20
- యుద్ధ్యస్వ విగతత్రాసః సర్వైః సార్థం మహాబల॥ 7.27.21

- యామి జ్ఞాత్వా కాలముపాగతమ్| తతో రుద్రాః సహాదిత్యా
వసవో మరుతో శ్వనౌ| సన్నద్ధా నిర్యయుస్తార్ణం రాక్షసానభితః
పురాత్|| 7.27.22
- ఏతస్మిన్నంతరే నాదః శుశ్రువే రజనీక్షయే| తస్య రావణ సైన్యస్య
ప్రయుద్ధస్య సమంతతః|| 7.27.23
- తే ప్రయుద్ధా మహావీర్యా హ్యనోన్యమభివీక్ష్య వై|
సజ్మామమేవాభిముఖా హ్యభవర్తంత హృష్టవత్|| 7.27.24
- తతో దైవత సైన్యనాం సజ్జోభః సమజాయత| తదక్షయం
మహా సైన్యం దృష్ట్వా సమరమూర్ధని|| 7.27.25
- తతో యుద్ధం సమభవేద్దేవదానవరక్షసామ్| ఘోరం
తుములనిర్త్రాదం నానాప్రహరణోద్యతమ్|| 7.27.26
- ఏతస్మిన్నంతరే శూరా రాక్షసా ఘోరదర్శనాః| యుద్ధార్థం
సమవర్తంత సచివా రావణస్య తే|| 7.27.27

- మారీచశ్చ ప్రహస్తశ్చ మహాపార్శ్వమహోదరా అకమ్పనో
నికుమ్భశ్చ శుకః సారణ ఏవ చ॥ 7.27.28
- సంహోదో ధూమకేతుశ్చ మహాదంష్ట్రో ఘటోదరః జమ్బుమాతీ
మహాహోదో విరూపాక్షశ్చ రాక్షసః॥ 7.27.29
- సుప్తఘ్నో యజ్ఞకోపశ్చ దుర్ముఖో దూషణః ఖరః త్రిశిరాః
కరవీరాక్షః సూర్యశత్రుశ్చ రాక్షసః॥ 7.27.30
- మహాకాయో తికాయశ్చ దేవాంతకనరాంతకౌ ఏతైః సర్వైః
పరివృతో మహావీర్యో మహాబలః॥ 7.27.31
- రావణస్యార్యకః సైన్యం సుమాలీ ప్రవివేశ హా స
దైవతగణాన్పర్వాన్నానాప్రహరణైః శితైః
వ్యధ్వంసయత్సుసజ్జుద్ధో వాయుర్జలధరానివ॥ 7.27.32
- తదైవతబలం రామ హన్యమానం నిశాచరైః ప్రణున్నం సర్వతో
దిగ్భ్యః సింహనున్నా మృగా ఇవ॥ 7.27.33

- ఏతస్మిన్నంతరే శూరో వసూనామష్టమో వసుః। సావిత్ర ఇతి
విఖ్యాతః ప్రవివేశ రణాజిరమ్॥ 7.27.34
- తథా దిత్యౌ మహావీర్యౌ త్వష్టా పూషా చ దంశితౌ। నిర్భయా
సహ సైన్యేన తదా ప్రావిశతాం రణే॥ 7.27.35
- తతో యుద్ధం సమభవత్పురాణాం సహ రాక్షసైః। క్రుద్ధానాం
రక్షసాం కీర్తిం సమరేష్వనివర్తినామ్॥ 7.27.36
- తతస్త్వి రాక్షసాః సర్వే విబుధాన్సమరే స్థితాన్।
నానాప్రహరణైర్హరైర్జఘ్నుః శతసహస్రశః॥ 7.27.37
- దేవాశ్చ రాక్షసాన్ష్లోరాన్మహాబలపరాక్రమాన్। సమరే విమతైః
శస్త్రైరుపనిన్యూర్యమక్షయమ్॥ 7.27.38
- ఏతస్మిన్నంతరే రామ సుమాలీ నామ రాక్షసః। నానాప్రహరణైః
క్రుద్ధస్తత్సైన్యం సో భ్యవర్తత॥ 7.27.39
- స దైవతబలం సర్వం నానాప్రహణైః శితైః। వృద్ధ్వంసయత
సఙ్కృద్ధో వాయుర్జలధరం యథా॥ 7.27.40

- తే మహాబాణవరేశ్చ శూలప్రాసైః సుదారుణైః హన్యమానాః
సురాః సర్వే న వ్యతిష్ఠంత సంహతాః॥ 7.27.41
- తతో విద్రావ్యమాణేషు దైవతేషు సుమాలినాః వసూనామష్టమః
క్రుద్ధః సావిత్రో వై వ్యవస్థితః॥ 7.27.42
- సంవృతః స్వైరథానీకైః ప్రహరంతం నిశాచరమ్ విక్రమేణ
మహాతేజా వారయామాస సంయుగే॥ 7.27.43
- తతస్తయోర్మహాయుద్ధమభవద్రోమహర్షణమ్॥ 7.27.44
- సుమాలినో వసోశ్చైవ సమరేష్వనివర్తినోః తతస్తస్య
మహాబాణైర్వసునా సుమహాత్మనా నిహతః పన్నగరథః క్షణేన
వినిపాతితః॥ 7.27.45
- హత్వా తు సంయుగే తస్య రథం బాణశతైశ్చితమ్ గదాం తస్య
వధార్థాయ వసుర్జగ్రాహ పాణినా॥ 7.27.46
- తతః ప్రగృహ్య దీప్తాగ్రాం కాలదణ్డోపమాం గదామ్ తాం
మూర్ధ్ని పాతయామాస సావిత్రో వై సుమాలినః॥ 7.27.47

- సా తస్యోపరి చోల్కాభా పతన్తీవ బభౌ గదా ఇన్తప్రముక్తా
గర్జన్తీ గిరావివ మహాశనిః॥ 7.27.48
- తస్య నైవాస్థి న శిరో న మాంసం దద్యశే తదా గదయా
భస్మతాం నీతం నిహతస్య రణాజిరే॥ 7.27.49
- తం దృష్ట్వా నిహతం సజ్జ్యే రాక్షసాస్తే సమంతతః
వ్యద్రవన్సహితాః సర్వే క్రోశమానాః పరస్పరమ్ విద్రావ్యమాణా
వసునా రాక్షసా నావతస్థిరే॥ 7.27.50

సర్గః 28

- సుమాలినం హతం దృష్ట్వా వసునా భస్మసాత్కృతమ్
స్వసైన్యం విద్రుతం చాపి లక్షయిత్వా ర్దితం సురైః॥ 7.28.1
- తతః స బలవాన్ముద్గ్రో రావణస్య సుతస్తదా నివర్త్య
రాక్షసాన్సర్వాన్మేఘునాదో వ్యవస్థితః॥ 7.28.2
- సురథేనాగ్నివర్ణేన కామగేన మహారథః అభిదుద్రావ సేనాం
తాం వనాన్యగ్నిరివ జ్వలన్॥ 7.28.3

- తతః ప్రవిశతస్తస్య వివిధాయుధధారిణః విదుద్రువుర్దిశః సర్వా
దర్శనాదేవ దేవతాః॥ 7.28.4
- న బభూవ తదా కశ్చిద్యుయుత్సోరస్య సమ్ముఖే సర్వానావిధ్య
విత్రస్తాంస్తతః శక్రో బ్రవీత్సురాన్॥ 7.28.5
- న భేతవ్యం న గస్తవ్యం నివర్తధ్వం రణే సురాః ఏష గచ్ఛతి
పుత్రో మే యుద్ధార్థమపరాజితః॥ 7.28.6
- తతః శక్రసుతో దేవో జయంత ఇతి విశ్రుతః రథేనాద్భుతకల్పేన
సజ్జామే సో భ్యవర్తత॥ 7.28.7
- తతస్తే త్రిదశాః సర్వే పరివార్య శచీసుతమ్ రావణస్య సుతం
యుద్ధే సమాసాద్య ప్రజఘ్నిరే॥ 7.28.8
- తేషాం యుద్ధం సమభవత్సదృశం దేవరక్షసామ్ మహేన్ద్రస్య చ
పుత్రస్య రాక్షసేన్ద్రసుతస్య చ॥ 7.28.9
- తతో మాతలిపుత్రే తు గోముఖే రాక్షసాత్మజః సారథౌ
పాతయామాస శరాన్కనకభూషణాన్॥ 7.28.10

- శచీసుతశ్చాపి తథా జయంతస్తస్య సారథిమ్। తం చాపి రావణిః
క్రుద్ధః సమంతాత్ప్రత్యవిధ్యత॥ 7.28.11
- స హి క్రోధసమావిష్టో బలీ విస్ఫురితేక్షణః। రావణిః
శక్రతనయం శరవరైరవాకిరత్॥ 7.28.12
- తతో నానాప్రహరణాశ్చితథారాన్సహస్రశః। పాతయామాస
సంక్రుద్ధః సురసైన్యేషు రావణిః॥ 7.28.13
- శతఘ్నీముసలప్రాసగదాఖడ్గపరశ్వధాన్। మహాన్తి గిరిశృంగాణి
పాతయామాస రావణిః॥ 7.28.14
- తతః ప్రవ్యథితా లోకాః సశ్శజ్జే చ తమో భవత్। తస్య
రావణపుత్రస్య శత్రు సైన్యాని నిఘ్నతః॥ 7.28.15
- తతస్తద్దైవతబలం సమంతాత్తం శచీసుతమ్।
బహుప్రకారమస్వస్థమభవచ్ఛరపీడితమ్॥ 7.28.16
- నాభ్యజానంత చాన్యోన్యం రక్షో వా దేవతా ధవా। తత్ర తత్ర
విపర్యస్తం సమంతాత్పురిధావతి॥ 7.28.17

- దేవా దేవాన్నిజఘ్నుస్తే రాక్షసాన్రాక్షసాస్తథా।
సమ్మాధాస్తమసాచ్ఛన్నా వ్యద్రవన్నపరే తథా॥ 7.28.18
- ఏతస్మిన్నంతరే వీరః పులోమా నామ వీర్యవాన్ దైత్యేన్ద్రస్తేన
సఙ్ఘహ్య శచీపుత్రో పవాహితః॥ 7.28.19
- సఙ్ఘహ్య తం తు దౌహిత్రం ప్రవిష్టః సాగరం తదా ఆర్యకః స
హి తస్యాసీత్పులోమా యేన సా శచీ॥ 7.28.20
- జ్ఞాత్వా ప్రణాశం తు తదా జయంతస్యాథ దేవతాః।
అప్రహృష్టాస్తతః సర్వా వ్యథితాః సమృదుద్రువుః॥ 7.28.21
- రావణిస్త్యథ సఙ్కుర్ధో బలైః పరివృతః స్వకైః అభ్యధావత
దేవాంస్తాన్మమోచ చ మహాస్వనమ్॥ 7.28.22
- దృష్ట్వా ప్రణాశం పుత్రస్య దైవతేషు చ విద్రుతమ్ మాతలిం
చాహ దేవేశో రథః సముపనీయతామ్॥ 7.28.23
- స తు దివ్యో మహాభీమః సఙ్ఘ ఏవ మహారథః ఉపస్థితో
మాతలినా వాహ్యమానో మహాజవః॥ 7.28.24

- తతో మేఘా రథే తస్మిన్స్తడిత్వన్తో మహాబలాః॥ అగ్రతో
వాయుచపలా నేదుః పరమనిఃస్వనాః॥ 7.28.25
- నానావాద్యాని వాద్యన్త గన్ధర్వాశ్చ సమాహితాః॥
నన్యతుశ్చాప్సరఃసజ్ఘా నిర్యాతే త్రిదశేశ్వరే॥ 7.28.26
- రుద్రైర్వసుభిరాదిత్యైస్సాధ్యైశ్చ సమరుద్గణైః॥ వృతో
నానాప్రహరణైర్నిర్యయౌ త్రిదశాధిపః॥ 7.28.27
- నిర్గచ్ఛతస్తు శక్రస్య పరుషం పవనో వవౌ భాస్కరో
నిష్ప్రభశ్చాసీన్మహోల్కాశ్చ ప్రపేదిరే॥ 7.28.28
- ఏతస్మిన్నన్తరే శూరో దశగ్రీవః ప్రతాపవాన్॥ ఆరురోహ రథం
దివ్యం నిర్మితం విశ్వకర్మణా॥ 7.28.29
- పన్నగైః సుమహాకార్యైర్వేష్టితం రోమహర్షణైః॥ తేషాం
నిఃశ్వాసవాతేన ప్రదీప్తమివ సంయుగే॥ 7.28.30
- దైత్యైర్నిశాచరైశ్చైవ స రథః పరివారితః॥ సమరాభిముఖో దైత్యో
మహేన్ద్రం సో భ్యవర్తత॥ 7.28.31

- పుత్రం తం వారయిత్వా తు స్వయమేవ వ్యవస్థితః| సో పి
యుద్ధాద్వినిష్క్రమ్య రావణిః సముపావిశత్|| 7.28.32
- తతో యుద్ధం ప్రవృత్తం తు సురాణాం రాక్షసైః సహ| శస్త్రాణి
వర్షతాం ఘోరం మేఘానామివ సంయుగే|| 7.28.33
- కుమ్భకర్ణస్తు దుష్టాత్మా నానాప్రహరణోద్యతః| నాజ్ఞాయత
తదా యుద్ధే సహ కేనాప్యయుధ్యత|| 7.28.34
- దస్తైః భుజాభ్యాం పద్మాం చ శక్తితోమరసాయకైః| యేన కేనైవ
సంరబ్ధస్తాడయామాస వై సురాన్|| 7.28.35
- తతో రుద్రైర్మహాఘోరైః సజ్గమ్యాథ నిశాచరః| ప్రయుద్ధస్తైశ్చ
సజ్ఞామే క్షతః శస్త్రైర్నిరంతరమ్|| 7.28.36
- బభౌ శస్త్రాచితతనుః కుమ్భకర్ణః క్షరన్నస్పక్|
విద్యుత్త్వనితనిర్ఘోషో ధారవానివ తోయదః|| 7.28.37
- తతస్తద్రాక్షసం సైన్యం ప్రయుద్ధం సమరుద్గతైః| రణే
విద్రావితం సర్వం నానాప్రహరణైః శితైః|| 7.28.38

- కేచిద్వినిహతాః కృత్తాశ్చేష్టన్తి స్మ మహీతలే| వాహనేష్వవసక్తాశ్చ
స్థితా ఏవాపరే రణే|| 7.28.39
- రథాన్నాగాన్ధరానుష్టాన్పన్నగాంస్తురగాన్ రణే|
శింశుమారాన్వరాహంశ్చ పిశాచవదనాన్తథా|| 7.28.40
- తాన్సమాలిఙ్గ్య బాహుభ్యాం విష్టభ్భాః కేచిదుచ్చుతాః| దేవైస్తు
శస్త్రసమ్భిన్నా మమిరే చ నిశాచరాః|| 7.28.41
- చిత్రకర్మ ఇవాభాతి స తేషాం రణసమ్ప్లవః| నిహతానాం
ప్రమత్తానాం రాక్షసానాం మహీతలే|| 7.28.42
- శోణితోదకనిష్పన్దకఙ్కగృధ్రసమాకులా| ప్రవృత్తా
సంయుగముఖే శస్త్రగ్రాహవతీ నదీ|| 7.28.43
- ఏతస్మిన్నంతరే క్రుద్ధో దశగ్రీవః ప్రతాపవాన్| నిరీక్ష్య తద్బలం
కృత్స్నం దైవతైర్వినిపాతితమ్|| 7.28.44
- స తం ప్రతి విగాహ్యశు ప్రవృద్ధం సైన్యసాగరమ్| త్రిదశాన్సమరే
నిఘ్నచ్ఛక్రమేవాభ్యవర్తత|| 7.28.45

- ఆగాచ్చక్రో మహాచాపం విస్ఫార్య సుమహాస్వనమ్| యస్య
విస్ఫారఘోషేణ స్తనన్తి స్మ దిశో దశ॥ 7.28.46
- తద్వికృప్య మహాచాపమిన్ద్రో రావణమూర్ధని|
నిపాతయామాస శరాన్బావకాదిత్యవర్చసః॥ 7.28.47
- తదైవ చ మహాబాహుర్దశగ్రీవో వ్యవస్థితః| శక్రం కార్ముకవిభ్రష్టైః
శరవరైరవాకిరత్॥ 7.28.48
- ప్రయుధ్యతోరథ తయోర్బాణవర్జైః సమన్తతః| న జ్ఞాయతే
తదా కిశ్చిత్సర్వం హి తమసా వృతమ్॥ 7.28.49

సర్గః 29

- తతస్తమసి సశ్జాతే సర్వే తే దేవరాక్షసాః| అయుద్ధ్యన్త
బలోన్మత్తాః సూదయన్తః పరస్పరమ్॥ 7.29.1
- తతస్తు దేవసైన్యేన రాక్షసానాం బృహద్బలమ్| దశాంశం
స్థాపితం యుద్ధే శేషం నీతం యమక్షయమ్॥ 7.29.2

- తస్మింస్తు తామసే యుద్ధే సర్వే తే దేవరాక్షసాః| అన్యోన్యం
నాభ్యజానంత యుధ్యమానాః పరస్పరమ్|| 7.29.3
- ఇన్ద్రశ్చ రావణశ్చైవ రావణిశ్చ మహాబలః| తస్మింస్తమోజాలవృతే
మోహమీయుర్న తే త్రయః|| 7.29.4
- స తు దృష్ట్వా బలం సర్వం రావణో నిహతం క్షణాత్|
క్రోధమభ్యగమత్తీవ్రం మహానాదం చ ముక్తవాన్|| 7.29.5
- క్రోధాత్సుతం చ దుర్ధర్షః స్యన్దనస్థమువాచ హ| పరసైన్యస్య
మధ్యేన యావదంతో నయస్వ మామ్|| 7.29.6
- అద్యైతాన్ త్రిదశాన్సర్వాన్విక్రమైః సమరే స్వయమ్|
నానాశస్త్రైర్మహాఘోరైర్నయామి యమసాదనమ్|| 7.29.7
- అహమిన్ద్రం వధిష్యామి ధనదం వరుణం యమమ్|
త్రిదశాన్వినిహత్యాథ స్వయం స్థాస్యామ్యథోపరి| విషాదో న చ
కర్తవ్యః శీఘ్రం వాహయ మే రథమ్|| 7.29.8

- ద్విః ఖలు త్వాం బ్రవీమ్యద్య యావదన్తో నయస్వ మామ్॥

7.29.9

- అయం స నన్దనోద్దేశో యత్ర వర్తామహే వయమ్। నయ
మామద్య తత్ర త్వముదయో యత్ర పర్వతః॥ 7.29.10

- తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా తురగాన్స మనోజవాన్। ఆదిదేశాథ
శత్రణాం మధ్యేనైవ చ సారథిః॥ 7.29.11

- తస్య తం నిశ్చయం జ్ఞాత్వా శక్రో దేవేశ్వరస్తదా। రథస్థః
సమరస్థస్తాన్దేవాన్వాక్యమథాబ్రవీత్॥ 7.29.12

- సురాః శృణుత మద్వాక్యం యత్తావన్మమ రోచతే। జీవన్నేవ
దశగ్రీవః సాధు రక్షో నిగృహ్యతామ్॥ 7.29.13

- ఏష హ్యతిబలః సైన్యై రథేన పవనౌజసా। గమిష్యతి ప్రవృద్ధోర్మిః
సముద్ర ఇవ పర్వణిః॥ 7.29.14

- నహ్యేష హన్తుం శక్యోద్య వరదానాత్సునిర్భయః।
తద్దహిష్యామహే రక్షో యత్తా భవత సంయుగే॥ 7.29.15

- యథా బలౌ నిరుద్ధే చ త్రైలోక్యం భుజ్యతే మయా| ఏవమేతస్య
పాపస్య నిరోధో మమ రోచతే॥ 7.29.16
- తతో న్యం దేశమాస్థాయ శక్రః సన్త్యజ్య రావణమ్| అయుధ్యత
మహారాజ రాక్షసాంస్త్రాసయన్రణే॥ 7.29.17
- ఉత్తరేణ దశగ్రీవః ప్రవివేశానివర్తకః| దక్షిణేన తు పార్శ్వేన
ప్రవివేశ శతక్రతుః॥ 7.29.18
- తతః స యోజనశతం ప్రవిష్టో రాక్షసాధిపః| దేవతానాం బలం
సర్వం శరవర్షైరవాకిరత్॥ 7.29.19
- తతః శక్రో నిరీక్ష్యాథ ప్రనష్టం తు స్వకం బలమ్|
న్యవర్తయదసమ్భ్రాంతః సమావృత్య దశాననమ్॥ 7.29.20
- ఏతస్మిన్నంతరే నాదో ముక్తో దానవరాక్షసైః| హో హతాః స్మ ఇతి
గ్రస్తం దృష్ట్వా శక్రేణ రావణమ్॥ 7.29.21
- తతో రథం సమాస్థాయ రావణిః క్రోధమూర్ఛితః|
తత్సైన్యమతిసంబృద్ధః ప్రవివేశ సుదారుణమ్॥ 7.29.22

- తాం ప్రవిశ్య మహామాయాం ప్రాప్తాం గోపతినా పురా ప్రవివేశ
సుసంరబ్ధస్తత్సైన్యం సమభిద్రవత్॥ 7.29.23
- స సర్వా దేవతాస్త్యక్త్వా శక్రమేవాభ్యధావతః మహేంద్రశ్చ
మహాతేజా నాపశ్యచ్చ సుతం రిపోః॥ 7.29.24
- విముక్తకవచస్తత్ర వధ్యమానో పి రావణిః త్రిదశైః
సుమహావీర్యైర్న చకార చ కిఞ్చన॥ 7.29.25
- స మాతలిం సమాయాంతం తాడయిత్వా శరోత్తమైః మహేంద్రం
బాణవర్షేణ భూయ ఏవాభ్యవాకిరత్॥ 7.29.26
- తతస్త్యక్త్వా రథం శక్రో విససర్జ చ సారథిమ్ ఐరావతం
సమారుహ్య మృగయామాస రావణిమ్॥ 7.29.27
- స తత్ర మాయాబలవానదృశ్యో ధాన్తరిక్షగః ఇన్ద్రం
మాయాపరిక్షిప్తం కృత్వా స ప్రాద్రవచ్ఛరైః॥ 7.29.28
- స తం యదా పరిశ్రాన్తమిన్ద్రం జజ్ఞే థ రావణిః తదైనం
మాయయా బద్ధ్వా స్వసైన్యమభితో నయత్॥ 7.29.29

- తం తు దృష్ట్వా బలాత్తేన నీయమానం మహారణాత్ |
మహేన్ద్రమమరాః సర్వే కిం ను స్యాదిత్యచింతయన్ || 7.29.30
- దృశ్యతే న స మాయావీ శక్రజిత్సమితిశ్చయః | విద్యావానపి
యేనేన్ద్రో మాయయా నీయతే బలాత్ || 7.29.31
- ఏతస్మిన్నంతరే క్రుద్ధాః సర్వే సురగణాస్తదా | రావణం
విముఖీకృత్య శరవరైరవాకిరన్ || 7.29.32
- రావణస్తు సమాసాద్య ఆదిత్యాంశ్చ వసూంస్తదా | న శశాక స
సజ్జామే యోద్ధుం శత్రుభిరర్దితః || 7.29.33
- స తం దృష్ట్వా పరిమ్లానం ప్రహరైర్జర్జరీకృతమ్ | రావణీః పితరం
యుద్ధే దర్శనస్థో బ్రవీదిదమ్ || 7.29.34
- ఆగచ్ఛ తాత గచ్ఛామో రణకర్మ నివర్తతామ్ | జితం నో విదితం
తే స్తు స్వస్థో భవ గతజ్వరః || 7.29.35
- అయం హి సుర సైన్యస్య త్రైలోక్యస్య చ యః ప్రభుః | స గృహీతో
దైవబలాద్భగ్నదర్పాః సురాః కృతాః || 7.29.36

- యథేష్టం భుజ్య లోకాన్స్త్రీన్నిగృహ్యోరాతిమోజసా| వృథా కిం తే
శ్రమేణేహ యుద్ధమద్య తు నిష్ఫలమ్|| 7.29.37
- తతస్తే దైవతగణా నివృత్తా రణకర్మణః| తచ్ఛ్రుత్వా
రావణేర్వాక్యం స్వస్థచేతాః బభూవ హ|| 7.29.38
- అథ స రణవిగతజ్వరః ప్రభుర్విజయమవాప్య నిశాచరాధిపః|
స్వభవనమభితో జగామ హృష్టః స్వసుతమవాప్య చ
వాక్యమబ్రవీత్|| 7.29.39
- అతిబలసదృశైః పరాక్రమైస్తైర్మమ కులమానవివర్ధనం కృతమ్|
యదయమతుల్యబలస్త్వయాద్య వై త్రిదశపతిస్త్రిదశాశ్చ
నిర్జితాః|| 7.29.40
- నయ రథమధిరోప్య వాసవం నగరమితో వ్రజ సేనయా
వృతస్త్వమ్| అహమపి తవ గచ్ఛతో ద్రుతం సహ
సచివైరనుయామి పృష్ఠతః|| 7.29.41

- అథ స బలవృతః సవాహనస్త్రిదశపతిం పరిగృహ్య రావణీః।
స్వభవనమభిగమ్య వీర్యవాన్కృతసమరాన్విససర్జ రాక్షసాన్॥
7.29.42

సర్గః 30

- జితే మహేన్ద్రే తిబలే రావణస్య సుతేన వై। ప్రజాపతిం పురస్కృత్య
యయుర్లజ్జ్కం సురాస్తదా॥ 7.30.1
- తత్ర రావణమాసాద్య పుత్రభ్రాతృభిరావృతమ్। అబ్రవీద్గగనే
తిష్ఠన్సామపూర్వం ప్రజాపతిః॥ 7.30.2
- వత్స రావణ తుష్టో స్మి పుత్రస్య తవ సంయుగే। అహో స్య
విక్రమౌదార్యం తవ తుల్యో ధికో పి వా॥ 7.30.3
- జితం హి భవతా సర్వం త్రైలోక్యం స్వేన తేజసా। కృతా ప్రతిజ్ఞా
సఫలా ప్రీతో స్మి స్వసుతేన వై॥ 7.30.4
- అయం చ పుత్రో తిబలస్తవ రావణ వీర్యవాన్। జగతీన్ద్రజిదిత్యేవ
పరిఖ్యాతో భవిష్యతి॥ 7.30.5

- బలవాన్దర్జయశ్చైవ భవిష్యత్యేవ రాక్షసః। యం సమాశ్రిత్య తే రాజన్స్థాపితాస్త్రిదశా వశే॥ 7.30.6
- తన్ముచ్యతాం మహాబాహో మహేంద్రః పాకశాసనః। కిశ్చాస్య మోక్షణార్థాయ ప్రయచ్ఛన్తు దివౌకసః॥ 7.30.7
- అథాబ్రవీన్మహాతేజా ఇన్ద్రజిత్సమితిశ్చాయః। అమరత్వమహం దేవ వృణే యద్యేష ముచ్యతే॥ 7.30.8
- చతుష్పదాం ఖేచరాణామన్యేషాం వా మహౌజసామ్। వృక్షగుల్మక్షుపలతాత్పణోపలమహీభృతామ్॥ 7.30.9
- సర్వే పి జన్తవో న్యోన్యం భేతవ్యే సతి బిభృతి। అతో త్ర లోకే సర్వేషాం సర్వస్మాచ్చ భవేద్భయమ్॥ 7.30.10
- తతో బ్రవీన్మహాతేజా మేఘనాదం ప్రజాపతిః। నాస్తి సర్వామరత్వం హి కస్యచిత్ప్రాణినో భువి। చతుష్పదః పక్షిణశ్చ భూతానాం వా మహౌజసామ్॥ 7.30.11
- శ్రుత్వా పితామహీనోక్తమిన్ద్రజిత్ప్రభుణావ్యయమ్॥ 7.30.12

- ం హి కస్యచిత్పాణినో భువి అథాబ్రవీత్స తత్రస్థం
మేఘునాదో మహాబలః। శ్రూయతాం వా భవేత్సిద్ధిః
శతక్రతువిమోక్షణే॥ 7.30.13
- మమేష్టం నిత్యశో హర్వైర్మనైః సమ్భూజ్య పావకమ్।
సజ్ఞామమవతర్తుం చ శత్రునిర్జయకాఙ్క్షిణః॥ 7.30.14
- అశ్వయుక్తో రథో మహ్యముత్తిష్ఠేత్తు విభావసోః।
తత్స్థ స్యామరతా స్యాన్మే ఏష మే నిశ్చయో వరః॥ 7.30.15
- తస్మిన్యద్యసమాప్తే చ జప్యహోమే విభావసౌ। యుధ్యేయం దేవ
సజ్ఞామే తదా మే స్వాద్వినాశనమ్॥ 7.30.16
- సర్వో హి తపసా దేవ వృణోత్యమరతాం పుమాన్। విక్రమేణ
మయా త్వేతదమరత్వం ప్రవర్తితమ్॥ 7.30.17
- ఏవమస్త్వితి తం చాహ వాక్యం దేవః పితామహః।
ముక్తశ్చేన్ద్రజితా శక్రో గతాశ్చ త్రిదివం సురాః॥ 7.30.18

- ఏతస్మిన్నంతరే రామ దీనో భ్రష్టామ్బరద్యుతిః।
ఇన్తశ్చిన్తాపరీతాత్మా ధ్యానతత్పరతాం గతః॥ 7.30.19
- తం తు దృష్ట్వా తథాభూతం ప్రాహ దేవః ప్రజాపతిః। శతక్రతో
కిము పురా కరోతి స్మ సుదుష్కృతమ్॥ 7.30.20
- అమరేన్త మయా బహ్వ్యః ప్రజాః సృష్టాస్తథా ప్రభో। ఏకవర్ణాః
సమాభాషా ఏకరూపాశ్చ సర్వశః॥ 7.30.21
- తాసాం నాస్తి విశేషో హి దర్శనే లక్షణే పి వా తతో
హమేకాగ్రమనాస్త్వాః ప్రజాః పరిచిన్తయమ్॥ 7.30.22
- సో హం తాసాం విశేషార్థం స్త్రియమేకాం వినిర్మమే।
యద్యత్ప్రజానాం ప్రత్యఙ్గం విశిష్టం తత్తదుద్భవమ్॥ 7.30.23
- తతో మయా రూపగుణైరహల్యాస్త్రీ వినిర్మితా హలం నామేహ
వైరూపం హల్యం తత్ప్రభవం భవేత్॥ 7.30.24
- యస్మాన్న విద్యతే హల్యం తేనాహల్యేతి విశ్రుతా అహల్యేతి
మయా శక్ర తస్యా నామ ప్రవర్తితమ్॥ 7.30.25

- నిర్మితాయాం చ దేవేన్త తస్యాం నార్యాం సురర్షభః భవిష్యతీతి
కస్యైషా మమ చింతా తతో భవత్॥ 7.30.26
- త్వం తు శక్ర తదా నారీం జానీషే మనసా ప్రభోః
స్థానాధికతయా పత్నీ మమైషేతి పురన్దర॥ 7.30.27
- సా మయా న్యాసభూతా తు గౌతమస్య మహాత్మనః న్యస్తా
బహూని వర్షాణి తేన నిర్యాతితా చ హ॥ 7.30.28
- తతస్తస్య పరిజ్ఞాయ మహాస్థైర్యం మహామునేః జ్ఞాత్వా తపసి
సిద్ధిం చ పత్న్యర్థం స్పృశితా తదా॥ 7.30.29
- సజ్కుర్ధస్తం హి ధర్మాత్మన్ గత్వా తస్యాశ్రమం మునేః
దృష్టవాంశ్చ తదా తాం స్త్రీం దీప్తామగ్నిశిఖామివ॥ 7.30.30
- సా త్వయా ధర్షితా శక్ర కామార్తేన సమన్యనా దృష్టస్తం చ
తదా తేన హ్యశ్రమే పరమర్షిణా॥ 7.30.31
- తతః క్రుద్ధేన తేనా సి శప్తః పరమతేజసా గతో సి యేన దేవేన్త
దశాభాగవిపర్యయమ్॥ 7.30.32

- యస్మాన్మే ధర్మితా పత్నీ త్వయా వాసవ నిర్భయమ్| తస్మాత్త్వం
సమరే రాజఞ్చత్రుహస్తం గమిష్యసి|| 7.30.33
- అయం తు భావో దుర్బుధ్యే యస్త్యయేహ ప్రవర్తితః|
మానుషేష్యపి లోకేషు భవిష్యతి న సంశయః|| 7.30.34
- తత్రార్థం తస్య యః కర్తా త్వయ్యర్థం నిపతిష్యతి| న చ తే
స్థావరం స్థానం భవిష్యతి న సంశయః|| 7.30.35
- యశ్చ యశ్చ సురేంద్రః స్యాద్భువః స న భవిష్యతి| ఏష శాపో
మయా ముక్త ఇత్యసౌ త్వాం తదా బ్రవీత్|| 7.30.36
- తాం తు భార్యాం స నిర్భర్త్య సో బ్రవీత్సుమహాతపాః|
దుర్వినీతే వినిధ్యంస మమాశ్రమసమీపతః|| 7.30.37
- రూపయౌవనసమ్పన్నా యస్మాత్త్వమనవస్థితా|
తస్మాద్రూపవతీ లోకే న త్వమేకా భవిష్యతి|| 7.30.38
- రూపం చ తే ప్రజాః సర్వా గమిష్యంతి న సంశయః| యత్తదేకం
సమాశ్రిత్య విభ్రమో యముపస్థితః|| 7.30.39

- తదాప్రభృతి భూయిష్ఠం ప్రజా రూపసమన్వితాః సా తం
ప్రసాదయామాస మహర్షిం గౌతమం తదా॥ 7.30.40
- అజ్ఞానాద్ధర్మితా విప్ర త్వద్రూపేణ దివౌకసా న
కామకారాద్విప్రర్షే ప్రసాదం కర్తుమర్హసి॥ 7.30.41
- అహల్యయా త్వేవముక్తః ప్రత్యువాచ స గౌతమః ఉత్పత్స్యతి
మహాతేజా ఇక్ష్వాకూణాం మహారథః॥ 7.30.42
- రామో నామ శ్రుతో లోకే వనం చాప్యృషయాస్యతి
బ్రాహ్మణార్థే మహాబాహుర్విష్ణుర్మానుషవిగ్రహః తం ద్రక్ష్యసి
యదా భద్రే తతః పూతా భవిష్యసి॥ 7.30.43
- స హి పావయితుం శక్తస్త్వయా యద్దుష్కృతం కృతమ్
తస్యాతిథ్యం చ కృత్వా వై మత్సమీపం గమిష్యసి॥ 7.30.44
- వత్స్యసి త్వం మయా సార్థం తదా హి వరవర్ణిని ఏవముక్త్వా స
విప్రర్షి జగామ స్వమాశ్రమమ్॥ 7.30.45

- తపశ్చాచార సుమహత్సా పత్నీ బ్రహ్మవాదినః శాపోత్సర్గాద్ధి
తస్యేదం మునేః సర్వముపస్థితమ్॥ 7.30.46
- తత్స్మర త్వం మహాబాహో దుష్కృతం యత్త్వయా కృతమ్।
తేన త్వం గ్రహణం శత్రోర్యాతో నాన్యేన వాసవ॥ 7.30.47
- శీఘ్రం వై యజ యజ్ఞం త్వం వైష్ణవం సుసమాహితః।
పావితస్తేన యజ్ఞేన యాస్యసే త్రిదివం తతః॥ 7.30.48
- పుత్రశ్చ తవ దేవేన్ద్ర న వినష్టో మహారణే। నీతః సన్నిహితశ్చైవ
ఆర్యకేణ మహోదధౌ॥ 7.30.49
- ఏతచ్ఛ్రుత్వా మహేన్ద్రస్తు యజ్ఞమిష్ట్యా చ వైష్ణవమ్।
పునస్త్రిదివమాక్రామదన్వశాసచ్ఛ దేవరాట్॥ 7.30.50
- ఏతదిన్ద్రజితో నామ బలం యత్కీర్తితం మయా నిర్జితస్తేన
దేవేన్ద్రః ప్రాణినో న్యే తు కిం పునః॥ 7.30.51
- ఆశ్చర్యమితి రామశ్చ లక్ష్మణశ్చాబ్రవీత్తదా అగస్త్యవచనం
శ్రుత్వా వానరా రాక్షసాస్తదా॥ 7.30.52

- విభీషణస్తు రామస్య పార్ష్వసో వాక్యమబ్రవీత్| ఆశ్చర్యం
స్మారితో స్మృద్య యత్తద్ధృష్టం పురాతనమ్|| 7.30.53
- అగస్త్యం త్వబ్రవీద్రామః సత్యమేతచ్ఛృతం చ మే|| 7.30.54
- ఏవం రామ సముద్భూతో రావణో లోకకణ్ఠకః| సపుత్రో యేన
సంజామే జితః శక్రః సురేశ్వరః|| 7.30.55

సర్గ 31

- తతో రామో మహాతేజా విస్మయాత్పునరేవ హి ఉవాచ
ప్రణతో వాక్యమగస్త్యమృషిసత్తమమ్|| 7.31.1
- భగవన్రాక్షసః క్రూరో యదాప్రభృతి మేదినీమ్| పర్యటత్కిం
తదా లోకాః శూన్యా ఆసన్ద్విజోత్తమ|| 7.31.2
- రాజా వా రాజమాత్రో వా కిం తదా నాత్ర కశ్చన| ధర్షణం
యత్ర న ప్రాప్తో రావణో రాక్షసేశ్వరః|| 7.31.3
- ఉతాహో హతవీర్యాస్తే బభూవుః పృథివీక్షితః| బహిష్కృతా
వరాస్తైశ్చ బహవో నిర్జితా నృపాః|| 7.31.4

- రాఘవస్య వచః శ్రుత్వా హ్యగస్త్యో భగవాన్పషిః ఉవాచ రామం
ప్రహసన్పితామహ ఇవేశ్వరమ్॥ 7.31.5
- ఇత్యేవం బాధమానస్తు పార్థివాన్పార్థివర్షభః చచార రావణో
రామ పృథివీం పృథివీపతే॥ 7.31.6
- తతో మాహిష్మతీం నామ పురీం స్వర్గపురీప్రభామ్ సమ్ప్రాప్తో
యత్ర సాన్నిధ్యం సదాసీద్వసురేతసః॥ 7.31.7
- తుల్య ఆసీన్పవస్తస్య ప్రభావాద్వసురేతసః అర్జునో నామ
యత్రాగ్నిః శరకుణ్డేశయః సదా॥ 7.31.8
- తమేవ దివసం సో థ హైహయాధిపతిర్బలీ అర్జునో నర్మదాం
రన్తుం గతః స్త్రీభిః సహేశ్వరః॥ 7.31.9
- తమేవ దివసం సో థ రావణస్తత్ర ఆగతః రావణో రాక్షసేన్ద్రస్తు
తస్యామాత్యానప్పచ్చత॥ 7.31.10

- క్వార్జునో నృపతిః శీఘ్రం సమ్యగాఖ్యాతుమర్హథః రావణో
హమనుప్రాప్తో యుద్ధేఘ్నర్హవరేణ హః మమాగమనమప్యగ్రే
యుష్మాభిః సన్నివేద్యతామ్॥ 7.31.11
- ఇత్యేవం రావణేనోక్తాస్తే మాత్యాః సువిపశ్చితః।
అబ్రువన్రాక్షసపతిమసాన్నిధ్యం మహీపతేః॥ 7.31.12
- శ్రుత్వా విశ్రవసః పుత్రః పౌరాణామర్జునం గతమ్।
అపస్పృత్యాగతో విన్ధ్యం హిమవత్సన్నిభం గిరిమ్॥ 7.31.13
- స తమభ్రమివావిష్టముద్భుంతమివ మేదినీమ్। అపశ్యద్రావణో
విన్ధ్యమాలిఖంతమివామృరమ్॥ 7.31.14
- సహస్రశిఖరోపేతం సింహాధ్యుషితకన్దరమ్।
ప్రపాతపతితైస్తోయైః సాట్టహాసమివామ్బుధిమ్॥ 7.31.15
- దేవదానవగన్ధర్వైః సాప్సరోగణకిన్నరైః స్వస్త్రీభిః క్రీడమానైశ్చ
స్వర్గభూతం మహోచ్చయమ్॥ 7.31.16

- నదీభిః స్యన్దమానాభిః స్ఫటికప్రతిమం జలమ్।
ఫణాభిశ్చలజిహ్వోభిరనన్తమివ విష్ణితమ్॥ 7.31.17
- ఉత్తామ్రన్తం దరీవన్తం హిమవత్సన్నిభం గిరిమ్। పశ్యమానస్తతో
విన్ధ్యం రావణో నర్మదాం యయౌ॥ 7.31.18
- చలోపలజలాం పుణ్యాం పశ్చిమోదధిగామినీమ్॥ 7.31.19
- మహిషైః సృమరైః సింహైః శార్దూలర్షగజోత్తమైః।
ఉష్ణాభితప్తస్తప్షితైః సజ్జోభితజలాశయామ్॥ 7.31.20
- చక్రవాకైః సకారణైః సహంసజలకుక్కుటైః సారసైశ్చ సదా
మత్తైః సుకూజద్భిః సమావృతామ్॥ 7.31.21
- ఘల్లద్రుమకృతోత్తంసాం చక్రవాకయుగస్తనీమ్।
విస్తీర్ణపులినశ్రోణీం హంసావలిసుమేఖలామ్॥ 7.31.22
- పుష్పరేణ్యనులిప్తాజ్ఞీం జలఘనామలాంశుకామ్।
జలావగాహసంస్పర్శాం పుల్లోత్పలశుభేక్షణామ్।
పుష్పకాదవరుహ్యశు నర్మదాం సరితాం వరామ్॥ 7.31.23

- ఇష్టామివ వరాం నారీమవగాహ్య దశాననః। స తస్యాః పులినే
రమ్యే నానామునినిషేవితే॥ 7.31.24
- ఉపోపవిష్టేః సచివైః సార్థం రాక్షసపుంగవః। ప్రఖ్యాయ నర్మదాం
సో థ గజేయమితి రావణః॥ 7.31.25
- నర్మదాదర్శజం హర్షమాప్తవాన్ రాక్షసాధిపః। ఉవాచ
సచివాంస్తత్ర సలీలం శుకసారణౌ॥ 7.31.26
- ఏష రశ్మిసహస్రేణ జగత్కృత్వైవ కాశ్చనమ్। తీక్ష్ణ తాపకరః
సూర్యో నభసో ర్థం సమాశ్రితః॥ 7.31.27
- మామాసీనం విదిత్వైవ చన్ద్రాయతి దివాకరః॥ 7.31.28
- నర్మదాజలశీతశ్చ సుగంధిః శ్రమనాశనః। మద్భయాదనిలో ప్యత్ర
వాత్యేష సుసమాహితః॥ 7.31.29
- ఇయం వాపి సరిచ్ఛేష్ఠా నర్మదా నర్మవర్ధినీ। నక్రమీనవిహజ్గోర్మిః
సభయేవాజ్ఞనా స్థితా॥ 7.31.30

- తద్భవంతః క్షతాః శస్త్రైర్భుపైరిన్ద్రసమైర్యుధిః చన్దనస్య రసేనేవ
రుధిరేణ సముక్షితాః॥ 7.31.31
- తే యూయమవగాహధ్వం నర్మదాం శర్మదాం శుభామ్।
మహోపద్మముఖా మత్తా గజ్గామివ గహోగజాః। అస్యాం స్నాత్వా
మహానద్యాం పాప్మానం విప్రమోక్ష్యథ॥ 7.31.32
- అహమప్యద్య పులినే శరదిన్ద్రసమప్రభేః పుష్పోపహారం శనకైః
కరిష్యామి కపర్దినః॥ 7.31.33
- రావణేనైవముక్తాస్తు ప్రహస్తశుకసారణాః।
సమహోదరధూమ్రాక్షా నర్మదాం విజగాహిరే॥ 7.31.34
- రాక్షసేన్ద్రగజైస్తైస్త క్షోభితా నర్మదా నదీ।
వామనాశ్చనపద్మాద్యైర్గజ్గా ఇవ మహాగజైః॥ 7.31.35
- తతస్తే రాక్షసాః స్నాత్వా నర్మదాయాం మహాబలాః। ఉత్తీర్య
పుష్పాణ్యాజహుర్బల్యర్థం రావణస్య తు॥ 7.31.36

- నర్మదాపులినే హృద్యే శుభ్రాభ్రసదృశప్రభే రాక్షసైస్తు
ముహూర్తేన కృతః పుష్పమయో గిరిః॥ 7.31.37
- పుష్పేషూపహృతేష్వేవం రావణో రాక్షసేశ్వరః అవతీర్ణో నదీం
స్నాతుం గఙ్గామివ మహాగజః॥ 7.31.38
- తత్ర స్నాత్వా చ విధివజ్జప్త్వా జప్యమనుత్తమమ్
నర్మదాసలిలాత్తస్మాదుత్తతార స రావణః॥ 7.31.39
- తతః క్లిన్నామ్బరం త్యక్త్వా శుక్లవస్త్రసమావృతమ్ రావణం
ప్రాశ్జలిం యాంతమన్వయుః సర్వరాక్షసాః॥ 7.31.40
- తదగ్రతీవశమాపన్నా మూర్తిమంత ఇవాచలాః యత్ర యత్ర చ
యాతి స్మ రావణో రాక్షసేశ్వరః జామ్బూనదమయం లింగం
తత్ర తత్ర స్మ నీయతే॥ 7.31.41
- వాలుకావేదిమధ్యే తు తల్లింగం స్థాప్య రావణః అర్చయామాస
గన్తేశ్చ పుష్పేశ్చామృతగన్ధిభిః॥ 7.31.42

- తతః సతామార్తిహరం పరం వరం వరప్రదం

చన్ద్రమయూఖభూషణమ్| సమర్చయిత్వా స నిశాచరో జగౌ
ప్రసార్య హస్తాన్ప్రణనర్త చాగ్రతః|| 7.31.43

సర్గః 32

- నర్మదాపులినే యత్ర రాక్షసేన్ద్రః సుదారుణః| పుష్పోపహారం
కురుతే తస్మాద్దేశాదదూరతః|| 7.32.1

- అర్జునో జయతాం శ్రేష్ఠో మాహిష్మత్యాః పతిః ప్రభుః| క్రీడతే
సహ నారీభిర్నర్మదాతోయమాశ్రితః|| 7.32.2

- తాసాం మధ్యగతో రాజా రరాజ చ తదార్జునః| కరేణూనాం
సహస్రస్య మధ్యస్థ ఇవ కుష్మరః|| 7.32.3

- జిజ్ఞాసుః స తు బాహూనాం సహస్రస్యోత్తమం బలమ్| రురోధ
నర్మదావేగం బాహుభిర్బహుభిర్వృతః|| 7.32.4

- కార్తవీర్యభుజాసక్తం తజ్జలం ప్రాప్య నిర్మలమ్| కూలోపహారం
కుర్వాణం ప్రతిస్రోతః ప్రధావతి|| 7.32.5

- సమీననక్రమకరః సపుష్పకుశసంస్తరః। స నర్మదామ్భసో వేగః
ప్రావృట్కూల ఇవాబభౌ॥ 7.32.6
- స వేగః కార్తవీర్యేణ సమ్రేషిత ఇవామ్భసః। పుష్పోపహారం
సకలం రావణస్య జహార హ॥ 7.32.7
- రావణో ర్థసమాప్తం తముత్స్రుజ్య నియమం తదా। నర్మదాం
పశ్యతే కాంతాం ప్రతికూలాం యథా ప్రియామ్॥ 7.32.8
- పశ్చిమేన తు తం దృష్ట్వా సాగరోద్గారసన్నిభమ్।
వర్ధంతమమ్భసో వేగం పూర్వామాశాం ప్రవిశ్య తు॥ 7.32.9
- తతో నుభ్రాంతశకునాం స్వభావోపరమే స్థితామ్।
నిర్వికారాఙ్గాభాసామపశ్యద్రావణో నదీమ్॥ 7.32.10
- సవ్యేతరకరాఙ్గుల్యా సశబ్దం చ దశాననః। వేగప్రభావమన్వేష్టుం
సో దిశచ్ఛుకసారణౌ॥ 7.32.11
- తౌ తు రావణసన్నిష్ఠౌ భ్రాతరౌ శుకసారణౌ। వ్యోమాంతరగతౌ
వీరౌ ప్రస్థితౌ పశ్చిమాముఖౌ॥ 7.32.12

- అర్థయోజనమాత్రం తు గత్వా తౌ రజనీచరౌః పశ్యేతాం
పురుషం తోయే క్రిడంతం సహయోషితమ్॥ 7.32.13
- బృహత్సాలప్రతీకాశం తోయవ్యాకులమూర్ధజమ్।
మదరక్తాంతనయనం మదవ్యాకులతేజసమ్॥ 7.32.14
- నదీం బాహుసహస్రేణ రున్ధంతమరిమర్దనమ్। గిరిం
పాదసహస్రేణ రున్ధంతమివ మేదినీమ్॥ 7.32.15
- బాలానాం వరనారీణాం సహస్రేణ సమావృతమ్। సమదానాం
కరేణూనాం సహస్రేణేవ కుఞ్జరమ్॥ 7.32.16
- తమద్భుతతమం దృష్ట్వా రాక్షసౌ శుకసారణౌ।
సన్నివృత్తావుపాగమ్య రావణం తమథోచతుః॥ 7.32.17
- బృహత్సాలప్రతీకాశః కో ష్యసౌ రాక్షసేశ్వరః। నర్మదాం
రోధవద్రుద్ధ్వా క్రిడాపయతి యోషితః॥ 7.32.18
- తేన బాహుసహస్రేణ సన్నిరుద్ధజలా నదీ।
సాగరోద్గారసంక్రాశానుద్గారాన్సృజతే ముహుః॥ 7.32.19

- ఇత్యేవం భాషమాణౌ తౌ నిశామ్య శుకసారణౌ। రావణో ర్జున
ఇత్యుక్త్వా ప్రయయౌ యుద్ధలాంసః॥ 7.32.20
- అర్జునాభిముఖే తస్మిన్నావణే రాక్షసాధిపే। చణ్డః ప్రవాతి పవనః
సనాదః సురజాస్తథా॥ 7.32.21
- సక్యదేవ కృతో రావః సరక్తః ప్రేషితో ఘనైః।
మహోదరమహాపార్శ్వధూమ్రాక్షశుకసారణైః॥ 7.32.22
- సంవృతో రాక్షసేన్ద్రస్తు తత్రాగాద్యత్ర చార్జునః। అదీర్ఘేణైవ
కాలేన స తదా రాక్షసో బలీ। తం నర్మదాస్రాదం
భీమమాజగామాఞ్జనప్రభః॥ 7.32.23
- స తత్ర స్త్రీపరివృతం వాశితాభిరివ ద్విపమ్। నరేన్ద్రం పశ్యతే
రాజా రాక్షసానాం తదార్జునమ్॥ 7.32.24
- స రోషాద్రక్తనయనో రాక్షసేన్ద్రో బలోద్ధతః॥ 7.32.25
- ఇత్యేవమర్జునామాత్యనాహ గమ్భీరయా గిరా। అమాత్యాః
క్షీప్రమాఖ్యాత హైహయస్య నృపస్య వై॥ 7.32.26

- యుద్ధార్థీ సమనుప్రాప్తో రావణో నామ రాక్షసః। రావణస్య
వచః శ్రుత్వా మన్త్రిణో ధార్జునస్య తే। ఉత్తస్థః సాయుధాస్త్రాశ్చ
రావణం వాక్యమబ్రువన్॥ 7.32.27
- యుద్ధస్య కాలో విజ్ఞేయః సాధు భోః సాధు రావణ॥ 7.32.28
- చః శ్రుత్వా మన్త్రిణో ధార్జునస్య తే। యః క్షీబం స్త్రీవృతం చైవ
యోద్ధముత్సహతే నృపమ్। స్త్రీసమక్షం కథం
యత్తద్యోద్ధముత్సహసే ర్జునమ్। వాశితామధ్యగం మత్తం
శార్దూల ఇవ కుఞ్జరమ్॥ 7.32.29
- క్షమస్వాద్య దశగ్రీవ చోష్యతాం రజనీ త్వయా। యుద్ధే శ్రద్ధా చ
యద్యస్తి శ్వస్తాత సమరే ర్జునమ్॥ 7.32.30
- యద్యద్యాస్తి మతిర్యోద్ధం యుద్ధతృష్ణాసమావృతా।
నిహత్యాస్మాంస్తతో యుద్ధమర్జునేనోపయాస్యసి॥ 7.32.31
- తతస్తే రావణామాత్యైరమాత్యాః పార్థివస్య తు। సూదితాశ్చాపి
తే యుద్ధే భక్షితాశ్చ బుభుక్షితైః॥ 7.32.32

- తతో హలహలాశబ్దో నర్మదాతీర ఆబభౌ।
అర్జునస్యానుయాతణాం రావణస్య చ మన్త్రిణామ్॥ 7.32.33
- ఇషుభిస్తోమరైః శూలైస్త్రీశూలైర్వజకర్షణైః। సరావణానర్దయంతః
సమంతాత్సమభిద్రుతాః॥ 7.32.34
- హైహయాధిపయోధానాం వేగ ఆసీత్పుదారుణః।
సనక్రమీనమకరసముద్రస్యేవ నిఃస్వనః॥ 7.32.35
- రావణస్య తు తే మాత్యాః ప్రహస్తశుకసారణాః। కార్తవీర్యబలం
క్రుద్ధా నిర్దహంతి స్మ తేజసా॥ 7.32.36
- అర్జునాయ తు తత్కర్మ రావణస్య సమన్త్రిణాః। క్రీడమానాయ
కథితం పురుషైర్వా రరక్షిభిః॥ 7.32.37
- శ్రుత్వా న భేతవ్యమితి స్త్రీజనం తం తతో ర్జునః। ఉత్తతార
జలాత్తస్మాద్గంగాతోయాదివాఙ్మనః॥ 7.32.38
- క్రోధదూషితనేత్రస్తు స తతో ర్జునపావకః। ప్రజజ్వాల్
మహాఘోరో యుగాంత ఇవ పావకః॥ 7.32.39

- స తూర్ణతరమాదాయ వరహేమాజ్ఞదో గదామ్| అభిదుద్రావ
రక్షాంసి తమాంసీవ దివాకరః|| 7.32.40
- బాహువిక్షేపకరణాం సముద్యమ్య మహాగదామ్| గారుడం
వేగమాస్థాయ చాపపాతైవ సో ర్జునః|| 7.32.41
- తస్య మార్గం సమారుద్య విన్ధ్యో ర్క స్యేవ పర్వతః| స్థితో విన్ధ్య
ఇవాకమ్యుః ప్రహస్తో ముసలాయుధః|| 7.32.42
- తతో స్య ముసలం ఘోరం లోహబద్ధం మహోద్ధతః| ప్రహస్తః
ప్రేషయన్ముద్ధో రరాస చ యథామ్బుదః|| 7.32.43
- తస్యాగ్రే ముసలస్యాగ్నిరశోకాపీడసన్నిభః| ప్రహస్తకరముక్తస్య
బభూవ ప్రదహన్నివ|| 7.32.44
- అథాయాంతం తు ముసలం కార్తవీర్యస్తదార్జునః| నిపుణం
వశ్చాయామాస సగదో గదవిక్రమః|| 7.32.45
- తతస్తమభిదుద్రావ ప్రహస్తం హైహయాధిపః| భ్రామయానో
గదాం గుర్వీం పశ్చబాహుశతోచ్చయామ్|| 7.32.46

- తథా హతో తివేగేన ప్రహస్తో గదయా తదా నిపపాత స్థితః
శైలో వజ్రివజ్రహతో యథా॥ 7.32.47
- ప్రహస్తం పతితం దృష్ట్వా మారీచశుకసారణాః।
సమహోదరధూమ్రాక్షా హ్యపసృష్టా రణాజిరాత్॥ 7.32.48
- అపక్రాంతేష్వమాత్యేషు ప్రహస్తే వై నిపాతితే రావణో
భ్యద్రవత్తార్ణమర్జునం నృపసత్తమమ్॥ 7.32.49
- సహస్రబాహోస్తద్యుద్ధం వింశద్బాహోశ్చ దారుణమ్।
నృపరాక్షసయోస్తత్ర చారబ్ధం రోమహర్షణమ్॥ 7.32.50
- సాగరావివ సంరబ్ధౌ చలన్మూలావివాచతౌ।
తేజోయుక్తావివాదిత్యౌప్రదహంతావివానతౌ॥ 7.32.51
- బలోద్ధతౌ యథా నాగౌ వాశితార్థే యథా వృషౌ మేఘావివ
వినర్దంతౌ సింహావివ బలోత్కృతౌ॥ 7.32.52
- రుద్రకాలావివ క్రుద్ధౌ తదా తౌ రాక్షసార్జునౌ పరస్పరం
గదాభ్యాం తౌ తాడయామాసతుర్భృశమ్॥ 7.32.53

- వజ్రప్రహారానచలా యథా ఘోరాన్విషేహిరే గదాప్రహరాంస్తా
తత్ర సేహాతే నరరాక్షసా॥ 7.32.54
- యథా శనిరవేభ్యస్తు జాయతే థ ప్రతిశ్రుతిః తథా
తయోర్గదాపోద్ధైర్దిశః సర్వాః ప్రతిశ్రుతాః॥ 7.32.55
- అర్జునస్య గదా సా తు పాత్యమానా హితోరసి కాశ్చనాభం
నభశ్చక్రే విద్యుత్సాదామినీ యథా॥ 7.32.56
- తథైవ రావణేనాపి పాత్యమానా ముహుర్ముహుః అర్జునోరసి
నిర్భాతి గదోల్కేవ మహాగిరౌ॥ 7.32.57
- నార్జునః ఖేదమాయాతి న రాక్షసగణేశ్వరః
ఇదమాసీత్తయోర్యుద్ధం యథా పూర్వం బలీన్ద్రయోః॥
7.32.58
- శృజైరివ వృషాయుధ్యన్దన్తాగ్రైరివ కుశ్శరౌ పరస్పరం తౌ
నిఘ్నన్తౌ నరరాక్షససత్తమౌ॥ 7.32.59

- తతో ర్జునేన క్రుద్ధేన సర్వప్రాణేన సా గదాః స్తనయోరన్తరే
ముక్తా రావణస్య మహోరసి॥ 7.32.60
- వరదానకృతత్రాణే సా గదా రావణోరసిః దుర్బలేవ యథావేగం
ద్విధాభూత్వా పతత్తితా॥ 7.32.61
- స త్వర్జునప్రముక్తేన గదాపాతేన రావణః॥
అపాసర్పద్ధనుర్మాత్రం నిషసాద చ నిష్టనన్॥ 7.32.62
- స విహ్వలం తదాలక్ష్య దశగ్రీవం తతో ర్జునః॥ సహసోత్పత్య
జగ్రాహ గరుత్మానివ పన్నగమ్॥ 7.32.63
- స తు బాహుసహస్రేణ బలాద్భువ్య దశాననమ్॥ బబన్ధ
బలవాన్రాజా బలిం నారాయణో యథా॥ 7.32.64
- బధ్యమానే దశగ్రీవే సిద్ధచారణదేవతాః॥ సాధ్వీతివాదినః పుష్పైః
కిరన్త్యర్జునమూర్ధని॥ 7.32.65
- వ్యాఘ్రో మృగమివాదాయ మృగరాడివ దన్తినమ్॥ ననాద
హైహయో రాజా హర్షాదమ్బుదవన్ముహుః॥ 7.32.66

- ప్రహస్తస్తు సమాశ్వస్తో దృష్ట్వా బద్ధం దశాననమ్| సహ తై
రాక్షసైః క్రుద్ధశ్చాభిదుద్రావ పార్థివమ్|| 7.32.67
- నక్తశ్చరాణాం వేగస్తు తేషామాపతతాం బభౌ| ఉద్భూత
ఆతపాపాయే పయోదానామివామ్బుధౌ|| 7.32.68
- ముశ్చ ముశ్చేతి భాషంతస్తిష్ఠతిష్ఠేతి చాసకృత్| ముసలాని
సశూలాని సోత్ససర్జ తదార్జునే|| 7.32.69
- అప్రాప్తాన్యేవ తాన్యాశు అసమ్ప్రాంతస్తదార్జునః|
ఆయుధాన్యమరారీణాం జగ్రాహోరినిషూదనః|| 7.32.70
- తతస్తైరేవ రక్షాంసి దుర్ధరైః ప్రవరాయుధైః| భిత్త్వా
విద్రావయామాస వాయురమ్బుధరానివ|| 7.32.71
- రాక్షసాంస్త్రాసయిత్వా తు కార్తవీర్యో ర్జునస్తదా| రావణం
గృహ్య నగరం ప్రవివేశ సుహృద్వృతః|| 7.32.72

- స కీర్యమాణః కుసుమాక్షతోత్కరైర్ద్విజైః సపౌరైః
పురుహూతసన్నిభః। తదా ర్జునః సమృవివేశ తాం పురీం బలిం
నిగృహ్యేవ సహస్రలోచనః॥ 7.32.73

సర్గః 33

- రావణగ్రహణం తత్తు వాయుగ్రహణసన్నిభమ్। తతః పులస్త్యః
శుశ్రావ కథితం దివి దైవతైః॥ 7.33.1
- తతః పుత్రకృతస్నేహోత్కమ్ప్వమానో మహాధృతిః।
మాహిష్మతీపతిం ద్రష్టుమాజగామ మహానృషిః॥ 7.33.2
- స వాయుమార్గమాస్థాయ వాయుతుల్యగతిర్ద్విజః। పురీం
మాహిష్మతీం ప్రాప్తో మనఃసమ్భాతవిక్రమః॥ 7.33.3
- సో మరావతిసంక్రాంతాం హృష్టపుష్టజనాకులామ్। ప్రవివేశ
పురీం బ్రహ్మ ఇన్ద్రస్యేవామరావతీమ్॥ 7.33.4
- పాదచారమివాదిత్యం నిష్పతన్తం సుదుర్దశమ్। తతస్తే
ప్రత్యభిజ్ఞాయ అర్జునాయ నివేదయన్॥ 7.33.5

- పులస్త్య ఇతి విజ్ఞాయ వచనాద్దైహయాధిపః।
శిరస్యశ్చలిమాధాయ ప్రత్యుద్గచ్ఛత్తపస్వినమ్॥ 7.33.6
- పురోహితో స్య గృహ్యోర్భ్యం మధుపర్కం తథైవ చ।
పురస్తాత్ప్రయయౌ రాజ్ఞః శక్రస్యేవ బృహస్పతిః॥ 7.33.7
- తతస్తమృషిమాయాంతముద్యంతమివ భాస్కరమ్। అర్జునో దృశ్య
సమ్భాంతో వవన్దేన్త ఇవేశ్వరమ్॥ 7.33.8
- స తస్య మధుపర్కం గాం పాద్యమర్ఘ్యం నివేద్య చ।
పులస్త్యమాహ రాజేన్త్రో హర్షగదదయా గిరా॥ 7.33.9
- అద్యైవమమరావత్యా తుల్యా మాహిష్మతీ కృతా। అద్యాహం తు
ద్విజేన్త్ర త్వాం యస్మాత్పశ్యామి దుర్దశమ్॥ 7.33.10
- అద్య మే కుశలం దేవ అద్య మే కుశలం వ్రతమ్। అద్య మే
సఫలం జన్మ అద్య మే సఫలం తపః। యస్మాద్దేవగణైర్వన్ద్యా వనే
హం చరణౌ తవ॥ 7.33.11

- ఇదం రాజ్యమిమే పుత్రా ఇమే దారా ఇమే వయమ్| బ్రహ్మన్కిం
కుర్మి కిం కార్యమాజ్ఞాపయతు నో భవాన్|| 7.33.12
- తం ధర్మే గ్నిషు పుత్రేషు శివం పృష్ట్యా చ పార్థివమ్|
పులస్త్యోవాచ రాజానం హైహయానాం తథా రుజనమ్||
7.33.13
- నరేన్ద్రాముజపత్రాక్ష పూర్ణచన్ద్రనిభానన| అతులం తే బలం
యేన దశగ్రీవస్త్యయా జితః|| 7.33.14
- భయాద్యస్యోపతిష్ఠేతాం నిష్పన్నౌ సాగరానితౌ| సో యం మృధే
త్వయా బద్ధః పాత్రో మే రణదుర్జయః|| 7.33.15
- పుత్రకస్య యశః పీతం నామ విశ్రావితం త్వయా|
మద్వాక్యాద్యాచ్యమానోద్య ముఞ్చ వత్సం దశాననమ్||
7.33.16
- పులస్త్యాజ్ఞాం ప్రగృహ్యోచే న కిఞ్చన వచో రుజనః| ముమోచ వై
పార్థివేన్ద్రో రాక్షసేన్ద్రం ప్రహృష్టవత్|| 7.33.17

- స తం ప్రముచ్య త్రిదశారిమర్జనః ప్రపూజ్య
దివ్యాభరణస్రగమ్భరైః అహింసకం సఖ్యముపేత్య సాగ్నికం
ప్రణమ్య తం బ్రహ్మసుతం గృహం యయౌ॥ 7.33.18
- పులస్త్యేనాపి సన్త్యక్తో రాక్షసేన్ద్రః ప్రతాపవాన్ పరిష్వక్తః
కృతాతిథ్యో లజ్జమానో వినిర్జితః॥ 7.33.19
- పితామహసుతశ్చాపి పులస్త్యో మునిపుంగవః మోచయిత్వా
దశగ్రీవం బ్రహ్మలోకం జగామ హ॥ 7.33.20
- ఏవం స రావణః ప్రాప్తః కార్తవీర్యాత్పథర్షణమ్
పులస్త్యవచనాచ్ఛాపి పునర్ముక్తో మహాబలః॥ 7.33.21
- ఏవం బలిభ్యో బలినః సన్తి రాఘవనన్దనా నావజ్ఞా హి పరే కార్యా
య ఇచ్ఛేత్ ప్రియమాత్మనః॥ 7.33.22
- తతః స రాజా పిశితాశనానాం సహస్రబాహోరుపలభ్య
మైత్రీమ్ పునర్భూషాణాం కదనం చకార చచార సర్వాం
పృథివీం చ దర్పాత్॥ 7.33.23

సర్గః 34

- అర్జునేన విముక్తస్తు రావణో రాక్షసాధిపః। చచార పృథివీం
సర్వామనిర్విణ్ణస్తథా కృతః॥ 7.34.1
- రాక్షసం వా మనుష్యం వా శృణుతే యం బలాధికమ్।
రావణస్తం సమాసాద్య యుద్ధే హ్వయతి దర్శితః॥ 7.34.2
- తతః కదాచిత్కిష్కిన్ధాం నగరీం వాలిపాలితామ్। గత్వా
హ్వయతి యుద్ధాయ వాలినం హేమమాలినమ్॥ 7.34.3
- తతస్తు వానరామాత్యస్తారస్తారాపితా ప్రభుః। ఉవాచ వానరో
వాక్యం యుద్ధప్రేప్పుముపాగతమ్॥ 7.34.4
- రాక్షసేన్ద గతో వాలీ యస్తే ప్రతిబలో భవేత్। కో న్యః ప్రముఖతః
స్థాతుం తవ శక్తః ప్లవజ్గమః॥ 7.34.5
- చతుర్భ్యో పి సముద్రేభ్యః సన్ధ్యామన్వాస్య రావణ। ఇమం
ముహూర్తమాయాతి వాలీ తిష్ఠ ముహూర్తకమ్॥ 7.34.6

- ఏతానస్థిచయాన్పశ్యయ ఏతే శఙ్ఖపాణ్డరాః।
యుద్ధార్థినామిమే రాజన్వానరాధిపతేజసా॥ 7.34.7
- యద్వామృతరసః పీతస్త్వయా రావణ రాక్షస తదా
వాలినమాసాద్య తదంతం తవ జీవితమ్॥ 7.34.8
- పశ్యేదానీం జగచ్చిత్రమిమం విశ్రవసః సుత ఇదం ముహూర్తం
తిష్ఠస్వ దుర్లభం తే భవిష్యతి॥ 7.34.9
- అథవా త్వరసే మర్తుం గచ్ఛ దక్షిణసాగరమ్। వాలినం ద్రక్ష్యసే
తత్ర భూమిస్థమివ పావకమ్॥ 7.34.10
- స తు తారం వినిర్భర్న్య రావణో లోకరావణః పుష్పకం
తత్సమారుహ్య ప్రయయౌ దక్షిణార్ణవమ్॥ 7.34.11
- తత్ర హేమగిరిప్రఖ్యం తరుణార్కనిభాననమ్। రావణో వాలినం
దృష్ట్వా సన్ధ్యోపాసనతత్పరమ్॥ 7.34.12
- పుష్పకాదవరుహ్యథ రావణో శ్శానసన్నిభః గ్రహీతుం వాలినం
తూర్ణం నిశబ్దపదమావ్రజత్॥ 7.34.13

- యద్యచ్ఛయా తదా దృష్టో వాలినాపి స రావణః।
పాపాభిప్రాయవాన్ దృష్ట్వా చకార న తు సమ్భ్రమమ్॥
7.34.14
- శశమాలక్ష్మ్య సింహో వా పన్నగం గరుడో యథా। న చింతయతి
తం వాలీ రావణం పాపనిశ్చయమ్॥ 7.34.15
- జిఘ్నుక్షమాణమాయాంతం రావణం పాపచేతసమ్।
కక్షావలమ్బినం కృత్వా గమిష్యే త్రీన్మహార్ణవాన్॥ 7.34.16
- ద్రక్ష్యన్త్యరిం మమాఙ్కుస్థం సంసదూరుకరామ్భరమ్।
లమ్బమానం దశగ్రీవం గరుడశ్యేవ పన్నగమ్॥ 7.34.17
- ఇత్యేవం మతిమాస్థాయ వాలీ కర్ణముపాశ్రితః। జపన్వై
నైగమాన్మన్త్రాన్స్తస్థా పర్వతరాడివ॥ 7.34.18
- తావన్యోన్యం జిఘ్నుక్షంతౌ హరిరాక్షసపార్థివౌ। ప్రయత్నవన్తౌ
తత్కర్మ ఈహతుర్బలదర్పితౌ॥ 7.34.19

- హస్తగ్రాహం తు తం మత్వా పాదశబ్దేన రావణమ్| పరాఙ్ముఖో
పి జగ్రాహ వాలీ సర్పమివాణ్డజః॥ 7.34.20
- గ్రహీతుకామం తం గృహ్య రక్షసామీశ్వరం హరిః|
ఖముత్పపాత వేగేన కృత్వా కక్షావలమ్బినమ్॥ 7.34.21
- తం చాపీడయమానం తు వితుదంతం నఖైర్ముహుః| జహార
రావణం వాలీ పవనస్తోయదం యథా॥ 7.34.22
- అథ తే రాక్షసామాత్యా హ్రియమాణం దశాననమ్|
ముమోక్షయిషవో వాలిం రవమాణా అభిద్రుతాః॥ 7.34.23
- అన్వీయమానస్తైర్వాలీ భ్రాజతే మ్భరమధ్యగః| అన్వీయమానో
మేఘౌఘైరమ్భరస్థ ఇవాంశుమాన్॥ 7.34.24
- తే శక్నువంతః సమ్రాప్తుం వాలినం రాక్షసోత్తమాః| తస్య
బాహూరువేగేన పరిశ్రాంతా వ్యవస్థితాః॥ 7.34.25
- వాలిమార్గాదపాక్రామన్పర్వతేన్మోహి గచ్ఛతః| కిం
పునర్జీవితప్రేప్సుర్బిభృద్వై మాంసశోణితమ్॥ 7.34.26

- అపక్షిగణసమ్భూతాన్వానరేన్ద్రో మహాజవః క్రమశః
సాగరాన్సర్వాన్సన్ధ్యాకాలమవన్దత॥ 7.34.27
- సభాజ్యమానో భూతైస్తు ఖైచరైః ఖైచరోత్తమః పశ్చిమం
సాగరం వాలీ హ్యజగామ సరావణః॥ 7.34.28
- తస్మిన్సన్ధ్యాముపాసిత్యా స్నాత్వా జప్త్వా చ వానరః ఉత్తరం
సాగరం ప్రాయాద్వహమానో దశాననమ్॥ 7.34.29
- బహుయోజనసాహస్రం వహమానో మహాహరిః వాయువచ్చ
మనోవచ్చ జగామ సహ శత్రుణా॥ 7.34.30
- ఉత్తరే సాగరే సన్ధ్యాముపాసిత్యా దశాననమ్ వహమానో
గమద్వాళీ పూర్వం వై స మహోదధిమ్॥ 7.34.31
- తత్రాపి సన్ధ్యామన్వాస్య వాసవిః సహరీశ్వరః కిష్కిన్ధామభితో
గృహ్య రావణం పునరాగమత్॥ 7.34.32
- చతుర్ష్పతి సముద్రేషు సన్ధ్యామన్వాస్య వానరః
రావణోద్వహనశ్రాంతః కిష్కిన్ధోపవనే పతత్॥ 7.34.33

- రావణం తు ముమోచాథ స్వకక్షాత్కపిసత్తమః కుతస్త్వమితి
చోవాచ ప్రహసన్రావణం ముహుః॥ 7.34.34
- విస్మయం తు మహద్గత్వా శ్రమలోలనిరీక్షణః రాక్షసేన్ద్రో
హరీన్ద్రం తమిదం వచనమబ్రవీత్॥ 7.34.35
- వానరేన్ద్ర మహేన్ద్రాభ రాక్షసేన్ద్రో స్మి రావణః యుద్ధేఘ్నరిహ
సమ్ప్రాప్తః స చాద్యాసాదితస్త్వయా॥ 7.34.36
- అహో బలమహో వీర్యమహో గామ్భీర్యమేవ చ యేనాహం
పశువద్భువ్యభ్రామితశ్చతుర్థో ర్ణవాన్॥ 7.34.37
- ఏవమశ్రాన్తవద్వీర శీఘ్రమేవ మహార్ణవాన్ మాం
చైవోద్వహమానస్తు కో న్యో వీరః క్రమిష్యతి॥ 7.34.38
- త్రయాణామేవ భూతానాం గతిరేషా ప్లవజ్గమః
మనోనిలసుపర్ణానాం తవ చాత్ర న సంశయః॥ 7.34.39
- సో హం దృష్టబలస్తుభ్యమిచ్ఛామి హరిపుంగవ త్వయా సహ
చిరం సఖ్యం సుస్నిగ్ధం పావకాగ్రతః॥ 7.34.40

- దారాః పుత్రాః పురం రాష్ట్రం భోగాచ్చాదనభోజనమ్।
సర్వమేవావిభక్తం నౌ భవిష్యతి హరీశ్వర॥ 7.34.41
- తతః ప్రజ్వాలయిత్వాగ్నిం తావుభౌ హరీరాక్షసౌ।
భ్రాతృత్వముపసమ్పన్నౌ పరిష్వజ్య పరస్పరమ్॥ 7.34.42
- అన్యోన్యం లమ్బితకరౌ తతస్తౌ హరిరాక్షసౌ కిష్కిన్ధాం
విశతుర్హస్తౌ సింహౌ గిరిగుహామివ॥ 7.34.43
- స తత్ర మాసముషితః సుగ్రీవ ఇవ రావణః।
అమాత్యైరాగతైర్నీతస్తైలోక్యోత్సాదనార్థిభిః॥ 7.34.44
- ఏవమేతత్పురావృత్తం వాలినా రావణః ప్రభో ధర్షితశ్చ
కృతశ్చాపి భ్రాతా పావకసన్నిధౌ॥ 7.34.45
- బలమప్రతిమం రామ వాలినో భవదుత్తమమ్। సో పి త్వయా
వినిర్దగః శలభో వహ్నినా యథా॥ 7.34.46

సర్గః 35

- అప్పచ్చత తదా రామో దక్షిణాశాశ్రమం మునిమ్।
ప్రాశ్నలిర్వినయోపేత ఇదమాహ వచో ర్థవత్॥ 7.35.1
- అతులం బలమేతద్వై వాలినో రావణస్య చ। న త్వేతాభ్యాం
హనుమతా సమం త్వితి మతిర్మమ॥ 7.35.2
- శౌర్యం దాక్ష్యం బలం ధైర్యం ప్రాజ్ఞతా నయసాధనమ్।
విక్రమశ్చ ప్రభావశ్చ హనూమతి కృతాలయాః॥ 7.35.3
- దృష్ట్వైవ సాగరం వీక్ష్య సీదన్తీం కపివాహినీమ్। సమాశ్వాస్య
మహాబాహుర్యోజనానాం శతం ప్లుతః॥ 7.35.4
- ధర్షయిత్వా పురీం లఙ్కాం రావణాంతఃపురం తదా। దృష్ట్వా
సమ్భాషితా చాపి సీతా హ్యశ్వాసితా తథా॥ 7.35.5
- సేనాగ్రగా మన్త్రిసుతాః కింకరా రావణాత్మజః। ఏతే హనుమతా
తత్ర హ్యేకేన వితిపాతితాః॥ 7.35.6

- భూయో బన్ధాద్విముక్తేన భాషయిత్వా దశాననమ్| లఙ్కా
భస్మీకృతా యేన పావకేనేవ మేదిన్|| 7.35.7
- న కాలస్య న శక్రస్య న విష్ణోర్విత్తపస్య చ| కర్మాణి తాని
శ్రూయంతే యాని యుద్ధే హనూమతః|| 7.35.8
- ఏతస్య బాహువీర్యేణ లఙ్కా సీతా చ లక్ష్మణః| ప్రాప్తా మయా
జయశ్చైవ రాజ్యం మిత్రాణి బాన్ధవాః|| 7.35.9
- హనూమాన్యది మే నః స్యాద్వానరాధిపతేః సఖా| ప్రవృత్తిమపి
కో వేత్తుం జానక్యాః శక్తిమాన్భవేత్|| 7.35.10
- కిమర్థం వాల్యనేనైవ సుగ్రీవప్రియకామ్యయా| తదా వైరే
సముత్పన్నే న దగ్ధో వీరుధో యథా|| 7.35.11
- నహి వేదితవాన్మన్యే హనూమానాత్మనో బలమ్|
యద్ధుష్టవాఙ్జీవితేష్టం క్లిశ్యంతం వానరాధిపమ్|| 7.35.12
- ఏతస్మై భగవన్సర్వం హనూమతి మహామతౌ| విస్తరేణ
యథాతత్త్వం కథయామరపూజిత|| 7.35.13

- రాఘవస్య వచః శ్రుత్వా హేతుయుక్తమృషిస్తదా హనూమతః
సమక్షం తమిదం వచనమబ్రవీత్॥ 7.35.14
- సత్యమేతద్రఘుశ్రేష్ఠ యద్బ్రవీషి హనూమతః న బలే విద్యతే
తుల్యో న గతౌ న మతౌ పరః॥ 7.35.15
- అమోఘశాపైః శప్తస్తు దత్తో స్య మునిభిః పురా న వేత్తా హి
బలం యేన బలీ సన్నిరిమర్దనః॥ 7.35.16
- బాల్యే ప్యేతేన యత్కర్మ కృతం రామ మహాబల తన్న
వర్ణయితుం శక్యమితి బాలతయా స్యతే॥ 7.35.17
- యది వా స్తి త్వభిప్రాయస్తచ్చోతుం తవ రాఘవ సమాధాయ
మతిం రామ నిశామయ వదామ్యహమ్॥ 7.35.18
- సూర్యదత్తవరస్వర్ణః సుమేరుర్నామ పర్వతః యత్ర రాజ్యం
ప్రశాస్త్యస్య కేసరీ నామ వై పితా॥ 7.35.19
- తస్య భార్యా బభూవైషా హ్యశ్చ నేతి పరిశ్రుతా జనయామాస
తస్యాం వై వాయురాత్మజముత్తమమ్॥ 7.35.20

- శాలిశూకనిభాభాసం ప్రాసూతాముం తదా ఇన్దానా
ఫలాన్యాహర్తుకామా వై నిష్కృష్టా గహనేచరా॥ 7.35.21
- ఏష మాతుర్వియోగాచ్చ క్షుధయా చ భృశార్దితః॥ రురోద
శిశురత్యర్థం శిశుః శరవణే యథా॥ 7.35.22
- తదోద్భవంతం వివస్వంతం జపాపుష్పోత్కరోపమమ్॥ దదర్శ
ఫలలోభాచ్చ హ్యుత్పాత రవిం ప్రతి॥ 7.35.23
- బాలార్కాభిముఖో బాలో బాలార్క ఇవ మూర్తిమాన్॥
గ్రహీతుకామో బాలార్కం ప్లవతే మృరమధ్యగః॥ 7.35.24
- ఏతస్మిన్న్య వమానే తు శిశుభావే హనూమతి॥
దేవదానవయక్షాణాం విస్మయః సుమహానభూత్॥ 7.35.25
- నాప్యేవం వేగవాన్వాయుర్గరుడో వా మనస్తథా॥ యథా యం
వాయుపుత్రస్త క్రమతే మృరముత్తమమ్॥ 7.35.26
- యది తావచ్చిశోరస్య త్వీదృశో గతివిక్రమః॥ యౌవనం
బలమాసాద్య కథం వేగో భవిష్యతి॥ 7.35.27

- తమనుష్ఠవతే వాయుః స్థవంతం పుత్రమాత్మనః।
సూర్యదాహభయాద్రక్షంస్తుషారచయశీతలః॥ 7.35.28
- బహుయోజనసాహస్రం క్రమత్యేష గతోమ్భరమ్।
పితుర్బలాచ్చ బాల్యాచ్చ భాస్కరాభ్యాశమాగతః॥ 7.35.29
- శిశురేష త్వదోషజ్ఞ ఇతి మత్వా దివాకరః। కార్యం చాత్ర
సమాయత్తమిత్యేవం న దదాహ సః॥ 7.35.30
- యమేవ దివసం హ్యేష గ్రహీతుం భాస్కరం ప్లుతః। తమేవ
దివసం రాహుర్జిఘ్నుక్షతి దివాకరమ్॥ 7.35.31
- అనేన స పరామృష్టో రామ సూర్యరథోపరి। అపక్రాంతస్తతస్తస్తో
రాహుశ్చన్తార్కమర్దనః॥ 7.35.32
- స ఇన్ద్రభవనం గత్వా సరోషః సింహికాసుతః। అబ్రవీద్భుకుటిం
కృత్వా దేవం దేవగణైర్వృతమ్॥ 7.35.33
- బుభుక్షాపనయం దత్త్వా చన్తార్కౌ మమ వాసవ। కిమిదం
తత్త్వయా దత్తమన్యస్య బలవృతహన్॥ 7.35.34

- అద్యాహం పర్వకాలే తు జిఘ్క్షుః సూర్యమాగతః| అథాన్యో
రాహురాసాద్య జగ్రాహ సహసా రవిమ్|| 7.35.35
- స రాహోర్వచనం శ్రుత్వా వాసవః సమృమాన్వితః|
ఉత్పపాతాసనం హిత్వా చోద్వహన్కాశ్చనీం ప్రజమ్||
7.35.36
- తతః కైలాసకూటాభం చతుర్దంతం మదస్రవమ్|
శృజ్గారధారిణం ప్రాంశుం స్వర్ణఘణ్ణాట్టహాసినమ్|| 7.35.37
- ఇన్ద్రః కరీన్ద్రమారుహ్య రాహుం కృత్వా పురఃసరమ్|
ప్రాయాద్యత్రాభవత్సూర్యః సహనేన హనూమతా|| 7.35.38
- అథాతిరభ సేనాగాద్రాహురుత్సృజ్య వాసవమ్| అనేన చ స వై
దృష్టః ప్రధావశ్చైలకూటవత్|| 7.35.39
- తతః సూర్యం సముత్సృజ్య రాహుం ఫలమవేక్ష్య చ| ఉత్పపాత
పునర్న్యోమ గ్రహీతుం సింహికాసుతమ్|| 7.35.40

- ఉత్సృజ్యార్కమిమం రామ ప్రధావంతం ప్లవङ्గమమ్| అవేక్ష్యైవం
పరావృత్త్య ముఖశేషః పరాఙ్ముఖః॥ 7.35.41
- ఇన్తమాశంసమానస్తు త్రాతారం సింహికాసుతః| ఇన్త ఇన్తేతి
సంత్రాసాన్ముహుర్మహురభాషత॥ 7.35.42
- రాహోర్విక్రోశమానస్య ప్రాగేవాలక్షితం స్వరమ్| శ్రుత్వేన్మోవాచ
మా భైషీరహమేనం నిషూదయే॥ 7.35.43
- ఐరావతం తతో దృష్ట్వా మహత్తదిదమిత్యపి| ఫలం మత్స్యా
హస్తీరాజమభిదుద్రావ మారుతిః॥ 7.35.44
- తథాస్య ధావతో రూపమైరావతజిఘ్ఘ్క్షయా|
ముహూర్తమభవద్ధోరమిన్త్రాగ్ఘోరివ భాస్వరమ్॥ 7.35.45
- ఏవమాధావమానం తు నాతిక్రుద్ధః శచీపతిః|
హస్తాన్తాదతిముక్తేన కులిశేనాభ్యతాడయత్॥ 7.35.46
- తతో గిరౌ పపాతైష ఇన్తవజ్రాభితాడితః| పతమానస్య చైతస్య
వామో హనురభజ్యత॥ 7.35.47

- తస్మింస్తు పతితే బాలే వజ్రతాడనవిహ్వలే। చుక్రోధేన్ద్రాయ
పవనః ప్రజానామహితాయ సః॥ 7.35.48
- ప్రచారం స తు సజ్ఘహ్య ప్రజాస్వంతర్గతః ప్రభుః। గుహం ప్రవిష్టః
స్వసుతం శిశుమాదాయ మారుతః॥ 7.35.49
- విణ్మూత్రాశయమావృత్య ప్రజానాం పరమార్తికృత్। రురోధ
సర్వభూతాని యథా వర్షాణి వాసవః॥ 7.35.50
- వాయుప్రకోపాద్భూతాని నిరుచ్ఛ్వాసాని సర్వతః।
సన్ధిభిర్భిద్యమానైశ్చ కాష్ఠభూతాని జజ్ఞరే॥ 7.35.51
- నిఃస్వాధ్యాయవషట్కారం నిష్క్రియం ధర్మవర్జితమ్।
వాయుప్రకోపాత్ త్రైలోక్యం నిరయస్థమివాభవత్॥
7.35.52
- తతః ప్రజాః సగన్ధర్వాః సదేవాసురమానుషాః। ప్రజాపతిం
సమాధావన్దుఃఖితాశ్చ సుఖేచ్ఛయా॥ 7.35.53

- ఊచుః ప్రాశ్నలయో దేవా మహోదరనిభోదరాః త్వయా ను
భగవన్స్పృష్టాః ప్రజానాథ చతుర్విధాః॥ 7.35.54
- త్వయా దత్తో యమస్మాకమాయుషః పవనః పతిః సో
స్మాన్ప్రాణేశ్వరో భూత్వా కస్మాదేషోద్య సత్తమ॥ 7.35.55
- రురోధ దుఃఖం జనయన్నంతఃపుర ఇవ స్త్రియః తస్మాత్త్వాం
శరణం ప్రాప్తా వాయునోహతా వయమ్॥ 7.35.56
- ఏతత్ప్రజానాం శ్రుత్వా తు ప్రజానాథః ప్రజాపతిః కారణాదితి
చోక్త్వాసా ప్రజాః పునరభాషత॥ 7.35.57
- యస్మింశ్చ కారణే వాయుశ్చక్రోధ చ రురోధ చ॥ ప్రజాః
శృణుధ్వం తత్సర్వం శ్రోతవ్యం చాత్మనః క్షమమ్॥ 7.35.58
- పుత్రస్తస్యామరేశేన ఇన్ద్రేణాద్య నిపాతితః॥
రాహోర్వచనమాస్థాయ తతః స కుపితో నిలః॥ 7.35.59
- అశరీరః శరీరేషు వాయుశ్చరతి పాలయన్॥ శరీరం హి వినా
వాయుం సమతాం యాతి దారుభిః॥ 7.35.60

- వాయుః ప్రాణః సుఖం వాయుర్వాయుః సర్వమిదం జగత్ |
వాయునా సమృద్ధిత్వక్తం న సుఖం విన్దతే జగత్ || 7.35.61
- అద్యైవ చ పరిత్వక్తం వాయునా జగదాయుషా | అద్యైవ తే
నిరుచ్ఛ్వాసాః కాష్ఠకుడ్యోపమాః స్థితాః || 7.35.62
- తద్యామస్తత్ర యత్రాస్తే మారుతో రుక్మదో హి నః | మా వినాశం
గమిష్యామ అప్రసాద్యాదితేః సుతాః || 7.35.63
- తతః ప్రజాభిః సహితః ప్రజాపతిః సదేవగన్ధర్వభుజ్జగుహ్యకైః |
జగామ తత్రాస్యతి యత్ర మారుతః సుతం సురేన్ద్రాభిహతం
ప్రగృహ్య సః || 7.35.64
- తతో ర్కవైశ్వానరకాఞ్చనప్రభం సుతం తదోత్సర్జగతం
సదాగతేః | చతుర్ముఖో వీక్ష్య
కృపామథాకరోత్సదేవగన్ధర్వర్షియక్షరాక్షసైః || 7.35.65

సర్గః 36

- తతః పితామహం దృష్ట్వా వాయుః పుత్రవధార్దితః శిశుకం
తం సమాదాయ ఉత్తస్థా ధాతురగ్రతః॥ 7.36.1
- చలకుణ్డలమౌలిస్తక్తపనీయవిభూషణః
పాదయోర్భృపతద్వాయుస్తిప్రోపస్థాయ వేధసే॥ 7.36.2
- తం తు వేదవిదా తేన లమ్బాభరణశోభినా వాయుముత్థాప్య
హస్తేన శిశుం తం పరిమృష్టవాన్॥ 7.36.3
- స్పృష్టమాత్రస్తతః సో థ సలీలం పద్మయోనినా జలసిక్తం
యథా సస్యం పునర్జీవితమాప్తవాన్॥ 7.36.4
- ప్రాణవన్తమిమం దృష్ట్వా ప్రాణో గన్ధవహో ముదా చచార
సర్వభూతేషు సన్నిరుద్ధం యథా పురా॥ 7.36.5
- మరుద్రోధాద్వినిర్ముక్తాస్తాః ప్రజా ముదితా భవన్
శీతదాహవినిర్ముక్తాః పద్మిన్య ఇవ సామ్బుజాః॥ 7.36.6

- తతస్త్రియుగ్మస్త్రికకుత్ ంత్రీధామా త్రిదశార్చితః ఉవాచ
దేవతా బ్రహ్మ మారుతప్రియకామ్యయా॥ 7.36.7
- భో మహేన్ద్రశవరుణప్రజేశ్వరధనేశ్వరాః జానతామపి వః సర్వం
వక్ష్యామి శ్రూయతాం హితమ్॥ 7.36.8
- అనేన శిశునా కార్యం కర్తవ్యం వో భవిష్యతి తద్వదధ్వం
వరాన్సర్వే మారుతస్యాస్య తుష్టయే॥ 7.36.9
- తతః సహస్రనయనః ప్రీతియుక్తః శుభాననః
కుశేశయమయీం మాలాముత్తిప్యేదం వచో బ్రవీత్॥
7.36.10
- మత్కరోత్స్పృష్టవజ్రేణ హనురస్య యథా హతః నామ్నా వై
కపిశార్దూలో భవితా హనుమానితి॥ 7.36.11
- అహమస్య ప్రదాస్యామి పరమం వరమద్భుతమ్ ఇతః ప్రభృతి
వజ్రస్య మమావధ్యో భవిష్యతి॥ 7.36.12

- మార్తణ్డస్త్వబ్రవీత్తత్ర భగవాన్స్తమిరాపహః తేజసో స్య
మదీయస్య దదామి శతికాం కలామ్॥ 7.36.13
- యదా తు శాస్త్రాణ్యధ్యేతుం శక్తిరస్య భవిష్యతి తదాస్య శాస్త్రం
దాస్యామి యేన వాగ్మీ భవిష్యతి॥ 7.36.14
- నచాస్య భవితా కశ్చిత్సదృశః శాస్త్రదర్శనే వరుణశ్చ వరం
ప్రాదాన్నాస్య మృత్యుర్భవిష్యతి వర్షాయుతశతేనాపి
మత్పాశాదుదకాదపి॥ 7.36.15
- యమో దణ్డాదవధ్యత్వమరోగత్వం చ నిత్యశః వరం దదామి
సన్తుష్ట అవిషాదం చ సంయుగే॥ 7.36.16
- గదేయం మామికా నైనం సంయుగేషు వధిష్యతి ఇత్యేవం
వరదః ప్రాహ తదా హ్యేకాక్షిపిజులః॥ 7.36.17
- మత్తో మదాయుధానాం చ న వధ్యో యం భవిష్యతి ఇత్యేవం
శక్కురేణాపి దత్తో స్య పరమో వరః॥ 7.36.18

- సర్వేషాం బ్రహ్మదణ్డానామవధ్యో యం భవిష్యతి దీర్ఘాయుశ్చ
మహాత్మా చ ఇతి బ్రహ్మబ్రవీద్వచః॥ 7.36.19
- విశ్వకర్మా చ దృష్టేనం బాలసూర్యోపమం శిశుమ్ శిల్పినాం
ప్రవరః ప్రాదాద్వరమస్య మహామతిః॥ 7.36.20
- మత్స్యతాని చ శస్త్రాణి యాని దివ్యాని సంయుగే
తైరవధ్యత్వమాపన్నశ్చిరజీవీ భవిష్యతి॥ 7.36.21
- తతః సురాణాం తు వరైర్ధష్ట్యా హ్యేనమలఙ్కృతమ్
చతుర్ముఖస్తప్తమనా వాయుమాహ జగద్గురుః॥ 7.36.22
- అమిత్రాణాం భయకరో మిత్రాణామభయఙ్కరః అజేయో
భవితా పుత్రస్తవ మారుత మారుతిః॥ 7.36.23
- కామరూపః కామచారీ కామగః ప్లవతాం వరః
భవత్యవ్యాహతగతిః కీర్తిమాంశ్చ భవిష్యతి॥ 7.36.24
- రావణోత్పాదనార్థాని రామప్రియకరణి చ
రోమహర్షకరాణ్యేష కర్తా కర్మాణి సంయుగే॥ 7.36.25

- ఏవముక్త్యా తమామన్త్య మారుతం త్వమరైః సహ। యథాగతం
యయుః సర్వే పితామహపురోగమాః॥ 7.36.26
- సో పి గన్ధవహః పుత్రం ప్రగృహ్య గృహమానయత్।
అశ్వానాయాస్తమాచఖ్యౌ వరదత్తం వినిర్గతః॥ 7.36.27
- ప్రాప్య రామ వరానేష వరదానసమన్వితః। బలేనాత్మని సంస్థేన
సో పూర్యత యథా ర్ణవః॥ 7.36.28
- తరసా పూర్యమాణో పి తదా వానరపుజ్గవః। ఆశ్రమేషు
మహర్షీణామపరాధ్యతి నిర్భయః॥ 7.36.29
- స్రుగ్భాణ్డాన్యగ్నిహోత్రం చ వల్కలాజినసశ్చయాన్।
భగ్నవిచ్ఛిన్నవిధ్వస్తాన్సంశాంతానాం కరోత్యయమ్॥ 7.36.30
- ఏవంవిధాని కర్మాణి ప్రావర్తత మహాబలః। సర్వేషాం
బ్రహ్మదణ్డానామవధ్యః శమ్భునా కృతః॥ 7.36.31
- జానన్త ఋషయస్తం వై సహన్తే తస్య శక్తితః॥ 7.36.32

- యథా కేసరిణా త్వేష వాయునా సో ఇక్షానాసుతః| ప్రతిషిద్ధో పి
మర్యాదాం లజ్ఘయత్వేవ వానరః|| 7.36.33
- తతో మహర్షయః క్రుద్ధా భృగ్వజ్జీరసవంశజాః| శేషురేనం
రఘుశ్రేష్ఠ నాతిక్రుద్ధాతిమన్యవః|| 7.36.34
- బాధసే యత్సమాశ్రిత్య బలమస్మాన్మన్మ వజ్రమ| తద్ద్విర్హకాలం
వేత్తాసి నాస్మాకం శాపమోహితః| యదా తే స్మార్త్యతే కీర్తిస్తదా
తే వర్ధతే బలమ్|| 7.36.35
- తతస్స హృతతేజౌజా మహర్షివచనౌజసా| ఏషోశ్రమాణి
తాన్యేవ మృదుభావం గతో చరత్|| 7.36.36
- అథరరజసో నామ వాలిసుగ్రీవయోః పితా| సర్వవానరరాజా
సీతేజసా భాస్కరప్రభః|| 7.36.37
- స తు రాజ్యం చిరం కృత్వా వానరాణాం హరీశ్వరః| స చ
ఋక్షరజా నామ కాలధర్మేణ సజ్జతః|| 7.36.38

- తస్మిన్నస్తమితే చాథ మన్త్రిభిర్మన్తకోవిదైః| పిత్రే పదే కృతో వాలీ
సుగ్రీవో వాలినః పదే|| 7.36.39
- సుగ్రీవేణ సమం త్వస్య అద్వైధం ఛిద్రవర్జితమ్| ఆబాల్యం
సఖ్యమభవదనిలస్యాగ్నినా యథా|| 7.36.40
- ఏష శాపవశాదేవ న వేద బలమాత్మనః| వాలిసుగ్రీవయోర్వైరం
యదా రామ సముత్థితమ్|| 7.36.41
- న హ్యేష రామ సుగ్రీవో భ్రామ్యమాణో పి వాలినా|| 7.36.42
- దేవ జానాతి న హ్యేష బలమాత్మని మారుతిః|
ఋషిశాపాహృతబలస్తదైష కపిసత్తమః|| 7.36.43
- సింహః కుఞ్జరరుద్ధో వా ఆస్థితః సహితో రణే|| 7.36.44
- పరాక్రమోత్సాహమతిప్రతాపసౌశీల్యమాధుర్యనయానయైశ్చ|
గాంధీర్యచాతుర్యసువీర్యధైర్యైర్హనూమతః కో భృధికో స్తి లోకే||
7.36.45

- అసౌ పునర్వాకరణం గ్రహీష్యన్సూర్యోన్ముఖః ప్రష్టుమనా
కపీన్ద్రః॥ ఉద్యద్గిరేరస్తగిరిం జగామ గ్రన్థం
మహద్ధారయనప్రమేయః॥ 7.36.46
- ససూత్రవృత్త్యర్థపదం మహార్థం ససజ్జహం సాద్భృతి వై కపీన్ద్రః॥
నహ్యస్య కశ్చిత్సదృశో స్తి శాస్త్రే వైశారదే చ్చన్దగతౌ తథైవ॥
7.36.47
- సర్వాసు విద్యాసు తపోవిధానే ప్రస్పర్ధతే యో హి గురుం
సురాణామ్॥ సో యం నవవ్యాకరణార్థవేత్తా బ్రహ్మ
భవిష్యత్యపి తే ప్రసాదాత్॥ 7.36.48
- ప్రవీవివక్షోరివ సాగరస్య లోకాన్దిధక్షోరివ పావకస్యయుగక్షయే
హ్యేవ యథాన్తకస్య హనూమతః స్థాస్యతి కః పురస్తాత్॥
7.36.49

- ఏషేవ చాన్యే చ మహాకపీన్తాః సుగ్రీవమైన్దద్వివిదాః సనీలాః।
సతారతారేయనలాః సరమ్భాస్త్యత్కారణాద్రామ సురైర్హి
సృష్టాః॥ 7.36.50
- తదేత్కథితం సర్వం యన్మాం త్వం పరిపృచ్ఛసి హనూమతో
బాలభావే కర్మైతత్కథితం మయా॥ 7.36.51
- శ్రుత్వా గస్త్యస్య కథితం రామః సౌమిత్రిరేవ చ విస్మయం
పరమం జగ్ముర్వానరా రాక్షసైః సహ॥ 7.36.52
- అగస్త్యస్త్యబ్రవీద్రామం సర్వమేతఛ్రుతం త్వయా దృష్టః
సమ్భాషితశ్చాసి రామ గచ్ఛామహే వయమ్॥ 7.36.53
- శ్రుత్వైతద్రాఘవో వాక్యమగస్త్యస్యోగ్రతేజసః ప్రాశ్నాత్
ప్రణతశ్చాపి మహర్షిమిదమబ్రవీత్॥ 7.36.54
- అద్య మే దేవతా హృష్టాః పితరః ప్రపితామహాః యుష్మాకం
దర్శనాదేవ నిత్యం తుష్టాః సబాన్ధవాః॥ 7.36.55

- విజ్ఞాప్యం తు మమైతద్ధి యద్వదామ్యాగతస్పృహః।
తద్భవద్భిర్మమ కృతే కర్తవ్యమనుకమ్పయా॥ 7.36.56
- పౌరజానపదాన్స్థాప్య స్వకార్యేష్వహమాగతః క్రతూనేవ
కరిష్యామి ప్రభావాద్భవతాం సతామ్॥ 7.36.57
- సదస్యా మమ యజ్ఞేషు భవంతో నిత్యమేవ తత్ భవిష్యథ
మహావీర్యా మమానుగ్రహకాఙ్క్షిణః॥ 7.36.58
- అహం యుష్మాన్సమాశ్రిత్య తపోనిర్ధాతకల్మషాన్।
అనుగ్రహితః పితృభిర్భవిష్యామి సునిర్వృతః॥ 7.36.59
- తదాగంతవ్యమనిశం భవద్భిరిహ సజ్గతైః అగస్త్యాద్యాస్తు
తచ్ఛ్రుత్వా ఋషయః సంశితవ్రతాః॥ 7.36.60
- ఏవమస్త్వీతి తం చోక్త్వా ప్రయాతుముపచక్రముః॥ 7.36.61
- ఏవముక్త్వా గతాః సర్వే ఋషయస్తే యథాగతమ్। రాఘవశ్చ
తమేవార్థం చింతయామాస విస్మితః॥ 7.36.62

- తతో స్తం భాస్కరే యాతే విస్సజ్య నృపవానరాన్।
సన్ధ్యాముపాస్య విధివత్తదా నరవరోత్తమః। ప్రవృత్తాయాం
రజన్యాం తు సో న్తఃపురచరో భవత్॥ 7.36.63

సర్గః 37

- అభిషిక్తే తు కాకుత్స్థే ధర్మేణ విదితాత్మని। వ్యతీతా యా నిశా
పూర్వా పారాణాం హర్షవర్ధినీ॥ 7.37.1
- తస్యాం రజన్యాం వ్యుష్టాయాం ప్రాతర్నృపతిబోధకాః। వన్దినః
సముపాతిష్ఠన్సామ్యా నృపతివేశ్మని॥ 7.37.2
- తే రక్తకణ్ఠినః సర్వే కిన్నరా ఇవ శిక్షితాః। తుష్టువృర్నృపతిం వీరం
యథావత్ సమృహర్షిణః॥ 7.37.3
- వీర సౌమ్య ప్రబుధ్యస్వ కౌసల్యాప్రీతివర్ధన। జగద్ధి సర్వం స్వపితి
త్వయి సుప్తే నరాధిప॥ 7.37.4
- విక్రమస్తే యథా విష్ణో రూపం చైవాశ్వినోరివ। బుద్ధ్యా
బృహస్పతేస్తుల్యః ప్రజాపతిసమో హ్యసి॥ 7.37.5

- క్షమా తే పృథివీతుల్యా తేజసా భాస్కరోపమః| వేగస్తే
వాయునా తుల్యో గామీర్భయముదధేరివ॥ 7.37.6
- అప్రకమ్బ్యో యతా సాణుశ్చన్త్రే సౌమ్యత్వమీదృశమ్| నేదృశాః
పార్థివాః పూర్వం భవితారో నరాధిప॥ 7.37.7
- యథా త్వమతిదుర్ధరో ధర్మనిత్యః ప్రజాహితః| న త్వాం జహాతి
కీర్తిశ్చ లక్ష్మీశ్చ పురుషర్షభ॥ 7.37.8
- శ్రీశ్చ ధర్మశ్చ కాకుత్స్థ త్వయి నిత్యం ప్రతిష్ఠితౌ| ఏతాశ్చాన్యాశ్చ
మధురా వన్దిభిః పరికీర్తితాః॥ 7.37.9
- సూతాశ్చ సంస్తవైర్దివ్యైర్బోధయన్తి స్మ రాఘవమ్| స్తుతిభిః
స్తూయమానాభిః ప్రత్యబుధ్యత రాఘవః॥ 7.37.10
- స తద్విహాయ శయనం పాణ్డరాచ్ఛాదనాస్త్రుతమ్| ఉత్తస్థా
నాగశయనాద్ధరిర్నారాయణో యథా॥ 7.37.11
- తముత్థితం మహాత్మానం ప్రహ్వోః ప్రాశ్నాలయో నరాః| సలిలం
భాజనైః శుభ్రైరుపతస్థుః సహస్రశః॥ 7.37.12

- కృతోదకశుచిర్భూత్వా కాలే హుతహుతాశనః| దేవాగారం
జగామాశు పుణ్యమిక్ష్వాకు సేవితమ్|| 7.37.13
- తత్ర దేవాన్పితన్విప్రానర్చయిత్వా యథావిధి| బాహ్యకక్షాంతరం
రామో నిర్జగామ జనైర్వృతః|| 7.37.14
- ఉపతస్థర్మహాత్మానో మన్త్రిణః సపురోహితాః| వసిష్ఠప్రముఖాః
సర్వే దీప్యమానా ఇవాగ్నయః|| 7.37.15
- క్షత్రియాశ్చ మహాత్మానో నానాజనపదేశ్వరాః|
రామస్యోపావిశన్పార్శ్వే శక్రస్యేవ యథా మరాః|| 7.37.16
- భరతో లక్ష్మణశ్చాత్ర శత్రుఘ్నశ్చ మహాయశాః| ఉపాసాశ్చక్రిరే
హృష్టా వేదాస్త్రయ ఇవాధ్వరమ్|| 7.37.17
- యాతాః ప్రాశ్చలయో భూత్వా కింకరా ముదితాననాః|
ముదితా నామ పార్శ్వస్థా బహవః సముపావిశన్|| 7.37.18
- వానరాశ్చ మహావీర్యా వింశతిః కామరూపిణాః| సుగ్రీవప్రముఖా
రామముపాసంతే మహౌజసః|| 7.37.19

- విభీషణశ్చ రక్షోభిశ్చతుర్భిః పరివారితః| ఉపాసతే మహాత్మానం
ధనేశమివ గుహ్యకాః॥ 7.37.20
- తథా నిగమవృద్ధాశ్చ కులీనా యే చ మానవాః| శిరసా వన్ద్య
రాజానముపాసంతే విచక్షణాః॥ 7.37.21
- తథా పరివృతో రాజా శ్రీమద్భీర్ముషిభిర్వృతః| రాజభిశ్చ
మహావీర్యైర్వానరైశ్చ సరాక్షసైః॥ 7.37.22
- యథా దేవేశ్వరో నిత్యమృషిభిః సముపాస్యతే| అధికస్తేన
రూపేణ సహస్రాక్షాద్విరోచతే॥ 7.37.23
- తేషాం సముపవిష్టానాం తాస్తాః సుమధురాః కథాః| కథ్యంతే
ధర్మసంయుక్తాః పురాణజైర్మహాత్మభిః॥ 7.37.24

సర్గః 38

- ఏవమాస్తే మహాబాహురహస్యహని రాఘవః|
ప్రశాసత్సర్వకార్యాణి పౌరజానపదేషు చ॥ 7.38.1

- తతః కతిపయాహఃసు వైదేహం మిథిలాధిపమ్| రాఘవః
ప్రాశ్నలిర్భూత్వా వాక్యమేతదువాచ హ|| 7.38.2
- భవాన్వి గతిరవ్యగ్రా భవతా పాలితా వయమ్|
భవతస్తేజసోగ్రేణ రావణో నిహతో మయా|| 7.38.3
- ఇక్ష్వాకూణాం చ సర్వేషాం మైథిలానాం చ సర్వశః| అతులాః
ప్రీతయో రాజన్సమృద్ధకపురోగమాః|| 7.38.4
- తద్భవాన్స్వపురం యాతు రత్నాన్యాదాయ పార్థివ| భరతశ్చ
సహాయార్థం పృష్ఠతస్తే నుయాస్యతి|| 7.38.5
- స తథేతి నృపః కృత్వా రాఘవం వాక్యమబ్రవీత్| ప్రీతో స్మి
భవతో రాజన్దర్శనేన నయేన చ|| 7.38.6
- యాన్యేతాని తు రత్నాని మదర్థం సశ్చితాని వై| దుహిత్రే తాని
వై రాజన్సర్వాణ్యేవ దదామి చ|| 7.38.7
- ఏవముక్త్వా తు కాకుత్స్థం జనకో హృష్టమానసః| ప్రయయౌ
మిథిలాం శ్రీమాంస్తమనుజ్ఞాయ రాఘవమ్|| 7.38.8

- తతః ప్రయాతే జనకే కేకయం మాతులం ప్రభుః| రాఘవః
ప్రాశ్నలిర్భూత్వా వాక్యమేతదువాచ హ॥ 7.38.9
- ఇదం రాజ్యమహం చైవ భరతశ్చ సలక్ష్మణః| ఆయత్తాస్త్యం హి
నో రాజన్గతిశ్చ పురుషర్షభ॥ 7.38.10
- రాజా హి వృద్ధః సంతాపం త్వదర్థముపయాస్యతి|
తస్మాద్గమనమద్యైవ రోచతే తవ పార్థివ॥ 7.38.11
- లక్ష్మణేనానుయాత్రేణ పృష్ఠతో నుగమిష్యతే| ధనమాదాయ
విపులం రత్నాని వివిధాని చ॥ 7.38.12
- యుధాజిత్తు తథేత్యాహ గమనం ప్రతి రాఘవమ్| రత్నాని చ
ధనం చైవ త్వయ్యేవాక్షయ్యమస్తితి॥ 7.38.13
- ప్రదక్షిణం స రాజానం కృత్వా కేకయవర్ధనః| రామేణ హి కృతః
పూర్వమభివాద్య ప్రదక్షిణమ్॥ 7.38.14
- లక్ష్మణేన సహాయేన ప్రయాతః కేకయేశ్వరః| హతే సురే యథా
వృత్రే విష్ణునా సహ వాసవః॥ 7.38.15

- తం విస్సజ్య తతో రామో వయస్యమకుతోభయమ్| ప్రతర్దనం
కాశిపతిం పరిష్వజ్యేదమబ్రవీత్|| 7.38.16
- దర్శితా భవతా ప్రీతిర్దర్శితం సౌహృదం పరమ్| ఉద్యోగశ్చ
కృతో రాజన్భరతేన త్వయా సహ|| 7.38.17
- తద్భవానద్య కాశేయ పురీం వారాణసీం వ్రజ| రమణీయాం
త్వయా గుప్తాం సుప్రకాశాం సుతోరణామ్|| 7.38.18
- ఏతావదుక్త్వా చోత్థాయ కాకుత్స్థః పరమాసనాత్| పర్యష్వజత
ధర్మాత్మా నిరన్తరమురోగతమ్|| 7.38.19
- విసర్జయామాస తదా కౌసల్యానన్దవర్ధనః|
రాఘవేణాభ్యనుజ్ఞాతః కాశీశో ప్యకుతోభయః| వారాణసీం
యయౌ తూర్ణం రాఘవేణ విసర్జితః|| 7.38.20
- విస్సజ్య తం కాశిపతిం త్రిశతం పృథివీపతీన్| ప్రహసన్రాఘవో
వాక్యమువాచ మధురాక్షరమ్|| 7.38.21

- భవతాం ప్రీతిరవ్యగ్రా తేజసా పరిరక్షితా| ధర్మశ్చ నియతో
నిత్యం సత్యం చ భవతాం సదా॥ 7.38.22
- యుష్మాకం చానుభావేన తేజసా చ మహాత్మనామ్| హతో
దురాత్మా దుర్బుద్ధీ రావణో రాక్షసాధమః॥ 7.38.23
- హేతుమాత్రమహం తత్ర భవతాం తేజసా హతః| రావణః
సగణో యుద్ధే సపుత్రామాత్యబాన్ధవః॥ 7.38.24
- భవంతశ్చ సమానీతా భరతేన మహాత్మనా| శ్రుత్వా జనకరాజస్య
కాననాత్తనయాం హృతామ్॥ 7.38.25
- ఉద్యుక్తానాం చ సర్వేషాం పార్థివానాం మహాత్మనామ్| కాలో
వ్యతీతః సుమహాన్గమనం రోచయామ్యతః॥ 7.38.26
- ప్రత్యూచుస్తం చ రాజానో హర్షేణ మహతా వృతాః| దిష్ట్వాం
త్వం విజయీ రామ స్వరాజ్యే పి ప్రతిష్ఠితః॥ 7.38.27
- దిష్ట్వా ప్రత్యాహృతా సీతా దిష్ట్వా శత్రుః పరాజితః| ఏష నః
పరమః కామ ఏషా నః పీతిరుత్తమా॥ 7.38.28

- యత్త్వాం విజయినం రామ పశ్యామో హతశాత్రవమ్॥

7.38.29

- ఏతత్త్వయుష్పపన్నం చ యదస్మాంస్త్యం ప్రశంససే।
ప్రశంసార్హం న జానీమః ప్రశంసాం వక్తుమీద్యశీమ్॥ 7.38.30

- ఆప్సచ్ఛామో గమిష్యామో హృదిస్థో నః సదా భవాన్।
వర్తామహే మహాబాహో ప్రీత్యాత్ర మహతా వృతాః। భవేచ్ఛ తే
మహారాజ ప్రీతిరస్మాసు నిత్యదా॥ 7.38.31

- బాధమిత్యేవ రాజానో హర్షేణ పరమాన్వితాః ఉచుః
ప్రాశ్నాంతయః సర్వే రాఘవం గమనోత్సుకాః॥ 7.38.32

- పూజితాశ్చైవ రామేణ జగ్ముర్దేశాన్స్వకాన్స్వకాన్॥ 7.38.33

సర్గః 39

- తే ప్రయాతా మహాత్మానః పార్థివాస్తే ప్రహృష్టవత్।
గజవాజిసహస్రాఘ్నేః కమ్పయంతో వసున్ధరామ్॥ 7.39.1

- అక్షౌహిణ్యోహి తత్రాసనాఘవార్థే సముద్యతాః।
భరతస్యాజ్ఞయా నేకాః ప్రహృష్టా బలవాహనాః॥ 7.39.2
- ఊచుస్తే చ మహీపాలా బలదర్పసమన్వితాః। న రామరావణం
యుద్ధే పశ్యామః పురతః స్థితమ్॥ 7.39.3
- భరతేన వయం పశ్చాత్సమానీతా నిరర్థకమ్। హతా హి
రాక్షసాః క్షిప్రం పార్థివైః స్యుర్న సంశయః॥ 7.39.4
- రామస్య బాహువీర్యేణ రక్షితా లక్ష్మణస్య చ। సుఖం
పారేసముద్రస్య యుధ్యేమ విగతజ్వరాః॥ 7.39.5
- ఏతాశ్చాన్యాశ్చ రాజానః కథాస్తత్ర సహస్రశః। కథయంతః
స్వరాజ్యాని జగ్ముర్హర్షసమన్వితాః॥ 7.39.6
- స్వాని రాజ్యాని ముఖ్యాని ఋద్ధాని ముదితాని చ।
సమృద్ధధనధాన్యాని పూర్ణాని వసుమంతి చ॥ 7.39.7
- యథాపురాణీ తే గత్వా రత్నాని వివిధాన్యథా। రామస్య
ప్రియకామార్థముపహారాన్ నృపా దదుః॥ 7.39.8

- అశ్వాన్యానాని రత్నాని హస్తినశ్చ మదోత్కటాన్ చందనాని చ
ముఖ్యాని దివ్యాన్యాభరణాని చ॥ 7.39.9
- మణిముక్తాప్రవాలాంస్తు దాసో రూపసమన్వితాః।
అజావికాంశ్చ వివిధాన్ రథాంస్తు వివిధాన్దదుః॥ 7.39.10
- భరతో లక్ష్మణశ్చైవ శత్రుఘ్నశ్చ మహాబలాః। ఆదాయ తాని
రత్నాని స్వాం పురీం పునరాగతాః॥ 7.39.11
- ఆగమ్య చ పురీం రమ్యామయోధ్యాం పురుషర్షభాః। తాని
రత్నాని చిత్రాణి రామాయ సముపాహరన్॥ 7.39.12
- ప్రతిగృహ్య చ తత్సర్వం రామః ప్రీతిసమన్వితః। సుగ్రీవాయ
దదౌ రాజ్ఞే మహాత్మా కృతకర్మణే॥ 7.39.13
- బిభీషణాయ చ దదౌ తథాన్యేభ్యోపి రాఘవః। రాక్షసేభ్యః
కపిభ్యశ్చ యైర్వృతో జయమాప్తవాన్॥ 7.39.14
- తే సర్వే రామదత్తాని రత్నాని కపిరాక్షసాః।
శిరోభిర్ధారయామాసుర్బాహుభిశ్చ మహాబలాః॥ 7.39.15

- హనూమంతం చ నృపతిరిక్ష్యాకూణాం మహారథః| అజ్గదం చ మహాబాహుమఙ్కుమారోఽప్య వీర్యవాన్|| 7.39.16
- రామః కమలపత్రాక్షః సుగ్రీవమిదమబ్రవీత్| అజ్గదస్తే సుపుత్రో యం మన్తీ చాప్యనిలాత్మజః|| 7.39.17
- సుగ్రీవమన్తితే యుక్తౌ మమ చాపి హితే రతౌ| అర్హతో వివిధాం పూజాం త్వత్కృతే వై హరీశ్వర|| 7.39.18
- ఇత్యుక్త్వా వ్యవముచ్యాజ్ఞాద్భూషణాని మహాయశాః| స బబన్ధ మహార్హాణి తదాజ్గదహనూమతోః|| 7.39.19
- ఆభాప్య చ మహావీర్యానాఘవో యూథపర్షభాన్| నీలం నలం కేసరిణం కుముదం గన్ధమాదనమ్|| 7.39.20
- సుషేణం పనసం వీరం మైన్దం ద్వివిదమేవ చ| జామ్బవన్తం గవాక్షం చ వినతం ధూమ్రమేవ చ|| 7.39.21
- వలీముఖం ప్రజఙ్ఘం చ సన్నాదం చ మహాబలమ్| దరీముఖం దధిముఖమిన్ద్రజానుం చ యూథపమ్|| 7.39.22

- మధురం శ్లక్ష్యయా వాచా నేత్రాభ్యామాపిబన్నివః సుహృదో మే
భవంతశ్చ శరీరం భ్రాతరస్తథా॥ 7.39.23
- యుష్మాభిరుద్భుతశ్చాహం వ్యసనాత్కాననౌకసః ధన్యో రాజా
చ సుగ్రీవో భవద్భిః సుహృదాం వరైః॥ 7.39.24
- ఏవముక్త్వా దదా తేభ్యో భూషణాని యథార్హతః వజ్రాణి చ
మహార్హాణి సస్వజే చ నరర్షభః॥ 7.39.25
- తే పిబంతః సుగన్ధీని మధూని మధుపిఙ్గలాః మాంసాని చ
సుమృష్టాని మూలాని చ ఫలాని చ॥ 7.39.26
- ఏవం తేషాం నివసతాం మాసః సాగ్రో యయౌ తదా
ముహూర్తమివ తే సర్వే రామభక్త్యా చ మేనిరే॥ 7.39.27
- రామో పి రేమే తైః సార్థం వానరైః కామరూపిభిః రాక్షసైశ్చ
మహావీర్యైర్ముక్షైశ్చైవ మహాబలైః॥ 7.39.28
- ఏవం తేషాం యయౌ మాసో ద్వితీయః శిశిరః సుఖమ్
వానరాణాం ప్రహృష్టానాం రాక్షసానాం చ సర్వశః॥ 7.39.29

- ఇక్ష్యాకునగరే రమ్యే పరాం ప్రీతిముపాసతామ్। రామస్య
ప్రీతికరణైః కాలస్తేషాం సుఖం యయౌ॥ 7.39.30

సర్గః 40

- తథా స్మ తేషాం వసతామృక్షవానరరక్షసామ్। రాఘవస్తు
మహాతేజాః సుగ్రీవమిదమబ్రవీత్॥ 7.40.1
- గమ్యతాం సౌమ్య కిష్కిన్ధాం దురాధర్షాం సురాసురైః।
పాలయస్వ సహమాత్యో రాజ్యం నిహతకణ్ఠకమ్॥ 7.40.2
- అఙ్గదం చ మహాబాహో ప్రీత్యా పరమయా యుతః। పశ్య త్వం
హనుమన్తం చ నలం చ సుమహాబలమ్॥ 7.40.3
- సుషేణం శ్వశురం వీరం తారం చ బలినాం వరమ్। కుముదం
చైవ దుర్ధర్షం నీలం చైవ మహాబలమ్॥ 7.40.4
- వీరం శతవలిం చైవ మైన్దం ద్వివిదమేవ చ। గజం గవాక్షం
గవయం శరభం చ మహాబలమ్। పశ్య ప్రీతిసమాయుక్తో
గన్ధమాదనమేవ చ॥ 7.40.5

- ఋషభం చ సువిక్రాంతం జామ్భవంతం మహాబలమ్। యే చేమే
సుమహాత్మానో మదర్థే త్వక్తజీవితాః॥ 7.40.6
- పశ్య త్వం ప్రీతిసంయుక్తో మా చైషాం విప్రియం కృథాః॥
7.40.7
- ఏవముక్త్వా తు సుగ్రీవమాశ్లిష్య చ పునః పునః।
విభీషణమువాచాథ రామో మధురయా గిరా॥ 7.40.8
- లజ్కాం ప్రశాధి ధర్మేణ ధర్మజ్ఞస్త్వం మతో మమ। పురస్య
రాక్షసానాం చ స్వభాతుస్సమ్మతో హ్యసి॥ 7.40.9
- మా చ బుద్ధిమధర్మే త్వం కుర్యా రాజన్కథంచన। బుద్ధిమంతో
హి రాజానో ధ్రువమశ్నన్తి మేదినీమ్॥ 7.40.10
- అహం చ నిత్యశో రాజన్సుగ్రీవసహితస్త్వయా। స్మర్తవ్యః
పరయా ప్రీత్యా గచ్ఛ త్వం విగతజ్వరః॥ 7.40.11
- రామస్య భాషితం శ్రుత్వా ఋక్షవానరరాక్షసాః। సాధుసాధ్వితి
కాకుత్స్థం ప్రశశంసుః పునః పునః॥ 7.40.12

- తవ బుద్ధిర్మహాబాహో వీర్యమద్భుతమేవ చ| మాధుర్యం
పరమం రామ స్వయమ్భోరివ నిత్యదా|| 7.40.13
- తేషామేవం బ్రువాణానాం వానరాణాం చ రాక్షసామ్|
హనూమాన్ప్రవణః భూత్వా రాఘవం వాక్యమబ్రవీత్||
7.40.14
- స్నేహో మే పరమో రాజంస్త్వయి తిష్ఠతు నిత్యదా| భక్తిశ్చ
నియతా వీర భావో నాన్యత్ర గచ్ఛతు|| 7.40.15
- వాయద్రామకథా వీర చరిష్యతి మహీతలే| తావచ్ఛరీరే వత్స్వని
ప్రాణా మమ న సంశయః|| 7.40.16
- యచ్ఛైతచ్ఛరితం దివ్యం కథా తే రఘునన్దన| తన్మయాఘ్రసో
నామ శ్రావయేయుర్నరర్షభ|| 7.40.17
- తచ్ఛ్రుత్వాహం తతో వీర తవ చర్యామృతం ప్రభో| ఉత్కృణ్ఠాం
తాం హరిష్యామి మేఘలేఖామివానిలః|| 7.40.18

- ఏవం బ్రువాణం రామస్తు హనూమంతం వరాసనాత్ ఉత్థాయ
సస్వజే స్నేహద్వాక్యమేతదువాచ హ॥ 7.40.19
- ఏవమేతత్కపిశ్రేష్ఠ భవితా నాత్ర సంశయః చరిష్యతి కథా
యావదేషా లోకే చ మామికా తావత్తే భవితా కీర్తిః శరీరే
ప్యసవస్తథా॥ 7.40.20
- లోకా హి యావత్స్థాస్యన్తి తావత్స్థాస్యతి మే కథా॥ 7.40.21
- లోకే చ మామికా ఏకైకస్యోపకారస్య ప్రాణాన్దాస్యామి తే కపే
నరః ప్రత్యుపకారాణామాపస్త్యాయాతి పాత్రతామ్॥
7.40.22
- తతో స్య హారం చన్ద్రాభం ముచ్య కణ్ఠాత్స రాఘవః
వైడూర్యతరలం కణ్ఠే బబన్ధ చ హనూమతః॥ 7.40.23
- తేనోరసి నిబద్ధేన హరేణ మహతా కపిః రరాజ
హేమశైలేన్ద్రశ్చన్ద్రేణాక్రాన్తమస్తకః॥ 7.40.24

- శ్రుత్వా తు రాఘవస్యైతదుత్థాయోత్థాయ వానరాః। ప్రణమ్యు శిరసా పాదౌ నిర్జగ్ముస్తే మహాబలాః॥ 7.40.25
- సుగ్రీవః స చ రామేణ నిరన్తరమురోగతః। విభీషణశ్చ ధర్మాత్మా సర్వే తే బాష్పవిక్లవాః॥ 7.40.26
- సర్వే చ తే బాష్పకలాః సాశ్రునేత్రా విచేతసః। సమ్మూఢా ఇవ దుఃఖేన త్యజన్తో రాఘవం తదా॥ 7.40.27
- కృతప్రసాదాస్తేనైవం రాఘవేణ మహాత్మనా। జగ్ముః స్వం స్వం గృహం సర్వే దేహీ దేహమివ త్యజన్॥ 7.40.28
- తతస్తు తే రాక్షసఋక్షవానరాః ప్రణమ్యు రామం రఘువంశవర్ధనమ్। వియోగజాశ్రుప్రతిపూర్ణలోచనాః ప్రతిప్రయాతాస్తు యథా నివాసినః॥ 7.40.29

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే శ్రీమదుత్తరకాణ్డే చత్వారింశః సర్గః ॥ 40

సర్గ: 41

- విస్సజ్య చ మహాబాహుర్ముక్షవానరరాక్షసాన్ భ్రాతృభిః
సహితో రామః ప్రముమోద సుఖం సుఖీ॥ 7.41.1
- అథాపరాహ్ణసమయే భ్రాతృభిః సహ రాఘవః శుశ్రావ
మధురాం వాణీమంతరిక్షాత్ ప్రభాషితామ్॥ 7.41.2
- సౌమ్య రామ నిరీక్షస్వ సౌమ్యేన వదనేన మామ్
కుబేరభవనాత్ప్రాప్తం విద్ధి మాం పుష్పకం ప్రభో॥ 7.41.3
- తవ శాసనమాజ్ఞాయ గతో స్మి భవనం ప్రతి ఉపస్థాతుం
నరశ్రేష్ఠ స చ మాం ప్రత్యభాషత॥ 7.41.4
- నిర్జితస్త్వం నరేంద్రేణ రాఘవేణ మహాత్మనా నిహత్య యుధి
దుర్ధర్షం రావణం రాక్షసేశ్వరమ్॥ 7.41.5
- మమాపి పరమా ప్రీతిర్హతే తస్మిన్దురాత్మని రావణే సగణే చైవ
సపుత్రే సహబాన్ధవే॥ 7.41.6

- స త్వం రామేణ లజ్కాయాం నిర్జితః పరమాత్మనా వహ
సౌమ్య తమేవ త్వమహమాజ్ఞాపయామి తే॥ 7.41.7
- పరమో హ్యేష మే కామో యత్త్వం రాఘవనన్దనమ్।
వహేర్లోకస్య సంయానం గచ్ఛస్య విగతజ్వరః॥ 7.41.8
- సో హం శాసనమాజ్ఞాయ ధనదస్య మహాత్మనః।
త్వత్సకాశమనుప్రాప్తో నిర్విశజ్కుః ప్రతీక్ష మామ్॥ 7.41.9
- అదృప్యః సర్వభూతానాం సర్వేషాం ధనదాజ్ఞయా।
చరామ్యహం ప్రభావేణ తవాజ్ఞాం పరిపాలయన్॥ 7.41.10
- ఏవముక్తస్తదా రామః పుష్పకేణ మహాబలః। ఉవాచ పుష్పకం
దృష్ట్వా విమానం పునరాగతమ్॥ 7.41.11
- యద్యేవం స్వాగతం తే స్తు విమానవర పుష్పక।
ఆనుకూల్యాద్ధనేశస్య వృత్తదోషో న నో భవేత్॥ 7.41.12
- లాజైశ్చైవ తథా పుష్పైర్ధృపైశ్చైవ సుగన్ధిభిః। పూజయిత్వా
మహాబాహూ రాఘవః పుష్పకం తదా॥ 7.41.13

- గమ్యతామితి చోవాచ ఆగచ్ఛ త్వం స్మరే యదా సిద్ధానాం చ
గతౌ సౌమ్యమా విషాదేన యోజయి ప్రతిఘాతశ్చ తే మా
భూద్యధేష్టం గచ్ఛతో దిశః॥ 7.41.14
- ఏవమస్త్వితి రామేణ పూజయిత్వా విసర్జితమ్ అభిప్రేతాం
దిశం తస్మాత్ప్రాయాత్తత్పుష్పకం తదా॥ 7.41.15
- ఏవమన్తర్హితే తస్మిన్పుష్పకే సుకృతాత్మని భరతః
ప్రాశ్నాలిర్వాక్యమువాచ రఘునన్దనమ్॥ 7.41.16
- వివిధాత్మని దృశ్యన్తే త్వయి వీర ప్రశాసతి అమానుషాణాం
సత్త్వానాం వ్యాహృతాని ముహుర్ముహుః॥ 7.41.17
- అనామయశ్చ సత్త్వానాం సాగ్రో మాసో గతో హ్యయమ్
జీర్ణానామపి సత్త్వానాం మృత్యుర్నాయాతి రాఘవ॥
7.41.18
- అరోగప్రసవా నారోఽవపుష్మన్తో హి మానవాః పార్షశ్చాభ్యధికో
రాజశ్శానస్య పురవాసినః॥ 7.41.19

- కాలే వర్షతి పర్జన్యః పాతయన్నమృతం పయః| వాతాశ్చాపి
ప్రవాన్త్యేతే స్పర్శయుక్తాః సుఖాః శివాః॥ 7.41.20
- ఈదృశో నశ్వరో రాజా భవేదితి నరేశ్వరః| కథయన్తి పురే
రాజన్పౌరజానపదాస్తథా॥ 7.41.21
- ఏతా వాచః సుమధురా భరతేన సమీరితాః| శ్రుత్వా రామో
ముదా యుక్తో బభూవ నృపసత్తమః॥ 7.41.22

సర్గః 42

- స విస్సజ్య తతో రామః పుష్పకం హేమభూషితమ్| ప్రవివేశ
మహాబాహురశోకవనికాం తదా॥ 7.42.1
- చన్దనాగురుచూతైశ్చ తుఙ్గకాలేయకైరపి| దేవదారువనైశ్చాపి
సమన్తాదుపశోభితామ్॥ 7.42.2
- చమృకాశోకపున్నాగమధూకపనసాసనైః| శోభితాం
పారిజాతైశ్చ విధూమజ్వలనప్రభైః॥ 7.42.3

- లోద్రనీపార్జునైర్వైగైః సప్తపర్ణాతిముక్తకైః।
మన్దారకదలీగుల్మలతాజాలసమావృతామ్॥ 7.42.4
- ప్రియఙ్గుభిః కదమ్బైశ్చ తథా చ వకులైరపి।
జమ్బూభిర్దాడిమైశ్చైవ కోవిదారైశ్చ శోభితామ్॥ 7.42.5
- సర్వదా కుసుమై రమ్యైః ఫలవద్భిర్మనోరమైః।
దివ్యగన్ధరసోపేతైస్తరుణాఙ్కురపల్లవైః॥ 7.42.6
- తథైవ తరుభిర్ద్వివ్యైః శిల్పిభిః పరికల్పితైః।
చారుపల్లవపుష్పాఢ్యైర్మృత్తభ్రమరసఙ్కులైః॥ 7.42.7
- కోకిలైర్భృంగరాజైశ్చ నానావర్ణైశ్చ పక్షిభిః శోభితాం శతశశ్చిత్రాం
చూతవృక్షావతంసకైః॥ 7.42.8
- శాతకుమ్భనిభాః కేచిత్కేచిదగ్నిశిఖోపమాః।
నీలాఙ్గాననిభాశ్చాన్యే భాన్తి తత్రత్యపాదపాః॥ 7.42.9
- సురభీణి చ పుష్పాణి మాల్యాని వివిధాని చ। దీర్ఘికా
వివిధాకారాః పూర్ణాః పరమవారిణా॥ 7.42.10

- మాణిక్యకృతసోపానాః స్ఫాటికాంతరకుట్టిమాః।
ఘల్లపద్మోత్పలవనాశ్చక్రవాకోపశోభితాః॥ 7.42.11
- దాత్యూహశుకసంఘ్నా హంససారసనాదితాః। తరుభిః
పుష్పవద్భిశ్చ తీరజైరుపశోభితాః॥ 7.42.12
- ప్రాకారైర్వివిధాకారైః శోభితాశ్చ శిలాతలైః। తత్రైవ చ వనోద్దేశే
వైడూర్యమణిసన్నిభైః॥ 7.42.13
- శాద్వలైః పరమోపేతాం పుష్పితద్రుమకాననామ్। తత్ర
సంఘర్షజాతానాం వృక్షాణాం పుష్పశాలినామ్॥ 7.42.14
- ప్రస్తరాః పుష్పశబలా నభస్తారాగణైరివ। నన్దనం హి యథేన్ద్రస్య
బ్రాహ్మం చైత్రరథం యథా। తథాభూతం హి రామస్య కాననం
సన్నివేశనమ్॥ 7.42.15
- బహ్వసనగృహోపేతాం లతాగృహసమావృతామ్।
అశోకవనికాం స్పీతాం ప్రవిశ్య రఘునన్దనః॥ 7.42.16

- ఆసనే చ శుభాకారే పుష్పప్రకరభూషితే కుశాస్తరణసంస్తీరే
రామః సన్నిషసాద హ॥ 7.42.17
- సీతామాదాయం హస్తేన మధుమైరేయకం శుచి
పాయయామాస కాకుత్స్థః శచీమివ పురన్దరః॥ 7.42.18
- మాంసాని చ సమృష్టాని ఫలాని వివిధాని చ
రామస్యాభ్యవహారార్థం కింక్రూరాస్తూర్ణమాహరన్॥ 7.42.19
- ఉపాన్యత్యంశ్చ రాజానం నృత్యగీతవిశారదాః బాలాశ్చ
రూపవత్యశ్చ స్త్రియః పానవశానుగాః॥ 7.42.20
- మనోభిరామా రామాస్తా రామో రమయతాం వరః
రమయామాస ధర్మాత్మా నిత్యం పరమభూషితః॥ 7.42.21
- స తయా సీతయా సార్థమాసీనో విరరాజ హా అరున్ధత్యా
సహాసీనో వసిష్ఠ ఇవ తేజసా॥ 7.42.22
- ఏవం రామో ముదా యుక్తః సీతాం సురసుతోపమామ్
రమయామాస వైదేహీమహన్యహని దేవవత్॥ 7.42.23

- తథా తయోర్విహారతోః సీతారాఘవయోశ్చిరమ్।
అత్యక్రామచ్ఛభః కాలః శైశిరో భోగదః సదా॥ 7.42.24
- దశవర్షసహస్రాణి గతాని సుమహాత్మనోః।
ప్రాప్తయోర్వివిధాన్భోగానతీతః శిశిరాగమః॥ 7.42.25
- పూర్వాష్టే ధర్మకార్యాణి కృత్వా ధర్మేణ ధర్మవీత్। శేషం
దివసభాగార్థమంతఃపురగతో భవత్॥ 7.42.26
- సీతాపి దేవకార్యాణి కృత్వా పౌర్వాహ్నికాని వై।
శ్వశ్రూణామకరోత్పాజాం సర్వాసామవిశేషతః॥ 7.42.27
- అభ్యగచ్ఛత్తతో రామం విచిత్రాభరణామ్బరా త్రివిష్టపే
సహస్రాక్షముపవిష్టం యథా శచీ॥ 7.42.28
- దృష్ట్వా తు రాఘవః పత్నీం కల్యాణేన సమన్వితామ్।
ప్రహర్షమతులం లేభే సాధు సాధ్వీతి చాబ్రవీత్॥ 7.42.29
- అబ్రవీచ్ఛ వరారోహం సీతాం సురసుతోపమామ్।
అపత్యలాభో వైదేహి త్వయి మే సముపస్థితః॥ 7.42.30

- కిమిచ్చసి వరారోహీ కామః కిం క్రియతాం తవ॥ 7.42.31
- స్మితం కృత్వా తు వైదేహీ రామం వాక్యమథాబ్రవీత్।
తపోవనాని పుణ్యాని ద్రష్టుమిచ్ఛామి రాఘవ॥ 7.42.32
- గజ్ఞాతీరోపవిష్టానామృషీణాముగ్రతేజసామ్। ఫలమూలాశినాం
దేవ పాదమూలేషు వర్తితుమ్॥ 7.42.33
- ఏష మే పరమః కామో యన్మూలఫలభోజినామ్।
అప్యేకరాత్రం కాకుత్స్థ నివసేయం తపోవనే॥ 7.42.34
- తథేతి చ ప్రతిజ్ఞాతం రామేణాక్లిష్టకర్మణా। విస్రబ్ధా భవ వైదేహీ
శ్వో గమిష్యస్యసంశయమ్॥ 7.42.35
- ఏవముక్త్వా తు కాకుత్స్థో మైథిలీం జనకాత్మజామ్।
మధ్యకక్షాంతరం రామో నిర్జగామ సుహృద్వృతః॥ 7.42.36

సర్గః 43

- తత్రోపవిష్టం రాజానముపాసంతే విచక్షణాః। కథానాం
బహురూపాణాం హాస్యకారాః సమన్తతః॥ 7.43.1

- విజయో మధుమత్తశ్చ కాశ్యపో మజ్జలః కుటః సురాజః
కాలియో భద్రో దంతవక్రః సుమాగధః॥ 7.43.2
- ఏతే కథా బహువిధాః పరిహాససమన్వితాః కథయంతి స్మ
సంహృష్టా రాఘవస్య మహాత్మనః॥ 7.43.3
- తతః కథాయాం కస్యాశ్చిద్రాఘవః సమభాషత కః కథా
నగరే భద్ర వర్తంతే విషయేషు చ॥ 7.43.4
- మామాశ్రితాని కాన్యాహుః పౌరజానపదా జనాః కిం చ సీతాం
సమాశ్రిత్య భరతం కిం చ లక్ష్మణమ్॥ 7.43.5
- కిం ను శత్రుఘ్నముద్దిశ్య కైకయాం కిం ను మాతరమ్
వక్తవ్యతాం చ రాజానో వరే రాజ్యే ప్రజన్తి చ॥ 7.43.6
- ఏవముక్తే తు రామేణ భద్రః ప్రాశ్నా లిరబ్రవీత్ స్థితాః కథా
శుభాః రాజన్వర్తంతే పురవాసినామ్॥ 7.43.7
- అముం తు విజయం సౌమ్య దశగ్రీవవధార్జితమ్ భూయిష్ఠం
స్వపురే పౌరైః కథ్యంతే పురుషర్షభ॥ 7.43.8

- ఏవముక్తస్తు భద్రేణ రాఘవో వాక్యమబ్రవీత్ కథయస్వ
యథాతత్త్వం సర్వం నిరవశేషతః॥ 7.43.9
- శుభాశుభాని వాక్యాని యాన్యాహుః పురవాసినః శ్రుత్వేదానీం
శుభం కుర్యాం నకుర్యామశుభాని చ॥ 7.43.10
- కథయస్వ చ విస్రబ్ధో నిర్భయం విగతజ్వరః కథయంతి యథా
పౌరాః పాపా జనపదేషు చ॥ 7.43.11
- రాఘవేణైవముక్తస్తు భద్రః సురుచిరం వచః ప్రత్యువాచ
మహాబాహుం ప్రాశ్నాత్రిః సుసమాహితః॥ 7.43.12
- శృణు రాజన్యథా పౌరాః కథయంతి శుభాశుభమ్
చత్వరాపణరథ్యాసు వనేషూపవనేషు చ॥ 7.43.13
- దుష్కరం కృతవాన్రామః సముద్రే సేతుబన్ధనమ్ అశ్రుతం
పూర్వకైః కైశ్చిద్దేవైరపి సదానవైః॥ 7.43.14
- రావణశ్చ దురాధర్షో హతః సబలవాహనః వానరాశ్చ వశం
నీతా ఋక్షాశ్చ సహ రాక్షసైః॥ 7.43.15

- హత్వా చ రావణం సజ్జ్యే సీతామాహృత్య రాఘవః॥ అమర్షం
పుష్టతః కృత్వా స్వవేశ్మ పునరానయత్॥ 7.43.16
- కీదృశం హృదయే తస్య సీతాసమ్భాగజం సుఖమ్॥
అఙ్కూమారోఽప్య తు పురా రావణేన బలాద్ధృతామ్॥ 7.43.17
- లఙ్కామపి పురా నీతామశోకవనికాం గతామ్॥ రక్షసాం
వశమాపన్నాం కథం రామో న కుత్సతే॥ 7.43.18
- అస్మాకమపి దారేషు సహనీయం భవిష్యతి॥ యథా హి కురుతే
రాజా ప్రజా తమనువర్తతే॥ 7.43.19
- ఏవం బహువిధా వాచో వదంతి పురవాసినః॥ నగరేషు చ సర్వేషు
రాజఞ్శానపదేషు చ॥ 7.43.20
- తస్మైవం భాషితం శ్రుత్వా రాఘవః పరమార్తవత్॥ ఉవాచ
సుహృదః సర్వాన్కథమేతద్బ్రవీథ మామ్॥ 7.43.21
- సర్వే తు శిరసా భూమావభివాద్య ప్రణమ్య చ॥ ప్రత్యూచూ
రాఘవం దీనమేవమేతన్న సంశయః॥ 7.43.22

- శ్రుత్వా తు వాక్యం కాకుత్స్థః సర్వేషాం సముదీరితమ్।
విసర్జయామాస తదా వయస్యాశ్చత్రుసూదనః॥ 7.43.23

సర్గః 44

- విసృజ్య తు సుహృద్వర్గం బుద్ధ్యా నిశ్చిత్వ రాఘవః। సమీపే
ద్వాఃస్థమాసీనమిదం వచనమబ్రవీత్॥ 7.44.1
- శీఘ్రమానయ సౌమిత్రిం లక్ష్మణం శుభలక్షణమ్। భరతం చ
మహాభాగం శత్రుఘ్నమపరాజితమ్॥ 7.44.2
- రామస్య వచనం శ్రుత్వా ద్వాఃస్థో మూర్ఛి కృతాశ్చలిః।
లక్ష్మణస్య గృహం గత్వా ప్రవివేశానివారితః॥ 7.44.3
- ఉవాచ సుమహాత్మానం వర్ధయిత్వా కృతాశ్చలిః। ద్రష్టుమిచ్ఛతి
రాజా త్వాం గమ్యతాం తత్ర మా చిరమ్॥ 7.44.4
- బాఢమిత్యేవ సౌమిత్రిః శ్రుత్వా రాఘవశాసనమ్।
ప్రాద్రవద్రథమారుహ్య రాఘవస్య నివేశనమ్॥ 7.44.5

- ప్రయాంతం లక్షణం దృష్ట్యా ద్వ్యస్థో భరతమన్తికాత్ ఉవాచ
భరతం తత్ర వర్ధయిత్వా కృతాశ్జలిః॥ 7.44.6
- వినయావనతో భూత్వా రాజా త్వాం ద్రష్టుమిచ్ఛతి భరతస్తు
వచఃశ్రుత్వా ద్వ్యస్థోద్రామసమీరితమ్॥ 7.44.7
- ఉత్పపాతాసనాత్తార్ణం పద్భ్యామేవ యయౌ బలీ దృష్ట్యా
ప్రయాంతం భరతం త్వరమాణః కృతాశ్జలిః॥ 7.44.8
- శత్రుఘ్నభవనం గత్వా తతో వాక్యమువాచ హా ఏహ్యోగచ్ఛ
రఘుశ్రేష్ఠ రాజా త్వాం ద్రష్టుమిచ్ఛతి॥ 7.44.9
- గతో హి లక్షణః పూర్వం భరతశ్చ మహాయశాః శ్రుత్వా తు
వచనం తస్య శత్రుఘ్నః పరమాసనాత్॥ 7.44.10
- శిరసా ధరణీం ప్రాప్య ప్రయయౌ యత్ర రాఘవః
ద్వ్యస్థస్త్వాగమ్య రామాయ సర్వానేవ కృతాశ్జలిః
నివేదయామాస తదా భ్రాతన్వన్మముపస్థితాన్॥ 7.44.11

- కుమారానాగతాశ్చుత్వా చింతావ్యాకులితేన్ద్రియః| అవాఙ్ముఖో
దీనమనా ద్వాఃస్థం వచనమబ్రవీత్|| 7.44.12
- ప్రవేశయ కుమారాన్స్తవం మత్సమీపం త్వరాన్వితః| ఏతేషు
జీవితం మహ్యమేతే ప్రాణాః ప్రియా మమ|| 7.44.13
- ఆఙ్గప్రాస్తు నరేన్ద్రేణ కుమారాః శక్రతేజసః| ప్రహ్వోః ప్రాఙ్మలయో
భూత్వా వివిశుస్తే సమాహితాః|| 7.44.14
- తే తు దృష్ట్వా ముఖం తస్య సగ్రహం శశినం యథా|
సన్ధ్యాగతమివాదిత్యం ప్రభయా పరివర్జితమ్|| 7.44.15
- బాష్పపూర్ణే చ నయనే దృష్ట్వా రామస్య ధీమతః| హతశోభం
యథా పద్మం ముఖం వీక్ష్య చ తస్య తే|| 7.44.16
- తతో భివాద్య త్వరితాః పాదౌ రామస్య మూర్ధభిః| తస్థుః
సమాహితాః సర్వే రామస్త్యశ్రూణ్యవర్తయత్|| 7.44.17
- తాన్పరిష్వజ్య బాహుభ్యాముత్థాప్య చ మహాబలః|
ఆసనేష్వాసతేత్యుక్త్వా తతో వాక్యం జగాద హ|| 7.44.18

- భవంతో మమ సర్వస్వం భవంతో జీవితం మమ| భవద్భిశ్చ కృతం
రాజ్యం పాలయామి నరేశ్వరాః॥ 7.44.19
- భవంతః కృతశాస్త్రార్థా బుద్ధ్యా చ పరినిష్ఠితాః| సమ్భూయ చ
మదర్థో యమన్వేష్టవ్యో నరేశ్వరాః॥ 7.44.20
- తథా వదతి కాకుత్స్థే అవధానపరాయణాః| ఉద్విగ్నమనసః
సర్వే కిం ను రాజాభిధాస్యతి॥ 7.44.21

సర్గః 45

- తేషాం సముపవిష్టానాం సర్వేషాం దీనచేతసామ్| ఉవాచ
వాక్యం కాకుత్స్థో ముఖేన పరిశుష్యతా॥ 7.45.1
- సర్వే శృణుత భద్రం వో మా కురుధ్వం మనో న్యథా|
పౌరాణాం మమ సీతాయాం యాద్యశీ వర్తతే కథా॥ 7.45.2
- పౌరాపవాదః సుమహంస్తథా జనపదస్య చ| వర్తతే మయి
బీభత్సా సా మే మర్మాణి కృంతతి॥ 7.45.3

- అహం కిల కులే జాత ఇక్షాకూణాం మహాత్మనామ్| సీతా పి
సత్కులే జాతా జనకానాం మహాత్మనామ్|| 7.45.4
- జానాసి త్వం యథా సౌమ్య దణ్డకే విజనే వనే| రావణేన హృతా
సీతా స చ విధ్వంసితో మయా|| 7.45.5
- తత్ర మే బుద్ధిరుత్పన్నా జనకస్య సుతాం ప్రతి|
అత్రోషితామిమాం సీతామానయేయం కథం పురీమ్||
7.45.6
- ప్రత్యయార్థం తతః సీతా వివేశ జ్వలనం తదా| ప్రత్యక్షం తవ
సౌమిత్రే దేవానాం హవ్యవాహనః| అపాపాం మైథిలీమాహ
వాయుశ్చాకాశగోచరః|| 7.45.7
- చన్ద్రాదిత్యౌ చ శంసేతే సురాణాం సన్నిధౌ పురా| ఋషీణాం
చైవ సర్వేషామపాపాం జనకాత్మజామ్|| 7.45.8
- ఏవం శుద్ధసమాచారా దేవగన్ధర్వసన్నిధౌ| లజ్కాద్వీపే
మహేన్ద్రేణ మమ హస్తే నివేశితా|| 7.45.9

- అన్తరాత్మా చ మే వేత్తి సీతాం శుద్ధాం యశస్వినీమ్ తతో
గృహీత్వా వైదేహీమయోధ్యామహమాగతః॥ 7.45.10
- అయం తు మే మహాన్వాదః శోకశ్చ హృది వర్తతే పౌరాపవాదః
సుమహంస్తథా జనపదస్య చ॥ 7.45.11
- అక్తిర్తిర్యస్య గీయేత లోకే భూతస్య కస్యచిత్
పతత్యేవాధమాఽల్లోకాన్యావచ్ఛబ్దః ప్రకీర్త్యతే॥ 7.45.12
- అక్తిర్నిర్ద్వితే దేవైః కీర్తిరోకేషు పూజ్యతే కీర్త్యర్థం తు
సమారమ్భః సర్వేషాం సుమహాత్మనామ్॥ 7.45.13
- అప్యహం జీవితం జహ్యం యుష్మాన్వా పురుషర్షభాః
అపవాదభయాద్భీతః కిం పునర్జనకాత్మజా ॥ 7.45.14
- తస్మాద్భవంతః పశ్యన్తు పతితం శోకసాగరే నహి పశ్యామ్యహం
భూతం కిఞ్చిద్దుఃఖమతో ధికమ్॥ 7.45.15
- శ్వస్త్వం ప్రభాతే సౌమిత్రే సుమన్త్రాధిష్ఠితం రథమ్ ఆరుహ్య
సీతామారోప్య విషయాన్తే సముత్సృజ॥ 7.45.16

- గజ్ఞాయాస్తు పరే పారే వాల్మీకీకేస్తు మహాత్మనః॥ ఆశ్రమో
దివ్యసజ్కాశస్తమసాతీరమాశ్రితః॥ 7.45.17
- తత్రైనాం విజనే దేశే విస్ఫుజ్య రఘునన్దనః శీఘ్రమాగచ్ఛ భద్రం
తే కురుష్వ వచనం మమ॥ 7.45.18
- న చాస్మిన్ ప్రతివక్తవ్యః సీతాం ప్రతి కథశ్చనః తస్మాత్త్వం గచ్ఛ
సౌమిత్రే నాత్ర కార్యా విచారణా॥ 7.45.19
- అప్రీతిర్హి పరా మహ్యం త్వయేతత్ప్రతివారితే శాపితా హి
మయా యూయం భుజాభ్యాం జీవితేన చ॥ 7.45.20
- యే మాం వాక్యాన్తరే బ్రూయురనునేతుం కథశ్చనః అహితా
నామ తే నిత్యం మదభీష్టవిఘాతనాత్॥ 7.45.21
- మానయన్తు భవన్తో మాం యది మచ్ఛాసనే స్థితాః ఇతోద్య
నీయతాం సీతా కురుష్వ వచనం మమ॥ 7.45.22
- పూర్వముక్తో హమనయా గజ్ఞాతీరే హమాశ్రమాన్॥
పశ్యేయమితి తస్యాశ్చ కామః సంవర్త్యతామయమ్॥ 7.45.23

- ఏవముక్త్యా తు కాకుత్స్థో బాష్పేణ పిహితాననః॥ ప్రవివేశ స
ధర్మాత్మా భ్రాతృభిః పరివారితః॥ 7.45.24
- శోకసంలగ్నహృదయో నిశశ్వాస యథా ద్విపః॥ 7.45.25

సర్గః 46

- తతో రజన్యాం వ్యుష్టాయాం లక్ష్మణో దీనచేతనః॥
సుమన్తమబ్రవీద్వాక్యం ముఖేన పరిశుష్యతా॥ 7.46.1
- సారథే తురగాఞ్చీఘ్రం యోజయస్వ రథోత్తమే॥ స్వాస్తీర్ణం
రాజభవనాత్ప్రీతాయాశ్చాసనం కురు॥ 7.46.2
- సీతా హి రాజవచనాదాశ్రమం పుణ్యకర్మణామ్॥ మయా
నేయా మహర్షీణాం శ్రీఘ్రమానీయతాం రథః॥ 7.46.3
- సుమన్తస్తు తథేత్యుక్త్వా యుక్తం పరమవాజిభిః॥ రథం
సురుచిరప్రఖ్యం స్వాస్తీర్ణం సుఖశయ్యయా॥ 7.46.4
- ఆనీయోవాచ సౌమిత్రిం మిత్రాణాం మానవర్ధనమ్॥ రథో యం
సమనుప్రాప్తో యత్కార్యం క్రియతాం ప్రభో॥ 7.46.5

- ఏవముక్తః సుమన్త్రేణ రాజవేశ్మని లక్ష్మణః। ప్రవిశ్య
సీతామాసాద్య వ్యాజహార నరర్షభః॥ 7.46.6
- త్వయా కిలైష నృపతిర్వరం వై యాచితః ప్రభుః। నృపేణ చ
ప్రతిజ్ఞాతమాజ్ఞప్తశ్చాశ్రమం ప్రతి॥ 7.46.7
- గజీతీరే మయా దేవి ఋషీణామాశ్రమాఞ్చభాన్। శీఘ్రం
గత్వా తు వైదేహీ శాసనాత్పార్థివస్య నః। అరణ్యే మునిభిర్బుష్టే
అపనేయా భవిష్యసి॥ 7.46.8
- ఏవముక్తా తు వైదేహీ లక్ష్మణేన మహాత్మనా। ప్రహర్షమతులం
తేభే గమనం చాప్యరోచయత్॥ 7.46.9
- వాసాంసి చ మహార్వాణి రత్నాని వివిధాని చ। గృహీత్వా తాని
వైదేహీ గమనాయోపచక్రమే॥ 7.46.10
- ఇమాని మునిపత్నీనాం దాస్యామ్యాభరణాన్స్వమ్। వస్త్రాణి చ
మహార్వాణి ధనాని వివిధాని చ॥ 7.46.11

- సౌమిత్రిస్తు తథేత్యుక్త్వా రథమారోఘ్య మైథిలీమ్। ప్రయయౌ
శీఘ్రతురగై రామస్యాజ్ఞామనుస్మరన్॥ 7.46.12
- అబ్రవీచ్ఛ తదా సీతా లక్ష్మణం లక్ష్మీవర్ధనమ్। అశుభాని
బహూన్యేవ పశ్యామి రఘునందన॥ 7.46.13
- నయనం మే స్ఫురత్యద్య గాత్రోత్కమ్పశ్చ జాయతే। హృదయం
చైవ సౌమిత్రే అస్వస్థమివ లక్షయే॥ 7.46.14
- ఔత్సుక్యం పరమం చాపి అధృతిశ్చ పరా మమ। శూన్యామేవ చ
పశ్యామి పృథివీం పృథులోచన॥ 7.46.15
- అపి స్వస్తి భవేత్తస్య భ్రాతుస్తే భ్రాతృవత్సల। శ్వశూణాం చైవ మే
వీర సర్వాసామవిశేషతః॥ 7.46.16
- పురే జనపదే చైవ కుశలం ప్రాణినామపి। ఇత్యుజ్జ్వలికృతా సీతా
దేవతా అభ్యయాచత॥ 7.46.17
- లక్ష్మణో ర్థం తతః శ్రుత్వా శిరసా వన్ద్య మైథిలీమ్।
శివమిత్యబ్రవీద్ధష్టో హృదయేన విశుష్యతా॥ 7.46.18

- తతో వాసముపాగమ్య గోమతీతీర ఆశ్రమే। ప్రభాతే
పునరుత్థాయ సౌమిత్రిః సూతమబ్రవీత్॥ 7.46.19
- యోజయస్వ రథం శీఘ్రమద్య భాగీరథీజలమ్। శిరసా
ధారయిష్యామి త్ర్యమ్భకః పర్వతే యథా॥ 7.46.20
- సో శ్వాన్ రజ్వాథ చతురో రథే యుజ్క్వా మనోజవాన్।
ఆరోహస్వేతి వైదేహీం సూతః ప్రాశ్చలిరబ్రవీత్॥ 7.46.21
- సా తు సూతస్య వచనాదారురోహ రథోత్తమమ్। సీతా
సౌమిత్రిణా సార్థం సుమన్త్రేణ చ ధీమతా॥ 7.46.22
- ఆససాద విశాలాక్షీ గంగాం పాపవినాశినీమ్। అథార్థదివసం
గత్వా భాగీరథ్యా జలాశయమ్॥ 7.46.23
- నిరీక్ష్వ లక్ష్మణో దీనః ప్రరురోద మహాస్వనః॥ 7.46.24
- సీతా తు పరమాయత్తా దృష్ట్వా లక్ష్మణమాతురమ్। ఉవాచ
వాక్యం ధర్మజ్ఞా కిమిదం రుద్యతే త్వయా॥ 7.46.25

- జాహ్నవీతీరమాసాద్య చిరాభిలషితం మమ హర్షకాలే కిమర్థం
మాం విషాదయసి లక్ష్మణ॥ 7.46.26
- నిత్యం త్వం రామపార్వేషు వర్తసే పురుషర్షభ।
కచ్చిద్వినాకృతస్తేన ద్విరాత్రం శోకమాగతః॥ 7.46.27
- మమాపి దయితో రామో జీవితాదపి లక్ష్మణ! న చాహమేవం
శోచామి మైవం త్వం బాలిశో భవ॥ 7.46.28
- తారయస్వ చ మాం గజ్ఞాం దర్శయస్వ చ తాపసాన్ తతో
మునిభ్యో దాస్యామి వాంసాస్యాభరణాని చ॥ 7.46.29
- తతః కృత్వా మహర్షీణాం యథార్హమభివాదనమ్ తత్ర చైకాం
నిశాముష్య యాస్యామస్తాం పురీం పునః॥ 7.46.30
- మమాపి పద్మపత్రాక్షం సింహోరస్కం కృశోదరమ్ త్వరతే హి
మనో ద్రష్టుం రామం రమయతాం వరమ్॥ 7.46.31
- తస్యాస్తద్వచనం శ్రుత్వా ప్రమృజ్య నయనే శుభే!
నావికానాహ్వయామాస లక్ష్మణః పరవీరహా॥ 7.46.32

- ఇయం చ సజ్జా నౌశ్చేతి దాశాః ప్రాశ్నాలయో బ్రువన్||
7.46.33
- తిత్తీర్షరక్షణో గజ్ఞాం శుభాం నావముపారుహత్| గజ్ఞాం
సంతారయామాస లక్ష్యణస్తాం సమాహితః|| 7.46.34

సర్గః 47

- అథ నావం సువిస్తీర్ణాం నైషాదీం రాఘవానుజః| ఆరురోహ
సమాయుక్తాం పూర్వమారోప్య మైథిలీమ్|| 7.47.1
- సుమన్త్రం చైవ సరథం స్థీయతామితి లక్ష్యణః| ఉవాచ
శోకసంతప్తః ప్రయాహీతి చ నావికమ్|| 7.47.2
- తతస్తీరముపాగమ్య భాగీరథ్యాః స లక్ష్యణః| ఉవాచ మైథిలీం
వాక్యం ప్రాశ్నాలిర్బాష్పసమ్ముతః|| 7.47.3
- హృద్గతం మే మహచ్ఛల్యం యస్మాదార్యేణ ధీమతా|
అస్మిన్నిమిత్తే వైదేహి లోకస్య వచనీకృతః|| 7.47.4

- శ్రేయో హి మరణం మేద్య మృత్యుర్వా యత్పరం భవేత్ | న
చాస్మిన్నీదృశే కార్యే నియోజ్యో లోకనిద్ధితే || 7.47.5
- ప్రసీద చ న మే పాపం కర్తుమర్హసి శోభనే ఇత్యశ్చలిక్యతో
భూమౌ నిపపాత స లక్ష్మణః || 7.47.6
- రుదంతం ప్రాశ్చలిం దృష్ట్వా కాఙ్క్షంతం మృత్యుమాత్మనః | మైథి
భృశసంవిగ్నా లక్ష్మణం వాక్యమబ్రవీత్ || 7.47.7
- కిమిదం నావగచ్ఛామి బ్రూహి తత్త్వేన లక్ష్మణ! పశ్యామి త్వాం
న చ స్వస్థమపి క్షేమం మహీపతే || 7.47.8
- శాపితో సి నరేన్ద్రేణ యత్త్వం సంతాపమాగతః | తద్బ్రూయాః
సన్నిధౌ మహ్యమహమాజ్ఞాపయామి తే || 7.47.9
- వైదేహ్యో చోద్యమానస్తు లక్ష్మణో దీనచేతనః | అవాఙ్ముఖో
బాష్పకలం వాక్యమేతదువాచ హ || 7.47.10

- శ్రుత్వా పరిషదో మధ్యే హ్యపవాదం సుదారుణమ్। పురే
జనపదే చైవ త్వత్కృతే జనకాత్మజే। రామః సంతప్తహృదయో మా
నివేద్య గృహం గతః॥ 7.47.11
- న తాని వచనీయాని మయా దేవి తవాగ్రతః। యాని రాజ్ఞా
హృది న్యస్తాన్యమర్షాత్ప్రప్తతః కృతః॥ 7.47.12
- సా త్వం త్యక్తా నృపతినా నిర్దోషా మమ సన్నిధౌ।
పౌరాపవాదభీతేన గ్రాహ్యం దేవి న తే న్యథా॥ 7.47.13
- ఆశ్రమాన్తేషు చ మయా త్యక్తవ్యా త్వం భవిష్యసి। రాజ్ఞః
శాసనమాజ్ఞాయ తవేదం కిల దౌర్బాదమ్॥ 7.47.14
- తదేతజ్జాహ్నువీతీరే బ్రహ్మర్షీణాం తపోవనమ్। పుణ్యం చ
రమణీయం చ మా విషాదం కృథాః శుభే॥ 7.47.15
- రాజ్ఞో దశరథస్యేష్టః పితుర్మే మునిపుంగవః। సఖా పరమకో
విప్రో వాత్మీకిః సుమహాయశాః॥ 7.47.16

- పాదచ్ఛాయాముపాగమ్య సుఖమస్య మహాత్మనః।
ఉపవాసపరైకాగ్రా వస త్వం జనకాత్మజే॥ 7.47.17
- పతివ్రతాత్వమాస్థాయ రామం కృత్వా సదా హృది శ్రేయస్తి
పరమం దేవి తథా కృత్వా భవిష్యతి॥ 7.47.18

సర్గః 48

- లక్ష్మణస్య వచః శ్రుత్వా దారుణం జనకాత్మజా పరం
విషాదమాగమ్య వైదేహీ నిపపాత హ॥ 7.48.1
- సా ముహూర్తమివాసఞ్జా బాష్పపర్యాకులేక్షణా లక్ష్మణం
దీనయా వాచా ఉవాచ జనకాత్మజా॥ 7.48.2
- మామికేయం తనుర్నానం సృష్టా దుఃఖాయ లక్ష్మణా ధాత్రా
యస్యాస్తథా మేద్య దుఃఖమూర్తిః ప్రదృశ్యతే॥ 7.48.3
- కిం ను పాపం కృతం పూర్వం కో వా దారైర్వియోజితః। యా
హం శుద్ధసమాచారా త్యక్తా నృపతినా సతీ॥ 7.48.4

- పురా హమాశ్రమే వాసం రామపాదానువర్తినీ! అనురుధ్యాపి
సౌమిత్రే దుఃఖే చ పరివర్తినీ॥ 7.48.5
- సా కథం హ్యోశ్రమే సౌమ్యవత్స్యామి విజనీకృతా! ఆఖ్యాస్యామి
చ కస్యాహం దుఃఖం దుఃఖపరాయణా॥ 7.48.6
- కిం ను వక్ష్యామి మునిషు కర్మ వా సత్యతం చ కిమ్!
కస్మింశ్చిత్ కారణే త్యక్తా రాఘవేణ మహాత్మనా॥ 7.48.7
- న ఖల్వద్వైవ సౌమిత్రే జీవితం జాహ్నవీజలే! త్యజేయం
రాజవంశస్తు భర్తుర్మే పరిహాస్యతే॥ 7.48.8
- యథాజ్ఞం కురు సౌమిత్రే త్యజ మాం దుఃఖభాగినీమ్! నిదేశే
స్థీయతాం రాజ్ఞః శృణు చేదం వచో మమ॥ 7.48.9
- శ్వశూణామవిశేషేణ ప్రాశ్నాల్లిప్రగ్రహేణ చ! శిరసా వద్వ్య
చరణౌ కుశలం బ్రూహి పార్థివమ్॥ 7.48.10
- శిరసా భినతో బ్రూయాః సర్వాసామేవ లక్ష్మణ! వక్తవ్యశ్చాపి
న్యపతిర్థర్మేషు సుసమాహితః॥ 7.48.11

- జానాసి చ యథా శుద్ధా సీతా తత్త్వేన రాఘవః భక్త్యా చ
పరయా యుక్తా హితా చ తవ నిత్యశః॥ 7.48.12
- అహం త్యక్తా త్వయా వీర అయశోభీరుణా జనే! యచ్చ తే
వచనీయం స్యాదపవాదసముత్థితమ్! మయా చ పరిహర్తవ్యం
త్వం హి మే పరమా గతిః॥ 7.48.13
- వక్తవ్యశ్చేతి నృపతిర్ధమేణ సుసమాహితః! యథా భ్రాతృషు
వర్తేథాస్తథా పౌరేషు నిత్యదా॥ 7.48.14
- పరమో హ్యేష ధర్మస్తే తస్మాత్కీర్తిరనుత్తమా॥ 7.48.15
- యత్తు పౌరజనో రాజన్ధర్మేణ సమవాప్పుయాత్! అహం తు
నానుశోచామి స్వశరీరం నరరక్షభ॥ 7.48.16
- యథాపవాదం పౌరాణాం తథైవ రఘునన్దన! పతిర్హి దేవతా
నార్యాః పతిర్బన్ధః పతిర్గురుః॥ 7.48.17

- ప్రాణైరపి ప్రియం తస్మాద్భర్తుః కార్యం విశేషతః ఇతి
మద్వచనాద్రామో వక్తవ్యో మమ సజ్జహః నిరీక్ష్య మాద్యగచ్ఛ
త్వమృతుకాలాతివర్తినీమ్॥ 7.48.18
- ఏవం బ్రువన్త్యాం సీతాయాం లక్ష్మణో దీనచేతనః శిరసా వన్ద్య
ధరణీం వ్యాహర్తుం న శశాక హ॥ 7.48.19
- ప్రదక్షిణం చ తాం కృత్వా రుదన్నేవ మహాస్వనః ధ్యాత్వా
ముహూర్తం తామాహ కిం మాం వక్ష్యసి శోభనే॥ 7.48.20
- దృష్టపూర్వం న తే రూపం పాదౌ దృష్ట్వా తవానఘే కథమత్ర
హి పశ్యామి రామేణ రహితాం వనే॥ 7.48.21
- ఇత్యుక్త్వా తాం నమస్కృత్య పునర్నావముపారుహత్ ఆరుహ్య
చ పునర్నావం నావికం చాభ్యచోదయత్॥ 7.48.22
- స గత్వా చోత్తరం తీరం శోకభారసమన్వితః సమ్మూఢ ఇవ
దుఃఖేన రథమధ్యారుహద్దుతమ్॥ 7.48.23

- ముహూర్ముహుః పరావృత్య దృష్ట్వా సీతామనాథవత్| చేష్టన్తిం
పరతీరస్థాం లక్ష్మణః ప్రయయావథ॥ 7.48.24
- దూరస్థం రథమాలోక్య లక్ష్మణం చ ముహూర్ముహుః|
నిరీక్షమాణాం తూర్ద్విగ్నాం సీతాం శోకః సమావిశత్॥
7.48.25
- సా దుఃఖభారావనతా యశస్వినీ యశోధనా నాథమపశ్యతీ
సతీ| రురోద సా బర్హిణానాదితే వనే మహాస్వనం
దుఃఖపరాయణా సతీ॥ 7.48.26

సర్గః 49

- సీతాం తు రుదతీం దృష్ట్వా తే తత్ర మునిదారకాః|
ప్రాద్రవన్యత్ర భగవానాస్తే వాల్మీకిరుగ్రధీః॥ 7.49.1
- అభివాద్య మునేః పాదౌ మునిపుత్రా మహర్షయే| సర్వం
నివేదయామాసుస్తస్యాస్తు రుదితస్వనమ్॥ 7.49.2

- అదృష్టపూర్వా భగవన్కస్యాప్యేషా మహాత్మనః। పత్నీ శ్రీరివ
సమ్మోహాద్విరౌతి వికృతాననా॥ 7.49.3
- భగవన్నాథు పశ్య త్వం దేవతామివ ఖాచ్ఛ్యతామ్। నద్యాస్తు
తీరే భగవన్స్వరస్తీ కాపి దుఃఖితా॥ 7.49.4
- దృష్టాస్మాభిః ప్రరుదితా దృఢం శోకపరాయణా। అనర్హా
దుఃఖశోకాభ్యామేకాం దీనాం హ్యనాథవత్॥ 7.49.5
- న హ్యేనాం మానుషీం విద్యుః సత్త్రియా స్యాః ప్రయుజ్యతామ్।
ఆశ్రమస్యావిదూరే చ త్వమియం శరణం గతా॥ 7.49.6
- త్రాతారమిచ్ఛతే సాధ్వీ భగవంస్తాతుమర్హసి। తేషాం తు
వచనం శ్రుత్వా బుద్ధ్యా నిశ్చిత్య ధర్మవిత్। తపసా
లబ్ధచక్షుష్మాన్ ప్రాద్రవద్యత్ర మైథిలీ॥ 7.49.7
- తం ప్రయాన్తమభిప్రేత్య శిష్యా హ్యేనం మహామతిమ్। తం తు
దేశమభి ప్రేత్య కిశ్చిత్పద్భ్యాం మహామతిః॥ 7.49.8

- అర్ఘ్యమాదాయ రుచిరం జాహ్నవీతీరమాగమత్| దదర్శ
రాఘవస్యేష్టాం సీతాం పత్నీమనాథవత్|| 7.49.9
- తాం సీతాం శోకభారార్తాం వాల్మీకిర్మునిపుజ్గవః| ఉవాచ
మధురాం వాణీం హ్లోదయన్నివ తేజసా|| 7.49.10
- స్నుషా దశరథస్య త్వం రామస్య మహిషీప్రియా| జనకస్య
సుతా రాజ్ఞః స్వాగతం తే పతివ్రతే|| 7.49.11
- ఆయాన్తి చాసి విజ్ఞాతా మయా ధర్మసమాధినా| కారణం చైవ
సర్వం మే హృదయేనోపలక్షితమ్|| 7.49.12
- తవ చైవ మహాభాగే విదితం మమ తత్త్వతః| సర్వం చ విదితం
మహ్యం త్రైలోక్యే యద్ధి వర్తతే|| 7.49.13
- అపాపాం వేద్మి సీతే త్వాం తపోలభేన చక్షుషా| విప్రబ్ధా భవ
వైదేహి సామృతం మయి వర్తసే|| 7.49.14
- ఆశ్రమస్యావిదూరే మే తాపస్యస్తపసి స్థితాః| తాస్త్వాం వత్సే
యథా వత్సం పాలయిష్యన్తి నిత్యశః|| 7.49.15

- ఇదమర్థ్యం ప్రతీచ్ఛ త్వం విస్రబ్ధా విగతజ్వరా యథా
స్వగృహమభ్యేత్య విషాదం చైవ మా కృథాః॥ 7.49.16
- శ్రుత్వా తు భాషితం సీతా మునేః పరమమద్భుతమ్ శిరసా
వన్ద్య చరణౌ తథేత్యాహ కృతాశ్చలిః॥ 7.49.17
- తం ప్రయాన్తం మునిం సీతా ప్రాశ్చలిః పృష్ఠతో న్వగాత్॥
7.49.18
- తం దృష్ట్వా మునిమాయాన్తం వైదేహ్యో మునిపత్నయః
ఉపాజగ్ముర్ముదా యుక్తా వచనం చేదమబ్రువన్॥ 7.49.19
- స్వాగతం తే మునిశ్రేష్ఠ చిరస్యాగమనం చ తే
అభివాదయామస్త్యాం సర్వా ఉచ్యతాం కి చ కుర్మహే॥
7.49.20
- తాసాం తద్వచనం శ్రుత్వా వాల్మీకిరిదమబ్రవీత్ సీతేయం
సమనుప్రాప్తా పత్నీ రామస్య ధీమతః॥ 7.49.21

- స్నుషా దశరథస్యైషా జనకస్య సుతా సతీ అపాపా పతినా
త్యక్తా పరిపాల్యామయా సదా॥ 7.49.22
- ఇమాం భవన్త్యః(?) పశ్యన్తు స్నేహేన పరమేణ హి
గౌరవాన్మమ వాక్యాచ్చ పూజ్యా వోస్తు విశేషతః॥ 7.49.23
- ముహుర్ముహుశ్చ వైదేహీం ప్రణిధాయ మహాయశాః
స్వమాశ్రమం శిష్యవృతః పునరాయాన్మహాతపాః॥ 7.49.24

సర్గః 50

- దృష్ట్వా తు మైథిలీం సీతామాశ్రమే సమృవేశితామ్
సంతాపమగమద్ధోరం లక్ష్మణో దీనచేతనః॥ 7.50.1
- అబ్రవీచ్చ మహాతేజాః సుమన్త్రం మన్తసారథిమ్ సీతాసంతాపజం
దుఃఖం పశ్య రామస్య సారథే॥ 7.50.2
- తతో దుఃఖతరం కిం ను రాఘవస్య భవిష్యతి పత్నీం
శుద్ధసమాచారాం విస్మయ్య జనకాత్మజామ్॥ 7.50.3

- వ్యక్తం దైవాదహం మన్యే రాఘవస్య వినా భవమ్| వైదేహ్య
సారథే నిత్యం దైవం హి దురతిక్రమమ్|| 7.50.4
- యో హి దేవాన్సగన్ధర్వానసురాన్సహ రాక్షసైః|
నిహన్యాద్రాఘవః క్రుద్ధః స దైవమనువర్తతే|| 7.50.5
- పురా రామః పితుర్వాక్యాద్దణ్డకే విజనే వనే ఉషిత్వా నవ
వర్షాణి పశ్య చైవ మహావనే|| 7.50.6
- తతో దుఃఖతరం భూయః సీతాయా విప్రవాసనమ్| పౌరాణాం
వచనం శ్రుత్వా నృశంసం ప్రతిభాతి మే|| 7.50.7
- కో ను ధర్మాశ్రయః సూత కర్మణ్యస్మిన్యశోహరే| మైథిలీం
ప్రతిసమ్ప్రాప్తః పౌరైర్హి నార్థవాదిభిః|| 7.50.8
- ఏతా వాచో బహువిధాః శ్రుత్వా లక్ష్మణభాషితాః| సుమన్తః
శ్రద్ధయా ప్రాజ్ఞో వాక్యమేతదువాచ హ|| 7.50.9
- న సంతాపస్త్వయా కార్యః సౌమిత్రే మైథిలీం ప్రతి|
దృష్టమేతత్పురా విప్రైః పితుస్తే లక్ష్మణాగ్రతః|| 7.50.10

- భవిష్యతి దృఢం రామో దుఃఖప్రాయో పి సౌఖ్యభాక్ ప్రాప్స్యతే
చ మహాబాహుర్విప్రయోగం ప్రియైర్భువమ్॥ 7.50.11
- త్వాం చైవ మైథిలీం చైవ శత్రుఘ్నభరతానుభౌ సన్త్యజిష్యతి
ధర్మాత్మా కాలేన మహతా మహాన్॥ 7.50.12
- ఇదం త్వయి న వక్తవ్యం సౌమిత్రే భరతే పి వా రాజ్ఞా వో
వ్యాహృతం వాక్యం దుర్వాసా యదువాచ హ॥ 7.50.13
- మహాజనసమీపే చ మమ చైవ నరర్షభ! ఋషిణా వ్యాహృతం
వాక్యం వసిష్ఠస్య చ సన్నిధౌ॥ 7.50.14
- ఋషీస్తు వచనం శ్రుత్వా మామాహ పురుషర్షభ! సూత న
క్వచిదేవం తే వక్తవ్యం జనసన్నిధౌ॥ 7.50.15
- తస్యాహం లోకపాలస్య వాక్యం తత్సుసమాహితః నైవ
జాత్వన్మతం కార్యమితి మే సౌమ్య దర్శనమ్॥ 7.50.16
- సర్వధైవ న వక్తవ్యం మయా సౌమ్య తవాగ్రతః యది తే శ్రవణే
శ్రద్ధా శ్రూయతాం రఘునందన॥ 7.50.17

- యద్యప్యహం నరేన్ద్రేణ రహస్యం శ్రావితః పురా।
తథాప్యదాహరిష్యామి దైవం హి దురతిక్రమమ్॥ 7.50.18
- యేనేదమీదృశం ప్రాప్తం దుఃఖం శోకసమన్వితమ్। న త్వయా
భరతే వాచ్యం శత్రుఘ్నస్యాపి సన్ని ॥ 7.50.19
- తచ్చుత్వా భాషితం తస్య గమ్భీరార్థపదం మహత్। తథ్యం
బ్రూహీతి సౌమిత్రిః సూతం వాక్యమథాబ్రవీత్॥ 7.50.20

సర్గః 51

- తథా సశ్చోదితః సూతో లక్ష్మణేన మహాత్మనా।
తద్వాక్యమృషిణా ప్రోక్తం వ్యాహర్తుముపచక్రమే॥ 7.51.1
- పురా నామ్నా హి దుర్వాసా అత్రేః పుత్రో మహామునిః।
వసిష్ఠస్యాశ్రమే పుణ్యే వార్షిక్యం సమువాస హః॥ 7.51.2
- తమాశ్రమం మహాతేజాః పితా తే సుమహాయశాః। పురోహితం
మహాత్మానం దిదృక్షురగమస్త్యయమ్॥ 7.51.3

- స దృష్ట్యా సూర్యసంకాశం జ్వలంతమివ తేజసా ఉపవిష్టం
వసిష్ఠస్య సవ్యపార్శ్వే మహామునిమ్॥ 7.51.4
- తౌ మునీ తాపసశ్రేష్ఠౌ వినీతో హ్యాభివాదయత్ స తాభ్యాం
పూజితో రాజా స్వాగతేనాసనేన చ॥
- పాద్యేన ఫలమూలైశ్చ ఉవాస మునిభిః సహ॥ 7.51.5
- తేషాం తత్రోపవిష్టానాం తాస్తాః సుమధురాః కథాః బభూవుః
పరమర్షీణాం మధ్యాదిత్యగతే హని॥ 7.51.6
- తతః కథాయాం కస్యాశ్చిత్పాశ్చాలిః ప్రగ్రహో నృపః ఉవాచ
తం మహాత్మానమత్రేః పుత్రం తపోధనమ్॥ 7.51.7
- భగవన్కిం ప్రమాణేన మమ వంశో భవిష్యతి కిమాయుశ్చ హి
మే రామః పుత్రాశ్చాన్యే కిమాయుషః॥ 7.51.8
- రామస్య చ సుతా యే స్యుస్తేషామాయుః కియద్భవేత్
కామ్యయా భగవన్బాహి వంశస్యాస్య గతిం మమ॥ 7.51.9

- తచ్చుత్వా వ్యాహృతం వాక్యం రాజ్ఞో దశరథస్య చ। దుర్వాసాః
సుమహాతేజా వ్యాహర్తుముపచక్రమే॥ 7.51.10
- శృణు రాజన్పురావృత్తం తదా దేవాసురే యుధి। దైత్యాః
సురైర్భర్తృమానా భృగుపత్నీం సమాశ్రితాః॥ 7.51.11
- తయా దత్తాభయాస్తత్ర న్యవసన్నభయాస్తదా॥ 7.51.12
- తయా పరిగృహీతాంస్తాన్ధుష్ట్యా క్రుద్ధః సురేశ్వరః। చక్రేణ
శితధారేణ భృగుపత్న్యాః శిరో హరత్॥ 7.51.13
- తతస్తాం నిహతాం దృష్ట్వా పత్నీం భృగుకులోద్వహః। శశాప
సహసా క్రుద్ధో విష్ణుం రిపుకులార్దనమ్॥ 7.51.14
- యస్మాదవధ్యాం మే పత్నీమవధీః క్రోధమూర్ఛితః।
తస్మాత్త్వం మానుషే లోకే జనిష్యసి జనార్దన॥ 7.51.15
- తత్ర పత్నీవియోగం త్వం ప్రాప్స్యసే బహువార్షికమ్॥ 7.51.16
- శాపాభిహతచేతాస్స స్వాత్మనా భావితో భవత్॥ 7.51.17

- అర్చయామాస తం దేవం భృగుః శాపేన పీడితః।
తపసారాధితో దేవో హ్యబ్రవీద్భక్తవత్సలః। లోకానాం
సంహితార్థం తు తం శాపం గ్రాహ్యముక్తవాన్॥ 7.51.19
- ఇతి శప్తో మహాతేజా భృగుణా పూర్వజన్మని। ఇహాగతో హి
పుత్రత్వం తవ పార్థివసత్తమ॥ 7.51.20
- రామ ఇత్యభివిఖ్యాతస్త్రిషు లోకేషు మానదా తత్ఫలం ప్రాప్స్యతే
చాపి భృగుశాపకృతం మహత్॥ 7.51.21
- అయోధ్యాయాః పతీ రామో దీర్ఘకాలం భవిష్యతి। సుఖినశ్చ
సమృద్ధాశ్చ భవిష్యన్త్యసృయే నుగాః॥ 7.51.22
- దశ వర్షసహస్రాణి దశ వర్షశతాని చ। రామో
రాజ్యముపాసిత్యా బ్రహ్మలోకం గమిష్యతి॥ 7.51.23
- సమృద్ధైశ్చాశ్వమేదైశ్చ ఇష్ట్యా పరమదుర్జయః। రాజవంశాంశ్చ
బహుశో బహూన్సంస్థాపయిష్యతి॥ 7.51.24

- ద్వౌ పుత్రౌ తు భవిష్యేతే సీతాయాం రాఘవస్య తు అన్యత్ర న
త్వయోధ్యాయాం సత్యమేతన్నసంశయః॥ 7.51.25
- సీతాయాశ్చ తతః పుత్రావభిషేక్ష్వతి రాఘవః॥ 7.51.26
- స సర్వమఖిలం రాజ్ఞో వంశస్యాహ గతాగతమ్ అఖ్యాయ
సుమహాతేజాస్తాష్టిమాసీన్మహామునిః॥ 7.51.27
- తూష్ణిమ్భూతే తదా తస్మిన్నాజా దశరథో మునౌ అభివాద్య
మహాత్మానౌ పునరాయాత్పురోత్తమమ్॥ 7.51.28
- ఏతద్వచో మయా తత్ర మునినా వ్యాహృతం పురా శ్రుతం
హృది చ నిక్షిప్తం నాన్యథా తద్భవిష్యతి॥ 7.51.29
- ఏవం గతే న సంతాపం కర్తుమర్హసి రాఘవ సీతార్థే రాఘవార్థే
వా దృఢో భవ నరోత్తమ॥ 7.51.30
- శ్రుత్వా తు వ్యాహృతం వాక్యం సూతస్య పరమాద్భుతమ్
ప్రహర్షమతులం లేభే సాధు సాధ్వీతి చాబ్రవీత్॥ 7.51.31

- తతః సంవదతోరేవం సూతలక్ష్మణయోః పథి అస్తమర్కే గతే
వాసం కేశిన్యాం తావథోషతుః॥ 7.51.32

సర్గః 52

- తత్ర తాం రజనీముష్య కేశిన్యాం రఘునన్దనః ప్రభాతే
పునరుత్థాయ లక్ష్మణః ప్రయయౌ తదా॥ 7.52.1
- తతో ర్ధదివసే ప్రాప్తే ప్రవివేశ మహారథః అయోధ్యాం
రత్నసమ్పూర్ణాం హృష్టపుష్టజనావృతామ్॥ 7.52.2
- సౌమిత్రిస్తు పరం దైన్యం జగామ సుమహామతిః రామపాదౌ
సమాసాద్య వక్ష్యామి కిమహం గతః॥ 7.52.3
- తస్యైవం చింతయానస్య భవనం శశిసన్నిభమ్ రామస్య
పరమోదారం పురస్తాన్యమదృశ్యత॥ 7.52.4
- రాజ్ఞస్తు భవనద్వారి సో వతీర్య రథోత్తమాత్ అవాఙ్ముఖో
దీనమనాః ప్రవివేశానివారితః॥ 7.52.5

- స దృష్ట్యా రాఘవం దీనమాసీనం పరమాసనే।
నేత్రాభ్యామశ్రుపూర్ణాభ్యాం దదర్శాగ్రజమగ్రతః॥ 7.52.6
- జగ్రాహ చరణౌ తస్య లక్ష్మణో దీనచేతనః। ఉవాచ దీనయా
వాచా ప్రాశ్నాల్లిః సుసమాహితః॥ 7.52.7
- ఆర్యస్యాజ్ఞాం పురస్కృత్య విసృజ్య జనకాత్మజామ్। గజ్ఞాతీరే
యథోద్దిష్టే వాల్మీకేరాశ్రమే శుచౌ॥ 7.52.8
- తత్ర తాం చ శుభాచారామాశ్రమాన్తే యశస్వినీమ్।
పునరప్యగతో వీర పాదమూలముపాసितుమ్॥ 7.52.9
- మా శుచః పురుషవ్యాఘ్ర కాలస్య గతిరీదృశీ త్వద్విధా న హి
శోచంతి బుద్ధిమంతో మనస్వినః॥ 7.52.10
- సర్వే క్షయాంతా నిచయాః పతనాంతాః సముచ్చయాః।
సంయోగా విప్రయోగాంతా మరణాంతం చ జీవితమ్॥ 7.52.11
- తస్మాత్పుత్రేషు దారేషు మిత్రేషు చ ధనేషు చ। నాతిప్రసజ్ఞః
కర్తవ్యో విప్రయోగో హి తైర్నువమ్॥ 7.52.12

- శక్తస్త్వమాత్మనా త్మానం వినేతుం మనసైవ హి।
లోకాన్సర్వాంశ్చ కాకుత్స్థ కిం పునః శోకమాత్మనః॥ 7.52.13
- నేదృశేషు విముహ్యంతి త్వద్విధాః పురుషర్షభాః। అపవాదః స కిల
తే పునరేష్యతి రాఘవ॥ 7.52.14
- యదర్థం మైథిలీ త్యక్తా అపవాదభయాన్మహా సో పవాదః పురే
రాజన్భవిష్యతి న సంశయః॥ 7.52.15
- స త్వం పురుషశార్దూల ధైర్యేణ సుసమాహితః। త్యజైనాం
దుర్బలాం బుద్ధిం సంతాపం మా కురుష్వహ॥ 7.52.16
- ఏవముక్తః స కాకుత్స్థో లక్ష్మణేన మహాత్మనా। ఉవాచ పరయా
ప్రీత్యా సౌమిత్రిం మిత్రవత్సలః॥ 7.52.17
- ఏవమేతన్నరశ్రేష్ఠ యథా వదసి లక్ష్మణ। పరితోషశ్చ మే వీర
మమ కార్యానుశాసనే॥ 7.52.18
- నివృత్తిశ్చాగతా సౌమ్య సంతాపశ్చ నిరాకృతః। భవద్వాక్యైః
సురుచిరైరనునీతో స్మి లక్ష్మణ॥ 7.52.19

సర్గః 53

- లక్ష్మణస్య తు తద్వాక్యం నిశమ్య పరమాద్భుతమ్।
సుప్రీతశ్చాభవద్రామో వాక్యమేతదువాచ హ॥ 7.53.1
- దుర్లభస్తీద్భుశో బన్ధురస్మిన్కాలే విశేషతః। యాదృశస్త్వం
మహాబుద్ధేర్మమ సౌమ్య మనో నుగః॥ 7.53.2
- యచ్చ మే హృదయే కిశ్చీద్వర్తతే శుభలక్షణా తన్నిశామయ చ
శ్రుత్వా కురుష్వ వచనం మమ॥ 7.53.3
- చత్వారో దివసాః సౌమ్య కార్యం పౌరజనస్య వై। అకుర్వాణస్య
సౌమిత్రే తన్నే మర్మాణి కృంతతి॥ 7.53.4
- ఆహూయంతాం ప్రకృతయః పురోధా మన్త్రిణస్తథా।
కార్యార్థినశ్చ పురుషాః స్త్రియశ్చ పురుషర్షభ॥ 7.53.5
- పౌరకార్యాణి యో రాజా న కరోతి దినే దినే। సంవృతే నరకే
ఘోరే పతితో నాత్ర సంశయః॥ 7.53.6

- శ్రూయతే హి పురా రాజా నృగో నామ మహాయశాః బభూవ
పుథివీపాలో బ్రహ్మణ్యః సత్యవాక్ శుచిః॥ 7.53.7
- స కదాచిద్గవాం కోటిః సవత్సాః స్వర్ణభూషితాః నృదేవో
భూమిదేవేభ్యః పుష్కరేషు దదౌ నృపః॥ 7.53.8
- తతః సజ్గాదగ్గతా ధేనుః సవత్సా స్పర్శితా నఘః
బ్రాహ్మణస్యాహితాగ్నేశ్చ దరిద్రస్యోఞ్చవర్తినః॥ 7.53.9
- స నష్టాం గాం క్షుధార్తో వై అన్విషంస్తత్ర తత్ర చ
నాపశ్యత్సర్వరాజ్యేషు సంవత్సరగణాన్బహూన్॥ 7.53.10
- తతః కనఖలం గత్వా జీర్ణవత్సాం నిరామయామ్ దదర్శ గాం
స్వకాం ధేనుం బ్రాహ్మణస్య నివేశనే॥ 7.53.11
- అథ తాం నామధేయేన స్వకేనోవాచ స ద్విజః ఆగచ్ఛ
శబలేత్యేవం సా తు శుశ్రావ గౌః స్వరమ్॥ 7.53.12
- తస్య తం స్వరమాజ్ఞాయ క్షుధార్తస్య ద్విజస్య వై
అన్వగాత్పుష్కతః సా గౌర్గచ్ఛంతం పావకోపమమ్॥ 7.53.13

- యో పి పాలయతే విప్రః సో పి గామన్వగాద్భుతమ్| గత్వా
తమృషిమాచష్ట మమ గౌరితి సత్వరమ్|| 7.53.14
- స్పర్శితా రాజసింహేన మమ దత్తా నృగేణ హ|
తయోర్బ్రాహ్మణయోర్వాదో మహానాసీద్విపశ్చితోః||
7.53.15
- వివదంతా తతో న్యోన్యం దాతారమభిజగ్మతుః| తౌ
రాజభవనద్వారి న ప్రాప్తౌ నృగశాసనమ్|| 7.53.16
- అహోరాత్రాణ్యనేకాని వసంతా క్రోధమీయతుః| ఊచతుశ్చ
మహాత్మానౌ తావుభౌ ద్విజసత్తమౌక్రుద్ధౌ పరమసమ్నాప్తౌ
వాక్యం ఘోరాభిసంహితమ్|| 7.53.17
- అర్థినాం కార్యసిద్ధ్యర్థం యస్మాత్త్వం నైషి దర్శనమ్| అదృశ్యః
సర్వభూతానాం కృకలాసో భవిష్యసి|| 7.53.18
- బహువర్షసహస్రాణి బహువర్షశతాని చ| శ్వభే స్మిన్ కృకలాసో
వై దీర్ఘకాలం వసిష్యసి|| 7.53.19

- ఉత్పత్స్యతే హి లోకే స్మిన్యదూనాం కీర్తివర్ధనః। వాసుదేవ ఇతి
ఖ్యాతో విష్ణుః పురుషవిగ్రహః॥ 7.53.20
- స తే మోక్షయితా రాజంస్తస్మాచ్ఛాపాద్భవిష్యసి కృతా చ తేన
కాలేన నిష్క్రృతిస్తే భవిష్యతి॥ 7.53.21
- భారావతరణార్థం హి నరనారాయణావృభౌ। ఉత్పత్స్యేతే
మహావీర్య కలౌ యుగ ఉపస్థితే॥ 7.53.22
- ఏవం తౌ శాపముత్సృజ్య బ్రాహ్మణౌ విగతజ్వరౌ। తాం గాం హి
దుర్బలాం వృద్ధాం దదతుర్బ్రాహ్మణాయ వై॥ 7.53.23
- ఏవం స రాజా తం శాపముపభుజ్కే సుదారుణమ్॥ 7.53.24
- కార్యార్థినాం విమర్దో హి రాజ్ఞాం దోషాయ కల్పతే। తచ్ఛీఘ్రం
దర్శనం మహ్యమభివర్తన్తు కార్యిణః॥ 7.53.25
- సుకృతస్య హి కార్యస్య ఫలం నాపైతి పార్థివః। తస్మాద్గచ్ఛ
ప్రతీక్షస్వ సామిత్రే కార్యవాఙ్మనః॥ 7.53.26

సర్గ: 54

- రామస్య భాషితం శ్రుత్వా లక్ష్మణః పరమార్థవిత్ ఉవాచ
ప్రాశ్నలిర్వాక్యం రాఘవం దీప్తతేజసమ్॥ 7.54.1
- అల్పాపరాధే కాకుత్స్థ ద్విజాభ్యాం శాప ఈదృశః।
మహాన్మగస్య రాజర్షేర్యమదణ్డ ఇవాపరః॥ 7.54.2
- శ్రుత్వా తు పాపసంయుక్తమాత్మానం పురషర్షభ! కిమువాచ
నృగో రాజా ద్విజౌ క్రోధసమన్వితౌ॥ 7.54.3
- లక్ష్మణేనైవముక్తస్తు రాఘవః పునరబ్రవీత్ శృణు సౌమ్య
యథా పూర్వం స రాజా శాపవిక్షతః॥ 7.54.4
- అథాధ్వని గతౌ విప్రౌ విజ్ఞాయ స నృగస్తదా ఆహూయ
మన్త్రిణః సర్వాన్నైగమాన్సపురోధసః॥ 7.54.5
- తానువాచ నృగో రాజా సర్వాశ్చ ప్రకృతీస్తథా దుఃఖేన
సుసమావిష్టః శ్రూయతాం మే సమాహితైః॥ 7.54.6

- నారదః పర్వతశ్చైవ మమ దత్త్వా మహద్భయమ్| గతౌ
త్రిభువనం భద్రౌ వాయుభూతావనిన్దితౌ|| 7.54.7
- కుమారో యం వసుర్నామ స దేవో ద్యాభిషిచ్యతామ్| శ్వభ్రం
చ యత్సుఖస్పర్శం క్రియతాం శిల్పిభిర్మమ| యత్రాహం
సజ్జయిష్యామి శాపం బ్రాహ్మణనిఃస్పతమ్|| 7.54.8
- వర్షఘ్నమేకం శ్వభ్రం తు హిమఘ్నమపరం తథా| గ్రీష్మఘ్నం
తు సుఖస్పర్శమేకం కుర్వన్తు శిల్పినః|| 7.54.9
- ఫలవన్తశ్చ యే వృక్షాః పుష్పవత్యశ్చ యా లతాః| విరోష్యన్తాం
బహువిధాశ్చాయావన్తశ్చ గుల్మినః|| 7.54.10
- క్రియతాం రమణీయం చ శ్వభ్రాణాం సర్వతోదిశమ్|
సుఖమత్ర వసిష్యామి యావత్కాలస్య పర్యయః|| 7.54.11
- పుష్పాణి చ సుగంధీని క్రియతాం తేషు నిత్యశః| పరివార్య యథా
మే స్యురధ్యర్థం యోజనం తథా|| 7.54.12

- ఏవం కృత్వా విధానం స సన్నిదేశ వసం తదా ధర్మనిత్యః ప్రజాః
పుత్ర క్షతధర్మేణ పాలయ॥ 7.54.13
- ప్రత్యక్షం తే యథా శాపో ద్విజాభ్యాం మయి పాతితః నరశ్రేష్ఠ
సరోషాభ్యామపరాధే పి తాదృశే॥ 7.54.14
- మా కృథాస్తనుసంతాపం మత్కృతే పి నరర్షభ కృతాంతః కుశలః
పుత్ర యేనాస్మి వ్యసనీకృతః॥ 7.54.15
- ప్రాప్తవ్యాన్యేవ ప్రాప్నోతి గంతవ్యాన్యేవ గచ్ఛతి లబ్ధవ్యాన్యేవ
లభతే దుఃఖాని చ సుఖాని చ॥ 7.54.16
- పూర్వే జాత్యంతరే వత్స మా విషాదం కురుష్వ హ॥ 7.54.17
- ఏవముక్త్వా నృపస్తత్ర సుతం రాజా మహాయశాః శ్వభ్రం
జగామ సుకృతం వాసాయ పురుషర్షభ॥ 7.54.18
- ఏవం ప్రవిశ్యేవ నృపస్తదానీం శ్వభ్రం మహారత్నవిభూషితం
తత్ సమ్పాదయామాస తదా మహాత్మా శాపం ద్విజాభ్యాం
హి రుషా విముక్తమ్॥ 7.54.19

సర్గః 55

- ఏష తే నృగశాపస్య విస్తరో భిహితో మయా| యద్యస్తి శ్రవణే
శ్రద్ధా శృణుష్వేహోపరాం కథామ్|| 7.55.1
- ఏవముక్తస్తు రామేణ సౌమిత్రిః పునరబ్రవీత్|
తృప్తిరాశ్చర్యభూతానాం కథానాం నాస్తి మే నృప|| 7.55.2
- లక్ష్మణేనైవముక్తస్తు రామ ఇక్ష్వాకునన్దనః| కథాం
పరమధర్మిష్ఠాం వ్యాహర్తుముపచక్రమే|| 7.55.3
- ఆసీద్రాజా నిమిర్నామ ఇక్ష్వాకూణాం మహాత్మనామ్| పుత్రో
ద్వాదశమో వీర్యే ధర్మే చ పరినిష్ఠితః|| 7.55.4
- స రాజా వీర్యసమ్పన్నః పురం దేవపురోపమమ్|
నివేశయామాస తదా అభ్యాశే గౌతమస్య తు|| 7.55.5
- పురస్య సుకృతం నామ వైజయంతమితి శ్రుతమ్| నివేశం యత్ర
రాజర్షిర్నిమిశ్చక్రే మహాయశాః|| 7.55.6

- తస్య బుద్ధిః సముత్పన్నా నివేశ్య సుమహాపురమ్| యజేయం
దీర్ఘసత్రేణ పితుః ప్రహ్లాదయన్మనః॥ 7.55.7
- తతః పితరమామన్త్య ఇక్ష్వాకుం హి మనోః సుతమ్| వసిష్ఠం
వరయామాస పూర్వం బ్రహ్మర్షిసత్తమమ్॥ 7.55.8
- అనన్తరం స రాజర్షిర్నిమిరిక్ష్యాకునన్దనః| అత్రిమజ్గిరసం చైవ
భృగుం చైవ తపోధనమ్॥ 7.55.9
- తమువాచ వసిష్ఠస్తు నిమిం రాజర్షిసత్తమమ్| వృతో హం
పూర్వమిన్ద్రేణ అన్తరం ప్రతిపాలయ॥ 7.55.10
- అనన్తరం మహావిప్రో గౌతమః ప్రత్యపూరయత్| వసిష్ఠో పి
మహాతేజా ఇన్ద్రయజ్ఞమథాకరోత్॥ 7.55.11
- నిమిస్తు రాజా విప్రాన్తాన్సమానీయ నరాధిపః|
అయజద్ధిమవత్పార్వే స్వపురస్య సమీపతః|
పశ్చాద్దక్షసహస్రాణి రాజా దీక్షాముపాగమత్॥ 7.55.12

- ఇన్ద్రయజ్ఞావసానే తు వసిష్ఠో భగవన్పషిః। సకాశమాగతో రాజ్ఞో
హౌత్రం కర్తుమనిన్దితః॥ 7.55.13
- తదన్తరమథాపశ్యద్గౌతమేనాభిపూరితమ్। కోపేన
మహతావిష్ఠో వసిష్ఠో బ్రహ్మణః సుతః॥ 7.55.14
- స రాజ్ఞో దర్శనాకాఙ్క్షీ ముహూర్తం సముపావిశత్।
తస్మిన్నహని రాజర్షిర్నిద్రయా పహృతో భృశమ్॥ 7.55.15
- తతో మన్యుర్వసిష్ఠస్య ప్రాదురాసీన్మహాత్మనః। అదర్శనేన
రాజరేర్వాహర్తుముపచక్రమే॥ 7.55.16
- యస్మాత్త్వమన్యం వృతవాన్మామవజ్ఞాయ పార్థివ। చేతనేన
వినాభూతో దేహస్తవ భవిష్యతి॥ 7.55.17
- తతః ప్రబుద్ధో రాజర్షిః శ్రుత్వా శాపముదాహృతమ్।
బ్రహ్మయోనిమథోవాచ సంరమ్భాత్ క్రోధమూర్ఛితః॥
7.55.18

- అజానతః శయానస్య క్రోధేన కలుషీకృతః॥ ముక్తవాన్మయి
శాపాగ్నిం యమదణ్డమివాపరమ్॥ 7.55.19
- తస్మాత్తవాపి బ్రహ్మరే చేతనేన వినా కృతః॥ దేహః
సురుచిరప్రఖ్యో భవిష్యతి న సంశయః॥ 7.55.20
- ఇతి రోషవశాదుభౌ తదానీమన్యోన్యం శపితౌ నృపద్విజేన్త్రా॥
సహసైవ బభూవతుర్ద్విదేహౌ తత్తుల్యాధిగతప్రభావవన్తౌ॥
7.55.21

సర్గః 56

- రామస్య భాషితం శ్రుత్వా లక్ష్మణః పరవీరహా॥ ఉవాచ
ప్రాశ్నాన్విర్వాక్యం రాఘవం దీప్తతేజసమ్॥ 7.56.1
- నిక్షిప్తదేహౌ కాకుత్స్థ కథం తౌ ద్విజపార్థివౌ॥ పునర్దేహేన
సంయోగం జగ్ముతుర్దేవసమ్మతౌ॥ 7.56.2
- లక్ష్మణేనైవముక్తస్తు రామశ్చేక్ష్యాకునన్దనః॥ ప్రత్యువాచ
మహాతేజా లక్ష్మణం పురుషర్షభః॥ 7.56.3

- తౌ పరస్పరశాపేన దేహావృత్తృజ్య ధార్మికౌ| అభూతాం
న్యపవిప్రర్షి వాయుభూతౌ తపోధనౌ|| 7.56.4
- అశరీరః శరీరస్య కృతే న్యస్య మహామునిః| వసిష్ఠః సుమహాతేజా
జగామ పితురన్తికమ్|| 7.56.5
- సో భివాద్య తతః పాదౌ దేవదేవస్య ధర్మవిత్|
పితామహమథోవాచ వాయుభూత ఇదం వచః|| 7.56.6
- భగవన్నిమిశాపేన విదేహత్వముపాగమమ్| లోకనాథ
మహాదేవ అణ్డజో పి త్వమబ్జజః|| 7.56.7
- సర్వేషాం దేహహీనానాం మహద్దుఃఖం భవిష్యతి| లుప్యంతే
సర్వకార్యణి హీనదేహస్య వై ప్రభో| దేహస్యాన్యస్య సద్భావే
ప్రసాదం కర్తుమర్హసి|| 7.56.8
- తమువాచ తతో బ్రహ్మ స్వయమ్భూరమితప్రభః|
మిత్రావరుణజం తేజ ప్రవిశ త్వం మహాయశః|| 7.56.9

- అయోనిజస్త్వం భవితా తత్రాపి ద్విజసత్తమః ధర్మేణ మహతా
యుక్తః పునరేష్యసి మే వశమ్॥ 7.56.10
- ఏవముక్తస్తు దేవేన చాభివాద్యప్రదక్షిణమ్ కృత్వా
పితామహం తూర్ణం ప్రయయౌ వరుణాలయమ్॥ 7.56.11
- తమేవ కాలం మిత్రో పి వరుణత్వమకారయత్ క్షీరోదేన
సహోపేతః పూజ్యమానః సురోత్తమైః॥ 7.56.12
- ఏతస్మిన్నేవ కాలే తు ఉర్వశీ పరమాప్సరాః యదృచ్ఛయా
తముద్దేశమాయయౌ సఖిభిర్వృతాః॥ 7.56.13
- తాం దృష్ట్వా రూపసమ్పన్నాం క్రిడంతీం వరుణాలయే
ఆవిశత్పరమో హర్షో వరుణం చోర్వశీకృతే॥ 7.56.14
- స తాం పద్మపలాశాక్షీం పూర్ణచంద్రనిభాననామ్ వరుణో
వరయామాస మైథునాయాప్సరోవరామ్॥ 7.56.15
- ప్రత్యువాచ తతః సా తు వరుణం ప్రాశ్నాతిః స్థితా మిత్రేణాహం
వృతా సాక్షాత్పూర్వమేవ సురేశ్వర॥ 7.56.16

- వరుణస్త్వబ్రవీద్వాక్యం కన్దర్పశరపీడితః। ఇదం తేజః
సముత్పక్ష్యే కుమ్భే స్మిన్దేవనిర్మితే॥ 7.56.17
- ఏవముత్సృజ్య సుశ్రోణీ త్వయ్యహం వరవర్జిని। కృతకామో
భవిష్యామి యది నేచ్ఛసి సజ్గమమ్॥ 7.56.18
- తస్య తల్లోకపాలస్య వరుణస్య సుభాషితమ్। ఉర్వశీ
పరమప్రీతా శ్రుత్వా వాక్యమువాచ హ॥ 7.56.19
- కామమేతద్భవత్వేవం హృదయం మే త్వయి స్థితమ్।
భావశ్చాప్యధికస్తుభ్యం దేహో మిత్రస్య తు ప్రభో॥ 7.56.20
- ఉర్వశ్యా ఏవముక్తస్తు రేతస్తన్మహదద్భుతమ్।
జ్వలదగ్నిగిఖాప్రఖ్యం తస్మిన్కుమ్భే హ్యపాస్పజత్॥ 7.56.21
- ఉర్వశీ త్వగమత్తత్ర మిత్రో వై యత్ర దేవతా। తాం తు మిత్రః
సుసజ్మ్రుయ ఉర్వశీమిదమబ్రవీత్॥ 7.56.22
- మయా నిమన్త్రితా పూర్వం కస్మాత్త్వమవసర్జితా। పతిమన్యం
వృతవతీ తస్మాత్త్వం దుష్టచారిణీ॥ 7.56.23

- అనేన దుష్కృతేన త్వం మతోద్ధ్రకలుషీకృతా।
మనుష్యలోకమాస్థాయ కశ్చిత్కాలం నివత్స్యసి॥ 7.56.24
- బుధస్య పుత్రో రాజర్షిః కాశీరాజః పురూరవాః। తమద్య గచ్ఛ
దుర్బుద్ధే స తే భర్తా భవిష్యతి॥ 7.56.25
- తతః సా శాపదోషేణ పురూరవసమభ్యగాత్। ప్రతియాతే
పురూరవం బుధస్యాత్మజమౌరసమ్॥ 7.56.26
- తస్య జజ్ఞే తతః శ్రీమానాయుః పుత్రో మహాబలః। నహుషో
యస్య పుత్రస్తు బభూవేన్ద్రసమద్యుతిః॥ 7.56.27
- వజ్రముత్సృజ్య వృత్రాయ భ్రాన్తే థ త్రిదివేశ్వరే। శతం
వర్షసహస్రాణి యేనేన్ద్రత్వం ప్రశాసితమ్॥ 7.56.28
- సా తేన శాపేన జగామ భూమిం తదోర్వశీ చారుదతీ సునేత్రా।
బహూని వర్షాణ్యవసచ్ఛ సుభూః శాపక్షయాదిన్ద్రసదో యయా
చ॥ 7.56.29

సర్గః 57

- తాం శ్రుత్వా దివ్యసంజ్ఞాశాం కథామద్భుతదర్శనామ్| లక్ష్మణః
పరమప్రీతో రాఘవం వాక్యమబ్రవీత్|| 7.57.1
- నిక్షిప్తదేహౌ కాకుత్స్థ కథం తౌ ద్విజపార్థివౌ| పునర్దేహేన
సంయోగం జగ్ముర్దేవసమ్మతౌ|| 7.57.2
- తస్య తద్భాషితం శ్రుత్వా రామః సత్యపరాక్రమః| తాం కథాం
కథయామాస వసిష్ఠస్య మహాత్మనః|| 7.57.3
- యస్తు కుమ్భో రఘుశ్రేష్ఠ తేజఃపూర్ణో మహాత్మనోః|
తస్మిన్స్తేజోమయౌ విప్రౌ సమ్భూతావృషిసత్తమౌ|| 7.57.4
- పూర్వం సమభవత్తత్ర హ్యగస్త్యో భగవాన్పషిః| నాహం
సుతస్తవేత్యుక్త్వా మిత్రం తస్మాదపాక్రమత్|| 7.57.5
- తద్ధి తేజస్తు మిత్రస్య ఉర్వస్యాః పూర్వమాహితమ్|
తస్మిన్సమభవత్కుమ్భే తత్తేజో యత్ర వారుణమ్|| 7.57.6

- కస్యచిత్త్వథ కాలస్య మిత్రావరుణసమ్భవః। వసిష్ఠస్తేజసా
యుక్తో జజ్ఞే ఇక్ష్వాకుదైవతమ్॥ 7.57.7
- తమిక్ష్వాకుర్మహోతేజా జాతమాత్రమనిన్దితమ్। వద్రే పురోధసం
సౌమ్య వంశస్యాస్య భవాయ నః॥ 7.57.8
- ఏవం త్వపూర్వదేహస్య వసిష్ఠస్య మహాత్మనః। కథితో నిర్గమః
సౌమ్య నిమేః శృణు యథా భవత్॥ 7.57.9
- దృష్ట్వా విదేహం రాజానమృషయః సర్వ ఏవ తే। తం చ తే
యోజయామాసుర్యాగదీక్షాం మనీషిణః॥ 7.57.10
- తం చ దేహం నరేన్ద్రస్య రక్షన్తి స్మ ద్విజోత్తమాః। గన్తైర్మాత్యైశ్చ
వస్త్రైశ్చ పౌరభృత్యసమన్వితాః॥ 7.57.11
- తతో యజ్ఞే సమాప్తే తు భృగుస్తత్రేదమబ్రవీత్। ఆనయిష్యామి
తే చేతస్తుష్టో స్మి తవ పార్థివ॥ 7.57.12
- సుప్రీతాశ్చ సురాః సర్వే నిమేశ్చేతస్తథాబ్రువన్। వరం వరయ
రాజర్షే క్వ తే చేతో నిరూప్యతామ్॥ 7.57.13

- ఏవముక్తః సురైః సర్వైర్నిమేశ్చేతస్తదాబ్రవీత్ | నేత్రేషు
సర్వభూతానాం వసేయం సురసత్తమాః॥ 7.57.14
- బాధమిత్యేవ విబుధా నిమేశ్చేతస్తదా బ్రువన్ | నేత్రేషు
సర్వభూతానాం వాయుభూతశ్చరిష్యసి॥ 7.57.15
- త్వత్కృతే చ నిమిష్యన్తి చక్షూంషి పృథివీపతే | వాయుభూతేన
చరతా విశ్రమార్థం ముహుర్ముహుః॥ 7.57.16
- ఏవముక్త్వా తు విబుధాః సర్వే జగ్ముర్యథాగతమ్ | ఋషయో పి
మహాత్మానో నిమేర్దేహం సమాహరన్॥ 7.57.17
- అరణిం తత్ర నిక్షిప్య మథనం చక్రురోజసా |
మస్త్రహోమైర్మహాత్మానః పుత్రహేతోర్నిమేస్తదా॥ 7.57.18
- అరణ్యాం మథ్యామానాయాం ప్రాదుర్భూతో మహాతపాః |
మథనాన్మిథిరిత్యాహుర్జననాజ్జనకో భవత్ |
యస్మాద్విదేహాత్సమ్భూతో వైదేహస్తు తతః స్మృతః॥ 7.57.19

- ఏవం విదేహరాజశ్చ జనకః పూర్వకో భవత్। మిథిర్నామ
మహాతేజాస్తేనాయం మైథిలో భవత్॥ 7.57.20

సర్గః 58

- ఏవం బ్రువతి రామే తు లక్ష్మణః పరవీరహా ప్రత్యువాచ
మహాత్మానం జ్వలంతమివ తేజసా॥ 7.58.1
- మహదద్భుతమాశ్చర్యం విదేహస్య పురాతనమ్। నిర్వృత్తం
రాజశార్దూల వసిష్ఠస్య నిమేస్సహ॥ 7.58.2
- నిమిస్తు క్షత్రియః శూరో విశేషేణ చ దీక్షితః। న క్షమాం
కృతవాన్రాజా వసిష్ఠస్య మహాత్మనః॥ 7.58.3
- ఏవముక్తస్తు తేనాయం శ్రీమాన్ క్షత్రియపుజ్జవః। ఉవాచ
లక్ష్మణం వాక్యం సర్వశాస్త్రవిశారదమ్॥ 7.58.4
- రామో రమయతాం శ్రేష్ఠో భ్రాతరం దీప్తతేజసమ్। న సర్వత్ర
క్షమా వీర పురుషేషు ప్రదృశ్యతే॥ 7.58.5

- సౌమిత్రే దుఃసహో రోషో యథా క్షాంతో యయాతినా|
సత్త్వానుగం పురస్కృత్య తన్నిబోధ సమాహితః॥ 7.58.6
- నహుషస్య సుతో రాజా యయాతిః పౌరవర్ధనః| తస్య
భార్యద్వయం సౌమ్య రూపేణాప్రతిమం భువి॥ 7.58.7
- ఏకా తు తస్య రాజర్షేర్నాహుషస్య పురస్కృతా| శర్మిష్ఠా నామ
దైతేయా దుహితా వృషపర్వణః॥ 7.58.8
- అన్యా తూశనసః పత్నీ యయాతేః పురుషర్షభ| న తు సా
దయితా రాజ్ఞో దేవయానీ సుమధ్యమా॥ 7.58.9
- తయోః పుత్రౌ తు సమ్భూతౌ రూపవన్తౌ సమాహితౌ| శర్మిష్ఠా
జనయత్పూరుం దేవయానీ యదుం తదా॥ 7.58.10
- పూరుస్తు దయితో రాజ్ఞో గుణైర్మాతృకృతేన చ| తతో
దుఃఖసమావిష్ఠో యదుర్మాతరమబ్రవీత్॥ 7.58.11
- భార్గవస్య కులే జాతా దేవస్యాక్లిష్టకర్మణః| సహసే హృద్గతం
దుఃఖమవమానం చ దుఃసహమ్॥ 7.58.12

- ఆవాం చ సహితౌ దేవి ప్రవిశావ హుతాశనమ్| రాజా తు
రమతాం సార్థం దైత్యపుత్ర్యా బహుక్షపాః|| 7.58.13
- యది వా సహనీయం తే మామనుజ్ఞాతుమర్హసి| క్షమ త్వం న
క్షమిష్యే హం మరిష్యామి న సంశయః|| 7.58.14
- పుత్రస్య భాషితం శ్రుత్వా పరమార్తస్య రోదతః| దేవయానీ తు
సజ్ముద్ధా సస్మార పితరం తదా|| 7.58.15
- ఇజ్జితం తదభిజ్ఞాయ దుహితుర్భార్గవస్తదా| ఆగతస్త్వరితం
తత్ర దేవయానీ తు యత్ర సా|| 7.58.16
- దృష్ట్వా చాప్రకృతిస్థాం తామప్రహృష్టామచేతనామ్| పితా
దుహితరం వాక్యం కిమేతదితి చాబ్రవీత్|| 7.58.17
- పృచ్ఛంతమసకృత్తం వై భార్గవం దీప్తతేజసమ్| దేవయానీ తు
సజ్ముద్ధా పితరం వాక్యమబ్రవీత్|| 7.58.18
- అహమగ్నిం విషం తీక్ష్ణ మపో వా మునిసత్తమ| భక్షయిష్యే
ప్రవేక్ష్యామి న తు శక్ష్యామి జీవితుమ్|| 7.58.19

- న మాం త్వమవజానీషే దుఃఖితామవమానితామ్।
వృక్షస్యావజ్ఞయా బ్రహ్మాంశ్చిద్యంతే వృక్షజీవినః॥ 7.58.20
- అవజ్ఞయా చ రాజర్షిః పరిభూయ చ భార్గవ! మయ్యవజ్ఞాం
ప్రయుజ్జేహి న చ మాం బహు మన్యతే॥ 7.58.21
- తస్యాస్తద్వచనం శ్రుత్వా కోపేనాభిపరిప్లుతః।
వ్యాహర్తుముపచక్రామ భార్గవో నహుషాత్మజమ్॥ 7.58.22
- యస్మాన్మామవజానీషే నాహుష త్వం దురాత్మవాన్! జరయా
పరయా జీర్ణః శైథిల్యముపయాస్యసి॥ 7.58.23
- ఏవముక్త్వా దుహితరం సమాశ్వాస్య చ భార్గవః! పునర్జగామ
బ్రహ్మర్షిర్భవనం స్వం మహాయశాః॥ 7.58.24
- స ఏవముక్త్వా ద్విజపుంగవగ్ర్యః సుతాం సమాశ్వాస్య చ
దేవయానీమ్! పునర్యయౌ సూర్యసమానతేజా దత్త్వా చ
శాపం నహుషాత్మజాయ॥ 7.58.25

సర్గ: 59

- శ్రుత్వా తూశనసం క్రుద్ధం తదా రో నహుషాత్మజః జరాం
పరమికాం ప్రాప్య యదుం వచనమబ్రవీత్॥ 7.59.1
- యదో త్వమసి ధర్మజ్ఞో మదర్థం ప్రతిగృహ్యతామ్ జరాం
పరమికాం పుత్ర భోగై రంస్యే మహాయశః॥ 7.59.2
- న తావత్కృతకృత్యో స్మి విషయేషు నరర్షభ! అనుభూయ తదా
కామం తతః ప్రాప్స్యోమ్యహం జరామ్॥ 7.59.3
- యదుస్తద్వచనం శ్రుత్వా ప్రత్యువాచ నరర్షభమ్ పుత్రస్తే
దయితః పూరుః ప్రతిగృహ్లాతు వై జరామ్॥ 7.59.4
- బహిష్కృతో హమర్థేషు సన్నికర్షాచ్చ పార్థివ! ప్రతిగృహ్లాతు వై
రాజన్క సహాశ్నాతి భోజనమ్॥ 7.59.5
- తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా రాజా పూరుమథాబ్రవీత్ ఇయం
జరా మహాబాహో మదర్థం ప్రతిగృహ్యతామ్॥ 7.59.6

- నాహుషేణైవముక్తస్తు పూరుః ప్రాశ్నలిరబ్రవీత్| ధన్యో
స్త్వనుగృహీతో స్మి శాసనే స్మి తవ స్థితః॥ 7.59.7
- పూరోర్వచనమాజ్ఞాయ నాహుషః పరయా ముదా|
ప్రహర్షమతులం లేభే జరాం సజ్జామయచ్చ తామ్॥ 7.59.8
- తతః స రాజా తరుణః ప్రాప్య యజ్ఞాన్సహస్రశః|
బహువర్షసహస్రాణి పాలయామాస మేదినీమ్॥ 7.59.9
- అథ దీర్ఘస్య కాలస్య రాజా పూరుమథాబ్రవీత్| ఆనయస్వ
జరాం పుత్ర న్యాసం నిర్యాతయస్వ మే॥ 7.59.10
- న్యాసభూతా మయా పుత్ర త్వయి సజ్జామితా జరా|
తస్మాత్ప్రతిగ్రహీష్యామి తాం జరాం మా వ్యథాం కృథాః॥
7.59.11
- ప్రీతశ్చాస్మి మహాబాహో శాసనస్య ప్రతిగ్రహోత్| త్వాం
చాహమభిషేక్ష్యామి ప్రీతియుక్తో నరాధిపమ్॥ 7.59.12

- ఏవముక్త్వా సుతం పూరుం యయాతిర్నహుషాత్మజః।
దేవయానీసుతం క్రుద్ధో రాజా వాక్యమువాచ హ॥ 7.59.13
- రాక్షసస్త్వం మయా జాతః పుత్రరూపో దురాసదః। ప్రతిహంసి
మమాజ్ఞాం యత్ ప్రజార్థే విఫలో భవ॥ 7.59.14
- పితరం గురుభూతం మాం యస్మాత్త్వమవమన్యసే।
రాక్షసాన్యాతుధానాంస్త్వం జనయిష్యసి దారుణాన్॥
7.59.15
- న తు సోమకులోత్పన్నే వంశే స్థాస్యతి దుర్మతేః। వంశో పి
భవతస్తుల్యో దుర్వినీతో భవిష్యతి॥ 7.59.16
- తమేవముక్త్వా రాజర్షిః పూరుం రాజ్యవివర్ధనమ్। అభిషేకేణ
సమ్భూజ్య ఆశ్రమం ప్రవివేశ హ॥ 7.59.17
- తతః కాలేన మహతా దిష్టాంతముపజగ్మివాన్। త్రిదివం సజ్గతో
రాజా యయాతిర్నహుషాత్మజః॥ 7.59.18

- పూరుశ్చకార తద్రాజ్యం ధర్మేణ మహతా వృతః| ప్రతిష్ఠానే
పురవరే కాశిరాజ్యే మహాయశాః|| 7.59.19
- యదుస్తు జనయామాస యాతుధానాన్సహస్రశః| పురే
క్రౌశ్చవనే దుర్గే రాజవంశబహిష్కృతః|| 7.59.20
- ఏష తూశనసా ముక్తః శాపోత్సర్గో యయాతినా| ధారితః
క్షత్రధర్మేణ యన్నిమిశ్చ న చక్షమే|| 7.59.21
- ఏతత్తే సర్వమాఖ్యాతం దర్శనం సర్వకారిణామ్|
అనువర్తామహే సౌమ్య దోషో న స్యాద్యథా నృగే|| 7.59.22
- ఇతి కథయతి రామే చన్ద్రతుల్యాననే చ ప్రవిరలతరతారం
వ్యోమ జజ్ఞే తదానీమ్| అరుణకిరణరక్తా దిగ్బభౌ చైవ పూర్వా
కుసుమరసవిముక్తం వస్త్రమాకుణ్ఠితేవ|| 7.59.23

సర్గ 60

- తయోః సంవదతోరేవం రామలక్ష్మణయోస్తదా| వాసంతి కీ నిశా
ప్రాప్తా న శీతా న చ ఘర్మదా|| 7.60.1

- తతః ప్రభాతే విమలే కృతపౌర్వాహ్నికక్రియః। అభిచక్రామ
కాకుత్స్థో దర్శనం పౌరకార్యవిత్॥ 7.60.2
- తతః సుమన్తస్త్వాగమ్య రాఘవం వాక్యమబ్రవీత్। ఏతే
ప్రతిహతా రాజన్ద్వారి తిష్ఠన్తి తాపసాః॥ 7.60.3
- భార్గవచ్యవనం చైవ పురస్కృత్య మహర్షయః। దర్శనం తే
మహారాజశ్చోదయన్తి కృతత్వరాః। ప్రీయమాణా నరవ్యాఘ్రు
యుమునాతీరవాసినః॥ 7.60.4
- తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా రామః ప్రోవాచ ధర్మవిత్। ప్రవేశ్యన్తాం
మహాభాగా భార్గవప్రముఖా ద్విజాః॥ 7.60.5
- రాజస్వాజ్ఞాం పురస్కృత్య ద్వాఃస్థో మూర్ధ్ని కృతాఞ్జలిః।
ప్రవేశయామాస తదా తాపసాన్సుదురాసదాన్॥ 7.60.6
- శతం సమధికం తత్ర దీప్యమానం స్వతేజసా। ప్రవిష్టం
రాజభవనం తాపసానాం మహాత్మనామ్॥ 7.60.7

- తే ద్విజాః పూర్ణకలశైః సర్వతీర్థామ్బుసత్కృతైః గృహీత్వా
ఫలమూలం చ రామస్యాభ్యాహరన్బహు॥ 7.60.8
- ప్రతిగృహ్య తు తత్సర్వం రామః ప్రీతిపురస్కృతః తీర్థోదకాని
సర్వాణి ఫలాని వివిధాని చ॥ 7.60.9
- ఉవాచ చ మహాబాహుః సర్వానేవ మహామునీన్।
ఇమాన్యాసనముఖ్యాని యథార్హముపవిశ్యతామ్॥ 7.60.10
- రామస్య భాషితం శ్రుత్వా సర్వ ఏవ మహర్షయః। బృహిష్ఠ
రుచిరాఖ్యాసు నిషేదుః కాశ్చనీషు తే॥ 7.60.11
- ఉపవిష్టాన్యషింస్తత్ర దృష్ట్వా పరపురశ్చయః। ప్రయతః
ప్రాశ్చలిర్భూత్వా రాఘవో వాక్యమబ్రవీత్॥ 7.60.12
- కిమాగమనకార్యం వః కిం కరోమి సమాహితః। ఆజ్ఞాప్యో హం
మహర్షీణాం సర్వకామకరః సుఖమ్॥ 7.60.13
- ఇదం రాజ్యం చ సకలం జీవితం చ హృది స్థితమ్।
సర్వమేతద్ద్విదార్థం మే సత్యమేతద్బ్రవీమి వః॥ 7.60.14

- తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా సాధుకారో మహానభూత్।
ఋషీణాముగ్రతపసాం యమునాతీరవాసినామ్॥ 7.60.15
- ఊచుశ్చ తే మహాత్మానో హర్షేణ మహతా వృతాః। ఉపపన్నం
నరశ్రేష్ఠ తవైవ భువి నాన్యతః॥ 7.60.16
- బహవః పార్థివా రాజన్నతిక్రాంతా మహాబలాః। కార్యస్య గౌరవం
మత్వా ప్రతిజ్ఞాం నాభ్యరోచయన్॥ 7.60.17
- త్వయా పునర్బ్రాహ్మణగౌరవాదియం కృతా ప్రతిజ్ఞా హ్యనవేక్ష్య
కారణమ్। తతశ్చ కర్తా హ్యసి నాత్ర సంశయో
మహాభయాత్ ిత్రాతుమృషింస్త్వమర్హసి॥ 7.60.18

సర్గః 61

- ఏవం బ్రువద్భిర్ఋషిభిః కాకుత్స్థో వాక్యమబ్రవీత్। కిం కార్యం
బ్రూత మునయో భయం తావదపైతు వః॥ 7.61.1
- తథా బ్రువతి కాకుత్స్థే భార్గవో వాక్యమబ్రవీత్। భయానాం
శృణు యన్ములం దేశస్య చ నరేశ్వర॥ 7.61.2

- పూర్వం కృతయుగే రాజనైతేయః సుమహాబలః। లోలాపుత్రో
భవజ్ఞేష్ఠో మధుర్నామ మహాసురః॥ 7.61.3
- బ్రహ్మణ్యశ్చ శరణ్యశ్చ బుద్ధ్యా చ పరినిష్ఠితః। సురైశ్చ
పరమోదారైః ప్రీతిస్తస్యాతులా భవత్॥ 7.61.4
- స మధుర్వీర్యసమ్పన్నో ధర్మే చ సుసమాహితః।
బహువర్షసహస్రాణి రుద్రప్రీత్యా కరోత్తపః॥ 7.61.5
- రుద్రః ప్రీతో భవత్తస్మై వరం దాతుం యయౌ చ సః।
బహుమానాచ్చ రుద్రేణ దత్తస్తస్యాద్భుతో వరః॥ 7.61.6
- శూలం శూలాద్వినిష్కృప్య మహావీర్యం మహాప్రభమ్। దదౌ
మహాత్మా సుప్రీతో వాక్యం చైతదువాచ హ॥ 7.61.7
- త్వయాయమతులో ధర్మో మత్ప్రసాదకరః కృతః। ప్రీత్యా
పరమయా యుక్తో దదామ్యాయుధముత్తమమ్॥ 7.61.8
- యావత్సురైశ్చ విప్రైశ్చ న విరుధ్యేర్మహాసుర। తావచ్ఛూలం
తవేదం స్యాదన్యథా నాశమేష్యతి॥ 7.61.9

- యశ్చ త్వామభియుశ్శీత యుద్ధాయ విగతజ్వరః। తం శూలో
భస్మసాత్యత్వా పునరేష్యతి తే కరమ్॥ 7.61.10
- ఏవం రుద్రాద్వరం లబ్ధ్వా భూయ ఏవ మహాసురః। ప్రణిపత్య
మహాదేవం వాక్యమేతదువాచ హ॥ 7.61.11
- భగవన్మమ వంశస్య శూలమేతదనుత్తమమ్। భవేత్తు సతతం
దేవ సురాణామీశ్వరో హ్యసి॥ 7.61.12
- తం బ్రువాణం మధుం దేవః సర్వభూతపతిః శివః। ప్రత్యువాచ
మహాతేజా నైతదేవం భవిష్యతి॥ 7.61.13
- మా భూత్తే విఫలా వాణీ మత్ప్రసాదకృతా శుభా। భవతః
పుత్రమేకం తు శూలమేతద్భజిష్యతే॥ 7.61.14
- యావత్కరస్థః శూలో యం భవిష్యతి సుతస్య తే। అవధ్యః
సర్వభూతానాం శూలహస్తో భవిష్యతి॥ 7.61.15
- ఏవం మధుర్వరం లబ్ధ్వా దేవాత్సుమహదద్భుతమ్। భవనం సో
సురశ్రేష్ఠః కారయామాస సుప్రభమ్॥ 7.61.16

- తస్య పత్నీ మహాభాగా ప్రియా కుమ్భీనసీతి యా|
విశ్వావసోరపత్యం సా హ్యనలాయాం మహాప్రభా|| 7.61.17
- తస్యాః పుత్రో మహావీర్యో లవణో నామ దారుణః|
బాల్యాత్పభృతి దుష్టాత్మా పాపాన్యేవ సమాచరత్|| 7.61.18
- తం పుత్రం దుర్వినీతం తు దృష్ట్వా క్రోధసమన్వితః| మధుః స
శోకమాపేదే న చైనం కిఞ్చిదబ్రవీత్|| 7.61.19
- స విహాయ త్విమం లోకం ప్రవిష్టో వరుణాలయమ్| శూలం
నివేశ్య లవణే వరం తస్మై న్యవేదయత్|| 7.61.20
- స ప్రభావేణ శూలస్య దౌరాత్మేనాత్మనస్తథా| సంతాపయతి
లోకాంస్త్రన్విశేషేణ చ తాపసాన్|| 7.61.21
- ఏవంప్రభావో లవణః శూలం చైవ తథావిధమ్| శ్రుత్వా
ప్రమాణం కాకుత్స్థ త్వం హి నః పరమా గతిః|| 7.61.22
- బహవః పార్థివా రామ భయార్చైర్బుషిభిః పురా| అభయం
యాచితా వీర త్రాతారం న చ విద్మహే|| 7.61.23

- తే వయం రావణం శ్రుత్వా హతం సబలవాహనమ్| త్రాతారం
విద్యుహే తాత నాన్యం భువి నరాధిపమ్|
తత్పురిత్రాతుమిచ్ఛామో లవణాద్భయపీడితాన్|| 7.61.24
- ఇతి రామ నివేదితం తు తే భయజం కారణముత్థితం చ
యత్| వినివారయితుం భవాన్మమః కురు తం
కామమహీనవిక్రమ|| 7.61.25

సర్గః 62

- తథోక్తే తాన్యషీనామః ప్రత్యువాచ కృతాశ్చలిః| కిమాహారః
కిమాచారో లవణః క్వ చ వర్తతే|| 7.62.1
- రాఘవస్య వచః శ్రుత్వా ఋషయః సర్వ ఏవ తే| తతో
నివేదయామాసుర్లవణో వవృధే యథా|| 7.62.2
- ఆహారః సర్వసత్త్వాని విశేషేణ చ తాపసాః| ఆచారో రాద్రతా
నిత్యం వాసో మధువనే తథా|| 7.62.3

- హత్వా బహుసహస్రాణి సింహవ్యాఘ్రమృగద్విపాన్।
మానుషాంశ్చైవ కురుతే నిత్యమాహారమాహ్నికమ్॥ 7.62.4
- తతో న్తరాణి సత్త్వాని ఖాదతే స మహాబలః। సంహరే
సమనుప్రాప్తే వ్యాదితాస్య ఇవాన్తకః॥ 7.62.5
- తచ్ఛుత్వా రాఘవో వాక్యమువాచ స మహామునీన్।
ఘాతయిష్యామి తద్రక్షో హ్యపగచ్ఛతు వో భయమ్॥ 7.62.6
- ప్రతిజ్ఞాయ తథా తేషాం మునీనాముగ్రతేజసామ్। స
భ్రాతన్సహితాన్సర్వానువాచ రఘునన్దనః॥ 7.62.7
- కో హంతా లవణం వీరః కస్యాంశః స విధీయతామ్। భరతస్య
మహాబాహోః శత్రుఘ్నస్య చ ధీమతః॥ 7.62.8
- రాఘవేణైవముక్తస్తు భరతో వాక్యమబ్రవీత్। అహమేనం
వధిష్యామి మమాంశః స విధీయతామ్॥ 7.62.9
- భరతస్య వచః శ్రుత్వా ధైర్యశౌర్యసమన్వితమ్।
లక్ష్మణావరజస్తస్థా హిత్వా సౌవర్ణమాసనమ్॥ 7.62.10

- శత్రుఘ్నస్త్వబ్రవీద్వాక్యం ప్రణిపత్య నరాధిపమ్| కృతకర్మా
మహాబాహుర్మధ్యమో రఘునందనః॥ 7.62.11
- ఆర్యేణ హి పురా శూన్యా త్వయోధ్యా పరిపాలితా| సంతాపం
హృదయే కృత్వా ఆర్యస్యాగమనం ప్రతి॥ 7.62.12
- దుఃఖాని చ బహూనీహ హ్యనుభూతాని పార్థివ| శయానో
దుఃఖశయాసు నన్దిగ్రామే వసత్పురా॥ 7.62.13
- ఫలమూలాశనో భూత్వా జటీ చీరధరస్తథా|
అనుభూయేద్యశం దుఃఖమేష రాఘవనందనః| ప్రేష్యే మయి
స్థితే రాజన్న భూయః క్లేశమాఘ్నయాత్॥ 7.62.14
- తథా బ్రువతి శత్రుఘ్నే రాఘవః పునరబ్రవీత్| ఏవం భవతు
కాకుత్స్థ క్రియతాం మమ శాసనమ్॥ 7.62.15
- రాజ్యే త్వామభిషేక్త్వామి మథోస్తు నగరే శుభే| నివేశయ
మహాబాహో భరతం యద్యవేక్షసే॥ 7.62.16
- శూరస్త్వం కృతవిద్యశ్చ సమర్థశ్చ నివేశనే॥ 7.62.17

- యో హి శత్రుం సముత్పాట్య పార్థివస్య పునః క్షయే న విధత్తే
న్యపం తత్ర నరకం స హి గచ్ఛతి॥ 7.62.18
- స త్వం హత్వా మధుసుతం లవణం పాపనిశ్చయమ్ రాజ్యం
ప్రశాధి ధర్మేణ వాక్యం మే యద్యవేక్షసే॥ 7.62.19
- ఉత్తరం చ న వక్తవ్యం శూర వాక్యాంతరే మమ బాలేన
పూర్వజస్యాజ్ఞా కర్తవ్యా నాత్ర సంశయః॥ 7.62.20
- అభిషేకం చ కాకుత్స్థ ప్రతీచ్ఛస్వ మయోద్యతమ్
వసిష్ఠప్రముఖైర్విప్రైర్విధిమన్తపురస్కృతమ్॥ 7.62.21

సర్గః 63

- ఏవముక్తస్తు రామేణ పరాం వ్రీడాముపాగమత్ శత్రుఘ్నో
వీర్యసమ్పన్నో మన్దం మన్దమువాచ హ॥ 7.63.1
- అధర్మం విద్మ కాకుత్స్థ హ్యస్మిన్నర్థే నరేశ్వర కథం తిష్ఠత్సు
జ్యేష్ఠేషు కనీయానభిషిచ్యతే॥ 7.63.2

- అవశ్యం కరణీయం చ శాసనం పురుషర్షభ! తవ చైవ
మహాభాగ శాసనం దురతిక్రమమ్॥ 7.63.3
- త్వత్తో మయా శ్రుతం వీర శ్రుతిభ్యశ్చ మయా శ్రుతమ్।
నోత్తరం హి మయా వాచ్యం మధ్యమే ప్రతిజానతి॥ 7.63.4
- వ్యాహృతం దుర్వచో ఘోరం హంతాస్మి లవణం మృధే! తస్యైవం
మే దురుక్తస్య దుర్గతిః పురుషర్షభ॥ 7.63.5
- ఉత్తరం నహి వక్తవ్యం జ్యేష్ఠేనాభిహితే పునః! అధర్మసహితం
చైవ పరలోకవివర్జితమ్॥ 7.63.6
- సో హం ద్వితీయం కాకుత్స్థ న వక్ష్యామి తవోత్తరమ్। మా
ద్వితీయేన దణ్డో వై నిపతేన్మయి మానద॥ 7.63.7
- కామకారో హ్యహం రాజంస్తవాస్మి పురుషర్షభ! అధర్మం జహి
కాకుత్స్థ మత్యతే రఘునన్దన॥ 7.63.8
- ఏవముక్తే తు శూరేణ శత్రుఘ్నేన మహాత్మనా! ఉవాచ రామః
సంహృష్టో భరతం లక్ష్మణం తథా॥ 7.63.9

- సమ్భారానభిషేకస్య ఆనయధ్వం సమాహితాః। అద్వైవ
పురుషవ్యాఘ్రమభిషేక్ష్వామి రాఘవమ్॥ 7.63.10
- పురోహితం చ కాకుత్స్థం నైగమాన్పత్విజస్తథా। మన్త్రిణశ్చైవ
తాన్సర్వానానయధ్వం మమాజ్ఞయా॥ 7.63.11
- రాజః శాసనమాజ్ఞాయ తథా కుర్వన్మహారథాః।
అభిషేకసమారమ్భం పురస్కృత్య పురోధసమ్। ప్రవిష్టా
రాజభవనం రాజానో బ్రాహ్మణాస్తథా॥ 7.63.12
- తథో భిషేకో వవృధే శత్రుఘ్నస్య మహాత్మనః। సమృహర్షకరః
శ్రీమాన్రాఘవస్య పురస్య చ॥ 7.63.13
- అభిషిక్తస్తు శత్రుఘ్నో బభౌ చాదిత్యసన్నిభః। అభిషిక్తః పురా
స్కన్దః సేనైరివ మరుద్గణైః॥ 7.63.14
- అభిషిక్తే తు శత్రుఘ్నే రామేణాక్లిష్టకర్మణా। పౌరాః
ప్రముదితాశ్చాసన్బ్రాహ్మణాశ్చ బహుశ్రుతాః॥ 7.63.15

- కౌసల్యా చ సుమిత్రా చ మజ్జలం కేకయా తథా చక్రుస్తా
రాజభవనే యాశ్చన్యా రాజయోషితః॥ 7.63.16
- ఋషయశ్చ మహాత్మానో యమునాతీరవాసినః హతం
లవణమాశంసుః శత్రుఘ్నస్యాభిషేచనాత్॥ 7.63.17
- తతో భిషిక్తం శత్రుఘ్నమఙ్కమారోప్య రాఘవః ఉవాచ
మధురాం వాణీం తేజస్తస్యాభిపూరయన్॥ 7.63.18
- అయం శరస్త్యమోఘస్తే దివ్యః పరపురఞ్చయః అనేన లవణం
సౌమ్య హంతా సి రఘునందన॥ 7.63.19
- సృష్టః శరో యం కాకుత్స్థ యదా శేతే మహార్ణవే॥ 7.63.20
- స్వయమ్భూరజితో దేవో యన్నాపశ్యన్సరాసురాః అదృశ్యః
సర్వభూతానాం తేనాయం తు శరోత్తమః॥ 7.63.21
- సృష్టః క్రోధాభిభూతేన వినాశార్థం దురాత్మనోః
మధుకైటభయోర్వీర విఘాతే వర్తమానయోః ప్రష్టుకామేన
లోకాంస్తీంస్తా చానేన హతౌ యుధి॥ 7.63.22

- తౌ హత్వా జనభోగార్థం కైటభం తు మధుం తథా అనేన
శరముఖ్యేన తతో లోకాంశ్చకార సః॥ 7.63.23
- నాయం మయా శరః పూర్వం రావణస్య వధార్థినా ముక్తః
శత్రుఘ్న భూతానాం మహంస్త్రాసో భవేదితి॥ 7.63.24
- యచ్చ తస్య మహచ్ఛాలం త్ర్యమ్భకేణ మహాత్మనా దత్తం
శత్రువినాశాయ మధోరాయుధముత్తమమ్॥ 7.63.25
- స తం నిక్షిప్య భవనే పూజ్యమాన పునః పునః దిశః సర్వాః
సమాసాద్య ప్రాప్నోత్యాహరముత్తమమ్॥ 7.63.26
- యదా తు యుద్ధమాకాఙ్క్షన్ కశ్చిదేనం సమాహ్వాయేత్ తదా
శూలం గహీత్వా తం భస్మ రక్షః కరోతి హి॥ 7.63.27
- స త్వం పురుషశార్దూల తమాయుధవినాకృతమ్ అప్రవిష్టం
పురం పూర్వం ద్వారి తిష్ఠ ధృతాయుధః॥ 7.63.28
- అప్రవిష్టం చ భవనం యుద్ధాయ పురుషర్షభ ఆహ్వాయేథా
మహాబాహో తతో హంతాసి రాక్షసమ్॥ 7.63.29

- అన్యథా క్రియమాణే తు అవధ్యః స భవిష్యతి| యది త్వేవం
కృతే వీర వినాశముపయాస్యతి॥ 7.63.30
- ఏతత్తే సర్వమాఖ్యాతం శూలస్య చ విపర్యయః| శ్రీమతః
శితికణ్ఠస్య కృత్యం హి దురతిక్రమమ్॥ 7.63.31

సర్గః 64

- ఏవముక్త్వా చ కాకుత్స్థం ప్రశస్య చ పునః పునః|
పునరేవాపరం వాక్యమువాచ రఘునందనః॥ 7.64.1
- ఇమాన్యశ్వసహస్రాణి చత్వారి పురుషర్షభ| రథానాం ద్వే
సహస్రే చ గజానాం శతముత్తమమ్॥ 7.64.2
- అన్తరా పణవీధ్యశ్చ నానాపణ్యోపశోభితాః| అనుగచ్ఛన్తు
కాకుత్స్థం తథైవ నటనర్తకాః॥ 7.64.3
- హిరణ్యస్య సువర్ణస్య నియుతం పురుషర్షభ| ఆదాయ గచ్ఛ
శత్రుఘ్న పర్యాప్తధనవాహనః॥ 7.64.4

- బలం చ సుభృతం వీర హృష్టపుష్టమనుద్ధతమ్।
సమ్భాషాసమృదానేన రశ్మయస్వ నగేత్తమ॥ 7.64.5
- న హ్యర్థాస్తత్ర తిష్ఠన్తి న దారా న చ బాన్ధవాః సుప్రీతో
భృత్యవర్గశ్చ యత్ర తిష్ఠసి రాఘవ॥ 7.64.6
- తతో హృష్టజనాకీర్ణాం ప్రస్థాప్య మహతీం చమూమ్। ఏక ఏవ
ధనుష్పాణిర్గచ్ఛ త్వం మధునో వనమ్॥ 7.64.7
- యథా త్వాం న ప్రజానాతి గచ్ఛన్తం యుద్ధకాఙ్క్షిణమ్। లవణస్త్తు
మధోః పుత్రస్తథా గచ్ఛేరశఙ్కితమ్॥ 7.64.8
- న తస్య మూత్యురన్యో స్తి కశ్చిద్ధి పురుషర్షభ! దర్శనం యో
భిగచ్ఛేత స వధ్యో లవణేన హి॥ 7.64.9
- స హి గ్రీష్మో పయాతే తు వర్షారాత్ర ఉపాగతే హన్యాస్త్యం
లవణం సౌమ్య సహి కాలో స్య దుర్మతేః॥ 7.64.10
- మహర్షీంస్త్తు పురత్యుత్య ప్రయాన్తు తవ సౌనికాః యథా
గ్రీష్మోవశేషేణ తరేయుర్జాహ్నవీజలమ్॥ 7.64.11

- తత్ర స్థాప్య బలం సర్వం నదీతీరే సమాహితః। అగ్రతో ధనుషా
సార్థం గచ్ఛ త్వం లఘువిక్రమః॥ 7.64.12
- ఏవముక్తస్తు రామేణ శత్రుఘ్నస్తాన్మహాబలాన్।
సేనాముఖ్యాన్సమానీయ తతో వాక్యమువాచ హ॥ 7.64.13
- ఏతే వో గణితా వాసా యత్ర తత్ర నివత్స్వథః స్థాతవ్యం
చావిరోధేన యథా బాధా న కస్యచిత్॥ 7.64.14
- తథా తాంస్తు సమాజ్ఞాప్య ప్రస్థాప్య చ మహద్బలమ్। కౌసల్యాం
చ సుమిత్రాం చ కైకేయాం చాభ్యవాదయత్॥ 7.64.15
- రామం ప్రదక్షిణీకృత్య శిరసా భిప్రణమ్య చ। రామేణ
చాభ్యనుజ్ఞాతః శత్రుఘ్నః శత్రుతాపనః॥ 7.64.16
- లక్ష్మణం భరతం చైవ ప్రణిపత్య కృతాఞ్జలిః। పురోహితం
వసిష్ఠం చ శత్రుఘ్నః ప్రయతాత్మవాన్। ప్రదక్షిణమథో కృత్వా
నిర్జగామ మహాబలః॥ 7.64.17

- ప్రస్థాప్య సేనామథ సో గ్రతస్తదా
గజేన్ద్రవాజిప్రవరౌఘసంక్కులామ్| ఉపాస మాసం తు
నరేన్ద్రపార్శ్వతస్త్యథ ప్రయాతో రఘువంశవర్ధనః|| 7.64.18

సర్గః 65

- ప్రస్థాప్య చ బలం సర్వం మాసమాత్రోషితః పథి| ఏక ఏవాశు
శత్రుఘ్నో జగామ త్వరితం తదా|| 7.65.1
- ద్విరాత్రమన్తరే శూర ఉప్య రాఘవనన్దనః| వాల్మీకేరాశ్రమం
పుణ్యమగచ్ఛద్వాసముత్తమమ్|| 7.65.2
- సో భివాద్య మహాత్మానం వాల్మీకిం మునిసత్తమమ్|
కృతాశ్చలిరథో భూత్వా వాక్యమేతదువాచ హ|| 7.65.3
- భగవన్వస్తుమిచ్ఛామి గురోః కృత్యాదిహాగతః| శ్వః ప్రభాతే
గమిష్యామి ప్రతీచీం వారుణీం దిశమ్|| 7.65.4
- శత్రుఘ్నస్య వచః శ్రుత్వా ప్రహస్య మునిపుంగవః| ప్రత్యువాచ
మహాత్మానం స్వాగతం తే మహాయశః|| 7.65.5

- స్వమాశ్రమమిదం సౌమ్య రాఘవాణాం కులస్య హి ఆసనం
పాద్యమర్ఘ్యం చ నిర్విశజ్కుః ప్రతీచ్ఛ మే॥ 7.65.6
- ప్రతిగృహ్య తదా పూజాం ఫలమూలం చ భోజనమ్।
భక్షయామాస కాకుత్స్థస్తప్తిం చ పరమాం గతః॥ 7.65.7
- స భుక్త్వా ఫలమూలం చ మహర్షిం తమువాచ హి ఇయం
యజ్ఞవిభూతిస్తే కస్యాశ్రమసమీపతః॥ 7.65.8
- తత్తస్య భాషితం శ్రుత్వా వాల్మీకిర్వాక్యమబ్రవీత్। శత్రుఘ్న
శృణు యస్యేదం బభూవాయతనం పురా॥ 7.65.9
- యుష్మాకం పూర్వకో రాజా సౌదాసస్తస్య భూపతేః। పుత్రో
వీరసహో నామ వీర్యవానతిధార్మికః॥ 7.65.10
- స బాల ఏవ సౌదాసో మృగయాముపచక్రమే।
చఞ్చూర్యమాణం దదృశే స శూరో రాక్షసద్వయమ్॥
7.65.11

- శార్దూలరూపిణౌ ఘోరౌ మృగాన్బహుసహస్రశః
భక్షమాణావసన్తుష్టౌ పర్యాప్తిం నైవ జగ్ముతుః॥ 7.65.12
- స తు తౌ రాక్షసౌ దృష్ట్వా నిర్భుగం చ వనం కృతమ్ క్రోధేన
మహతా విష్టో జఘానైకం మహేషుణా॥ 7.65.13
- వినిపాత్య తమేకం తు సౌదాసః పురుషర్షభః విజ్వరో
విగతామార్షో హతం రక్షో హ్యుదైక్షత॥ 7.65.14
- నిరీక్షమాణం తం దృష్ట్వా సహాయం తస్య రక్షసః
సన్తాపమకరోద్ధోరం సౌదాసం చేదమబ్రవీత్॥ 7.65.15
- యస్మాదనపరాధం త్వం సహాయం మమ జఘ్నివాన్
తస్మాత్తవాపి పాపిష్ఠ ప్రదాస్యామి ప్రతిక్రియామ్॥ 7.65.16
- ఏవముక్త్వా తు తద్రాక్షస్తత్రైవాన్తరధీయత
కాలపర్యాయయోగేన రాజా మిత్రసహో భవత్॥ 7.65.17
- రాజాపి యజతే యజ్ఞమస్యాశ్రమసమీపతః అశ్వమేధం
మహాయజ్ఞం తం వసిష్ఠో భ్యపాలయత్॥ 7.65.18

- తత్ర యజ్ఞో మహానాసీదృహువర్షగణాయుతః। సమృద్ధః
పరయా లక్ష్మ్యా దేవయజ్ఞసమో భవత్॥ 7.65.19
- అథావసానే యజ్ఞస్య పూర్వవైరమనుస్మరన్। వసిష్ఠరూపీ
రాజానమితి హోవాచ రాక్షసః॥ 7.65.20
- అస్య యజ్ఞస్య జాతో న్తః సామిషం భోజనం మమ।
దీయతామిహ శీఘ్రం వై నాత్ర కార్యా విచారణా॥ 7.65.21
- తచ్చుత్వా వ్యాహృతం వాక్యం రక్షసా బ్రహ్మరూపిణా।
భక్ష్యసంస్కారకుశలమువాచ పృథివీపతిః॥ 7.65.22
- హవిష్యం సామిషం స్వాదు యథా భవతి భోజనమ్। తథా
కురుష్వ శీఘ్రం వై పరితుష్యేద్యథా గురుః॥ 7.65.23
- శాసనాత్పార్థివేన్ద్రస్య సూదః సమ్మాన్తమానసః। స రాక్షసః
పునస్తత్ర సూదవేషమథాకరోత్॥ 7.65.24
- స మానుషమథో మాంసం పార్థివాయ న్యవేదయత్। ఇదం
స్వాదు హవిష్యం చ సామిషం చాన్నమాహృతమ్॥ 7.65.25

- స భోజనం వసిష్ఠాయ పత్న్య సార్థముపాహరత్| మదయన్త్యా
నరవ్యాఘ్ర సామిషం రక్షసా హృతమ్|| 7.65.26
- జ్ఞాత్వా తదామిషం విప్రో మానుషం భాజనం గతమ్| క్రోధేన
మహతా విష్టో వ్యాహర్తుముపచక్రమ్|| 7.65.27
- యస్మాత్త్వం భోజనం రాజన్మమైతద్దాతుమిచ్ఛసి|
తస్మాద్భోజనమేతత్తే భవిష్యతి న సంశయః|| 7.65.28
- తతః క్రుద్ధస్తు సాదాసస్తోయం జగ్రాహ పాణినా| వసిష్ఠం
శప్తుమారేభే భార్యా చైనమవారయత్|| 7.65.29
- రాజన్ప్రభుర్యతో స్మాకం వసిష్ఠో భగవాన్పషిః| ప్రతిశప్తుం న
శక్తస్త్యం దేవతుల్యం పురోధసమ్|| 7.65.30
- తతః క్రోధమయం తోయం తేజోబలసమన్వితమ్| వ్యసర్జయత
ధర్మాత్మా తతః పాదా సిషేచ చ|| 7.65.31

- తేనాస్య రాజ్ఞస్తా పాదౌ తదా కల్మాషతాం గతౌ తదాప్రభృతి
రాజా సౌ సౌదాసః సుమహాయశాః కల్మాషపాదః సంవృత్తః
ఖ్యాతశ్చైవ తథా నృపః॥ 7.65.32
- స రాజా సహ పత్న్యా వై ప్రణిపత్య ముహుర్ముహుః।
పునర్వసిష్ఠం ప్రోవాచ యదుక్తం బ్రహ్మరూపిణా॥ 7.65.33
- తచ్చుత్వా పార్థివేన్ద్రస్య రక్షసా వికృతం చ తత్ ప్రానః ప్రోవాచ
రాజానం వసిష్ఠః పురుషర్షభమ్॥ 7.65.34
- మయా రోషపరీతేన యదిదం వ్యాహృతం వచః నైతచ్ఛక్యం
వృథా కర్తుం ప్రదాస్యామి చ తే వరమ్॥ 7.65.35
- కాలో ద్వాదశ వర్షాణి శాపస్యాన్తో భవిష్యతి మత్ప్రాసాదాచ్ఛ
రాజేన్ద్ర వ్యతీతం న స్మరిష్యసి॥ 7.65.36
- ఏవం స రాజా తం శాపముపభుజ్యారిసూదనః ప్రతిలేభే పునా
రాజ్యం ప్రజాశ్చైవాన్వపాలయత్॥ 7.65.37

- తస్య కల్మాషపాదస్య యజ్ఞస్యాయతనం శుభమ్| ఆశ్రమస్య సమీపే స్య యన్మాం పృచ్ఛసి రాఘవ|| 7.65.38
- తస్య తాం పార్థివేన్ద్రస్య కథాం శ్రుత్వా సుదారుణామ్| వివేశ పర్ణశాలాయాం మహర్షిమభివాద్య చ|| 7.65.39

సర్గః 66

- యామేవ రాత్రిం శత్రుఘ్నః పర్ణశాలాముపావిశత్| తామేవ రాత్రిం సీతాపి ప్రసూతా దారకద్వయమ్|| 7.66.1
- తతో ర్ధరాత్రసమయే బాలకా మునిదారకాః| వాల్మీకేః ప్రియమాచఖ్యః సీతాయాః ప్రసవం శుభమ్|| 7.66.2
- భగవన్రామపత్నీ సా ప్రసూతా దారకద్వయమ్| తతో రక్షాం మహాతేజః కురు భూతవినాశినీమ్|| 7.66.3
- తేషాం తద్వచనం శ్రుత్వా మహర్షిః సముపాగమత్| బాలచన్ద్రప్రతీకాశా దేవపుత్రౌ మహౌజసౌ|| 7.66.4

- జగామ తత్ర హృష్టాత్మా దదర్శ చ కుమారకౌ భూతఘ్నీం
చాకరోత్తాభ్యాం రక్షాం రక్షోవినాశినీమ్॥ 7.66.5
- కుశముష్టిముపాదాయ లవం చైవ తు స ద్విజః వాల్మీకిః
ప్రదదౌ తాభ్యాం రక్షాం భూతవినాశినీమ్॥ 7.66.6
- యస్తయోః పూర్వజో జాతః స కుశైర్మన్తసత్కృతైః
నిర్మార్జనీయస్త తదా కుశ ఇత్యస్య నామ తత్॥ 7.66.7
- యశ్చావరో భవేత్తాభ్యాం లవేన స సమాహితః నిర్మార్జనీయో
వృద్ధాభిర్లవ ఇత్యేవ నామతః॥ 7.66.8
- ఏవం కుశలవౌ నామ్నా తావుభౌ యమజాతకౌ
మత్కృతాభ్యాం చ నామభ్యాం ఖ్యాతియుక్తౌ భవిష్యతః॥
7.66.9
- తాం రక్షాం జగృహుస్తాశ్చ మునిహస్తాత్సమాహితాః
అకుర్వంశ్చ తతో రక్షాం తయోర్విగతకల్మషాః॥ 7.66.10

- తథా తాం క్రియమాణాం చ వృద్ధాభిర్జన్మ నామ చ| సజ్జీర్తనం
చ రామస్య సీతాయాః ప్రసవౌ శుభౌ॥ 7.66.11
- అర్ధరాత్రే తు శత్రుఘ్నః శుశ్రావ సుమహత్ప్రియమ్| పర్ణశాలాం
తతో గత్వా మాతర్దిష్ట్యేతి చాబ్రవీత్॥ 7.66.12
- తథా తస్య ప్రహృష్టస్య శత్రుఘ్నస్య మహాత్మనః| వ్యతీతా వార్షికీ
రాత్రిః శ్రావణీ లఘువిక్రమః॥ 7.66.13
- ప్రభాతే సుమహావీర్యః కృత్వా పౌర్వాహ్నికీం క్రియామ్| మునిం
ప్రాశ్నలిరామన్త్ర్య యయౌ పశ్చాన్ముఖః పునః॥ 7.66.14
- స గత్వా యమునాతీరం సప్తరాత్రోషితః పథి| ఋషీణాం
పుణ్యకీర్తీనామాశ్రమే వాసమభ్యయాత్॥ 7.66.15
- స తత్ర మునిభిః సార్థం భార్గవప్రముఖైర్భృషః|
కథాభిరభిరూపాభిర్వాసం చక్రే మహాయశాః॥ 7.66.16

- స కాశ్చనాద్యైర్మునిభిః సమేతో రఘుప్రవీరో రజనీం తదానీమ్।
కథాప్రకారైర్బహుభిర్మహాత్మా విరామయామాస
నరేన్ద్రసూనుః॥ 7.66.17

సర్గః 67

- అథ రాత్ర్యాం ప్రవృత్తాయాం శత్రుఘ్నో భృగునన్దనమ్। పప్రచ్ఛ
చ్యవనం విప్రం లవణస్య యథా బలమ్॥ 7.67.1
- శూలస్య చ బలం బ్రహ్మన్కే చ పూర్వం వినాశితాః। అనేన
శూలముఖ్యేన ద్వన్ద్వయుద్ధముపాగతాః॥ 7.67.2
- తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా శత్రుఘ్నస్య మహాత్మనః। ప్రత్యువాచ
మహాతేజాశ్చ్యవనో రఘునన్దనమ్॥ 7.67.3
- అసంఖ్యేయాని కర్మాణి యాన్యస్య రఘునన్దన।
ఇక్ష్వాకువంశప్రభవే యద్వృత్తం తచ్ఛ్రుణప్సవే॥ 7.67.4
- అయోధ్యాయాం పురా రాజా యువనాశ్వసుతో బలీ।
మాన్ధాతేతి స విఖ్యాతస్త్రిషు లోకేషు వీర్యవాన్॥ 7.67.5

- స కృత్వా పృథివీం కృత్స్నం శాసనే పృథివీపతిః।
సురలోకమితో జేతుముద్యోగమకరోన్నపః॥ 7.67.6
- ఇన్ద్రస్య చ భయం తీవ్రం సురాణాం చ మహాత్మనామ్।
మాన్ధాతరి కృతోద్యోగే దేవలోకజిగీషయా॥ 7.67.7
- అర్ధాసనేన శక్రస్య రాజ్యార్ధేన చ పార్థివః। వన్ద్యమానః సురగణైః
ప్రతిజ్ఞామధ్యరోహత॥ 7.67.8
- తస్య పాపమభిప్రాయం విదిత్వా పాకశాసనః।
సాన్త్వపూర్వమిదం వాక్యమువాచ యువనాశ్వజమ్॥ 7.67.9
- రాజా త్వం మానుషే లోకే న తావత్పురుషర్షభ। అకృత్వా
పృథివీం వశ్యాం దేవరాజ్యమిహేచ్ఛసి॥ 7.67.10
- యది వీర సమగ్రా తే మేదినీ నిఖిలా వశే దేవరాజ్యం
కురుష్యేహ సభృత్యబలవాహనః॥ 7.67.11
- ఇన్ద్రమేవం బ్రువాణం తం మాన్ధాతా వాక్యమబ్రవీత్। క్వ మే శక్ర
ప్రతిహతం శాసనం పృథివీతలే॥ 7.67.12

- తమువాచ సహస్రాక్షో లవణో నామ రాక్షసః॥ మధుపుత్రో
మధువనే న తే జ్ఞాం కురుతే నఘ॥ 7.67.13
- తచ్చుత్వా విప్రియం ఘోరం సహస్రాక్షేణ భాషితమ్॥ వ్రీడితో
వాఙ్ముఖో రాజా వ్యాహర్తుం న శశాక హ॥ 7.67.14
- ఆమన్త్య తు సహస్రాక్షం హియా కిశ్చిదవాఙ్ముఖః॥
పునరేవాగమచ్ఛ్రీమానిమం లోకం నరేశ్వరః॥ 7.67.15
- స కృత్వా హృదయే మర్షం సభృత్యబలవాహనః॥ ఆజగామ
మథోః పుత్రం వశే కర్తుమరిన్దమః॥ 7.67.16
- స కాఙ్క్షమాణో లవణం యుద్ధాయ పురుషర్షభః॥ దూతం
సమ్ప్రేషయామాస సకాశం లవణస్య హి॥ 7.67.17
- స గత్వా విప్రియాణ్యాహ బహూని మధునః సుతమ్॥
వదన్తమేవం తం దూతం భక్షయామాస రాక్షసః॥ 7.67.18
- చిరాయమాణే దూతే తు రాజా క్రోధసమన్వితః॥
అర్దయామాస తద్రక్షః శరవృష్ట్వా సమన్తతః॥ 7.67.19

- తతః ప్రహస్య తద్రక్షః శూలం జగ్రాహ పాణినా వధాయ
సానుబన్ధస్య ముమోచాయుధముత్తమమ్॥ 7.67.20
- తచ్ఛూలం దీప్యమానం తు సభృత్యబలవాహనమ్ భస్మీకృత్వా
న్యపం భూయో లవణస్యాగమత్కరమ్॥ 7.67.21
- ఏవం స రాజా సుమహాన్హతః సబలవాహనః శూలస్య తు బలం
సౌమ్య అప్రమేయమనుత్తమమ్॥ 7.67.22
- శ్వః ప్రభాతే తు లవణం వధిష్యసి న సంశయః
అగృహీతాయుధం క్షిప్రం ధ్రువో హి విజయస్తవ॥ 7.67.23
- లోకానాం స్వస్తి చైవ స్యాత్కృతే కర్మణి చ త్వయా ఏతత్తే
సర్వమాఖ్యాతం లవణస్య దురాత్మనః॥ 7.67.24
- శూలస్య చ బలం ఘోరమప్రమేయం నరర్షభ వినాశశ్చైవ
మాన్ధాతుర్యతేనాభూచ్చ పార్థివ॥ 7.67.25

- త్వం శ్వః ప్రభాతే లవణం మహాత్మన్వధిష్యసే నాత్ర తు
సంశయో మే। శూలం వినా నిర్గతమామిషార్థే ధ్రువో జయస్తే
భవితా నరేన్ద్ర॥ 7.67.26

సర్గః 68

- కథాం కథయతాం తేషాం జయం చాకాఙ్క్షతాం శుభమ్।
వ్యతీతా రజనీ శీఘ్రం శత్రుఘ్నస్య మహాత్మనః॥ 7.68.1
- తతః ప్రభాతే విమలే తస్మిన్కాలే స రాక్షసః। నిర్గతస్తు
పురాద్ధీరో భక్ష్యాహరప్రచోదితః॥ 7.68.2
- ఏతస్మిన్నంతరే వీరః శత్రుఘ్నో యమునాం నదీమ్। తీర్త్వా
మధుపురద్వారి ధనుష్పాణిరతిష్ఠత॥ 7.68.3
- తతో ర్థదివసే ప్రాప్తే క్రూరకర్మా స రాక్షసః।
ఆగచ్ఛద్బహుసాహస్రం ప్రాణినాం భారముద్వహన్॥ 7.68.4
- తతో దదర్శ శత్రుఘ్నం స్థితం ద్వారి ధృతాయుధమ్।
తమువాచ తతో రక్షః కిమనేన కరిష్యసి॥ 7.68.5

- ఈద్యశానాం సహస్రాణి సాయుధానాం నరాధమః భక్షితాని
మయా రోషాత్కాలమాకాఙ్క్షసే ను కిమ్॥ 7.68.6
- ఆహారశ్చాస్య సమ్పూర్ణో మమాయం పురుషాధమః స్వయం
ప్రవిష్టోద్య ముఖం కథమాసాద్య దుర్మతే॥ 7.68.7
- తస్యైవం భాషమాణస్య హసతశ్చ ముహుర్ముహుః శత్రుఘ్నో
వీర్యసమ్పన్నో రోషాదశ్రూణ్యవాస్పజత్॥ 7.68.8
- తస్య రోషాభిభూతస్య శత్రుఘ్నస్య మహాత్మనః తేజోమయా
మరీచ్యస్తు సర్వగాత్రైర్వినిష్పతన్॥ 7.68.9
- ఉవాచ చ సుసంజుద్ధః శత్రుఘ్నస్తం నిశాచరమ్।
యోద్ధుమిచ్ఛామి దుర్బుద్ధే ద్వన్వయుద్ధం త్వయా సహ॥
7.68.10
- పుత్రో దశరథస్యాహం భ్రాతా రామస్య ధీమతః శత్రుఘ్నో
నిత్యశత్రుఘ్నో వధాకాఙ్క్షీ తవాగతః॥ 7.68.11

- తస్య మే యుద్ధకామస్య ద్వన్వయుద్ధం ప్రదీయతామ్।
శత్రుస్త్వం సర్వభూతానాం న మే జీవన్గమిష్యసి॥ 7.68.12
- తస్మిన్స్తథా బ్రువాణే తు రాక్షసః ప్రహసన్నివః ప్రత్యువాచ
నరశ్రేష్ఠం దిష్ట్వా ప్రాప్తో సి దుర్మతే॥ 7.68.13
- మమ మాతృష్వసుర్భ్రాతా రావణో రాక్షసాధిపః॥ హతో
రామేణ దుర్బుద్ధే స్త్రీహేతోః పురుషాధమ॥ 7.68.14
- తచ్చ సర్వం మయా క్షాంతం రావణస్య కులక్షయమ్॥ అవజ్ఞాం
పురతః కృత్వా మయా యూయం విశేషతః॥ 7.68.15
- నిహతాశ్చ హి మే సర్వే పరిభూతాస్త్రుణాం యథా॥ భూతాశ్చైవ
భవిష్యాశ్చ యూయం చ పురుషాధమాః॥ 7.68.16
- తస్య తే యుద్ధకామస్య యుద్ధం దాస్యామి దుర్మతే॥ తిష్ఠం
త్వం చ ముహూర్తం తు యావదాయుధమానయే॥ ఈప్సితం
యాద్యశం తుభ్యం సజ్జయే యావదాయుధమ్॥ 7.68.17

- తమువాచాశు శత్రుఘ్నః క్వ మే జీవన్గమిష్యసి
శత్రుర్యదృచ్ఛయా దృష్టో న మోక్షవ్యః కృతాత్మనా॥ 7.68.18
- యో హి విక్లవయా బుద్ధ్యా ప్రసరం శత్రవే దదౌ స హతో
మన్దబుద్ధిత్యాద్యథా కాపురుషస్తథా॥ 7.68.19
- తస్మాత్సుదృష్టం కురు జీవలోకం శరైః శితైస్త్యాం
వివిధైర్నయామి యమస్య గేహాభిముఖం హి పాపం రిపుం
త్రిలోకస్య చ రాఘవస్య॥ 7.68.20

సర్గః 69

- తచ్చుత్వా భాషితం తస్య శత్రుఘ్నస్య మహాత్మనః
క్రోధామాహారయత్తీవ్రం తిష్ఠ తిష్ఠేతి చాబ్రవీత్॥ 7.69.1
- పాణౌ పాణిం వినిష్ఠిష్య దంతాన్కటకటాయ్య చ లవణో
రఘుశార్దూలమాహ్వయామాస చాసక్యత్॥ 7.69.2
- తం బ్రువాణం తథా వాక్యం లవణం ఘోరదర్శనమ్ శత్రుఘ్నో
దేవశత్రుఘ్న ఇదం వచనమబ్రవీత్॥ 7.69.3

- న శత్రుఘ్నస్తథా జాతో యథా న్యే నిర్జితాస్త్యయా తదద్య
బాణాభిహతో వ్రజ త్వం యమసాదనమ్॥ 7.69.4
- ఋషయో వ్యద్య పాపాత్మన్మయా త్వాం నిహతం రణే
పశ్యన్తు విప్రా విద్వాంసస్త్రిదశా ఇవ రావణమ్॥ 7.69.5
- త్వయి మద్బాణనిర్దగే పతితేద్య నిశాచర! పురే జనపదే చాపి
క్షేమమేవ భవిష్యతి॥ 7.69.6
- అద్య మద్బాహునిష్కాన్తః శరో వజ్రనిభాననః ప్రవేక్ష్యతే తే
హృదయం పద్మమంశురివార్కజః॥ 7.69.7
- ఏవముక్తో మహావృక్షం లవణః క్రోధమూర్ఛితః శత్రుఘ్నోరసి
చిక్షేప స చ తం శతధాచ్ఛినత్॥ 7.69.8
- తద్భష్ట్యా విఫలం కర్మ రాక్షసః పునరేవ తు
పాదపాన్సుబహున్సహ్య శత్రుఘ్నాయాస్పృశద్భ్రతీ॥ 7.69.9
- శత్రుఘ్నశ్చాపి తేజస్వీ వృక్షానాపతతో బహూన్
త్రిభిశ్చతుర్భిరేకైకం చిచ్ఛేద నతపర్వభిః॥ 7.69.10

- తతో బాణమయం వర్షం వ్యసృజద్రాక్షసోరసి శత్రుఘ్నో
వీర్యసమ్పన్నో వివ్యథే న స రాక్షసః॥ 7.69.11
- తతః ప్రహస్య లవణో వృక్షముద్యమ్య వీర్యవాన్।
శిరస్యభ్యహనచ్ఛారం స్రస్తాఙ్గః స ముమోహ వై॥ 7.69.12
- తస్మిన్నిపతితే వీరే హాహాకారో మహానభూత్। ఋషీణాం
దేవసఙ్ఖానాం గంధర్వాపురసాం తథా॥ 7.69.13
- తమవజ్రాయ తు హతం శత్రుఘ్నం భువి పాతితమ్। రక్షో
లభాంతరమపి న వివేశ స్వమాలయమ్॥ 7.69.14
- నాపి శూలం ప్రజగ్రాహ తం దృష్ట్వా భువి పాతితమ్। తతో
హత ఇతి జ్ఞాత్వా తాన్భక్షాన్సముదావహత్॥ 7.69.15
- ముహూర్తాల్లబ్ధసఙ్ఖా స్తు పునస్తస్థా ధృతాయుధః। శత్రుఘ్నో
వై పురద్వారి ఋషిభిః సమ్ప్రపూజితః॥ 7.69.16
- తతో దివ్యమమోఘం తం జగ్రాహ శరముత్తమమ్। జ్వలంతం
తేజసా ఘోరం పూరయంతం దిశో దశ॥ 7.69.17

- వజ్రాననం వజ్రవేగం మేరుమందరసన్నిభమ్| నతం పర్వసు
సర్వేషు సంయుగేష్వపరాజితమ్|| 7.69.18
- అస్సక్చందనదిగ్ధాఙ్గం చారుపత్రం పతత్రిణమ్|
దానవేన్ద్రాచలేన్ద్రాణామసురాణాం చ దారణమ్|| 7.69.19
- తం దీప్తమివ కాలాగ్నిం యుగాన్తే సముపస్థి | దృష్ట్వా సర్వాణి
భూతాని పరిత్రాసముపాగమన్|| 7.69.20
- సదేవాసురగన్ధర్వం మునిభిః సాప్సరోగణమ్| జగద్ధి
సర్వమస్వస్థం పితామహముపస్థితమ్|| 7.69.21
- ఉవాచ దేవదేవేశం వరదం ప్రపితామహమ్| దేవానాం
భయసంమోహో లోకానాం సజ్జయం ప్రతి|| 7.69.22
- నేద్యశం దృష్టపూర్వం చ న శ్రుతం ప్రపితామహ| దేవానాం
భయసమ్మోహో లోకానాం సజ్జయం ప్రతి|| 7.69.23

- తేషాం తద్వచనం శ్రుత్వా బ్రహ్మ లోకపితామహః।
భయకారణమాచష్ట లోకానామభయఙ్కురః। ఉవాచ
మధురాం వాణీం శృణుధ్వం సర్వదేవతాః॥ 7.69.24
- వధాయ లవణస్యాజౌ శరః శత్రుఘ్నధారితః। తేజసా తస్య
సమ్మాధాః సర్వే స్మః సురసత్తమాః॥ 7.69.25
- ఏష పూర్వస్య దేవస్య లోకకర్తుః సనాతనః। శరస్తేజోమయో
వత్సా యేన వై భయమాగతమ్॥ 7.69.26
- ఏష వై కైటభస్యార్థే మధునశ్చ మహాశరః। సృష్టో మహాత్మనా
తేన వధార్థే దైత్యయోస్తయోః॥ 7.69.27
- ఏక ఏవ ప్రజానాతి విష్ణుస్తేజోమయం శరమ్। ఏషా ఏవ తనుః
పూర్వా విష్ణోస్తస్య మహాత్మనః॥ 7.69.28
- ఇతో గచ్ఛత పశ్యధ్వం వధ్యమానం మహాత్మనా। రామానుజేన
వీరేణ లవణం రాక్షసోత్తమమ్॥ 7.69.29

- తస్య తే దేవదేవస్య నిశమ్య వచనం సురాః ఆజగ్ముర్యత్ర
యుధ్యేతే శత్రుఘ్నలవణావృభౌ॥ 7.69.30
- తం శరం దివ్యసజ్కాశం శత్రుఘ్నకరధారితమ్ దద్యుః
సర్వభూతాని యుగాంతాగ్నిమివోత్థితమ్॥ 7.69.31
- అకాశమావృతం దృష్ట్వా దేవైర్హి రఘునన్దనః సింహనాదం
భృశం కృత్వా దదర్శ లక్షణం పునః॥ 7.69.32
- ఆహూతశ్చ పునస్తేన శత్రుఘ్నేన మహాత్మనా లవణః
క్రోధసంయుక్తో యుద్ధాయ సముపస్థితః॥ 7.69.33
- ఆకర్ణాత్స వికృష్యాథ తద్ధనుర్ధన్వినాం వరః తం ముమోచ
మహాబాణం లవణస్య మహోరసి॥ 7.69.34
- ఉరస్తస్య విదార్యాశు ప్రవివేశ రసాతలమ్॥ 7.69.35
- గత్వా రసాతలం దివ్యః శరో విబుధపూజితః
పునరేవాగమత్తార్ణమిక్ష్వాకుకులనన్దనమ్॥ 7.69.36

- శత్రుఘ్నశరనిర్భిన్నో లవణః స నిశాచరః॥ పపాత సహసా
భూమౌ వజ్రాహత ఇవాచలః॥ 7.69.37
- తచ్చ శూలం మహత్తేన హతే లవణరాక్షసే॥ పశ్యతాం
సర్వదేవానాం రుద్రస్య వశమన్వగాత్॥ 7.69.38
- ఏకేషుపాతేన భృశం నిపాత్య లోకత్రయస్యాపి రఘుప్రవీరః॥
వినిర్భభావుత్తమచాపబాణస్తమః ప్రణుద్యేవ సహస్రరశ్మిః॥
7.69.39
- తతో హి దేవా ఋషిపన్నగాశ్చ ప్రపూజిరే హ్యృష్సరసశ్చ సర్వాః॥
దిష్ట్వా జయో దాశరథేరవాప్తస్త్యక్త్వా భయం సర్ప ఇవ ప్రశాంతః॥
7.69.40

సర్గ 70

- హతే తు లవణే దేవాః సేన్త్రాః సాగ్నిపురోగమాః॥ ఊచుః
సుమధురాం వాణీం శత్రుఘ్నం శత్రుతాపనమ్॥ 7.70.1

- దిష్ట్యా తే విజయో వత్స దిష్ట్యా లవణరాక్షసః హతః
పురుషశార్దూల వరం వరయ సువ్రత॥ 7.70.2
- వరదాస్తు మహాబాహో సర్వ ఏవ సమాగతాః
విజయాకాఙ్గీణస్తుభ్యమమోఘం దర్శనం హి నః॥ 7.70.3
- దేవానాం భాషితం శ్రుత్వా శూరో మూర్ధ్ని కృతాఞ్జలిః
ప్రత్యువాచ మహాబాహుః శత్రుఘ్నః ప్రయతాత్మవాన్॥
7.70.4
- ఇయం మధుపురీ రస్యా మధురా దేవనిర్మితా నివేశం
ప్రాప్నుయాచ్ఛ్రుమేష మే స్తు వరః పరః॥ 7.70.5
- తం దేవాః ప్రీతమనసో బాధమిత్యేవ రాఘవమ్ భవిష్యతి పురీ
రమ్యా శూరసేనా న సంశయః॥ 7.70.6
- తే తథోక్త్వా మహాత్మానో దివమారురుహుస్తదా శత్రుఘ్నో పి
మహాతేజాస్తాం సేనాం సముపానయత్॥ 7.70.7

- సా సేనా శీఘ్రమాగచ్ఛచ్ఛత్వా శత్రుఘ్నశాసనమ్| నివేశనం చ
శత్రుఘ్నః శ్రావణేన సమారభత్|| 7.70.8
- సా పురా దివ్యసంజ్ఞాశా వర్షే ద్వాదశమే శుభే| నివిష్టా
శూరసేనానాం విషయశ్చాకుతోభయః|| 7.70.9
- క్షేత్రాణి సస్యయుక్తాని కాలే వర్షతి వాసవః| అరోగవీరపురుషా
శత్రుఘ్నభుజపాలితా|| 7.70.10
- అర్థచంద్రప్రతీకాశా యమునాతీరశోభితా| శోభితా
గృహముఖ్యైశ్చ చత్వరాపణవీధికైః| చాతుర్వర్ణ్యసమాయుక్తా
నానావాణిజ్యశోభితా|| 7.70.11
- యచ్ఛ తేన పురా శుభ్రం లవణేన కృతం మహత్|
తచ్ఛోభయతి శత్రుఘ్నో నానావర్ణోపశోభితామ్|| 7.70.12
- ఆరామైశ్చ విహారైశ్చ శోభమానం సమంతతః| శోభితాం
శోభనీయైశ్చ తథా న్యైరైవమానుషైః|| 7.70.13

- తాం పురీం దివ్యసజ్జాశాం నానాపణ్యోపశోభితామ్।
నానాదేశాగతైశ్చాపి వణిగ్భిరుపశోభితామ్॥ 7.70.14
- తాం సమృద్ధాం సమృద్ధార్థః శత్రుఘ్నో భరతానుజః। నిరీక్ష్య
పరమప్రీతః పరం హర్షముపాగమత్॥ 7.70.15
- తస్య బుద్ధిః సముత్పన్నా నివేశ్య మధురాం పురీమ్। రామపాదా
నిరీక్షే హం వర్షే ద్వాదశ ఆగతే॥ 7.70.16
- తతః స తామమరపురోపమాం పురీం నివేశ్య వై
వివిధజనాభిసంవృతామ్। నరాధిపో రఘుపతిపాదదర్శనే దధే
మతిం రఘుకులవంశవర్ధనః॥ 7.70.17

సర్గః 71

- తతో ద్వాదశమే వర్షే శత్రుఘ్నో రామపాలితామ్। అయోధ్యాం
చకమే గన్తుమల్పభృత్యబలానుగః॥ 7.71.1
- తతో మన్త్రిపురోగాంశ్చ బలముఖ్యాన్నివర్త్య చ। జగామ
హయముఖ్యైశ్చ రథానాం చ శతేన సః॥ 7.71.2

- స గత్వా గణితాన్వాసాన్సప్తాష్టై రఘునన్దనః।
వాల్మీక్యాశ్రమమాగత్య వాసం చక్రే మహాయశాః॥ 7.71.3
- సో భివాద్య తతః పాదౌ వాల్మీకేః పురుషర్షభః। పాద్యమర్థ్యం
తథాతిథ్యం జగ్రాహ మునిహస్తతః॥ 7.71.4
- బహురూపాః సుమధురాః కథాస్తత్ర సహస్రశః। కథయామాస
స మునిః శత్రుఘ్నాయ మహాత్మనే॥ 7.71.5
- ఉవాచ చ మునిర్వాక్యం లవణస్య వధాశ్రితమ్। సుదుష్కరం
కృతం కర్మ లవణం నిఘ్నతా త్వయా॥ 7.71.6
- బహవః పార్థివాః సౌమ్య హతాః సబలవాహనాః। లవణేన
మహాబాహో యుధ్యమానా మహాబలాః॥ 7.71.7
- స త్వయా నిహతః పాపో లీలయా పురుషర్షభ। జగతశ్చ
భయం తత్ర ప్రశాంతం తవ తేజసా॥ 7.71.8
- రావణస్య వధో ఘోరో యత్నేన మహతా కృతః। ఇదం తు
సుమహత్కర్మ త్వయా కృతమయత్నతః॥ 7.71.9

- పీతిశ్చాస్మిన్పరా జాతా దేవానాం లవణే హతే భూతానాం చైవ
సర్వేషాం జగతశ్చ ప్రియం కృతమ్॥ 7.71.10
- తచ్చ యుద్ధం మయా దృష్టం యథావత్పురుషర్షభ!
సభాయాం వాసవస్యాథ ఉపవిష్టేన రాఘవ॥ 7.71.11
- మమాపి పరమా పీతిర్హది శత్రుఘ్న వర్తతే ఉపాఘ్రాస్యామి తే
మూర్ధ్ని స్నేహస్యేషా పరా గతిః॥ 7.71.12
- ఇత్యుక్త్వా మూర్ధ్ని శత్రుఘ్నముపాఘ్రాయ మహామునిః
ఆతిథ్యమకరోత్తస్య యే చ తస్య పదానుగాః॥ 7.71.13
- స భుక్తవాన్సరశ్రేష్ఠో గీతమాధుర్యముత్తమమ్ శుశ్రావ
రామచరితం తస్మిన్కాలే యథాకృమమ్॥ 7.71.14
- తస్త్రీలయసమాయుక్తం త్రిస్థానకరణాన్వితమ్ సంస్కృతం
లక్షణోపేతం సమతాలసమన్వితమ్ శుశ్రావ రామచరితం
తస్మిన్కాలే పురా కృతమ్॥ 7.71.15

- తాన్యక్షరాణీ సత్యాని యథావృత్తాని పూర్వశః| శ్రుత్వా
పురుషశార్దూలో విసఞ్ఞో బాష్పలోచనః॥ 7.71.16
- స ముహూర్తమివాసఞ్ఞో వినిఃశ్వస్య ముహుర్ముహుః| తస్మిన్
గీతే యథావృత్తం వర్తమానమివాశృణోత్॥ 7.71.17
- పదానుగాశ్చ యే రాజ్ఞస్తాం శ్రుత్వా గీతిసమ్పదమ్|
అవాఙ్ముఖాశ్చ దీనాశ్చ హ్యౌశ్చర్యమితి చాబ్రువన్॥ 7.71.18
- పరస్పరం చ యే తత్ర సైనికాః సమ్భభాషిరే| కిమిదం క్వ చ
వర్తామః కిమేతత్స్వప్నదర్శనమ్॥ 7.71.19
- అర్థో యో నః పురా దృష్టస్తమాశ్రమపదే పునః| శృణుమః
కిమిదం స్వప్నో గీతబంధం శ్రియో భవేత్॥ 7.71.20
- విస్మయం తే పరం గత్వా శత్రుఘ్నమిదమబ్రువన్| సాధు పృచ్ఛ
నరశ్రేష్ఠ వాల్మీకిం మునిపుంగవమ్॥ 7.71.21
- శత్రుఘ్నస్త్యబ్రవీత్సర్వాన్కౌతూహలసమన్వితాన్| సైనికా న
క్షమో స్మాకం పరిప్రప్టుమిహేదృశః॥ 7.71.22

- ఆశ్చర్యాణి బహూనీహ భవన్త్యస్యాశ్రమే మునేః। న తు
కౌతూహలాద్భుక్తమన్వేష్టుం తం మహామునిమ్॥ 7.71.23
- ఏవం తద్వాక్యముక్త్వా చ సైనికావ్రఘునన్దనః। అభివాద్య
మహర్షిం తం స్వం నివేశం యయౌ తదా॥ 7.71.24

సర్గః 72

- తం శయానం నరవ్యాఘ్రం నిద్రా నాభ్యాగమత్తదా।
చిన్తయన్తమనేకార్థం రామగీతమనుత్తమమ్॥ 7.72.1
- తస్య శబ్దం సుమధురం తన్త్రీలయసమన్వితమ్। శ్రుత్వా
రాత్రిర్జగమాశు శత్రుఘ్నస్య మహాత్మనః॥ 7.72.2
- తస్యాం నిశాయాం వ్యష్టాయాం కృత్వా పౌర్వాహ్నికం క్రమమ్।
ఉవాచ ప్రాశ్నలిర్వాక్యం శత్రుఘ్నో మునిపుంగవమ్॥ 7.72.3
- భగవన్త్రస్తుమిచ్ఛామి రాఘవం రఘునన్దనమ్। త్వయా
నుజ్ఞాతుమిచ్ఛామి స హైభిః సంశితవ్రతైః॥ 7.72.4

- ఇత్యేవంవాదినం తం తు శత్రుఘ్నం శత్రుతాపనమ్। వాల్మీకిః
సమృరిష్వజ్య విససర్జ చ రాఘవమ్॥ 7.72.5
- సో భివాద్య మునిశ్రేష్ఠం రథమారుహ్యా సుప్రభమ్।
అయోధ్యామగమత్తార్ణం రాఘవోత్సుకదర్శనః॥ 7.72.6
- స ప్రవిష్టః పురీం రమ్యాం శ్రీమానిక్వాకునన్దనః। ప్రవివేశ
మహాబాహుర్యత్ర రామో మహాద్యుతిః॥ 7.72.7
- స రామం మన్త్రిమధ్యస్థం పూర్ణచన్ద్రనిభాననమ్।
పశ్యన్నమరమధ్యస్థం సహస్రనయనం యథా॥ 7.72.8
- సో భివాద్య మహాత్మానం జ్వలన్తమివ తేజసా। ఉవాచ
ప్రాశ్నలిర్వాక్యం రామం సత్యపరాక్రమమ్॥ 7.72.9
- యదాజ్ఞస్తం మహారాజ సర్వం తత్కృతవానహమ్। హతః స
లవణః పాపః పురీ చాస్య నివేశితా॥ 7.72.10

- ద్వాదశైతే గతా వర్షాస్త్యాం వినా రఘునందనః
నోత్సహేయమహం వస్తుం త్వయా విరహితో నృప॥
7.72.11
- స మే ప్రసాదం కాకుత్స్థ కురుష్వామితవిక్రమః మాతృహీనో
యథా వత్సో న చిరం ప్రవసామ్యహమ్॥ 7.72.12
- ఏవం బ్రువాణం శత్రుఘ్నం పరిష్వజ్యేదమబ్రవీత్ మా విషాదం
కృథాః శూర నైతత్క్షత్రియచేష్టితమ్॥ 7.72.13
- నావసీదన్తి రాజానో విప్రవాసేషు రాఘవః ప్రజా నః పరిపాల్యా
హి క్షత్రధర్మేణ రాఘవ॥ 7.72.14
- కాలే కాలే తు మాం వీర అయోధ్యామవలోకితుమ్ ఆగచ్ఛ
త్వం నరశ్రేష్ఠ గన్తాసి చ పురం తవ॥ 7.72.15
- మమాపి త్వం సుదయితః ప్రాణైరపి న సంశయః అవశ్యం
కరణీయం చ రాజ్యస్య పరిపాలనమ్॥ 7.72.16

- తస్మాత్త్వం వస కాకుత్స్థ సప్తరాత్రమిహోవసః ఊర్ధ్వం గంతాసి
మధురాం సభృత్యబలవాహనః॥ 7.72.17
- రామస్యైతద్వచః శ్రుత్వా ధర్మయుక్తం మనోగతమ్। శత్రుఘ్నో
దీనయా వాచా బాఢమిత్యేవ చాబ్రవీత్॥ 7.72.18
- సప్తరాత్రం చ కాకుత్స్థో రాఘవస్య యథాజ్ఞయా ఉప్య తత్ర
మహేష్వాసో గమనాయోపచక్రమే॥ 7.72.19
- ఆమన్త్య తు మహాత్మానం రామం సత్యపరాక్రమమ్। భరతం
లక్ష్మణం చైవ మహారథముపారుహత్॥ 7.72.20
- దూరమాభ్యామనుగతో లక్ష్మణేన మహాత్మనా భరతేన చ
శత్రుఘ్నో జగామాశు పురం తతః॥ 7.72.21

సర్గః 73

- ప్రస్థాప్య తు స శత్రుఘ్నం భ్రాతృభ్యాం సహ రాఘవః।
ప్రముమోద సుఖీ రాజ్యం ధర్మేణ పరిపాలయన్॥ 7.73.1

- తతః కతిపయాహఃసు వృద్ధో జానపదో ద్విజః। మృతం
బాలముపాదాయ రాజద్వారముపాగమత్॥ 7.73.2
- రుదన్బహువిధా వాచః స్నేహదుఃఖసమన్వితాః। అసకృత్పుత్ర
పుత్రేతి వాక్యమేతదువాచ హ॥ 7.73.3
- కిం ను మే దుష్కృతం కర్మ పురా దేహాంతరే కృతమ్। యదహం
పుత్రమేకం త్వాం పశ్యామి నిధనం గతమ్॥ 7.73.4
- అప్రాప్తయౌవనం బాలం పశ్చవర్షసహస్రకమ్। అకాలే
కాలమాపన్నం మమ దుఃఖాయ పుత్రక॥ 7.73.5
- అల్పైరహోభిర్నిధనం గమిష్యామి న సంశయః। అహం చ జననీ
చైవ తవ శోకేన పుత్రక॥ 7.73.6
- న స్మరామ్యనృతం హ్యుక్తం న చ హింసాం స్మరామ్యహమ్।
సర్వేషాం ప్రాణినాం పాపం కృతం నైవ స్మరామ్యహమ్॥
7.73.7

- కేనాద్య దుష్కృతేనాయం బాల ఏవ మమాత్మజః| అకృత్వా
పితృకార్యాణి గతో వైవస్వతక్షయమ్|| 7.73.8
- నేదృశం దృష్టపూర్వం మే శ్రుతం వా ఘోరదర్శనమ్|
మృత్యురప్రాప్తకాలానాం రామస్య విషయే యథా|| 7.73.9
- రామస్య దుష్కృతం కిఞ్చిన్మహదస్తి న సంశయః| యథా హి
విషయస్థానాం బాలానాం మృత్యురాగతః|| 7.73.10
- నహ్యన్యవిషయస్థానాం బాలానాం మృత్యుతో భయమ్| త్వం
రాజఞ్జీవయస్పైనం బాలం మృత్యువశం గతమ్|| 7.73.11
- రాజద్వారి మరిష్యామి పత్న్యా సార్థమనాథవత్|
బ్రహ్మహత్యాం తతో రామ సముపేత్య సుఖీ భవ|| 7.73.12
- భ్రాతృభిః సహితో రాజన్దిర్ఘమాయురవాప్స్యసి| ఉషితాః స్మ
సుఖం రాజ్యే తవాస్మిన్నమహోబల|| 7.73.13
- ఇదం తు పతితం తస్మాత్తవ రామ వశే స్థితాః| కాలస్య
వశమాపన్నాః స్వల్పం హి నహి నః సుఖమ్|| 7.73.14

- సమృత్యనాథో విషయ ఇక్షాకూణాం మహాత్మనామ్। రామం
నాథమిహాసాద్య బాలాంతకరణం ద్రువమ్॥ 7.73.15
- రాజదోషైర్విపద్యంతే ప్రజా హ్యవిధిపాలితాః। అసద్వృత్తే తు
న్యపతావకాలే మ్రియతే జనః॥ 7.73.16
- యద్వా పురేష్వయుక్తాని జనా జనపదేషు చ। కుర్వతే న చ రక్షా
స్తి తదా కాలకృతం భయమ్॥ 7.73.17
- సువ్యక్తం రాజదోషో హి భవిష్యతి న సంశయః। పురే జనపదే
చాపి తతో బాలవధో హ్యయమ్॥ 7.73.18
- ఏవం బహువిధైర్వాక్యైరుపరుధ్య ముహుర్ముహుః। రాజానం
దుఃఖసంతప్తః సుతం తముపగూహతే॥ 7.73.19

సర్గః 74

- తథా తు కరుణం తస్య ద్విజస్య పరిదేవనమ్। శుశ్రావ రాఘవః
సర్వం దుఃఖశోకసమన్వితమ్॥ 7.74.1

- స దుఃఖేన చ సంతప్తో మన్త్రిణస్తానుపాహ్వయత్| వసిష్ఠం
వామదేవం చ భ్రాతరౌ సహ నైగమాన్|| 7.74.2
- తతో ద్విజా వసిష్ఠేన సార్థమష్టౌ ప్రవేశితాః| రాజానం
దేవసంకృశం వర్ధస్వేతి తతో బ్రువన్|| 7.74.3
- మార్కణ్డేయో థ మౌద్గల్యో వామదేవశ్చ కాశ్యపః|
కాత్యాయనో థ జాబాలిర్గౌతమో నారదస్తథా| ఏతే ద్విజర్షభాః
సర్వే ఆసనేషూపవేశితాః|| 7.74.4
- మహర్షీన్సమనుప్రాప్తానభివాద్య కృతాశ్జలిః| మన్త్రిణో
నైగమాంశ్చైవ యథార్హమనుకూలతః|| 7.74.5
- తేషాం సముపవిష్టానాం సర్వేషాం దీప్తతేజసామ్| రాఘవః
సర్వమాచష్టే ద్విజో యముపరోధతే|| 7.74.6
- తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా రాజ్ఞో దీనస్య నారదః| ప్రత్యువాచ
శుభం వాక్యమృషీణాం సన్నిధౌ నృపమ్|| 7.74.7

- శృణు రాజన్యథాకాలే ప్రాప్తో బాలస్య సజ్జయః। శ్రుత్వా
కర్తవ్యతాం రాజన్కురుష్వరఘునందన॥ 7.74.8
- పురా కృతయుగే రాజన్బ్రాహ్మణా వై తపస్వినః।
అబ్రాహ్మణస్తదా రాజన్న తపస్వీ కథచ్ఛన॥ 7.74.9
- తస్మిన్యుగే ప్రజ్వలితే బ్రహ్మభూతే త్వనావృతే। అమృత్యవస్తదా
సర్వే జజ్జిరే దీర్ఘదర్శినః॥ 7.74.10
- తతస్త్రీతాయుగం నామ మానవానాం వపుష్మతామ్।
క్షత్రియాస్తత్ర జాయంతే పూర్ణేన తపసా న్వితాః॥ 7.74.11
- వీర్యేణ తపసా చైవ తే ధికాః పూర్వజన్మని। మానవా యే
మహాత్మానస్తత్ర త్రేతాయుగే యుగే॥ 7.74.12
- బ్రహ్మక్షత్రం చ తత్సర్వం యత్పూర్వమపరం చ యత్।
యుగయోరుభయోరాసీత్సమవీర్యసమన్వితమ్॥ 7.74.13
- అపశ్యంస్తు న తే సర్వే విశేషమధికం తతః। స్థాపనం చక్రిరే తత్ర
చాతుర్వర్ణ్యస్య సమ్మతమ్॥ 7.74.14

- తస్మిన్యగే ప్రజ్వలితే ధర్మభూతే హ్యనావృతే అధర్మః
పాదమేకం తు పాతయత్పృథివీతలే॥ 7.74.15
- అధర్మేణ హి సంయుక్తస్తేజో మన్దం భవిష్యతి॥ 7.74.16
- ఆమిషం యచ్ఛ పూర్వేషాం రాజసం చ మలం భృశమ్।
అన్యతం నామ తద్భూతం పాదేన పృథివీతలే॥ 7.74.17
- అన్యతం పాతయిత్వా తు పాదమేకమధర్మతః। తతః
ప్రాదుష్కృతం పూర్వమాయుషః పరినిష్ఠితమ్॥ 7.74.18
- పతితే త్వన్మతే తస్మిన్నధర్మే చ మహీతలే।
శుభాన్యేవాచరన్లోకః సత్యధర్మపరాయణః॥ 7.74.19
- త్రేతాయుగే చ వర్తంతే బ్రాహ్మణాః క్షత్రియాశ్చ యే। తపో
తప్యంత తే సర్వే శుశ్రూషామపరే జనాః॥ 7.74.20
- స ధర్మః పరమస్తేషాం వైశ్యశూద్రం సమాగమత్। పూజాం చ
సర్వవర్ణానాం శూద్రాశ్చక్రుర్విశేషతః॥ 7.74.21

- ఏతస్మిన్నంతరే తేషామధర్మే చాన్యతే చ హా తతః పూర్వే భృశం
ప్రొసమగమన్న్యపసత్తమ॥ 7.74.22
- తతః పాదమధర్మస్య ద్వితీయమవతారయత్ తతో
ద్వాపరసంజ్ఞా స్య యుగస్య సమజాయత॥ 7.74.23
- తస్మిన్ద్వాపరసంజ్ఞే తు వర్తమానే యుగక్షయే అధర్మశ్చాన్యతం
చైవ వప్యధే పురుషర్షభ॥ 7.74.24
- తస్మిన్ద్వాపరసంజ్ఞాతే తపో వైశ్యాన్యమావిశత్ త్రిభ్యో
యుగేభ్యస్త్రీన్వర్ణాన్త్రమాద్వై తప ఆవిశత్॥ 7.74.25
- త్రిభ్యో యుగేభ్యస్త్రీన్వర్ణాన్తర్మశ్చ పరినిష్ఠితః న శుద్ధో లభతే
ధర్మం యుగతస్తు నరర్షభ హీనవర్ణో నృపశ్రేష్ఠ తప్యతే
సుమహత్తపః॥ 7.74.26
- భవిష్యచ్ఛూద్రయోన్యాయం వై తపశ్చర్యా కలౌ యుగే అధర్మః
పరమో రాజన్ద్వాపరే శూద్రజన్మనః॥ 7.74.27

- స వై విషయపర్యస్తే తవ రాజన్మహాతపాః! అద్య తప్యతి
దుర్బుద్ధిస్తేన బాలవధో హ్యయమ్॥ 7.74.28
- యో హ్యధర్మమకార్యం వా విషయే పార్థివస్య తు! కరోతి
చాశ్రీమూలం తత్పురే వా దుర్మతిర్నరః! క్షిప్రం చ నరకం
యాతి స చ రాజా న సంశయః॥ 7.74.29
- అధీతస్య చ తప్తస్య కర్మణః సుకృతస్య చ! షష్ఠం భజతి భాగం
తు ప్రజా ధర్మేణ పాలయన్॥ 7.74.30
- షజ్భాగస్య న భోక్తా సౌ రక్షతే న ప్రజాః కథమ్॥ 7.74.31
- స త్వం పురుషశార్దూల మార్గస్వ విషయం స్వకమ్! దుష్కృతం
యత్ర పశ్యేథాస్తత్ర యత్నం సమాచర॥ 7.74.32
- ఏవం చేద్ధర్మవృద్ధిశ్చ నృణాం చాయుర్వివర్ధనమ్! భవిష్యతి
నరశ్రేష్ఠ బాలస్యాస్య చ జీవితమ్॥ 7.74.33

సర్గ: 75

- నారదస్య తు తద్వాక్యం శ్రుత్వా మృతమయం తదా
ప్రహర్షమతులం లేభే లక్ష్మణం చేదమబ్రవీత్॥ 7.75.1
- గచ్ఛ సౌమ్య ద్విజశ్రేష్ఠం సమాశ్వాసయ సువ్రతమ్ బాలస్య తు
శరీరం తత్తైలద్రోణ్యాం నిధాపయ॥ 7.75.2
- గన్తేశ్చ పరమోదారైస్తైలైశ్చాపి సుగన్ధిభిః యథా న క్షీయతే
బాలస్తథా సౌమ్య విధీయతామ్॥ 7.75.3
- యథా శరీరో బాలస్య గుప్తః సన్ శిష్టకర్మణః విపత్తిః పరిభేదో
వా న భవేచ్ఛ తథా కురు॥ 7.75.4
- ఏవమాదిశ్య కాకుత్స్థో లక్ష్మణం శుభలక్షణమ్ మనసా
పుష్పకం దధ్యావాగచ్ఛేతి మహాయశాః॥ 7.75.5
- ఇజ్జితం స తు విజ్ఞాయ పుష్పకో హేమభూషితః ఆజగామ
ముహూర్తేన సమీపే రాఘవస్య వై॥ 7.75.6

- సో బ్రవీత్ప్రణతో భూత్వా అయమస్మి నరాధిపః వశ్యస్తవ
మహాబాహో కింకరః సముపస్థితః॥ 7.75.7
- భాషితం రుచిరం శ్రుత్వా పుష్పకస్య నరాధిపః! అభివాద్య
మహర్షీంస్తాన్ విమానం సో ధ్యరోహత॥ 7.75.8
- ధనుర్నహీత్వా తూణీ చ ఖడ్గం చ రుచిరప్రభమ్! నిక్షిప్య నగరే
వీరౌ సౌమిత్రిభరతావృభౌ॥ 7.75.9
- ప్రాయాత్ప్రతీచీం హరితం విచిన్వంశ్చ తతస్తతః!
ఉత్తరామగమచ్ఛీమాన్దిశం హిమవతా వృతామ్॥ 7.75.10
- అపశ్యమానస్తత్రాపి స్వల్పమప్యథ దుష్కృతమ్! పూర్వామపి
దిశం సర్వామథో పశ్యన్నరాధిపః॥ 7.75.11
- ప్రవిశుద్ధసమాచారామాదర్శతలనిర్మలామ్! పుష్పకస్థో
మహాబాహుస్తదాపశ్యన్నరాధిపః॥ 7.75.12
- దక్షిణాం దిశమాక్రామత్తతో రాజర్షినన్దనః! శైవలస్యోత్తరే
పార్శ్వే దదర్శ సుమహత్సరః॥ 7.75.13

- తస్మిన్సరసి తప్యంత తాపసం సుమహత్తపః| దదర్శ రాఘవః
శ్రీమాఽల్లమ్బమానమధోముఖమ్|| 7.75.14
- రాఘవస్తముపాగమ్య తప్యంత తప ఉత్తమమ్| ఉవాచ స తదా
వాక్యం ధన్యస్త్వమసి సువ్రత|| 7.75.15
- కస్యాం యోన్యాం తపోవృద్ధ వర్తసే దృఢవిక్రమ|
కౌతూహలాత్త్వాం పృచ్ఛామి రామో దాశరథిర్హమ్||
7.75.16
- కో ర్థో మనీషితస్తభ్యం స్వర్గలాభః పరో థవా| వరాశ్రయో
యదర్థం త్వం తపస్యసి సుదుష్కరమ్| యమాశ్రిత్య తపస్తప్తం
శ్రోతుమిచ్ఛామి తాపస|| 7.75.17
- బ్రాహ్మణో వా సి భద్రం తే క్షత్రియో వా సి దుర్జయః|
వైశ్యస్తూతీయవర్ణో వా శూద్రో వా సత్యవాగ్భవ|| 7.75.18

- ఇత్యేవముక్తః స నరాధిపేన హ్యవాక్చిరా దాశరథాయ తస్మై
ఉవాచ జాతిం నృపపుజ్జవాయ యత్కారణే చైవ
తపఃప్రయత్నః॥ 7.75.19

సర్గః 76

- తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా రామస్యాక్లిష్టకర్మణః।
అవాక్చిరాస్తథాభూత్వా వాక్యమేతదువాచ హ॥ 7.76.1
- శూద్రయోన్యాం ప్రసూతో స్మి శమ్భూకో నామ నామతః।
దేవత్వం పార్థయే రామ సశరీరో మహాయశః॥ 7.76.2
- న మిథ్యా హం వదే రామ దేవలోకజిగీషయా। శూద్రం మాం
విద్ధి కాకుత్స్థ తప ఉగ్రం సమాస్థితమ్॥ 7.76.3
- భాషతస్తస్య శూద్రస్య ఖడ్గం సురుచిరప్రభమ్। నిష్కృష్య
కోశాద్విమలం శిరశ్చిచ్ఛేద రాఘవః॥ 7.76.4

- తస్మిఞ్శ్చాద్దే హతే దేవాః సేన్త్రాః సాగ్నిపురోగమాః| సాధు
సాధ్వీతి కాకుత్స్థం ప్రశశంసుర్ముహుర్ముహుః|| 7.76.5
- పుష్పవృష్టిర్మహత్యాసీద్దివ్యానాం సుసుగన్ధినామ్| పుష్పాణాం
వాయుముక్తానాం సర్వతః ప్రపపాత హ|| 7.76.6
- సుప్రీతాశ్చాబ్రువన్రామం దేవాః సత్యపరాక్రమమ్|
సురకార్యమిదం సౌమ్య సుకృతం తే మహామతే|| 7.76.7
- గృహాణ చ వరం సౌమ్య యత్త్వమిచ్ఛస్యరిన్దమ| స్వర్గభాజ్ఞహి
శూద్రో యం త్వత్కృతే రఘునన్దన|| 7.76.8
- దేవానాం భాషితం శ్రుత్వా రాఘవః సుసమాహితః| ఉవాచ
ప్రాశ్నలిర్వాక్యం సహస్రాక్షం పురన్దరమ్|| 7.76.9
- యది దేవాః ప్రసన్నా మే ద్విజపుత్రః స జీవతు| దిశన్తు
వరమేతం మే ఇప్సితం పరమం మమ|| 7.76.10
- మమాపచారాద్యాతో సౌ బ్రాహ్మణస్యైకపుత్రకః| అప్రాప్తకాలః
కాలేన నీతో వైవస్వతక్షయమ్|| 7.76.11

- తం జీవయథ భద్రం వో నాన్యతం కర్తుమర్హథః ద్విజస్య
సంశ్రుతో ర్థో మే జీవయిష్యామి తే సుతమ్॥ 7.76.12
- రాఘవస్య తు తద్వాక్యం శ్రుత్వా విబుధసత్తమాః ప్రత్యుచూ
రాఘవం ప్రీతా దేవాః ప్రీతిసమన్వితమ్॥ 7.76.13
- నిర్వృతో భవ కాకుత్స్థ సో స్మిన్నహని బాలకః జీవితం
ప్రాప్తవాన్భూయః సమేతశ్చాపి బన్ధభిః॥ 7.76.14
- యస్మిన్ముహూర్తే కాకుత్స్థ శూద్రో యం వినిపాతితః
తస్మిన్ముహూర్తే బాలో సౌ జీవేన సమయుజ్యత॥ 7.76.15
- స్వస్తి ప్రాప్నుహి భద్రం తే సాధు యామ నరర్షభః
అగస్త్యస్యాశ్రమపదం ద్రష్టుమిచ్ఛామ రాఘవ॥ 7.76.16
- తస్య దీక్షా సమాప్తా హి బ్రహ్మర్షేః సుమహాద్యుతేః ద్వాదశం
హి గతం వర్షం జలశయ్యాం సమాసతః॥ 7.76.17
- కాకుత్స్థ తద్గమిష్యామో మునిం సమభినన్దితుమ్ త్వం
చాప్యగచ్ఛ భద్రం తే ద్రష్టుం తమృషిసత్తమమ్॥ 7.76.18

- స తథేతి ప్రతిజ్ఞాయ దేవానాం రఘునందనః| ఆరురోహ
విమానం తం పుష్పకం హేమభూషితమ్|| 7.76.19
- తతో దేవాః ప్రయాతాస్తే విమానైర్బహువిస్తరైః| రామో
ప్యనుజగామాశు కుమ్భయోనేస్తపోవనమ్|| 7.76.20
- దృష్ట్వా తు దేవాన్సమృప్తానగస్త్యస్తపసాం నిధిః|
అర్చయామాస ధర్మాత్మా సర్వాంస్తానవిశేషతః|| 7.76.21
- ప్రతిగృహ్య తతః పూజాం సమూజ్య చ మహామునిమ్|
జగ్ముస్తే త్రిదశా హృష్టా నాకపృష్ఠం సహానుగైః|| 7.76.22
- గతేషు తేషు కాకుత్స్థః పుష్పకాదవరుహ్య చ| తతో
భివాదయామాస హ్యగస్త్యమృషిసత్తమమ్|| 7.76.23
- సో భివాద్య మహాత్మానం జ్వలంతమివ తేజసా| ఆతిథ్యం
పరమం ప్రాప్య నిషసాద నరాధిపః|| 7.76.24
- తమువాచ మహాతేజాః కుమ్భయోనిర్మహాతపాః| స్వాగతం తే
నరశ్రేష్ఠ దిష్ట్వా ప్రాప్తో సి రాఘవ|| 7.76.25

- త్వం మే బహుమతో రామ గుణైర్బహుభిరుత్తమైః॥ అతిథిః
పూజనీయశ్చ మమ నిత్యం హృది స్థితః॥ 7.76.26
- సురా హి కథయంతి త్వామాగతం శూద్రఘాతినమ్॥
బ్రాహ్మణస్య తు ధర్మేణ త్వయా జీవాపితః సుతః॥ 7.76.27
- ఉష్యతాం చేహ రజనీ సకాశే మమ రాఘవ॥ ప్రభాతే పుష్పకేణ
త్వం గంతా సి పురమేవ హి॥ 7.76.28
- త్వం హి నారాయణః శ్రీమాంస్త్యయి సర్వం ప్రతిష్ఠితమ్॥ త్వం
ప్రభుః సర్వదేవానాం పురుషస్త్వం సనాతనః॥ 7.76.29
- ఇదం చాభరణం సౌమ్య నిర్మితం విశ్వకర్మణా॥ దివ్యం దివ్యేన
వపుషా దీప్యమానం స్వతేజసా॥ ప్రతిగృహ్ణిష్వ కాకుత్స్థ
మత్ప్రియం కురు రాఘవ॥ 7.76.30
- దత్తస్య హి పునర్దానే సుమహత్ఫలముచ్యతే॥ భరణే హి భవాన్
శక్తః సేన్యాణాం మరుతామపి॥ 7.76.31

- త్వం హి శక్తస్తారయితుం సేన్మానపి దివౌకసః తస్మాత్ప్రదాస్యే
విధివత్తత్ప్రతీచ్ఛ నరాధిప॥ 7.76.32
- దివ్యమాభరణం చిత్రం ప్రదీప్తమివ భాస్కరమ్॥ 7.76.33
- అథోవాచ మహాత్మానమిక్ష్వాకూణాం మహారథః రామో
మతిమతాం శ్రేష్ఠః క్షత్రధర్మమనుస్మరన్॥ 7.76.34
- ప్రతిగ్రహో యం భగవన్బ్రాహ్మణస్యావిగర్హితః గృహీయాం
క్షత్రియో హం వై కథం బ్రాహ్మణపుజవ॥ 7.76.35
- బ్రాహ్మణేన విశేషేణ దత్తం తద్వక్తుమర్హసి ఏవముక్తస్తు
రామేణ ప్రత్యువాచ మహానృషిః॥ 7.76.36
- ఆసన్కృతయుగే రామ బ్రహ్మభూతే పురాయుగే అపార్థివాః
ప్రజాః సర్వాః సురాణాం తు శతక్రతుః॥ 7.76.37
- తాః ప్రజా దేవదేవేశం రాజార్థం సముపాద్రవన్ సురాణాం
స్థాపితో రాజా త్వయా దేవ శతక్రతుః॥ 7.76.38

- ప్రయచ్ఛనో హి లోకేశ పార్థివం నరపుజ్గవమ్| యస్మై పూజాం
ప్రయుజ్జానా ధూతపాపాశ్చరేమహి| న వసామో వినా రాజ్ఞా
ఏషనో నిశ్చయః పరః॥ 7.76.39
- ప్రజానాం వచనం శ్రుత్వా నిశ్చయిత్వా రథముత్తమమ్॥
7.76.40
- తతో బ్రహ్మ సురశ్రేష్ఠో లోకపాలాన్సవాసవాన్|
సమాహూయాబ్రవీత్సర్వాంస్తేజోభాగాన్ప్రయచ్ఛత॥
7.76.41
- తతో దదుర్లోకపాలాః సర్వే భాగాన్స్వతేజసః| అక్షుపచ్ఛ తతో
బ్రహ్మ యతో జాతః క్షుపో నృపః॥ 7.76.42
- తం బ్రహ్మ లోకపాలానాం సహంశైః సమయోజయత్| తతో
దదౌ నృపం తాసాం ప్రజానామీశ్వరం క్షుపమ్॥ 7.76.43
- తత్రైన్ద్రేణ చ భాగేన మహీమాజ్ఞాపయన్నృపః| వారుణేన తు
భాగేన వపుః పుష్యతి పార్థివః॥ 7.76.44

- కౌబేరేణ తు భాగేన విత్తమాసాం దదౌ తదా యస్తు యామ్యో
భవద్భాగస్తేన శాస్తి స్మ స ప్రజాః॥ 7.76.45
- తత్రైనేణ నరశ్రేష్ఠ భాగేన రఘునన్దనః ప్రతిగృహ్ణిష్ఠ్వా భద్రం తే
తారణార్థం మమ ప్రభో॥ 7.76.46
- తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా ఋషేః పరమధార్మికమ్ తద్రామః
ప్రతిజగ్రాహ మునేరాభరణం వరమ్॥ 7.76.47
- ప్రతిగృహ్య తతో రామస్తదాభరణముత్తమమ్ ఆగమం తస్య
దీప్తస్య ప్రష్టమేవోపచక్రమే॥ 7.76.48
- అత్యద్భుతమిదం దివ్యం వపుషా యుక్తముత్తమమ్ కథం వా
భగవతా ప్రాప్తం కుతో వా కేన వా హృతమ్॥ 7.76.49
- కుతూహలితయా బ్రహ్మన్ఘృచ్చామి త్వాం మహాయశః
ఆశ్చర్యాణాం బహూనాం హి నిధిః పరమకో భవాన్॥
7.76.50

- ఏవం బ్రువతి కాకుత్స్థే మునిర్వాక్యమథాబ్రవీత్| శృణు రామ
యథావృత్తం పురా త్రేతాయుగే యుగే॥ 7.76.51
- రమణీయప్రదేశే స్మిన్ వనే యద్భుష్టవానహమ్| ఆశ్చర్యం మే
మహాబాహో దానమాశ్రిత్య కేవలమ్॥ 7.76.52

సర్గ 77

- పురా త్రేతాయుగే రామ బభూవ బహువిస్తరమ్|
సమంతాద్యోజనశతం విమృగం పక్షివర్జితమ్॥ 7.77.1
- తస్మిన్నిర్మానుషే రణ్యే కుర్వాణస్తప ఉత్తమమ్|
అహమాక్రమితుం సౌమ్య తదరణ్యముపాగమమ్॥ 7.77.2
- తస్య రూపమరణ్యస్య నిర్దేష్టుం న శశాక హ| ఫలమూలైః
సుఖాస్వాదైర్బహురూపైశ్చ పాదపైః॥ 7.77.3
- తస్యారణ్యస్య మధ్యే తు సరో యోజనమాయతమ్|
హంసకారణ్డవాక్సీర్ణం చక్రవాకోపశోభితమ్॥ 7.77.4

- పద్మోత్పలసమాకీర్ణం సమతిక్రాంతశైవలమ్।
తదాశ్చర్యమివాత్యర్థం సుఖాస్వాదమనుత్తమమ్॥ 7.77.5
- అరజస్కం తథా క్షోభ్యం శ్రీమత్పక్షిగణాయుతమ్। సమీపే
తస్య సరసో మహదద్భుతమాశ్రమమ్॥ 7.77.6
- పురాణం పుణ్యమత్యర్థం తపస్విజనవర్జితమ్। తత్రాహమవసం
రాత్రిం నైదాఘీం పురుషర్షభ॥ 7.77.7
- ప్రభాతే కాల్యముత్థాయ సరస్తదుపచక్రమే। అథాపశ్యం శవం
తత్ర సుపుష్పమజరం క్వచిత్॥ 7.77.8
- పఙ్కిభేదేన పుష్టాఙ్గం సమాశ్రితసరోవరమ్। తిష్ఠంతం పరయా
లక్ష్మ్య తస్మిన్స్తోయాశయే నృప॥ 7.77.9
- తమర్థం చింతయానో హం ముహూర్తం తత్ర రాఘవ ఉషితో
స్మి సరస్తీరే కిన్ద్విదం స్యాదితి ప్రభో॥ 7.77.10
- అథాపశ్యం ముహూర్తేన దివ్యమద్భుతదర్శనమ్। విమానం
పరమోదారం హంసయుక్తం మనోజవమ్॥ 7.77.11

- అత్యర్థం స్వర్గిణం త విమానే రఘునన్దనః ఉపాస్తే పురసాం వీర
సహస్రం దివ్యభూషణమ్॥ 7.77.12
- గాయన్తి దివ్యగేయాని వాదయన్తి తథా పరాః క్షేలయన్తి తథా
చాన్యా నృత్యన్తి చ తథా పరాః॥ 7.77.13
- అపరాశ్చన్ద్రశాస్త్రిభైర్హేమదణ్డైశ్చ చామరైః దోధూయుర్వదనం
తస్య పుణ్డరీకనిభేక్షణమ్॥ 7.77.14
- తతః సింహాసనం త్యక్త్వా మేరుకూటమివాంశుమాన్ పశ్యతో
మే తదా రామ విమానాదవరుహ్య చ తం శవం
భక్షయామాస స స్వర్గీ రఘునన్దనః॥ 7.77.15
- తథా భుక్త్వా యథాకామం మాంసం బహు సుపీవరమ్।
అవతీర్య సరః స్వర్గీ సంస్ప్రష్టముపచక్రమే॥ 7.77.16
- ఉపస్పృశ్య యథాన్యాయం స స్వర్గీ రఘుపుజ్జవః
ఆరోఢుముపచక్రామ విమానవరముత్తమమ్॥ 7.77.17

- తమహం దేవసజ్కాశమారోహంతముదీక్ష్య వై
అథాహమబ్రువం వాక్యం స్వర్గిణం పురుషర్షభ॥ 7.77.18
- కో భవాన్దేవసజ్కాశ ఆహారశ్చ విగర్హితః త్వయేదం భుజ్యతే
సౌమ్య కిమర్థం వక్తుమర్హసి॥ 7.77.19
- కస్య స్యాదీదృశో భావ ఆహారో దేవసమ్మతః ఆశ్చర్యం వర్తతే
సౌమ్య శ్రోతుమిచ్ఛామి తత్త్వతః॥ 7.77.20
- నాహమౌపయికం మన్యే తవ భక్ష్వమిదం శవమ్॥ 7.77.21
- ఇత్యేవముక్తః స నరేన్ద్ర నాకీ కౌతూహలాత్సాన్యతయా గిరా
చ॥ శ్రుత్వా చ వాక్యం మమ సర్వమేతత్సర్వం తథా
చాకథయన్మమేతి॥ 7.77.22

సర్గః 78

- శ్రుత్వా తు భాషితం వాక్యం మమ రామ శుభాక్షరమ్॥ ప్రాశ్నాత్రిః
ప్రత్యువాచేదం స స్వర్గీ రఘునన్దన॥ 7.78.1

- శృణు బ్రహ్మన్పురా వృత్తం మమైతత్సుఖదుఃఖయోః।
అనతిక్రమణీయం హి యథా పృచ్ఛసి మాం ద్విజ॥ 7.78.2
- పురా వైదర్భకో రాజా పితా మమ మహాయశాః। సుదేవ ఇతి
విఖ్యాతస్త్రిషు లోకేషు వీర్యవాన్॥ 7.78.3
- తస్య పుత్రద్వయం బ్రహ్మన్ద్వాభ్యాం స్త్రీభ్యామజాయత। అహం
శ్వేత ఇతి ఖ్యాతో యవీయాన్సురథో భవత్॥ 7.78.4
- తతః పితరి స్వర్యాతే పౌరా మామభ్యషేచయన్। తత్రాహం
కృతవాన్రాజ్యం ధర్మ్యం చ సుసమాహితః॥ 7.78.5
- ఏవం వర్షసహస్రాణి సమతీతాని సువ్రతా రాజ్యం కారయతో
బ్రహ్మన్ప్రజా ధర్మేణ రక్షతః॥ 7.78.6
- సో హం నిమిత్తే కస్మింశ్చిద్విజ్ఞాతాయుర్ద్విజోత్తమః। కాలధర్మం
హృది న్యస్య తతో వనముపాగమమ్॥ 7.78.7
- సో హం వనమిదం దుర్గం మృగపక్షివివర్జితమ్। తపశ్చర్తుం
ప్రవిష్టో స్మి సమీపే సరసః శుభే॥ 7.78.8

- భ్రాతరం సురథం రాజ్యే హ్యభిషిచ్య మహీపతిమ్| ఇదం సరః
సమాసాద్య తపస్తప్తం మయా చిరమ్|| 7.78.9
- సో హం వర్షసహస్రాణి తపస్త్రీణి మహావనే| తప్త్వా
సుదుష్కరం ప్రాప్తో బ్రహ్మలోకమనుత్తమమ్|| 7.78.10
- తస్య మే స్వర్గభూతస్య క్షుత్పిపాసే ద్విజోత్తమ| బాధేతే
పరమోదార తతో హం వ్యథితేన్ద్రియః| గత్వా త్రిభువనశ్రేష్ఠం
పితామహమువాచ హ|| 7.78.11
- భగవన్బ్రహ్మలోకో యం క్షుత్పిపాసావివర్జితః| కస్యాయం
కర్మణః పాకః క్షుత్పిపాసానుగో హ్యహమ్|| 7.78.12
- ఆహారః కశ్చ మే దేవ తన్మే బ్రూహి పితామహ|| 7.78.13
- పితామహస్తు మామాహ తవాహారః సుదేవజ| స్వాదూని
స్వాని మాంసాని తాని భక్షయ నిత్యశః|| 7.78.14
- స్వశరీరం త్వయా పుష్టం కుర్వతా తప ఉత్తమమ్| అనుష్ఠం
రోహతే శ్వేత న కదాచిన్మహామతే|| 7.78.15

- తృప్తిర్న తే స్తి సూక్ష్మా పి వనే సత్వనిషేవితే| పురా తు
భిక్షమాణాయ భిక్షా వై యతయే నృప| న హి దత్తా త్వయేన్ద్రాభ
యస్మాదతిథయే పి వై॥ 7.78.16
- దత్తం న తే స్తి సూక్ష్మో పి తప ఏవ నిషేవసే| తేన స్వర్గతో వత్స
బాధ్యసే క్షుత్పిపాసయా॥ 7.78.17
- స త్వం సుపుష్టమాహారైః స్వశరీరమనుత్తమమ్|
భక్షయిత్వామృతరసం తేన తృప్తిర్భవిష్యతి॥ 7.78.18
- యదా తు తద్వనం శ్వేత అగస్త్యః సుమహానృషిః| ఆగమిష్యతి
దుర్ధర్షస్తదా కృచ్ఛాద్విమోక్ష్యతే॥ 7.78.19
- స హి తారయితుం సౌమ్య శక్తః సురగణానపి కిం పునస్త్యాం
మహాబాహో క్షుత్పిపాసావశం గతమ్॥ 7.78.20
- సో హం భగవతః శ్రుత్వా దేవదేవస్య నిశ్చయమ్| ఆహారం
గర్హితం స్వశరీరం ద్విజోత్తమ॥ 7.78.21

- బహూన్వర్షగణాన్బ్రహ్మన్బ్రజ్యమానమిదం మయా క్షయం
నాభ్యేతి బ్రహ్మరే తృప్తిశ్చాపి మమోత్తమా॥ 7.78.22
- తస్య మే కృచ్ఛభూతస్య కృచ్ఛాదస్మాద్విమోచయ! అన్యేషాం న
గతిర్హ్యత్ర కుమ్భయోనిమృతే ద్విజమ్॥ 7.78.23
- ఇదమాభరణం సౌమ్య తారణార్థం ద్విజోత్తమ! ప్రతిగృహీష్వ
భద్రం తే ప్రసాదం కర్తుమర్హసి॥ 7.78.24
- ఇదం తావత్సవర్ణం చ ధనం వస్త్రాణి చ ద్విజ! భక్ష్యం భోజ్యం
చ బ్రహ్మరే దదాత్యాభరణాని చ॥ 7.78.25
- సర్వాన్కామాన్ప్రయచ్ఛామి భోగాంశ్చ మునిపుజవ! తారణే
భగవన్మహ్యం ప్రసాదం కర్తుమర్హసి॥ 7.78.26
- తస్యాహం స్వర్గిణో వాక్యం శ్రుత్వా దుఃఖసమన్వితమ్!
తారణాయోపజగ్రాహ తదాభరణముత్తమమ్॥ 7.78.27
- మయా ప్రతిగృహీతే తు తస్మిన్నాభరణే శుభే! మానుషః
పూర్వకో దేహో రాజర్షేర్విననాశ హ॥ 7.78.28

- ప్రనష్టే తు శరీరే సౌ రాజర్షిః పరయా ముదా తృప్తః ప్రముదితో
రాజా జగామ త్రిదివం సుఖమ్॥ 7.78.29
- తేనేదం శక్రతుల్యేన దివ్యమాభరణం మమ తస్మిన్నిమిత్రే
కాకుత్స్థ దత్తమద్భుతదర్శనమ్॥ 7.78.30

సర్గ 79

- తదద్భుతతమం వాక్యం శ్రుత్వాగస్త్యస్య రాఘవః
గౌరవాద్విస్మయాచ్ఛైవ పునః ప్రష్టం ప్రచక్రమే॥ 7.79.1
- భగవంస్తద్వనం ఘోరం తపస్తప్యతి యత్ర సః శ్వేతో వైదర్భకో
రాజా కథం స్యాదమృగద్విజమ్॥ 7.79.2
- తద్వనం స కథ రాజా శూన్యం మనుజవర్జితమ్ తపశ్చర్తుం
ప్రవిష్టః స శ్రోతుమిచ్ఛామి తత్త్వతః॥ 7.79.3
- రామస్య వచనం శ్రుత్వా కౌతూహలసమన్వితమ్ వాక్యం
పరమతేజస్వీ వక్తుమేవోపచక్రమే॥ 7.79.4

- పురా కృతయుగే రామ మనుర్దణ్ణధరః ప్రభుః। తస్య పుత్రో
మహానాసీదిక్ష్వాకుః కులనన్దనః॥ 7.79.5
- తం పుత్రం పూర్వంకం రాజ్యే నిక్షిప్య భువి దుర్జయమ్।
పృథివ్యాం రాజవంశానాం భవ కర్తృత్వవాచ హ॥ 7.79.6
- తదైవేతి ప్రతిజ్ఞాతం పితుః పుత్రేణ రాఘవ! తతః
పరమసన్తుష్టో మనుః పుత్రమువాచ హ॥ 7.79.7
- ప్రీతో స్మి పరమోదార త్వం కర్తా సి న సంశయః। దణ్డేన చ
ప్రజా రక్షమా చ దణ్డమకారణే॥ 7.79.8
- అపరాధిషు యో దణ్డః పాత్యతే మానవేషు వై। స దణ్డో
విధివన్ముక్తః స్వర్గం నయతి పార్థివమ్॥ 7.79.9
- తస్మాద్దణ్డే మహాబాహో యత్నవాన్భవ పుత్రక! ధర్మో హి
పరమో లోకే కుర్వతస్తే భవిష్యతి॥ 7.79.10
- ఇతి తం బహు సన్దిశ్య మనుః పుత్రం సమాధినా। జగామ
త్రిదివం హృష్టో బ్రహ్మలోకం సనాతనమ్॥ 7.79.11

- ప్రయాతే త్రిదివం తస్మిన్నిక్ష్యాకురమితప్రభః| జనయిష్యే కథం
పుత్రానితి చింతాపరో భవత్|| 7.79.12
- కర్మభిర్బహురూపైశ్చ తైస్తైర్మనుసుతస్సుతాన్| జనయామాస
ధర్మాత్మా శతం దేవసుతోపమాన్|| 7.79.13
- తేషామవరజస్తాత సర్వేషాం రఘునన్దన|
మూఢశ్చాకృతవిద్యశ్చ న శుశ్రూషతి పూర్వజాన్|| 7.79.14
- నామ తస్య చ దణ్డేతి పితా చక్రే ల్పమేధసః| అవశ్యం
దణ్డపతనం శరీరే స్య భవిష్యతి|| 7.79.15
- అపశ్యమానస్తం దేశం ఘోరం పుత్రస్య రాఘవ|
విన్యశైవలయోర్మధ్యే రాజ్యం ప్రాదాదరిన్దమ|| 7.79.16
- స దణ్డస్తత్ర రాజాభూద్రమ్యే పర్వతరోధసి| పురం చాప్రతిమం
రామ న్యవేశయదనుత్తమమ్|| 7.79.17
- పురస్య చాకరోన్నామ మధుమన్తమితి ప్రభో| పురోహితం
తూశనసం వరయామాస సువ్రతమ్|| 7.79.18

- ఏవం స రాజా తద్రాజ్యమకరోత్సపురోహితః।
ప్రహృష్టమనుజాకీర్ణం దేవరాజం యథా వృషా॥ 7.79.19
- తతః స రాజా మనుజేన్ద్రపుత్రః సార్థం చ తేనోశనసా తదానీమ్।
చకార రాజ్యం సుమహాన్మహాత్మా శక్రో దివీవోశనసా సమేతః॥
7.79.20

సర్గః 80

- ఏతదాఖ్యాయ రామాయ మహర్షిః కుమ్భసమ్భవః।
అస్యామేవాపరం వాక్యం కథాయాముపచక్రమే॥ 7.80.1
- తతః స దణ్డః కాకుత్స్థ బహువర్షగణాయుతమ్। అకరోత్తత్ర
దాంతాత్మా రాజ్యం నిహతకణ్డకమ్॥ 7.80.2
- అథ కాలే తు కస్మింశ్చిద్రాజా భార్గవమాశ్రమమ్।
రమణీయముపాక్రామచ్ఛైత్రే మాసి మనోరమే॥ 7.80.3
- తత్ర భార్గవకన్యాం స రూపేణాప్రతిమాం భువి విచరన్తిం
వనోద్దేశే దణ్డో పశ్యదనుత్తమామ్॥ 7.80.4

- స దృష్ట్యా తాం సుదుర్మేధా అనజ్ఞశరపీడితః| అభిగమ్య
సుసంవిగ్నాం కన్యాం వచనమబ్రవీత్|| 7.80.5
- కుతస్త్వమసి సుశ్రోణి కస్య వా సి సుతా శుభే! పీడితో
హమనజ్ఞేన గచ్ఛామి త్వాం శుభాననే|| 7.80.6
- తస్య త్వేవం బ్రువాణస్య మోహోన్మత్తస్య కామినః| భార్గవీ
ప్రత్యువాచేదం వచః సానునయం నృపమ్|| 7.80.7
- భార్గవస్య సుతాం విద్ధి దేవస్యాక్లిష్టకర్మణః| అరజాం నామ
రాజేన్ద్ర జ్యేష్ఠామాశ్రమవాసినీమ్|| 7.80.8
- మా మాం స్పృశ బలాద్రాజన్యన్యా పితృవశా హ్యహమ్| గురుః
పితా మే రాజేన్ద్ర త్వం చ శిష్యో మహాత్మనః| వ్యసనం
సుమహాత్మర్థః స తే దద్యాన్మహాతపాః|| 7.80.9
- యది వాన్యన్మయా కార్యం ధర్మదృష్టేన సత్పథా| వరయస్వ
నరశ్రేష్ఠ పితరం మే మహాద్యుతిమ్|| 7.80.10

- అన్యథా తు ఫలం తుభ్యం భవేద్దోరాభిసంహితమ్| క్రోధేన హి
పితా మే సౌ త్రైలోక్యమపి నిర్దహేత్|| 7.80.11
- దాస్యతే చానవద్యాఙ్గ తవ మా యాచితః పితా|| 7.80.12
- ఏవం బ్రువాణామరజాం దణ్డః కామవశం గతః| ప్రత్యువాచ
మదోన్మత్తః శిరస్యాధాయ చాఙ్గలిమ్|| 7.80.13
- ప్రసాదం కురు సుశ్రోణి న కాలం క్షేప్తమర్హసి| త్వత్కృతే హి
మమ ప్రాణా విదీర్యంతే వరాననే|| 7.80.14
- త్వాం ప్రాప్య మే వధో వా స్యాచ్ఛాపో వా యది దారుణః| భక్తం
భజస్వ మాం భీరు భజమానం సువిహ్వలమ్|| 7.80.15
- ఏవముక్త్వా తు తాం కన్యాం దోర్భ్యాం గృహ్య బలాద్భ్రతీ|
విస్ఫురంతీం యథాకామం మైథునాయోపచక్రమే|| 7.80.16
- ఏతమర్థం మహాఘోరం దణ్డః కృత్వా సుదారుణమ్| నగరం
ప్రయయావాశు మధుమంతమనుత్తమమ్|| 7.80.17

- అరజా పి రుదన్తీ సా ఆశ్రమస్యావిదూరతః॥ ప్రతీక్షన్తి
సుసంత్రస్తా పితరం దేవసన్నిభమ్॥ 7.80.18

సర్గః 81

- స ముహూర్తాదుపశ్రుత్య దేవర్షిరమితప్రభః॥ స్వమాశ్రమం
శిష్యవృతః క్షుధార్తః సన్న్యవర్తత॥ 7.81.1
- సో పశ్యదరజాం దీనాం రజసా సమభిప్లుతామ్॥ జ్యోత్స్నామివ
గ్రహగ్రస్తాం ప్రత్యూషేన విరాజతీమ్॥ 7.81.2
- తస్య రోషః సమభవత్క్షుధార్తస్య విశేషతః॥ నిర్దహన్నివ
లోకాన్స్త్రీశ్చిప్యోన్శ్చైతదువాచ హ॥ 7.81.3
- పశ్యద్ధ్వం విపరీతస్య దణ్డస్యావిజితాత్మనః॥ విపత్తిం
ఘోరసజ్కాశాం క్రుద్ధామగ్నిశిఖామివ॥ 7.81.4
- క్షయో స్య దుర్మతేః ప్రాప్తః సానుగస్య దురాత్మనః॥ యః
ప్రదీప్తాం హుతాశస్య శిఖాం వై స్పృష్టుమిచ్ఛతి॥ 7.81.5

- యస్మాత్స కృతవాన్వాపమీదృశం ఘోరసంహితమ్।
తస్మాత్ప్రాప్స్యతి దుర్మేధాః ఫలం పాపస్య కర్మణః॥ 7.81.6
- సప్తరాత్రేణ రాజాసౌ సభృత్యబలవాహనః।
పాపకర్మసమాచారో వధం ప్రాప్స్యతి దుర్మతిః॥ 7.81.7
- సమంతాద్యోజనశతం విషయం చాస్య దుర్మతేః ధక్ష్యతే
పాంసువర్షేణ మహతా పాకశాసనః॥ 7.81.8
- సర్వసత్వాని యానీహ స్థావరాణి చరాణి చ। మహతా
పాంసువర్షేణ విలయం సర్వతో గమన్॥ 7.81.9
- దణ్డస్య విషయో యావత్తావత్సర్వసముచ్చయమ్।
పాంసువర్షమివాలక్ష్యం సప్తరాత్రం భవిష్యతి॥ 7.81.10
- ఇత్యుక్త్వా క్రోధతామ్రాక్షస్తదాశ్రమనివాసినమ్। జనం
జనపదాన్తేషు స్థీయతామితి చాబ్రవీత్॥ 7.81.11
- శ్రుత్వా తూశనసో వాక్యం సో శ్రమావసథో జనః। నిష్క్రాంతో
విషయాత్తస్మాత్స్థానం చక్రే ధ బాహ్యతః॥ 7.81.12

- స తథోక్త్వా మునిజనమరజామిదమబ్రవీత్| ఇహైవ వస
దుర్మేధే ఆశ్రమే సుసమాహితా|| 7.81.13
- ఇదం యోజనపర్యంతం సరః సురుచిరప్రభమ్| అరజే విజ్వరా
భుజ్జ్వ కాలశ్చాత్ర ప్రతీక్ష్యతామ్|| 7.81.14
- త్వత్సమీపే చ యే సత్త్వా వాసమేష్యన్తి తాం నిశామ్| అవధ్యాః
పాంసువర్షేణ తే భవిష్యన్తి నిత్యదా|| 7.81.15
- శ్రుత్వా నియోగం బ్రహ్మర్షేః సా రజా భార్గవీ తదా| తథేతి
పితరం ప్రాహ భార్గవం భృశదుఃఖితా| ఇత్యుక్త్వా భార్గవో
వాసమన్యత్ర సమకారయత్|| 7.81.16
- తచ్చ రాజ్యం నరేన్ద్రస్య సభృత్యబలవాహనమ్|
సప్తాహోద్భస్మసాద్భూతం యథోక్తం బ్రహ్మవాదినా||
7.81.17
- తస్యాసౌ దణ్డవిషయో విన్ధ్యశైవలయోర్హృష| శప్తో బ్రహ్మర్షిణా
తేన వైధర్మ్యే సహితే కృతే|| 7.81.18

- తతః ప్రభృతి కాకుత్స్థ దణ్డకారణ్యముచ్యతే| తపస్వినః స్థితా
హ్యాత్ర జనస్థానమతో భవత్|| 7.81.19
- ఏతత్తే సర్వమాఖ్యాతం యన్మాం పృచ్ఛసి రాఘవ|
సన్ధ్యాముపాసితుం వీర సమయో హ్యతివర్తతే|| 7.81.20
- ఏతే మహర్షయః సర్వే పూర్ణకుమ్భాః సమంతతః| కృతోదకా
నరవ్యాఘ్ర ఆదిత్యం పర్యుపాసతే|| 7.81.21
- స తైర్బ్రాహ్మణమభ్యస్తం సహితైర్బ్రహ్మవిత్తమైః| రవిరస్తం గతో
రామ గచ్ఛోదకముపస్పృశ|| 7.81.22

సర్గః 82

- ఋషేర్వచనమాజ్ఞాయ రామః సన్ధ్యాముపాసితుమ్|
ఉపాక్రమత్సరః పుణ్యమప్సరోగణసేవితమ్|| 7.82.1
- తత్రోదకముపస్పృశ్య సన్ధ్యామన్వాస్య పశ్చిమామ్| ఆశ్రమం
ప్రావిశద్రామః కుమ్భయోనేర్మహాత్మనః|| 7.82.2

- తస్యోగస్త్యో బహుగుణం కన్దమూలం తథౌషధిమ్ శాల్యాదీని
పవిత్రాణి భోజనార్థమకల్పయత్॥ 7.82.3
- స భుక్తవాన్సరశ్రేష్ఠస్తదన్నమమృతోపమమ్ ప్రీతశ్చ పరితుష్టశ్చ
తాం రాత్రిం సముపావిశత్॥ 7.82.4
- ప్రభాతే కాల్యముత్థాయ కృత్వా హ్నికమరిన్దమః ఋషిం
సముపచక్రామ గమనాయ రఘూత్తమః॥ 7.82.5
- అభివాద్యాబ్రవీద్రామో మహర్షిం కుమ్భసమ్భవమ్ ఆప్యచ్ఛే
స్వాం పురీం గన్తుం మామనుజ్ఞాతుమర్హసి॥ 7.82.6
- ధన్యో స్మృనుగృహీతో స్మి దర్శనేన మహాత్మనః ద్రష్టుం
చైవాగమిష్యామి పావనార్థమిహాత్మనః॥ 7.82.7
- తథా వదతి కాకుత్స్థే వాక్యమద్భుతదర్శనమ్ ఉవాచ
పరమప్రీతో ధర్మనేత్రస్తపోధనః॥ 7.82.8
- అత్యద్భుతమిదం వాక్యం తవ రామ శుభాక్షరమ్ పావనః
సర్వభూతానాం త్వమేవ రఘునన్దన॥ 7.82.9

- ముహూర్తమపి రామ త్వాం యే చ పశ్యన్తి కేచనః పావితాః
స్వర్గభూతాశ్చ పూజ్యాస్తే సర్వదైవతైః॥ 7.82.10
- యే చ త్వాం ఘోరచక్షుర్భిః పశ్యన్తి ప్రాణీనో భువి హతాస్తే
యమదణ్డేన సద్యో నిరయగామినః॥ 7.82.11
- ఈదృశస్త్వం రఘుశ్రేష్ఠ పావనః సర్వదేహినామ్ భువి త్వాం
కథయన్తో పి సిద్ధిమేష్యన్తి రాఘవ॥ 7.82.12
- గచ్ఛ చారిష్టమవ్యాగ్రః పన్థానమకుతోభయమ్ ప్రశాధి రాజ్యం
ధర్మేణ గతిర్హి జగతో భవాన్॥ 7.82.13
- ఏవముక్తస్తు మునినా ప్రాశ్నాతిః ప్రగ్రహో నృపః
అభ్యవాదయత ప్రాజ్ఞస్తమృషిం పుణ్యశాలినమ్॥ 7.82.14
- అభివాద్య మునిశ్రేష్ఠం తాంశ్చ సర్వాంస్తపోధనాన్
అధ్యారోహత్తదవ్యగ్రః పుష్పకం హేమభూషితమ్॥ 7.82.15
- తం ప్రయాంతం మునిగణా హ్యశీర్వాదైః సమన్తతః
అపూజయన్మహేన్ద్రాభం సహస్రాక్షమివామరాః॥ 7.82.16

- స్వస్థః స దదృశే రామః పుష్పకే హేమభూషితే శశీ
మేఘసమీపస్థో యథా జలధరాగమే॥ 7.82.17
- తతో ర్థదివసే ప్రాప్తే పూజ్యమానస్తతస్తతః॥ అయోధ్యాం ప్రాప్య
కాకుత్స్థో మధ్యకక్ష్యామవారుహత్॥ 7.82.18
- తతో విసృజ్య రుచిరం పుష్పకం కామగామి తత్॥ విసర్జయిత్వా
గచ్ఛేతి స్వస్తి తే స్త్రితి చ ప్రభుః॥ 7.82.19
- కక్షాంతరవినిక్షిప్తం ద్వాస్థం రామో బ్రవీద్వచః॥ లక్ష్మణం
భరతం చైవ గత్వా తౌ లఘువిక్రమౌ॥ మమాగమనమాఖ్యాయ
శబ్దాపయత మా చిరమ్॥ 7.82.20

సర్గః 83

- తచ్ఛ్రుత్వా భాషితం తస్య రామస్యాక్లిష్ట కర్మణః॥ ద్వాస్థః
కుమారావాహుయ రాఘవాయ న్యవేదయత్॥ 7.83.1
- దృష్ట్వా తు రాఘవః ప్రాప్తౌ ప్రియౌ భరతలక్ష్మణౌ॥ పరిష్వజ్య
తదా రామో వాక్యమేతదువాచ హ॥ 7.83.2

- కృతం మయా యథా తథ్యం ద్విజకార్యమనుత్తమమ్।
ధర్మ సేతుమథో భూయః కర్తుమిచ్ఛామి రాఘవౌ॥ 7.83.3
- అక్షయ్యశ్చావ్యయశ్చైవ ధర్మ సేతుర్మతో మమ। ధర్మప్రసాధకం
హ్యేతత్ సర్వపాపప్రణాశనమ్॥ 7.83.4
- యువాభ్యామాత్మభూతాభ్యాం రాజసూయమనుత్తమమ్।
సహితో యష్టుమిచ్ఛామి తత్ర ధర్మో హి శాశ్వతః॥ 7.83.5
- ఇష్ట్యా తు రాజసూయేన మిత్రః శత్రునిబర్హణః। సుహుతేన
సుయజ్ఞేన వరుణత్వముపాగమత్॥ 7.83.6
- సోమశ్చ రాజసూయేన ఇష్ట్యా ధర్మేణ ధర్మవిత్। ప్రాప్తశ్చ
సర్వలోకేషు కీర్తిస్థానం చ శాశ్వతమ్॥ 7.83.7
- అస్మిన్నహని యచ్ఛ్రేయశ్చిన్త్యతాం తన్మయా సహ। హితం
చాయతియుక్తం చ ప్రయతౌ కర్తుమర్హథః॥ 7.83.8
- శ్రుత్వా తు రాఘవస్యైతద్వాక్యం వాక్యవిశారదః। భరతః
ప్రాశ్నల్లిర్భూత్వా వాక్యమేతదువాచ హ॥ 7.83.9

- త్వయి ధర్మః పరః సాధో త్వయి సర్వా వసున్ధరా| ప్రతిష్ఠితా
మహాబాహో యశశ్చామితవిక్రమ|| 7.83.10
- మహీపాలాశ్చ సర్వే త్వాం ప్రజాపతిమివామరాః| నిరీక్షన్తే
మహాత్మానం లోకానాథం యథా వయమ్|| 7.83.11
- పుత్రాశ్చ పితృవద్రాజన్పశ్యన్తి త్వాం మహాబల| పృథివ్యా
గతిభూతో సి ప్రాణినామపి రాఘవ|| 7.83.12
- స త్వమేవంవిధం యజ్ఞమాహర్తాసి కథం నృప| పృథివ్యాం
రాజవంశానాం వినాశో యత్ర దృశ్యతే|| 7.83.13
- పృథివ్యాం యే చ పురుషా రాజన్సౌరుషమాగతాః| సర్వేషాం
భవితా తత్ర సజ్జయః సర్వకోపజః|| 7.83.14
- స త్వం పురుషశార్దూల గుణైరతులవిక్రమ| పృథివీం నార్హాసే
హన్తుం వశే హి తవ వర్తతే|| 7.83.15
- భరతస్య తు తద్వాక్యం శ్రుత్వా మృతమయం తదా|
ప్రహర్షమతులం లేభే రామః సత్యపరాక్రమః|| 7.83.16

- ఉవాచ చ శుభం వాక్యం కైకేయ్యానందవర్ధనమ్। ప్రితో స్మి
పరితుష్టో స్మి తవాద్య వచనే నఘ॥ 7.83.17
- ఇదం వచనమక్లిబం త్వయా ధర్మసమాహితమ్। వ్యాహృతం
పురుషవ్యాఘ్ర పృథివ్యాః పరిపాలనమ్॥ 7.83.18
- ఏష్యదస్మదభిప్రాయాద్రాజసూయాత్మతూత్తమాత్।
నివర్తయామి ధర్మజ్ఞ తవ సువాహృతేన చ॥ 7.83.19
- లోకపీడాకరం కర్మ న కర్తవ్యం విచక్షణైః। బాలానాం తు శుభం
వాక్యం గ్రాహ్య లక్ష్యణపూర్వజ। తస్మాచ్ఛ్రణోమి తే వాక్యం
సాధు యుక్తం మహామతే॥ 7.83.20

సర్గః 84

- తథోక్తవతి రామే తు భరతే చ మహాత్మని। లక్ష్యణో ధ శుభం
వాక్యమువాచ రఘునందనమ్॥ 7.84.1
- అశ్వమేధో మహాయజ్ఞః పావనః సర్వపాప్మనామ్। పావనస్తవ
దుర్ధర్షో రోచతాం రఘునందన॥ 7.84.2

- శ్రూయతే హి పురావృత్తం వాసవే సుమహాత్మని।
బ్రహ్మహత్యావృతః శక్రో హయమేధేన పావితః॥ 7.84.3
- పురా కిల మహాబాహో దేవాసురసమాగమే వృత్రో నామ
మహానాసీద్దైతేయో లోకసమ్మతః॥ 7.84.4
- విస్తీర్ణో యోజనశతముచ్చితస్త్రిగుణం తతః అనురాగేణ
లోకాంస్తీన్నేహాత్పశ్యతి సర్వతః॥ 7.84.5
- ధర్మజ్ఞశ్చ కృతజ్ఞశ్చ బుద్ధ్యా చ పరినిష్ఠితః శశాస పృథివీం
స్థితాం ధర్మేణ సుసమాహితః॥ 7.84.6
- తస్మిన్ప్రశాసతి తదా సర్వకామదుఘా మహీ రసవంతి
ప్రభూనాని మూలాని చ ఫలాని చ॥ 7.84.7
- అకృష్టపచ్యా పృథివీ సుసమ్పన్నా మహాత్మనః స రాజ్యం
తాదృశం భుజ్జేత్ స్థితమద్భుతదర్శనమ్॥ 7.84.8
- తస్య బుద్ధిః సముప్తన్నా తపః కుర్యామనుత్తమమ్ తపో హి
పరమం శ్రేయః సమ్మోహమితరత్సుఖమ్॥ 7.84.9

- స నిక్షిప్య సుతం జ్యేష్ఠం పౌరేషు మధురేశ్వరమ్| తప ఉగ్రం
సమాతిష్ఠత్తాపయన్సర్వదేవతాః॥ 7.84.10
- తపస్తప్యతి వృత్రే తు వాసవః పరమార్తవత్| విష్ణుం
సముపసజ్జమ్య వాక్యమేతదువాచ హ॥ 7.84.11
- తపస్యతా మహాబాహో లోకాః వృత్రేణ నిర్జితాః| బలవాన్స హి
ధర్మాత్మా నైనం శక్త్యామి శాసితుమ్॥ 7.84.12
- యద్యసౌ తప ఆతిష్ఠేద్భూయ ఏవాసురేశ్వర| యావల్లోకా
ధరిష్యన్తి తావదస్య వశానుగాః॥ 7.84.13
- తం చైనం పరమోదారముపేక్షసి మహాబలమ్| క్షణం హి న
భవేద్వృత్రః క్రుద్ధే త్వయి సురేశ్వర॥ 7.84.14
- యదా హి ప్రీతిసంయోగం త్వయా విష్ణో సమాగతః|
తదాప్రభృతి లోకానాం నాథత్వముపలబ్ధవాన్॥ 7.84.15
- స త్వం ప్రసాదం లోకానాం కురుష్వ సుసమాహితః|
త్వత్కృతేన హి సర్వం స్యాప్రశాంతమరుజం జగత్॥ 7.84.16

- ఇమే హి సర్వే విష్ణో త్వాం నిరీక్షస్తే దివౌకసః॥ వృత్రఘాతేన
మహతా తేషాం సాహ్యం కురుష్వ హ॥ 7.84.17
- త్వయా హి నిత్యశః సాహ్యం కృతమేషాం మహాత్మనామ్॥
అసహ్యమిదమన్యేషామగతీనాం గతిర్భవాన్॥ 7.84.18

సర్గః 85

- లక్ష్మణస్య తు తద్వాక్యం శ్రుత్వా శత్రునిబర్హణః॥
వృత్రఘాతమశేషేణ కథయేత్యాహ సువ్రత॥ 7.85.1
- రాఘవేణైవముక్తస్తు సుమిత్రానన్దవర్ధనః॥ భూయ ఏవ కథాం
దివ్యాం కథయామాస సువ్రతః॥ 7.85.2
- సహస్రాక్షవచః శ్రుత్వా సర్వేషాం చ దివౌకసామ్॥
విష్ణుర్దేవానువాచేదం సర్వానిన్ద్రపురోగమాన్॥ 7.85.3
- పూర్వం సౌహృదబద్ధో స్మి వృత్రస్య హ మహాత్మనః॥ తేన
యుష్మత్ప్రియార్థం హి నాహం హన్మి మహాసురమ్॥ 7.85.4

- అవశ్యం కరణీయం చ భవతాం సుఖముత్తమమ్।
తస్మాదుపాయమాఖ్యాస్యే యేన వృత్రో నిహన్యతే॥ 7.85.5
- త్రిధాభూతం కరిష్యామి హ్యత్మానం సురసత్తమాః। తేన వృత్రం
సహస్రాక్షో వధిష్యతి న సంశయః॥ 7.85.6
- ఏకాంశో వాసవం యాతు ద్వితీయో వజ్రమేవ తు। తృతీయో
భూతలం శక్రస్తదా వృత్రం వధిష్యతి॥ 7.85.7
- తథా బ్రువతి దేవేశే దేవా వాక్యమథాబ్రువన్। ఏవమేతన్న
సన్దేహో యథా వదసి దైత్యహన్॥ 7.85.8
- భద్రం తే స్తు గమిష్యామో వృత్రాసురవధైషిణః। భజస్వ
పరమోదార వాసవం స్వేన తేజసా॥ 7.85.9
- తతః సర్వే మహాత్మానః సహస్రాక్షపురోగమాః।
తదారణ్యముపాక్రామన్యత్ర వృత్రో మహాసురః॥ 7.85.10
- తే పశ్యంస్తేజసా భూతం తప్యంతమసురోత్తమమ్। పిబంతమివ
లోకాంస్త్రీన్నిర్దహంతమివామ్బరమ్॥ 7.85.11

- దృష్ట్యేవ చాసురశ్రేష్ఠం దేవాస్త్రాసముపాగమన్ కథమేనం
వధిష్యామః కథం న స్యాత్పరాజయః॥ 7.85.12
- తేషాం చింతయతాం తత్ర సహస్రాక్షః పురన్దరః॥ వజ్రం ప్రగృహ్య
పాణిభ్యాం ప్రాహిణోద్వృతమూర్ధని॥ 7.85.13
- కాలాగ్నినేవ ఘోరేణ తప్తేనైవ మహార్చిషా పతతా వృత్రశిరసా
జగత్ త్రాసముపాగమత్॥ 7.85.14
- అసమ్భావ్యం వధం తస్య వృత్రస్య విబుధాధిపః॥ చింతయానో
జగామాశు లోకస్యాంతం మహాయశాః॥ 7.85.15
- తమిన్ద్రం బ్రహ్మహత్యా శు గచ్ఛంతమనుగచ్ఛతి॥ అపతచ్ఛాస్య
గాత్రేషు తమిన్ద్రం దుఃఖమావిశత్॥ 7.85.16
- హతారయః ప్రనష్టేన్త్రా దేవాః సాగ్నిపురోగమాః॥ విష్ణుం
త్రిభువనేశానం ముహుర్ముహురపూజయన్॥ 7.85.17
- త్వం గతిః పరమేశాన పూర్వజో జగతః పితా॥ రక్షార్థం
సర్వభూతానాం విష్ణుత్వముపజగ్మివాన్॥ 7.85.18

- హతశ్చాయం త్వయా వృత్రో బ్రహ్మహత్యా చ వాసవమ్।
బాధతే సురశార్దుల మోక్షం తస్యా వినిర్దిశ॥ 7.85.19
- తేషాం తద్వచనం శ్రుత్వా దేవానాం విష్ణురబ్రవీత్। మామేవ
యజతాం శక్రః పావయిష్యామి వజ్రిణమ్॥ 7.85.20
- పుణ్యేన హయమేధేన మామిష్ట్యా పాకశాసనః। పునరేష్యతి
దేవానామిన్ద్రత్వమకుతోభయమ్॥ 7.85.21
- ఏవం సన్దిశ్య తాం వాణీం దేవానామమృతోపమామ్। జగామ
విష్ణుర్దేవేశః స్తూయమానస్త్రివిష్టపమ్॥ 7.85.22

సర్గః 86

- తదా వృత్రవధం సర్వమఖిలేన స లక్ష్మణః। కథయిత్వా నరశ్రేష్ఠః
కథాశేషం ప్రచక్రమే॥ 7.86.1
- తతో హతే మహావీర్యే వృత్రే దేవభయంకరే।
బ్రహ్మహత్యావృతః శక్రః సఞ్జాం లేభే న వృత్రహా॥ 7.86.2

- సో న్తమాశ్రిత్య లోకానాం నష్టసంఘో విచేతనః కాలం
తత్రావసత్కృచ్ఛద్వేష్టమాన ఇవోరగః॥ 7.86.3
- అథ నష్టే సహస్రాక్షే ఉద్విగ్నమభవజ్జగత్ భూమిశ్చ
ధ్వస్తసంజ్ఞాశా నిఃస్నేహో శుష్కకాననా॥ 7.86.4
- నిఃసోతసశ్చ తే సర్వే తు ప్రాదాశ్చ సరితస్తథా సజ్జోభశ్చైవ
సత్త్వానామనావృష్టికృతో భవత్॥ 7.86.5
- క్షీయమాణే తు లోకే స్మిన్సమ్మాన్తమనసః సురాః యదుక్తం
విష్ణునా పూర్వం తం యజ్ఞం సముపానయన్॥ 7.86.6
- తతః సర్వే సురగణాః సోపాధ్యాయాః సహర్షిభిః తం దేశం
సముపాజగ్ముర్యత్రేన్ద్రో భయమోహితః॥ 7.86.7
- తే తు దృష్ట్వా సహస్రాక్షమావృతం బ్రహ్మహత్యయా తం
పురస్కృత్య దేవేశమశ్వమేధముపాక్రమన్॥ 7.86.8
- తతో శ్వమేధః సుమహాన్మహేన్ద్రస్య మహాత్మనః వవృధే
బ్రహ్మహత్యయాః పావనార్థం నరేశ్వర॥ 7.86.9

- తతో యజ్ఞే సమాప్తే తు బ్రహ్మహత్యా మహాత్మనః।
అభిగమ్యాబ్రవీద్వాక్యం క్వ మే స్థానం విధాస్యథ॥ 7.86.10
- తే తామూచుస్తదా దేవాస్తుష్టాః ప్రీతిసమన్వితాః। చతుర్థా
విభజాత్మానమాత్మనైవ దురాసదే॥ 7.86.11
- దేవానాం భాషితం శ్రుత్వా బ్రహ్మహత్యా మహాత్మనామ్।
సన్నిధౌ స్థానమన్యత్ర వరయామాస దుర్వసా॥ 7.86.12
- ఏకేనాంశేన వత్స్వామి పూర్ణోదాసు నదీషు వై। చతురో
వార్షికాన్మాసాన్దర్పఘ్నీ కామవారిణీ॥ 7.86.13
- భూమ్యామహం సర్వకాలమేకేనాంశేన సర్వదా। వసిష్యామి న
సన్దేహః సత్యేనైతద్బ్రవీమి వః॥ 7.86.14
- యో యమంశస్తృతీయో మే స్త్రీషు యౌవనశాలిషు। త్రిరాత్రం
దర్పపూర్ణాసు వశిష్ఠ్యే దర్పఘాతినీ॥ 7.86.15
- హంతారో బ్రాహ్మణాన్యే తు మృషాపూర్వమదూషకాన్।
తాంశ్చతుర్థేన భాగేన సంశ్రయిష్యే సురర్షభాః॥ 7.86.16

- ప్రత్యూచుస్తాం తతో దేవా యథా వదసి దుర్వసే| తథా భవతు
తత్సర్వం సాధయస్వ యదీప్సితమ్|| 7.86.17
- తతః ప్రీత్యాన్వితా దేవాః సహస్రాక్షం వవన్దిరే| విజ్వరః స చ
పూతాత్మా వాసవః సమపద్యత|| 7.86.18
- ప్రశాంతం చ జగత్సర్వం సహస్రాక్షే ప్రతిష్ఠితే| యజ్ఞం
చాద్భుతసజ్కాశం తదా శక్రో భ్యపూజయత్|| 7.86.19
- ఈదృశో హ్యశ్వమేధస్య ప్రసాదో రఘునన్దన| యజస్వ
సుమహాభాగ హయమేధేన పార్థివ|| 7.86.20
- ఇతి లక్ష్మణవాక్యముత్తమం నృపతిరతీవ మనోహరం
మహాత్మా| పరితోషమవాప హృష్టచేతా
నిశమయ్యేన్ద్రసమానవిక్రమౌజాః|| 7.86.21

సర్గ 87

- తచ్చుత్వా లక్ష్మణేనోక్తం వాక్యం వాక్యవిశారదః| ప్రత్యువాచ
మహాతేజాః ప్రహసన్రాఘవో వచః|| 7.87.1

- ఏవమేవ నరశ్రేష్ఠ యథా వదసి లక్ష్మణా వృత్రఘాతమశేషేణ
వాజిమేధఫలం చ యత్ || 7.87.2
- శ్రూయతే హి పురా సౌమ్య కర్దమస్య ప్రజాపతేః పుత్రో
బాహ్లిశ్వరః శ్రీమానిలో నామ మహాశయాః || 7.87.3
- స రాజా పృథివీం సర్వాం వశే కృత్వా సుధార్మికః రాజ్యం చైవ
నరవ్యాఘ్రు పుత్రవత్పర్యపాలయత్ || 7.87.4
- సురైశ్చ పరమోదారైరైతేయైశ్చ మహాధనైః
నాగరాక్షసగన్ధర్వైర్యక్షైశ్చ సుమహాత్మభిః || 7.87.5
- పూజ్యతే నిత్యశః సౌమ్య భయార్తై రఘునన్దనా అభిభ్యంశ్చ
త్రయో లోకాః సరోషస్య మహాత్మనః || 7.87.6
- స రాజా తాదృశో హ్యసీద్ధర్మే వీర్యే చ నిష్ఠితః బుద్ధ్యా చ
పరమోదారో బాహ్లికేశో మహాయశాః || 7.87.7
- స ప్రచక్రే మహాబాహుర్మృగయాం రుచిరే వనే చైత్రే మనోరమే
మాసి సభృత్యబలవాహనః || 7.87.8

- ప్రజఘ్నో చ నృపో రణ్యే మృగాఞ్చ తసహస్రశః హత్వైవ
తృప్తిర్నాభూచ్చ రాజ్ఞస్తస్య మహాత్మనః॥ 7.87.9
- నానామృగాణామయుతం వధ్యమానం మహాత్మనా యత్ర
జాతో మాహాసేనస్తం దేశముపచక్రమే॥ 7.87.10
- తస్మిన్ప్రదేశే దేవేశ శైలరాజసుతాం హరః రమయామాస
దుర్ధర్షః సర్వైరనుచరైః సహ॥ 7.87.11
- కృత్వా స్త్రీరూపమాత్మానముమేశో గోపతిధ్వజః దేవ్యాః
ప్రియచిక్తీర్షుః సంస్తస్మిన్ప్రవృతనిర్హరే॥ 7.87.12
- యే తు తత్ర వనోద్దేశే సత్త్వాః పురుషవాదినః వృక్షాః
పురుషనామానస్తే భవన్ స్త్రీజనాస్తదా॥ 7.87.13
- యచ్చ కిఞ్చన తత్సర్వం నారీసఙ్గాం బభూవ హ
ఏతస్మిన్ప్రవృతే రాజా స ఇలః కర్దమాత్మజః
నిఘ్నన్మృగసహస్రాణి తం దేశముపచక్రమే॥ 7.87.14

- స దృష్ట్యా స్త్రీకృతం సర్వం సవ్యాలమృగపక్షకమ్| ఆత్మనం
స్త్రీకృతం చైవ సానుగం రఘునన్దన|| 7.87.15
- తస్య దుఃఖం మహాచాసీద్దృష్ట్యా త్మానం తథాగతమ్|
ఉమాపతేశ్చ తత్కర్మ జ్ఞాత్వా త్రాసముపాగమత్|| 7.87.16
- తతో దేవం మహాత్మానం శితికణ్ఠం కపర్దినమ్| జగామ శరణం
రాజా సభృత్యబలవాహనః|| 7.87.17
- తతః ప్రహస్య వరదః సహ దేవ్యా మహేశ్వరః| ప్రజాపతిసుతం
వాక్యమువాచ వరదః స్వయమ్|| 7.87.18
- ఉత్తిష్ఠోత్తిష్ఠ రాజర్షే కార్దమేయ మహాబల| పురుషత్వమృతే
సౌమ్య వరం వరయ సువ్రత|| 7.87.19
- తతః స రాజా దుఃఖార్తః ప్రత్యాఖ్యాతో మహాత్మనా| న చ
జగ్రాహ స్త్రీభూతో వరమన్యం సురోత్తమాత్|| 7.87.20
- తతః శోకేన మహతా శైలరాజసుతాం నృపః| ప్రణిపత్య
హ్యుమాం దేవీం సర్వేణైవాన్తరాత్మనా|| 7.87.21

- ఈశే వరాణాం వరదే లోకానామసి భామినీ! అమోఘదర్శనే
దేవీ భజ సౌమ్యేన చక్షుషా॥ 7.87.22
- హృద్గతం తస్య రాజర్షేర్విజ్ఞాయ హరసన్నిధౌ! ప్రత్యువాచ
శుభం వాక్యం దేవీ రుద్రస్య సంమతా॥ 7.87.23
- అర్థస్య దేవో వరదో వరార్థస్య తవ హ్యహమ్! తస్మాదర్థం
గృహాణ త్వం స్త్రీపుంసోర్యావదిచ్ఛసి॥ 7.87.24
- తదద్భుతతరం శ్రుత్వా దేవ్యా వరమనుత్తమమ్!
సమృహృష్టమనా భూత్వా రాజా వాక్యమథాబ్రవీత్॥ 7.87.25
- యది దేవి ప్రసన్నా మే రూపేణాప్రతిమా భువి! మాసం
స్త్రీత్వముపాసిత్వా మాసం స్యాం పురుషః పునః॥ 7.87.26
- ఈప్సితం తస్య విజ్ఞాయ దేవీ సురుచిరాననా! ప్రత్యువాచ
శుభం వాక్యమేవమేవ భవిష్యతి॥ 7.87.27
- రాజన్పురుషభూతస్త్వం స్త్రీభావం న స్మరిష్యసి! స్త్రీభూతశ్చ
పరం మాసం న స్మరిష్యసి పౌరుషమ్॥ 7.87.28

- ఏవం స రాజా పురుషో మాసం భూత్వాథ కార్దమిః।
త్రైలోక్యసుందరీ నారీ మాసమేకమిలా భవత్॥ 7.87.29

సర్గః 88

- తాం కథామిలసన్బద్ధాం రామేణ సముదీరితామ్। లక్ష్మణో
భరతశ్చైవ శ్రుత్వా పరమవిస్మితౌ॥ 7.88.1
- తౌ రామం ప్రాశ్నాతీ భూత్వా తస్య రాజ్ఞో మహాత్మనః। విస్తరం
తస్య భావస్య తదా పప్రచ్ఛతుః పునః॥ 7.88.2
- కథం స రాజా స్త్రీభూతో వర్తయామాస దుర్గతిః పురుషః స
యదా భూతః కాం వృత్తిం వర్తయత్యసౌ॥ 7.88.3
- తయోస్తద్భాషితం శ్రుత్వా కౌతూహలసమన్వితమ్।
కథయామాస కాకుత్స్థస్తస్య రాజ్ఞో యథాగతమ్॥ 7.88.4
- తమేవ ప్రథమం మాసం స్త్రీభూతా లోకసుందరీ। తాభిః పరివృతా
స్త్రీభిర్యే చ పూర్వపదానుగాః॥ 7.88.5

- తత్కాననం విగాహ్యశు విజప్రేహ లోకసుందరీ।
ద్రుమగుల్మలతాకీర్ణం పద్భ్యాం పద్మదలేక్షణా॥ 7.88.6
- వాహనాని చ సర్వాణి సా త్యక్త్వా వై సమన్తతః।
పర్వతాభోగవివరే తస్మిన్నేమే ఇలా తదా॥ 7.88.7
- అథ తస్మిన్వనోద్దేశే పర్వతస్యావిదూరతః సరః
సురుచిరప్రఖ్యం నానాపక్షిగణైర్యుతమ్॥ 7.88.8
- దదర్శ సా త్వలా తస్మిన్బద్ధం సోమసుతం తదా జ్వలన్తం
స్వేన వపుషా పూర్ణసోమమివోదితమ్॥ 7.88.9
- తపన్తం చ తపస్తీవ్రమమ్భోమధ్యే దురాసదమ్। యశస్కరం
కామకరం కారుణ్యే పర్యవస్థితమ్॥ 7.88.10
- సా తం జలాశయం సర్వం క్షోభయామాస విస్మితా సహగైః
పూర్వపురుషైః స్త్రీభూతై రఘునన్దన॥ 7.88.11
- బుధస్తు తాం సమీక్ష్యైవ కామబాణవశం గతః। నోపలేభే తదా
త్మానం సశ్చచాల తదా మ్భసి॥ 7.88.12

- ఇలాం నిరీక్షమాణస్తు త్రైలోక్యాభ్యధికాం శుభామ్ చింతాం
సమభ్యతిక్రామత్ కా న్వియం దేవతాధికా॥ 7.88.13
- న దేవీషు న నాగీషు నాసురీష్వప్సరఃసు చ దృష్టపూర్వా
మయా కాచిద్రూపేణానేన శోభితా॥ 7.88.14
- సదృశీయం మమ భవేద్యది నాన్యపరిగ్రహః ఇతి బుద్ధిం
సమాస్థాయ జలాత్కులముపాగమత్॥ 7.88.15
- ఆశ్రమం సముపాగమ్య తతస్తాః ప్రమదోత్తమాః శబ్దాపయత
ధర్మాత్మా తాశ్చైనం చ వవన్దిరే॥ 7.88.16
- స తాః పప్రచ్ఛ ధర్మాత్మా కస్యైషా లోకసున్దరీ కిమర్థమాగతా
చైవ సర్వమాఖ్యాత మా చిరమ్॥ 7.88.17
- శుభం తు తస్య తద్వాక్యం మధురం మధురాక్షరమ్ శ్రుత్వా
స్త్రియశ్చ తాః సర్వాః ఊచుర్మధురయా గిరా॥ 7.88.18
- అస్మాకమేషా సుశ్రోణీ ప్రభుత్వే వర్తతే సదా అపతిః
కాననాన్తేషు సహస్మాభిశ్చరత్యసౌ॥ 7.88.19

- తద్వాక్యమవ్యక్తపదం తాసాం స్త్రీణాం నిశమ్య చ।
విద్యామావర్తనీం పుణ్యామావర్తయత స ద్విజః॥ 7.88.20
- సో ర్థం విదిత్వా సకలం తస్య రాజ్ఞో యథాగతమ్। సర్వా ఏవ
స్త్రియస్తాశ్చ బభాషే మునిపుంగవః॥ 7.88.21
- అత్ర కిమ్పురుషీర్భూత్వా శైలరోధసి వత్స్యథ। ఆవాసస్తు
గిరావస్మిశ్చీఘ్రమేవ విధీయతామ్॥ 7.88.22
- మూలపత్రఫలైః సర్వా వర్తయిష్యథ నిత్యదా। స్త్రియః
కిమ్పురుషాన్నామ భర్తన్సముపలప్స్యథ॥ 7.88.23
- తాః శ్రుత్వా సోమపుత్రస్య వాచం కిమ్పురుషీకృతాః।
ఉపాసాశ్చక్రిరే శైలం వధ్వస్తా బహులాస్తదా॥ 7.88.24

సర్గః 89

- శ్రుత్వా కిమ్పురుషోత్పత్తిం లక్ష్మణో భరతస్తదా। ఆశ్చర్యమితి
చాబ్రూతాముభౌ రామం జనేశ్వరమ్॥ 7.89.1

- అథ రామః కథామేతాం భూయ ఏవ మహాయశాః।
కథయామాస ధర్మాత్మా ప్రజాపతిసుతస్య వై॥ 7.89.2
- సర్వాస్తా విద్రుతా దృష్ట్వా కిన్నరీర్ఙ్ముషిసత్తమః। ఉవాచ
రూపసమ్పన్నాం తాం స్త్రియం ప్రహసన్నివ॥ 7.89.3
- సోమస్యాహం సుదయితః సుతః సురుచిరాననే। భజస్వ మాం
వరారోహే భక్త్యా స్నిగ్ధేన చక్షుషా॥ 7.89.4
- తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా శూన్యే స్వజనవర్జితే। ఇలా
సురుచిరప్రఖ్యం ప్రత్యువాచ మహాగ్రహమ్॥ 7.89.5
- అహం కామచరీ సౌమ్య తవాస్మి వశవర్తినీ। ప్రశాధి మాం
సోమసుత యథేచ్ఛసి తథా కురు॥ 7.89.6
- తస్యాస్తదద్భుతప్రఖ్యం శ్రుత్వా హర్షముపాగతః। స వై కామీ
సహ తయా రేమే చన్ద్రమసః సుతః॥ 7.89.7
- బుధస్య మాధవో మాసస్తామిలాం రుచిరాననామ్। గతో
రమయతో త్యర్థం క్షణవత్తస్య కామినః॥ 7.89.8

- అథ మాసే తు సమ్పూర్ణే పూర్ణేన్ద్రసదృశాననః। ప్రజాపతిసుతః
శ్రీమాఞ్చయనే ప్రత్యబుధ్యత॥ 7.89.9
- సో పశ్యత్సోమజం తత్ర తపంతం సలిలాశయే। ఊర్ధ్వబాహుం
నిరాలమ్బం తం రాజా ప్రత్యభాషత॥ 7.89.10
- భగవన్పర్వతం దుర్గం ప్రవిష్టో స్మి సహానుగః। న చ పశ్యామి
తత్సైన్యం క్వ ను తే మామకా గతాః॥ 7.89.11
- తచ్చుత్వా తస్య రాజర్షేర్నష్టసఞ్జః స్య భాషితమ్। ప్రత్యువాచ
శుభం వాక్యం సాన్త్వయన్పరయా గిరా॥ 7.89.12
- అశ్మవర్షేణ మహతా భృత్యాస్తే వినిపాతితాః। త్వం చాశ్రమపదే
సుప్తో వాతవర్షభయార్దితః॥ 7.89.13
- సమాశ్వసిహి భద్రం తే నిర్భయో విగతజ్వరః। ఫలమూలాశనో
వీర నివసేహ యథాసుఖమ్॥ 7.89.14
- స రాజా తేన వాక్యేన ప్రత్యాశ్వస్తో మహామతిః। ప్రత్యువాచ
తతో వాక్యం దీనో భృత్యక్షయాద్ భృశమ్॥ 7.89.15

- త్యక్త్యామ్యహం స్వకం రాజ్యం నాహం భృత్యైర్వినాకృతః।
వర్తయేయం క్షణం బ్రహ్మన్సమనుజ్ఞాతుమర్హసి॥ 7.89.16
- సుతో ధర్మపరో బ్రహ్మజ్ఞేష్ఠో మమ మహాయశాః। శశబిన్దురితి
ఖ్యాతః స మే రాజ్యం ప్రపత్స్యతే॥ 7.89.17
- న హి శక్త్యామ్యహం హిత్యా భృత్యదారాన్సుఖాన్వితాన్।
ప్రతివక్తుం మహాతేజః కిచ్ఛిదప్యశుభం వచః॥ 7.89.18
- తథా బ్రువతి రాజేనే బుధః పరమమద్భుతమ్।
సాన్త్వపూర్వమథోవాచ వాసస్త ఇహ రోచతామ్॥ 7.89.19
- న సన్తాపస్త్వయా కార్యః కార్దమేయ మహాబల।
సంవత్సరోషితస్యేహ కారయిష్యామి తే హితమ్॥ 7.89.20
- తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా బుధస్యాక్లిష్టకర్మణః। వాసాయ విదధే
బుద్ధిం యదుక్తం బ్రహ్మవాదినా॥ 7.89.21
- మాసం స స్త్రీ తదా భూత్వా రమయత్యనిశం శుదా। మాసం
పురుషభావేన ధర్మబుద్ధిం చకార సః॥ 7.89.22

- తతః సా నవమే మాసి ఇలా సోమసుతాత్పుతమ్।
జనయామాస సుశ్రోణీ పురూరవసమూర్జితమ్॥ 7.89.23
- జాతమాత్రం తు సుశ్రోణీ పితుర్హస్తే న్యవేశయత్। బుధస్య
సమవర్ణభమిలా పుత్రం మహాబలమ్॥ 7.89.24
- బుధస్తు పురుషీభూతం స వై సంవత్సరాంతరమ్। కథాభీ
రమయామాస ధర్మయుక్తాభిరాత్మవాన్॥ 7.89.25

సర్గః 90

- తథోక్తవతి రామే తు తస్య జన్మ తదద్భుతమ్। ఉవాచ లక్ష్మణో
భూయో భరతశ్చ మహాయశాః॥ 7.90.1
- ఇలా సా సోమపుత్రస్య సంవత్సరమథోషితా। అకరోత్కిం
నరశ్రేష్ఠ తత్త్వం శంసితుమర్హసి॥ 7.90.2
- తయోస్తద్వాక్యమాధుర్యం నిశమ్య పరిపుచ్చతోః। రామః
పునరువాచేమాం ప్రజాపతిసుతే కథామ్॥ 7.90.3

- పురుషత్వం గతే శూరే బుధః పరమబుద్ధిమాన్| సంవర్తం
పరమోదారమాజుహోవ మహాయశాః|| 7.90.4
- చ్యవనం భృగుపుత్రం చ మునిం చారిష్ఠనేమినమ్| ప్రమోదనం
మోదకరం తతో దుర్వాససం మునిమ్|| 7.90.5
- ఏతాన్సర్వాన్సమానీయ వాక్యజ్ఞస్తత్త్వదర్శనః| ఉవాచ
సర్వాన్సుహృదో ధైర్యేణ సుసమాహితాన్|| 7.90.6
- అయం రాజా మహాబాహుః కర్దమస్య ఇలః సుతః| జానీతైనం
యథాభూతం శ్రేయో హ్యత్ర విధీయతామ్|| 7.90.7
- తేషాం సంవదతామేవ తమాశ్రమముపాగమత్| కర్దమస్తు
మహాతేజా ద్విజైః సహ మహాత్మభిః|| 7.90.8
- పులస్త్యశ్చ క్రతుశ్చైవ వషట్కారస్తథైవ చ| ఓజ్కారశ్చ
మహాతేజాస్తమాశ్రమముపాగమత్|| 7.90.9
- తే సర్వే హృష్టమనసః పరస్పరసమాగమే| హితైషిణో బాల్హిపతేః
పృథగ్వాక్యాన్యథాబ్రువన్|| 7.90.10

- కర్దమస్త్వబ్రవీద్వాక్యం సుతార్థం పరమం హితమ్| ద్విజాః
శృణుత మద్వాక్యం యచ్ఛ్రేయః పార్థివస్య హి॥ 7.90.11
- నాన్యం పశ్యామి భైషజ్యమంతరా వృషభధ్వజమ్|
నాశ్వమేధాత్పరో యజ్ఞః ప్రియశ్చైవ మహాత్మనః|
తస్మాద్యజామహే సర్వే పార్థివార్థే దురాసదమ్॥ 7.90.12
- కర్దమేనైవముక్తాస్తు సర్వ ఏవ ద్విజర్షభాః| రోచయన్తి స్మ తం
యజ్ఞం రుద్రస్యారాధనం ప్రతి॥ 7.90.13
- సంవర్తస్య తు రాజర్షేః శిష్యః పురపురశ్చాయః| మరుత్త ఇతి
విఖ్యాతస్తం యజ్ఞం సముపాహరత్॥ 7.90.14
- తతో యజ్ఞో మహానాసీద్బుధాశ్రమసమీపతః| రుద్రశ్చ పరమం
తోషమాజగామ మహాయశాః॥ 7.90.15
- అథ యజ్ఞే సమాప్తే తు ప్రీతః పరమయా ముదా|
ఉమాపతిర్ద్విజాన్సర్వానువాచ ఇలసన్నిధౌ॥ 7.90.16

- ప్రితో స్మి హయమేధేన భక్త్యా చ ద్విజసత్తమాః| అస్య బాహ్నిపతేశ్చైవ కిం కరోమి ప్రియం శుభమ్॥ 7.90.17
- తథా వదతి దేవేశే ద్విజాస్తే సుసమాహితాః| ప్రసాదయన్తి దేవేశం యథా స్యాత్పురుషస్త్విలా॥ 7.90.18
- తతః ప్రితో మహాదేవః పురుషత్వం దదౌ పునః| ఇలామై సుమహాతేజా దత్త్వా చాన్తరధీయత॥ 7.90.19
- నివృత్తే హయమేధే చ గతశ్చాదర్శనం హరః| యథాగతం ద్విజాః సర్వే హ్యగచ్ఛన్దీర్ఘదర్శినః॥ 7.90.20
- రాజా తు బాహ్నిముత్సృజ్య మధ్యదేశే హ్యనుత్తమమ్| నివేశయామాస పురం ప్రతిష్ఠానం యశస్కరమ్॥ 7.90.21
- శశబిన్దుశ్చ రాజర్షిర్బాహ్నిం పురపురశ్చయః| ప్రతిష్ఠానే ఇతో రాజా ప్రజాపతిసుతో బలీ॥ 7.90.22
- స కాలే ప్రాప్తవాన్లోకమిలో బ్రాహ్మమనుత్తమమ్| ఐలః పురూరవా రాజా ప్రతిష్ఠానమవాప్తవాన్॥ 7.90.23

- ఈద్యశో హ్యశ్వమేధస్య ప్రభావః పురుషర్షభౌ స్త్రీభూతః
పౌరుషం లేభే యచ్చాన్యదపి దుర్లభమ్॥ 7.90.24

సర్గః 91

- ఏతదాఖ్యాయ కాకుత్స్థో భ్రాతృభ్యామమితప్రభః॥ లక్ష్మణం
పునరేవాహ ధర్మయుక్తమిదం వచః॥ 7.91.1
- వసిష్ఠం వామదేవం చ జాబాలిమథ కశ్యపమ్॥ ద్విజాంశ్చ
సర్వప్రవరానశ్వమేధపురస్కృతాన్॥ 7.91.2
- ఏతాన్సర్వాన్సమానీయ మస్త్రయిత్వా చ లక్ష్మణ॥ హయం
లక్షణసమ్పన్నం విమోక్ష్యామి సమాధినా॥ 7.91.3
- తద్వాక్యం రాఘవేణోక్తం శ్రుత్వా త్వరితవిక్రమః॥
ద్విజాన్సర్వాన్సమాహూయ దర్శయామాస రాఘవమ్॥
7.91.4
- తే దృష్ట్వా దేవసంకృశం కృతపాదాభివన్దనమ్॥ రాఘవం
సుదురాధర్షమాశీర్భిః సమపూజయన్॥ 7.91.5

- ప్రాశ్నాల్లిః స తదా భూత్వా రాఘవో ద్విజసత్తమాన్| ఆచచక్షే
శ్వమేధస్య హ్యభిప్రాయం మహాయశాః|| 7.91.6
- తే తు రామస్య తచ్చుత్వా నమస్కృత్వా వృషధ్వజమ్|
అశ్వమేధం ద్విజాః సర్వే పూజయంతి స్మ సర్వశః|| 7.91.7
- స తేషాం ద్విజముఖ్యానాం వాక్యమద్భుతదర్శనమ్|
అశ్వమేధాశ్రితం శ్రుత్వా భృశం ప్రీతో భవత్తదా|| 7.91.8
- విజ్ఞాయ కర్మ తత్తేషాం రామో లక్ష్మణమబ్రవీత్| ప్రేషయస్వ
ద్రుతం దూతాన్ సుగ్రీవాయ మహాత్మనే|| 7.91.9
- యథా మహద్భిర్హరిభిర్బహుభిశ్చ వనౌకసామ్| సార్థమాగచ్ఛ
భద్రం తే హ్యనుభోక్తుం మహోత్సవమ్|| 7.91.10
- బిభీషణశ్చ రక్షోభిః కామగైర్బహుభిర్వృతః| అశ్వమేధం
మహాయజ్ఞమాయాత్వతులవిక్రమః|| 7.91.11
- రాజానశ్చ మహాభాగా యే మే ప్రియచిక్సీర్షవః| సానుగాః
క్షీప్రమాయాన్తు యజ్ఞం ద్రష్టుమనుత్తమమ్|| 7.91.12

- దేశాంతరగతా యే చ ద్విజా ధర్మసమాహితాః। ఆమన్తయస్వ
తాన్సర్వానశ్వమేధాయ లక్ష్మణ॥ 7.91.13
- ఋషయశ్చ మహాబాహో ఆహూయంతాం తపోధనాః।
దేశాంతరగతాః సర్వే సదారాశ్చ ద్విజాతయః। తథైవ
తాలావచరాస్తథైవ నటనర్తకాః॥ 7.91.14
- యజ్ఞవాటశ్చ సుమహాన్గోమత్యా నైమిశే వనే। ఆజ్ఞాప్యతాం
మహాబాహో తద్ధి పుణ్యమనుత్తమమ్॥ 7.91.15
- శాన్తయశ్చ మహాబాహో ప్రవర్త్యంతాం సమన్తతః॥ 7.91.16
- శతశశ్చాపి ధర్మజ్ఞాః క్రతుముఖ్యమనుత్తమమ్। అనుభూయ
మహాయజ్ఞం నైమిశే రఘునన్దన॥ 7.91.17
- తుష్టః పుష్టశ్చ సర్వో సౌ మానితశ్చ యథావిధిః। ప్రీతిం
యాస్యతి ధర్మజ్ఞ శీఘ్రమామన్త్రతాం జనః॥ 7.91.18
- శతం వాహసహస్రాణాం తణ్డలానాం వపుష్మతామ్।
అయుతం తిలముద్గానాం ప్రయాత్స్వగ్రే మహాబల॥ 7.91.19

- చణకానాం కులిత్థానాం మాషాణాం లవణస్య చ| అతో
నురూపం స్నేహం చ గన్ధం సజ్జిప్తమేవ చ|| 7.91.20
- సువర్ణకోట్యో బహులా హిరణ్యస్య శతోత్తరాః| అగ్రతో భరతః
కృత్వా గచ్ఛత్వగ్రే సమాధినా|| 7.91.21
- అన్తరా పణ్యవీధ్యశ్చ సర్వే చ నటనర్తకాః| సూదా నార్యశ్చ
బహవో నిత్యం యౌవనశాలినః|| 7.91.22
- భరతేన తు సార్థం తే యాన్తు సైన్యాని చాగ్రతః| నైగమా
బలవృద్ధాశ్చ ద్విజాశ్చ సుసమాహితాః|| 7.91.23
- కర్మాన్తికాన్వర్ధకినః కోశాధ్యక్షాంశ్చ నైగమాన్| మమ
మాతస్తథా సర్వాః కుమారాన్తఃపురాణి చ|| 7.91.24
- కాశ్చానీం మమ పత్నీం చ దీక్షాయాం జ్ఞాంశ్చ కర్మణి| అగ్రతో
భరతః కృత్వా గచ్ఛత్వగ్రే మహాయశాః|| 7.91.25
- ఉపకార్యా మహార్హాశ్చ పార్థివానాం మహౌజసామ్|
సానుగానాం నరశ్రేష్ఠో వ్యాదిదేశ మహాబలః|| 7.91.26

సర్గః 92

- తత్సర్వమఖిలేనాశు ప్రస్థాప్య భరతాగ్రజః। హయం
లక్షణసమ్పన్నం కృష్ణసారం ముమోచ హ॥ 7.92.1
- ఋత్విగ్భిర్లక్ష్యణం సార్థమశ్వతన్త్రే నియోజ్య చ। తతో
భ్యగచ్ఛత్కాకుత్స్థః సహ సైన్యేన నైమిశమ్॥ 7.92.2
- యజ్ఞవాటం మహాబాహుర్ధుష్ట్యా పరమమద్భుతమ్।
ప్రబర్షమతులం లేభే శ్రీమానితి వచో బ్రవీత్॥ 7.92.3
- నైమిషే వసతస్తస్య సర్వ ఏవ నరాధిపాః। ఆనిన్యరుపహారాంశ్చ
తాన్రామః ప్రత్యపూజయత్॥ 7.92.4
- ఉపకార్యా మహార్హాశ్చ పార్థివానాం మహాత్మనామ్।
సానుగానాం నరశ్రేష్ఠో వ్యాదిదేశ మహామతిః॥ 7.92.5
- అన్నపానాని వస్త్రాణి సానుగానాం మహాత్మనామ్। భరతః
సన్దదావాశు శత్రుఘ్నసహితస్తదా॥ 7.92.6

- వానరాశ్చ మహాత్మానః సుగ్రీవసహితాస్తదా విప్రాణాం
ప్రణతాః సర్వే చక్రిరే పరివేషణమ్॥ 7.92.7
- బిభీషణశ్చ రక్షోభిర్బహుభిః స్రగ్వీభిర్వృతః
ఋషీణాముగ్రతపసాం పూజాం చక్రే మహాత్మనామ్॥
7.92.8
- ఏవం సువిహితో యజ్ఞో హయమేధో భ్యవర్తతః లక్ష్మణేనాగుప్తా
చ హయచర్యా ప్రవర్తతః ఈదృశం రాజసింహస్య
యజ్ఞప్రవరముత్తమమ్॥ 7.92.9
- నాన్యః శబ్దో భవత్తత్ర హయమేధే మహాత్మనః చంద్రతో దేహి
విస్రబ్ధో యావత్తుష్యంతి యాచకాః॥ 7.92.10
- తావత్సర్వాణి దత్తాని క్రతుమధ్యే మహాత్మనః వివిధాని చ
గౌడాని ఖాణ్డవాని తథైవ చ॥ 7.92.11
- న నిస్సృతం భతత్యోష్మోద్వచనం యావదర్థినామ్
తావద్వానరరక్షోభిర్దత్తమేవాభ్యదృశ్యత॥ 7.92.12

- న కశ్చిన్మలినస్తత్ర దీనో వా ప్యథ కృతః తస్మిన్యజ్ఞవరే రాజ్ఞో హృష్టపుష్టజనావృతే॥ 7.92.13
- యే చ తత్ర మహాత్మానో మునయశ్చిరజీవినః
నాస్మరంస్తాదృశం యజ్ఞం నాప్యాసీత్ స కదాచన॥ 7.92.14
- యః కృత్యవాన్సువర్ణేన సువర్ణం లభతే స్మ సః విత్తార్థి లభతే
విత్తం రత్నార్థి రత్నమేవ చ॥ 7.92.15
- రజతానాం సువర్ణానామశ్మనామథ వాససామ్ అనిశం
దీయమానానాం రాశిః సముపదృశ్యతే॥ 7.92.16
- న శక్రస్య ధనేశస్య యమస్య వరుణస్య వా ఈదృశో
దృష్టపూర్వో న ఏవమూచుస్తపోధనాః॥ 7.92.17
- సర్వత్ర వానరాస్తస్థః సర్వత్రైవ చ రాక్షసాః
వాసోధనాన్నమర్థిభ్యః పూర్ణహస్తా దదుర్భృశమ్॥ 7.92.18
- ఈదృశో రాజసింహస్య యజ్ఞః సర్వగుణాన్వితః
సంవత్సరమథో సాగ్రం వర్తతే న చ హీయతే॥ 7.92.19

సర్గ: 93

- వర్తమానే తథాభూతే యజ్ఞే చ పరమాద్భుతే సశిష్య
ఆజగామాశు వాల్మీకిర్మునిపుంగవః॥ 7.93.1
- స దృష్ట్వా దివ్యసజ్కాశం యజ్ఞమద్భుతదర్శనమ్ ఏకాన్తే
ఋషివాటానాం చకార ఉటజాశ్చభాన్॥ 7.93.2
- శకటాంశ్చ బహున్పూర్ణాన్ఫలమూలైశ్చ శోభనాన్
వాల్మీకివాటే రుచిరే స్థాపయన్నవిదూరతః॥ 7.93.3
- ఆసీత్సుపూజితో రాజ్ఞా మునిభిశ్చ మహాత్మభిః వాల్మీకిః
సుమహాతేజా న్యవసత్పరమాత్మవాన్॥ 7.93.4
- స శిష్యావబ్రవీద్ధృష్టౌ యువాం గత్వా సమాహితౌ కృత్స్నం
రామాయణం కావ్యం గాయేథాం పరయా ముదా॥ 7.93.5
- ఋషివాటేషు పుణ్యేషు బ్రాహ్మణావసథేషు చ రథ్యాసు
రాజమార్గేషు పార్థివానాం గృహేషు చ॥ 7.93.6

- రామస్య భవనద్వారి యత్ర కర్మ చ కుర్వతే।
ఋత్విజామగ్రతశ్చైవ తత్ర గేయం విశేషతః॥ 7.93.7
- ఇమాని చ ఫలాన్యత్ర స్వాదూని వివిధాని చ। జాతాని
పర్వతాగ్రేషు చాస్వాద్యాస్వాద్య గాయతామ్॥ 7.93.8
- న యాస్యథః శ్రమం వత్సో భక్షయిత్వా ఫలాని వై। మూలాని చ
సుమృష్టాని నగరాద్భహిరాస్యథః॥ 7.93.9
- యది శబ్దాపయేద్రామః శ్రవణాయ మహీపతిః।
ఋషీణాముపవిష్టానాం తతో గేయం ప్రవర్తతామ్॥ 7.93.10
- దివసే వింశతిః సర్గా గేయా మధురయా గిరా।
ప్రమాణైర్బహుభిస్తత్ర యథోద్దిష్టా మయా పురా॥ 7.93.11
- లోభశ్చాపి న కర్తవ్యః స్వల్పో పి ధనకాఙ్క్షయా కిం
ధనేనాశ్రమస్థానాం ఫలమూలోపజీవినా॥ 7.93.12
- యది పుచ్ఛేత్స కాకుత్స్థో యువాం కస్యేతి దారకౌ। ఆవాం
వాల్మీకిశిష్యా స్వోబ్రూతమేవం నరాధిపమ్॥ 7.93.13

- ఇమాస్తన్త్రీః సుమధురాః స్థానం వా పూర్వదర్శనమ్।
మూర్చ్ఛయిత్వా సుమధురం గాయతాం విగతజ్వరౌ॥
7.93.14
- ఆదిప్రభృతి గేయం స్యాన్న చావజ్ఞాయ పార్థివమ్। పితా హి
సర్వభూతానాం రాజా భవతి ధర్మతః॥ 7.93.15
- తద్యువాం హృష్టమనసౌ శ్వః ప్రభాతే సమాస్థితౌ। గాయేథాం
మధురం గేయం తన్త్రీలయసమన్వితమ్॥ 7.93.16
- ఇతి సన్దిశ్య బహుశో మునిః ప్రాచేతసస్తదా। వాల్మీకిః
పరమోదారస్తూష్ణిమాసీన్మహాయశాః॥ 7.93.17
- సన్దిష్టౌ మునినా తేన తావుభౌ మైథిలీసుతౌ। తథైవ కరవావేతి
నిర్జగ్మతురర్చిన్దమౌ॥ 7.93.18
- తామద్భుతాం తౌ హృదయే కుమారౌ నివేశ్య
వాణీమృషిభాషితాం తదా। సముత్సుకౌ తౌ

సమమూషతుర్నిశాం యథా శ్వినౌ భార్గవనీతిసంహితామ్॥

7.93.19

సర్గః 94

- తౌ రజన్యాం ప్రభాతాయాం స్నాతౌ హుతహుతాశనౌ।
యథోక్తమృషిణా పూర్వం సర్వం తత్రోపగాయతామ్॥

7.94.1

- తాం స శుశ్రావ కాకుత్స్థః పూర్వాచార్యవిజిర్మితామ్।
అపూర్వాం పాఠ్యజాతిం చ గేయేన సమలఙ్కృతామ్॥ 7.94.2
- ప్రమాణైర్బహుభిర్బద్ధాం తన్త్రీలయసమన్వితామ్। బాలాభ్యాం
రాఘవః శ్రుత్వా కౌతూహలపరో భవత్॥ 7.94.3
- అథ కర్మాన్తరే రాజా సమాహూయ మహామునీన్। పార్థివాంశ్చ
నరవ్యాఘ్రః పణ్డితాన్న్యగమాంస్తథా॥ 7.94.4
- పౌరాణికాశ్చబ్ధవిదో యే చ వృద్ధా ద్విజాతయః। స్వరాణాం
లక్షణజ్ఞాంశ్చ ఉత్సుకాన్ద్విజసత్తమాన్॥ 7.94.5

- లక్షణజ్ఞాంశ్చ గాంధర్వాన్నైగమాంశ్చ విశేషతః।
పాదాక్షరసమాసజ్ఞాంశ్చన్దఃసు పరినిష్ఠితాన్॥ 7.94.6
- కలామాత్రావిశేషజ్ఞాజ్ఞోతిషే చ పరం గతాన్।
క్రియాకల్పవిదశ్చైవ తథా కార్యవిదో జనాన్॥ 7.94.7
- భాషాజ్ఞానిజీతజ్ఞాంశ్చ నైగమాంశ్చాప్యశేషతః।
హేతుపచారకుశలాన్ వచనే చాపి హైతుకాన్॥ 7.94.8
- ఛన్దోవిదః పురాణజ్ఞాన్వేదికాన్విజసత్తమాన్।
చిత్రజ్ఞాన్వత్తసూత్రజ్ఞానీతనృత్యవిశారదాన్॥ 7.94.9
- శాస్త్రజ్ఞాన్నీతినిపుణాన్వేదాన్తార్థప్రబోధకాన్।
ఏతాన్సర్వాన్సమానీయ గాతారౌ సమవేశయత్॥ 7.94.10
- దృష్ట్వా మునిగణాః సర్వే పార్థివాశ్చ మహౌజసః। పిబంత ఇవ
చక్షుర్భ్యాం రాజానం గాయకౌ చ తౌ॥ 7.94.11
- ఊచుః పరస్పరం చేదం సర్వ ఏవ సమంతతః। ఉభౌ రామస్య
సదృశౌ బిమ్బాద్బిమ్బమివోత్థితౌ॥ 7.94.12

- జటిలౌ యది న స్యాతాం న వల్కలధరౌ యది విశేషం
నాధిగచ్ఛామౌ గాయతో రాఘవస్య చ॥ 7.94.13
- తేషాం సంవదతామేవం శ్రోతణాం హర్షవర్ధనమ్ గేయం
ప్రచక్రతుస్తత్ర తావుభౌ మునిదారకౌ॥ 7.94.14
- తతః ప్రవృత్తం మధురం గాన్ధర్వమతిమానుషమ్ న చ తృప్తిం
యయుః సర్వే శ్రోతారో గానసమ్పదా॥ 7.94.15
- ప్రవృత్తమాదితః పూర్వసర్గం నారదదర్శితమ్ తతః ప్రభృతి
సర్గాంశ్చ యావద్వింశత్యగాయతామ్॥ 7.94.16
- తతో పరాహ్ణాసమయే రాఘవః సమభాషత శ్రుత్వా
వింశతిసర్గాంస్తాన్ప్రాతరం భ్రాతృవత్సలః॥ 7.94.17
- అష్టాదశసహస్రాణి సువర్ణస్య మహాత్మనోః ప్రయచ్ఛ శీఘ్రం
కాకుత్స్థ యదన్యదభికాఙ్క్షితమ్ దదౌ శీఘ్రం స కాకుత్స్థో
బాలయోర్వై పృథక్పృథక్॥ 7.94.18

- దీయమానం సువర్ణం తు నాగృహీతాం కుశీలవోః ఊచతుశ్చ
మహాత్మానౌ కిమనేనేతి విస్మితౌ॥ 7.94.19
- వన్యేన ఫలమూలేన నిరతౌ వనవాసినౌః సువర్ణేన హిరణ్యేన కిం
కరిష్యావహే వనే॥ 7.94.20
- తథా తయోః ప్రబ్రువతోః కౌతూహలసమన్వితాః శ్రోతారశ్చైవ
రామశ్చ సర్వ ఏవ సువిస్మితాః॥ 7.94.21
- తస్య చైవాగమం రామః కావ్యస్య శ్రోతుముత్సుకః పప్రచ్ఛ తౌ
మహాతేజాస్తావృభౌ మునిదారకౌ॥ 7.94.22
- కిమృమాణమిదం కావ్యం కా ప్రతిష్ఠా మహాత్మనః కర్తా
కావ్యస్య మహతః క్వ చాసౌ మునిపుజ్జవః॥ 7.94.23
- పృచ్ఛంతం రాఘవం వాక్యమూచతుర్మునిదారకౌ॥ 7.94.24
- వాల్మీకిర్భగవాన్కుర్తా సమ్రాప్తో యజ్ఞసంవిధమ్ యేనేదం
చరితం తుభ్యమశేషం సమృద్ధిర్శితమ్॥ 7.94.25

- సన్నిబద్ధం హి శ్లోకానాం చతుర్విశత్సహస్రకమ్।
ఉపాఖ్యానశతం చైవ భార్గవేణ తపస్వినా॥ 7.94.26
- ఆదిప్రభృతి వై రాజన్పశ్చసర్గశతాని చ। కాణ్డాని షట్
కృతానీహ సోత్తరాణి మహాత్మనా। కృతాని
గురుణాస్మాకమృషిణా చరితం తవ॥ 7.94.27
- ప్రతిష్ఠా జీవితం యావత్తావత్సర్వస్య వర్తతే॥ 7.94.28
- సోత్తరాణి మహాత్మనా। యది బుద్ధిః కృతా రాజశ్చవణాయ
మహారథః కర్మాంతరే క్షణీభూతస్తచ్చణుష్వ సహానుజః॥
7.94.29
- బాధమిత్యబ్రవీద్రామస్తా చానుజ్ఞాప్య రాఘవమ్। ప్రహృష్టా
జగ్ముతుః స్థానం యత్రాస్తే మునిపుంగవః॥ 7.94.30
- రామో పి మునిభిః సార్థం పార్థివైశ్చ మహాత్మభిః। శ్రుత్వా
తదీతిమాధుర్యం కర్మశాలాముపాగమత్॥ 7.94.31

- శుశ్రావ తత్తాలలయోపపన్నం సర్గాన్వితం స
స్వరశబ్దయుక్తమ్। తస్మిలయవ్యజ్ఞానయోగయుక్తం
కుశీలవాభ్యాం పరిగీయమానమ్॥ 7.94.32

సర్గః 95

- రామో బహూన్యహాన్యేవం తద్గీతం పరమం శుభమ్। శుశ్రావ
మునిభిః సార్థం పార్థివైః సహ వానరైః॥ 7.95.1
- తస్మిన్నీతే తు విజ్ఞాయ సీతాపుత్రౌ కుశీలవౌ। తస్యాః పరిషదో
మధ్యే రామో వచనమబ్రవీత్।
దూతాశ్చుద్ధసమాచారానాహూయాత్మమనీషయా॥
7.95.2
- మద్వచో బ్రూత గచ్ఛధ్వమితో భగవతో న్తికమ్॥
7.95.3. పరిషదో మధ్యే రామో వచనమబ్రవీత్। యది
శుద్ధసమాచారా యది వా వీతకల్మషౌ। కరోత్స్విహాత్మనః
శుద్ధిమనుమాన్య మహామునిమ్॥ 7.95.4

- ఛన్దం మునేశ్చ విజ్ఞాయ సీతాయాశ్చ మనోగతమ్| ప్రత్యయం
దాతుకామాయాస్తతః శంసత మే లఘు|| 7.95.5
- శ్వః ప్రభాతే తు శపథం మైథిలీ జనకాత్మజా| కరోతు
పరిషన్మధ్యే శోధనార్థం మమైవ చ|| 7.95.6
- శ్రుత్వా తు టాగవస్యైతద్వచః పరమమద్భుతమ్| దూతాః
సమ్ప్రయయుర్భాటం యత్రాస్తే మునిపుంగవః|| 7.95.7
- తే ప్రణమ్య మహాత్మానం జ్వలన్తమమితప్రభమ్| ఊచుస్తే
రామవాక్యాని మృదూని మధురాణి చ|| 7.95.8
- తేషాం తద్వ్యాహృతం శ్రుత్వా రామస్య చ మనోగతమ్|
విజ్ఞాయ సుమహాతేజా మునిర్వాక్యమథాబ్రవీత్|| 7.95.9
- ఏవం భవతు భద్రం వో యథా వదతి రాఘవః| తథా కరిష్యతే
సీతా దైవతం హి పతిః స్త్రియాః|| 7.95.10
- తథోక్తా మునినా సర్వే రాజదూతా మహౌజసమ్| ప్రత్యేత్య
రాఘవం క్షీప్రం మునివాక్యం బభాషిరే|| 7.95.11

- తతః ప్రహృష్టః కాకుత్స్థః శ్రుత్వా వాక్యం మహాత్మనః।
ఋషీంస్తత్ర సమేతాంశ్చ రాజశ్చైవాభ్యభాషత॥ 7.95.12
- భగవంతః సశిష్యా వై సానుగాశ్చ నరాధిపాః। పశ్యన్తు
సీతాశపథం యశ్చైవాన్యోపి కాఙ్క్షతే॥ 7.95.13
- తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా రాఘవస్య మహాత్మనః।
సర్వేషామృషిముఖ్యానాం సాధువాదో మహానభూత్॥
7.95.14
- రాజానశ్చ మహాత్మానః ప్రశంసంతి స్మ రాఘవమ్। ఉపపన్నం
నరశ్రేష్ఠ త్వయ్యేవ భువి నాన్యతః॥ 7.95.15
- ఏవం వినిశ్చయం కృత్వా శ్వోభూత ఇతి రాఘవః।
విసర్జయామాస తదా సర్వాంస్తాశ్చతుసూదనః॥ 7.95.16
- ఇతి సమప్రవిచార్య రాజసింహః శ్వోభూతే శపథస్య నిశ్చయం
వై। విససర్జ మునీన్నపాంశ్చ సర్వాన్స మహాత్మా మహతో
మహానుభావః॥ 7.95.17

సర్గ: 96

- తస్యాం రజన్యాం వ్యష్టాయాం యజ్ఞవాటగతో నృపః।
ఋషీన్సర్వాన్మహాతేజాః శబ్దాపయతి రాఘవః॥ 7.96.1
- వసిష్ఠో వామదేవశ్చ జాబాలిరథ కాశ్యపః। విశ్వమిత్రో దీర్ఘతపా
దుర్వాసాశ్చ మహాతపాః॥ 7.96.2
- పులస్త్యో పి తథా శక్తిర్భార్గవశ్చైవ వామనః। మార్కణ్డేయశ్చ
దీర్ఘాయుర్మోద్గల్యశ్చ మహాయశాః॥ 7.96.3
- గర్గశ్చ చ్యవనశ్చైవ శతానన్దశ్చ ధర్మవీత్। భరద్వాజశ్చ తేజస్వీ
హ్యగ్నిపుత్రశ్చ సుప్రభః॥ 7.96.4
- నారదః పర్వతశ్చైవ గౌతమశ్చ మహాయశాః। కాత్యాయనః
సుయజ్ఞశ్చ హ్యగస్త్యస్తపసాం నిధిః॥ 7.96.5
- ఏతే చాన్యే చ బహవో మునయః సంశితవ్రతాః।
కౌతూహలసమావిష్టాః సర్వ ఏవ సమాగతాః॥ 7.96.6

- రాక్షసాశ్చ మహావీర్యా వానరాశ్చ మహాబలాః సర్వ ఏవ
సమాజగ్ముర్మహాత్మానః కుతూహలాత్॥ 7.96.7
- క్షత్రియా యే చ శూద్రాశ్చ వైశ్యాశ్చైవ సహస్రశః
నానాదేశగతాశ్చైవ బ్రాహ్మణాః సంశితవ్రతాః॥ 7.96.8
- జ్ఞాననిష్ఠాః కర్మనిష్ఠాః యోగనిష్ఠాస్తథాపరే సీతాశపథవీక్షార్థం
సర్వ ఏవ సమాగతాః॥ 7.96.9
- తదా సమాగతం సర్వమశ్మభూతమివాచలమ్ | శ్రుత్వా
మునివరస్తూర్ణం ససీతః సముపాగమత్॥ 7.96.10
- తమృషిం పృష్ఠతః సీతా త్వన్వగచ్ఛదవాఙ్ముఖీ |
కృతాఙ్జలిర్బాష్పగలా కృత్వా రామం మనోగతమ్॥ 7.96.11
- దృష్ట్వా శ్రుతిమివాయాన్తీం బ్రహ్మాణమనుగామినీమ్ | వాల్మీకేః
పృష్ఠతః సీతాం సాధువాదో మహానభూత్॥ 7.96.12
- తతో హలహలాశబ్దః సర్వేషామేవమాబభౌ | దుఃఖజన్మవిశాలేన
శోకేనాకులితాత్మనామ్॥ 7.96.13

- సాధు రామేతి కేచిత్తు సాధు సీతేతి చాపరే ఉభావేవ చ
తత్రాన్యే ప్రేక్షకాః సమృచుక్రుశుః॥ 7.96.14
- తతో మధ్యే జనాఘస్య ప్రవిశ్య మునిపుఙ్గవః॥ సీతాసహాయో
వాల్మీకిరితి హోవాచ రాఘవమ్॥ 7.96.15
- ఇయం దాశరథీ సీతా సువ్రతా ధర్మచారిణీ॥ అపవాదైః
పరిత్యక్తా మమాశ్రమసమీపతః॥ 7.96.16
- లోకాపవాదభీతస్య తవ రామ మహావ్రత॥ ప్రత్యయం దాస్యతే
సీతా తదనుజ్ఞాతుమర్హసి॥ 7.96.17
- ఇమౌ తు జానకీపుత్రావుభౌ చ యమజాతకౌ॥ సుతౌ తవైవ
దుర్ధర్షా సత్యమేతద్బ్రవీమి తే॥ 7.96.18
- ప్రచేతసో హం దశమః పుత్రో రాఘవనన్దన॥ న స్మరామ్యనృతం
వాక్యమిమౌ తు తవ పుత్రకౌ॥ 7.96.19
- బహువర్షసహస్రాణి తపశ్చర్యా మయా కృతా॥ నోపాశ్శీయాం
ఫలం తస్యా దుష్టేయం యది మైథిలీ॥ 7.96.20

- మనసా కర్మణా వాచా భూతపూర్వం న కిల్బిషమ్ తస్యాః
ఫలముపాశ్చీయామపాపా మైథిలీ యది॥ 7.96.21
- అహం పశ్చాను భూతేషు మనష్షష్ఠేషు రాఘవ! విచిన్త్య సీతాం
శుద్ధేతి జగ్రాహ వననిర్హరే॥ 7.96.22
- ఇయం శుద్ధసమాచారా అపాపా పతిదేవతా
లోకాపవాదభీతస్య ప్రత్యయం తవ దాస్యతి॥ 7.96.23
- తస్మాదియం నరవరాత్మజ శుద్ధభావా దివ్యేన దృష్టివిషయేణ
తదా ప్రవిష్టా లోకాపవాదకలుషీకృతచేతసా యా త్యక్తా
త్వయా ప్రియతమా విదితా పి శుద్ధా॥ 7.96.24

సర్గః 97

- వాల్మీకినైవముక్తస్తు రాఘవః ప్రత్యభాషత ప్రాశ్నాల్లిర్జగతో
మధ్యే దృష్ట్వా తాం వరవర్ణినీమ్॥ 7.97.1
- ఏవమేతన్మహాభాగ యథా వదసి ధర్మవిత్ ప్రత్యయస్తు మమ
బ్రహ్మాంస్తవ వాక్యైరకల్మషైః॥ 7.97.2

- ప్రత్యయస్తు పురా వృత్తో వైదేహ్యః సురసన్నిధౌ। శపథస్తు
కృతస్తత్ర తేన వేశ్మ ప్రవేశితా। లోకాపవాదో బలవాన్యేన త్యక్తా
హి మైథిలీ॥ 7.97.3
- సేయం లోకభయాద్బ్రహ్మన్నపాపేత్యభిజానతా। పరిత్యక్తా
మయా సీతా తద్భావనస్తుమర్హతి॥ 7.97.4
- జానామి చేమౌ పుత్రౌ మే యమజాతౌ కుశీలవౌ। శుద్ధాయాం
జగతో మధ్యే మైథిల్యాం ప్రీతిరస్తు మే॥ 7.97.5
- అభిప్రాయం తు విజ్ఞాయ రామస్య సురసత్తమాః। సీతాయాః
శపథే తస్మిన్ మహేన్ద్రాద్యా మహౌజసః॥ 7.97.6
- పితామహం పురస్కృత్య సర్వ ఏవ సమాగతాః॥ 7.97.7
- ఆదిత్యా వసవో రుద్రా హ్యశ్వినౌ సమరుద్ధణాః।
గన్ధర్వాప్సరసశ్చైవ సర్వ ఏవ సమాగతాః॥ 7.97.8

- సాధ్యాశ్చ విశ్వేదేవాశ్చ సర్వే చ పరమర్షయః। నాగాః సుపర్ణాః
సిద్ధాశ్చ తే సర్వే హృష్టమానసాః। సీతాశపథసమ్భ్రాంతాః సర్వ
ఏవ సమాగతాః॥ 7.97.9
- దృష్ట్వా దేవాన్యషీంశ్చైవ రాఘవః పునరబ్రవీత్। ప్రత్యయో మే
నరశ్రేష్ఠో ఋషివాక్యైరకల్మషైః॥ 7.97.10
- శుద్ధాయాం జగతో మధ్యే వైదేహ్యం ప్రీతిరస్తు మే॥ 7.97.11
- తతో వాయుః శుభః పుణ్యో దివ్యగన్ధో మనోరమః। తజ్జనౌఘం
సురశ్రేష్ఠో హ్లాదయామాస సర్వతః॥ 7.97.12
- తదద్భుతమివాచిన్త్యం నిరైక్షన్త సమాగతాః। మానవాః
సర్వరాష్ట్రభ్యః పూర్వం కృతయుగే యథా॥ 7.97.13
- సర్వాన్సమాగతాన్దృష్ట్వా సీతా కాషాయవాసినీ।
అబ్రవీత్ప్రాజ్ఞలిర్వాక్యమథోదృష్టిరవాఙ్ముఖీ॥ 7.97.14
- యథా హం రాఘవాదన్యం మనసాపి న చిన్తయే। తథా మే
మాధవీ దేవీ వివరం దాతుమర్హతి॥ 7.97.15

- మనసా కర్మణా వాచా యథా రామం సమర్చయే| తథా మే
మాధవీ దేవీ వివరం దాతుమర్హతి|| 7.97.16
- యథైతత్సత్యముక్తం మే వేద్మి రామాత్పరం న చ| తథా మే
మాధవీ దేవీ వివరం దాతుమర్హతి|| 7.97.17
- తథా శపన్త్యాం వైదేహ్యం ప్రాదురాసీత్తదద్భుతమ్|
భూతలాదుత్థితం దివ్యం సింహాసనమనుత్తమమ్|| 7.97.18
- ధ్రియమాణం శిరోభిస్తు నాగైరమితవిక్రమైః| దివ్యం దివ్యేన
వపుషా దివ్యరత్నవిభూషితైః|| 7.97.19
- తస్మింస్తు ధరణీ దేవీ బాహుభ్యాం గృహ్య మైథిలీమ్|
స్వాగతేనాభినన్యైనామాసనే చోపవేశయత్|| 7.97.20
- తామాసనగతాం దృష్ట్వా ప్రవిశంతిం రసాతలమ్|
పుష్పవృష్టిరవిచ్ఛిన్నా దివ్యా సీతామవాకిరత్|| 7.97.21
- సాధుకారశ్చ సుమహాన్దేవానాం సహసోత్థితః| సాధు సాధ్వితీ
వై సీతే యస్యాస్తే శీలమీదృశమ్|| 7.97.22

- ఏవం బహువిధా వాచో హ్యన్తరిక్షగతాః సురాః।
వ్యాజహ్రుర్హృష్టమనసో దృష్ట్వా సీతాప్రవేశనమ్॥ 7.97.23
- యజ్ఞవాటగతాశ్చాపి మునయః సర్వ ఏవ తే। రాజానశ్చ
నరవ్యాఘ్రా విస్మయాన్నోపరేమిరే॥ 7.97.24
- అన్తరిక్షే చ భూమౌ చ సర్వే స్థావరజఙ్గమాః। దానవాశ్చ
మహాకాయాః పాతాలే పన్నగాధిపాః॥ 7.97.25
- కేచిద్వినేదుః సంహృష్టాః కేచిద్ధ్యానపరాయణాః। కేచిద్రామం
నిరీక్షంతే కేచిత్ప్రీతామచేతనాః॥ 7.97.26
- సీతాప్రవేశనం దృష్ట్వా తేషామాసీత్సమాగమః।
తన్ముహూర్తమివాత్యర్థం సమం సమ్మోహితం జగత్॥
7.97.27

సర్గ 98

- రసాతలం ప్రవిష్టాయాం వైదేహ్యం సర్వవానరాః। చుక్రుశుః
సాధు సాధ్వీతి మునయో రామసన్నిధౌ॥ 7.98.1

- దణ్డకాష్టమవష్టభ్య బాష్పవ్యాకులితేక్షణః। అవాక్చిరా దీనమనా
రామో హ్యోసీత్సుదుఃఖితః॥ 7.98.2
- స రుదిత్వా చిరం కాలం బహుశో బాష్పముత్సృజన్।
క్రోధశోకసమావిష్టో రామో వచనమబ్రవీత్॥ 7.98.3
- అభూతపూర్వం శోకం మే మనః స్ప్రష్టుమివేచ్ఛతి। పశ్యతో మే
యథా నష్టో సీతా శ్రీరివ రూపిణీ॥ 7.98.4
- సా దర్శనం పురా సీతా లజ్కాపారే మహోదధేః। తతశ్చాపి
మయానీతా కిం పునర్వసుధాతలాత్॥ 7.98.5
- వసుధే దేవి భవతి సీతా నిర్యాత్యతాం మమ। దర్శయిష్యామి
వా రోషం యథా మామవగచ్ఛసి॥ 7.98.6
- కామం శ్వశూర్మమైవ త్వం త్వత్సకాశాద్ధి మైథిలీ। కర్షతా
హలహస్తేన జనకేనోద్ధతా పురా॥ 7.98.7
- తస్మాన్నిర్యాత్యతాం సీతా వివరం వా ప్రయచ్ఛ మే। పాతాలే
నాకప్పష్టే వా వసేయం సహితస్తయా॥ 7.98.8

- ఆనయ త్వం హి తాం సీతాం మత్తో హం మైథిలీకృతే| న మే
దాస్యసి చేత్సీతాం యథారూపాం మహీతలే|| 7.98.9
- సపర్వతవనాం కృత్స్నాం విధమిష్యామి తే స్థితమ్|
నాశయిష్యామ్యహం భూమిం సర్వమాపో భవత్స్విహ||
7.98.10
- ఏవం బ్రువాణే కాకుత్స్థే క్రోధశోకసమన్వితే| బ్రహ్మ సురగణైః
సార్థమువాచ రఘునందనమ్|| 7.98.11
- రామ రామ న సంతాపం కర్తుమర్హసి సువ్రతా స్మర త్వం
పూర్వకం భావం మస్త్రం చామిత్రకర్శన|| 7.98.12
- న ఖలు త్వాం మహాబాహో స్మారయేయమనుత్తమమ్| ఇమం
ముహూర్తం దుర్ధర్ష స్మర త్వం జన్మ వైష్ణవమ్|| 7.98.13
- సీతా హి విమలా సాధ్వీ తవ పూర్వపరాయణా| నాగలోకం
సుఖం ప్రాయాత్త్వదాశ్రయతపోబలాత్|| 7.98.14

- స్వర్గే తే సజ్జమో భూయో భవిష్యతి న సంశయః॥ అస్యాస్తు
పరిషన్మధ్యే యద్భవీమి నిబోధ తత్॥ 7.98.15
- ఏతదేవ హి కావ్యం తే కావ్యానాముత్తమం శ్రుతమ్॥ సర్వం
విస్తరతో రామ వ్యాఖ్యాస్యతి న సంశయః॥ 7.98.16
- జన్మప్రభృతి తే వీర సుఖదుఃఖోపసేవనమ్॥ భవిష్యదుత్తరం
చేహ సర్వం వాత్మీకినా కృతమ్॥ 7.98.17
- ఆదికావ్యమిదం రామ త్వయి సర్వం ప్రతిష్ఠితమ్॥ నహ్యన్యో
ర్హతి కావ్యానాం యశోభాగ్రాఘవాద్యతే॥ 7.98.18
- శ్రుతం తే పూర్వమేతద్ధి మయా సర్వం సురైః సహ॥
దివ్యమద్భుతరూపం చ సత్యవాక్యమనావృతమ్॥ 7.98.19
- స త్వం పురుషశార్దూల ధర్మేణ సుసమాహితః॥ శేషం భవిష్యం
కాకుత్స్థ కావ్యం రామాయణం శృణు॥ 7.98.20
- ఉత్తరం నామ కావ్యస్య శేషమత్ర మహాయశః॥ తచ్ఛృణుష్వ
మహాతేజ ఋషిభిః సార్థముత్తమమ్॥ 7.98.21

- న ఖల్వన్యేన కాకుత్స్థ శ్రోతవ్యమిదముత్తమమ్| పరమమ్
ఋషిణా వీర త్వయైవ రఘునన్దన|| 7.98.22
- ఏతావదుక్త్వా వచనం బ్రహ్మ త్రిభువనేశ్వరః| జగామ త్రిదివం
దేవో దేవైః సహ సబాన్ధవైః|| 7.98.23
- యే చ తత్ర మహాత్మాన ఋషయో బ్రాహ్మలౌకికాః| బ్రహ్మణా
సమనుజ్ఞాతా న్యవర్తంత మహౌజసః| ఉత్తరం శ్రోతుమనసో
భవిష్యం యచ్చ రాఘవే|| 7.98.24
- తతో రామః శుభాం వాణీం దేవదేవస్య భాషితామ్| శ్రుత్వా
పరమతేజస్వీ వాల్మీకిమిదమబ్రవీత్|| 7.98.25
- భగవన్ శ్రోతుమనస ఋషయో బ్రాహ్మలౌకికాః|
భవిష్యదుత్తరం యన్మే శ్వోభూతే సమృవర్తతామ్|| 7.98.26
- ఏవం వినిశ్చయం కృత్వా సమృగృహ్య కుశీలవౌ| తం జనౌఘం
విసృజ్యాథ పర్ణశాలాముపాగమత్| తామేవ శోచతః సీతాం సా
వ్యతీయాయ శర్వరీ|| 7.98.27

సర్గః 99

- రజన్యాం తు ప్రభాతాయాం సమానీయ మహామునీన్|
గీయతామవిశజ్కాభ్యాం రామః పుత్రావువాచ హ॥ 7.99.1
- తతః సముపవిష్టేషు బ్రహ్మర్షిషు మహాత్మసు| భవిష్యదుత్తరం
కావ్యం జగతుస్తౌ కుశీలవౌ॥ 7.99.2
- ప్రవిష్టాయాం తు సీతాయాం భూతలం సత్యసమ్పదా|
తస్యావసానే యజ్ఞస్య రామః పరమదుర్మనాః॥ 7.99.3
- అపశ్యమానో వైదేహీం మేనే శూన్యమిదం జగత్| శోకేన
పరమాయస్తో న శాంతిం మనసా గమత్॥ 7.99.4
- విస్మజ్య పార్థివాన్సర్వాన్సక్షవానరరాక్షసాన్| జనౌఘం
విప్రముఖ్యానాం విత్తపూర్వం విస్మజ్య చ॥ 7.99.5
- ఏవం సమాప్య యజ్ఞం తు విధివత్స తు రాఘవః| తతో విస్మజ్య
తాన్సర్వానామో రాజీవలోచనః॥ 7.99.6

- హృది కృత్వా తదా సీతామయోధ్యాం ప్రవివేశ హా ఇష్టయజ్ఞో
నరపతిః పుత్రద్వయసమన్వితః॥ 7.99.7
- న సీతాయాః పరాం భార్యాం వప్రే స రఘునన్దనః॥ యజ్ఞే యజ్ఞే
చ పత్న్యర్థం జానకీ కాశ్చనీ భవత్॥ 7.99.8
- దశవర్షసహస్రాణి వాజిమేఘానథాకరోత్॥
వాజపేయాన్దశగుణాన్స్తథా బహుసువర్ణకాన్॥ 7.99.9
- అగ్నిష్టోమాతిరాత్రాభ్యాం గోసవైశ్చ మహాధనైః॥ ఈజే
క్రతుభిరన్యైశ్చ స శ్రీమానాప్తదక్షిణైః॥ 7.99.10
- ఏవం స కాలః సుమహానాజ్యస్థస్య మహాత్మనః॥ ధర్మే
ప్రయతమానస్య వ్యతీయాద్రాఘవస్య తు॥ 7.99.11
- అనురజ్ఞాన్తి రాజానమహన్యహని రాఘవమ్॥
ఋక్షవానరరక్షాన్సి స్థితా రామస్య శాసనే॥ 7.99.12
- కాలే వర్షతి పర్జన్యః సుభిక్షం విమలా దిశః॥ హృష్టపుష్టజనాకీర్ణం
పురం జనపదాస్తథా॥ 7.99.13

- నాకాలే మ్రియతే కశ్చిన్న వ్యాధిః ప్రాణినాం తథా నానర్థో
విద్యతే కశ్చిద్రామే రాజ్యం ప్రశాసతి॥ 7.99.14
- అథ దీర్ఘస్య కాలస్య రామమాతా యశస్వినీ పుత్రపౌత్రైః
పరివృతా కాలధర్మముపాగమత్॥ 7.99.15
- అన్వియాయ సుమిత్రా చ కైకేయీ చ యశస్వినీ ధర్మం
కృత్వా బహువిధం త్రిదివే పర్యవస్థితా॥ 7.99.16
- సర్వాః ప్రముదితాః స్వర్గే రాజ్ఞా దశరథేన చ సమాగతా
మహాభాగాః సర్వధర్మం చ లేభిరే॥ 7.99.17
- తాసాం రామో మహాదానం కాలే కాలే ప్రయచ్ఛతి
మాతణామవిశేషేణ బ్రాహ్మణేషు తపస్విషు॥ 7.99.18
- పిత్ర్యాణి బ్రహ్మరత్నాని యజ్ఞాన్పరమదుస్తరాన్ చకార రామో
ధర్మాత్మా పితన్దేవాన్వివర్ధయన్॥ 7.99.19
- ఏవం వర్షసహస్రాణి బహూన్యథ యయుః సుఖమ్
యజ్ఞైర్బహువిధం ధర్మం వర్ధయానస్య సర్వదా॥ 7.99.20

సర్గః 100

- కస్యచిత్త్వథ కాలస్య యుధాజితేకయో నృపః। స్వగురుం
ప్రేషయామాస రాఘవాయ మహాత్మనే। గార్గ్యమజ్గిరసః పుత్రం
బ్రహ్మర్షిమమితప్రభమ్॥ 7.100.1
- దశ చాశ్వసహస్రాణి ప్రీతిదానమనుత్తమమ్॥ 7.100.2
- కమ్బలాని చ రత్నాని చిత్రవస్త్రమథోత్తమమ్। రామాయ ప్రదదౌ
రాజా శుభాన్యాభరణాని చ॥ 7.100.3
- శ్రుత్వా తు రాఘవో ధీమాన్మహర్షిం గార్గ్యమాగతమ్।
మాతులస్యాశ్వపతినః ప్రహితం తన్మహాధనమ్॥ 7.100.4
- ప్రత్యుద్గమ్య చ కాకుత్స్థః క్రోశమాత్రం సహానుజః। గార్గ్యం
సమ్పూజయామాస యథా శక్రో బృహస్పతిమ్॥ 7.100.5
- తథా సమ్పూజ్య తమృషిం తద్ధనం ప్రతిగృహ్య చ। పృష్ట్యా
ప్రతిపదం సర్వం కుశలం మాతులస్య చ। ఉపవిష్టం
మహాభాగం రామః ప్రష్టం ప్రచక్రమే॥ 7.100.6

- కిమాహ మాతులో వాక్యం యదర్థం భగవానిహ| ప్రాప్తో
వాక్యవిదాం శ్రేష్ఠః సాక్షాదివ బృహస్పతిః॥ 7.100.7
- రామస్య భాషితం శ్రుత్వా మహర్షిః కార్యవిస్తరమ్|
వక్తమద్భుతసంజ్ఞాశం రాఘవాయోపచక్రమే॥ 7.100.8
- మాతులస్తే మహాబాహో వాక్యమాహ నరర్షభః|
యుధాజిత్ప్రీతిసంయుక్తం శ్రూయతాం యది రోచతే॥
7.100.9
- అయం గన్ధర్వవిషయః ఫలమూలోపశోభితః| సిన్ధోరుభయతః
పార్శ్వే దేశః పరమశోభనః॥ 7.100.10
- తం చ రక్షన్తి గన్ధర్వాః సాయుధా యుద్ధకోవిదాః| శైలూషస్య
సుతా వీర త్రికోట్యో వై మహాబలాః॥ 7.100.11
- తాన్వినిర్జిత్య కాకుత్స్థ గన్ధర్వనగరం శుభమ్| నివేశయ
మహాబోహో స్వే పురే సుసమాహితే॥ 7.100.12

- అన్యస్య న గతిస్తత్ర దేశః పరమశోభనః। రోచతాం తే
మహాబాహో నాహం త్వామహితం వదే॥ 7.100.13
- తచ్చుత్వా రాఘవః ప్రీతో మహర్షేర్మాతులస్య చ। ఉవాచ
బాధమిత్యేవ భరతం చాన్వవైక్షత॥ 7.100.14
- సో బ్రవీద్రాఘవః ప్రీతః సాశ్చలిప్రగ్రహో ద్విజమ్। ఇమౌ
కుమారౌ తం దేశం బ్రహ్మర్షే విచరిష్యతః॥ 7.100.15
- భరతస్యాత్మజౌ వీరౌ తక్షః పుష్కల ఏవ చ। మాతులేన
సుగుప్తౌ తు ధర్మేణ సుసమాహితౌ॥ 7.100.16
- భరతం చాగ్రతః కృత్వా కుమారౌ సబలానుగౌ। నిహత్య
గన్ధర్వసుతాన్వే పురే విభజిష్యతః॥ 7.100.17
- నివేశ్య తే పురవరే ఆత్మజౌ సన్నివేశ్య చ। ఆగమిష్యతి మే
భూయః సకాశమతిధార్మికః॥ 7.100.18

- బ్రహ్మర్షిమేవముక్త్వా తు భరతం సబలానుగమ్|
ఆజ్ఞాపయామాస తదా కుమారౌ చాభ్యషేచయత్||

7.100.19

- నక్షత్రేణ చ సౌమ్యేన పురస్కృత్యాజ్ఞిరస్సుతమ్| భరతః సహ
సైన్యేన కుమారాభ్యాం వినిర్యయౌ|| 7.100.20

- సౌ సేనా శక్రయుక్తేవ నగరాన్నిర్యయావథ| రాఘవానుగతా
దూరం దురాధర్షా సురైరపి|| 7.100.21

- మాంసాదాని చ సత్త్వాని రక్షాంసి సుమహాన్తి చ| అనుజగ్ముర్హి
భరతం రుధిరస్య పిపాసయా|| 7.100.22

- భూతగ్రామాశ్చ బహవో మాంసభక్షాః సుదారుణాః|
గన్ధర్వపుత్రమాంసాని భోక్తుకామాః సహస్రశః|| 7.100.23

- సింహవ్యాఘ్రవరాహాణాం ఖేచరాణాం చ పక్షిణామ్| బహూని
వై సహస్రాణి సేనాయా యయురగ్రతః|| 7.100.24

- అధ్యర్థమాసముషితా పథి సేనా నిరామయా।
హృష్టపుష్టజనాకీర్ణా కేకయం సముపాగమత్॥ 7.100.25

సర్గః 101

- శ్రుత్వా సేనాపతిం ప్రాప్తం భరతం కేకయాధిపః।
యుధాజిద్గార్హ్యసహితం పరాం ప్రీతిముపాగమత్॥ 7.101.1
- స నిర్యయౌ జనౌఘేన మహతా కేకయాధిపః। త్వరమాణో
భిచక్రామ గన్ధర్వాన్కామరూపిణః॥ 7.101.2
- భరతశ్చ యుధాజిచ్చ సమేతౌ లఘువిక్రమైః। గన్ధర్వనగరం
ప్రాప్తౌ సబలౌ సపదానుగౌ॥ 7.101.3
- శ్రుత్వా తు భరతం ప్రాప్తం గన్ధర్వాస్తే సమాగతాః।
యోద్ధుకామా మహావీర్యా వ్యనదన్ వై సమన్తతః॥ 7.101.4
- తతః సమభవద్యుద్ధం తుములం రోమహర్షణమ్। సప్తరాత్రం
మహాభీమం న చాన్యతరయోర్జయః॥ 7.101.5

- ఖడ్గశక్తిధనుర్ద్రాహో నద్యః శోణితసంస్రవాః| నృకలేవరవాహిన్యః
ప్రవృత్తాః సర్వతోదిశమ్|| 7.101.6
- తతో రామానుజః క్రుద్ధః కాలస్యాస్త్రం సుదారుణమ్| సంవర్తం
నామ భరతో గన్ధర్వేష్వభ్యచోదయత్|| 7.101.7
- తే బద్ధాః కాలపాశేన సంవర్తేన విదారితాః| క్షణేనాభిహతాస్తేన
త్రిసః కోట్యో మహాత్మనామ్|| 7.101.8
- తం ఘాతం ఘోరసజ్కాశం న స్మరన్తి దివౌకసః|
నిమేషాన్తరమాత్రేణ తాదృశానాం మహాత్మనామ్|| 7.101.9
- హతేషు తేషు సర్వేషు భరతః కేకయాసుతః| నివేశయామాస
తదా సమృద్ధే ద్వే పురోత్తమే|| 7.101.10
- తక్షం తక్షశిలాయాం తు పుష్కలం పుష్కలావతే| గన్ధర్వదేశే
రుచిరే గాన్ధారవిషయే చ సః|| 7.101.11
- ధనరత్నౌఘసజ్గీర్ణే కాననైరుపశోభితే| అన్యోన్యసజ్జర్షకృతే
స్పర్థయా గుణవిస్తరైః|| 7.101.12

- ఉభే సురుచిరప్రభ్యే వ్యవహారైరకిల్పిషైః।
ఉద్యానయానసమ్పూర్ణే సువిభక్తాంతరాపణే॥ 7.101.13
- ఉభే పురవరే రమ్యే విస్తరైరుపశోభితే। గృహముఖ్యైః
సురుచిరైర్విమానసమవర్ణిభిః॥ 7.101.14
- శోభితే శోభనీయైశ్చ దేవాయతనవిస్తరైః।
తాలైస్తమాలైస్తిలకైర్వకులైరుపశోభితే॥ 7.101.15
- నివేశ్య పంచభిర్వర్షైర్భరతో రాఘవానుజః।
పునరాయాన్మహాబాహురయోధ్యాం కేకయాసుతః॥
7.101.16
- సో భివాద్య మహాత్మానం సాక్షాద్ధర్మమివాపరమ్। రాఘవం
భరతః శ్రీమాన్బ్రహ్మణమివ వాసవః॥ 7.101.17
- శశంస చ యథావృత్తం గన్ధర్వవధముత్తమమ్। నివేశనం చ
దేశస్య శ్రుత్వా ప్రీతో స్య రాఘవః॥ 7.101.18

సర్గ: 102

- తచ్చుత్వా హర్షమాపేదే రాఘవో భ్రాతృభిః సహా వాక్యం
చాద్భుతసజ్కాశం తదా ప్రోవాచ లక్ష్మణమ్॥ 7.102.1
- ఇమౌ కుమారౌ సౌమిత్రే తవ ధర్మవిశారదౌ అజ్గదశ్చన్త్రకేతుశ్చ
రాజ్యార్థే దృఢవిక్రమౌ॥ 7.102.2
- ఇమౌ రాజ్యే భిషేక్త్యామి దేశః సాధు విధీయతామ్ రమణీయో
హ్యసమ్బాధో రమేతాం యత్ర ధన్వినౌ॥ 7.102.3
- న రాజ్ఞో యత్ర పీడా స్యాన్నాశ్రమాణాం వినాశనమ్ స దేశో
దృశ్యతాం సౌమ్య నాపరాధ్యామహే యథా॥ 7.102.4
- తథోక్తవతి రామే తు భరతః ప్రత్యువాచ హి అయం కారుపథో
దేశో రమణీయో నిరామయః॥ 7.102.5
- నివేశ్యతాం తత్ర పురమజ్గదస్య మహాత్మనః చన్త్రకేతోః
సురుచిరం చన్త్రకాన్తం నిరామయమ్॥ 7.102.6

- తద్వాక్యం భరతేనోక్తం ప్రతిజగ్రాహ రాఘవః తం చ కృత్వా
వశే దేశమజ్గదస్య న్యవేశయత్॥ 7.102.7
- అజ్గదీయా పురీ రమ్యాప్యజ్గదస్య నివేశితా రమణీయా
సుగుప్తా చ రామేణాక్లిష్టకర్మణా॥ 7.102.8
- చన్తకేతోశ్చ మల్లస్య మల్లభూమ్యాం నివేశితా చన్తకాన్తేతి
విఖ్యాతా దివ్యా స్వర్గపురీ యథా॥ 7.102.9
- తతో రామః పరాం ప్రీతిం లక్ష్మణో భరతస్తథా యయుర్యుద్ధే
దురాధర్షా అభిషేకం చ చక్రరే॥ 7.102.10
- అభిషిచ్య కుమారౌ స ప్రస్థాపయతి రాఘవః అజ్గదం
పశ్చిమాం భూమిం చన్తకేతుముదజ్ముఖమ్॥ 7.102.11
- అజ్గదం చాపి సౌమిత్రిర్లక్ష్మణో నుజగామ హా చన్తకేతోస్తు
భరతః పార్ష్ణి గ్రాహో బభూవ హా॥ 7.102.12
- లక్ష్మణస్త్యజ్గదీయాయాం సంవత్సరమథోషితః పుత్రే స్థితే
దురాధర్షే అయోధ్యాం పునరాగమత్॥ 7.102.13

- భరతో పి తథైవోఽప్య సంవత్సరమతో ధికమ్| అయోధ్యాం
పునరాగమ్య రామపాదావృషాస్త సః॥ 7.102.14
- ఉభౌ సౌమిత్రిభరతో రామపాదావనువ్రతో| కాలం గతమపి
స్నేహాన్న జజ్ఞాతే తిధార్మికౌ॥ 7.102.15
- ఏవం వర్షసహస్రాణి దశ తేషాం యయుస్తదా| ధర్మే
ప్రయతమానానాం పౌరకార్యేషు నిత్యదా॥ 7.102.16
- విహృత్య కాలం పరిపూర్ణమానసాః శ్రియా వృతా ధర్మపురే
సుసంస్థితాః| త్రయః సమిద్ధా ఇవ దీప్తతేజసో మహాధ్వరే సాధు
హుతాస్తయో గ్నయః॥ 7.102.17

సర్గః 103

- కస్యచిత్త్వథ కాలస్య రామే ధర్మపరే స్థితే| కాలస్తాపసరూపేణ
రాజద్వారముపాగమత్॥ 7.103.1
- సో బ్రవీల్లక్ష్మణం వాక్యం ధృతిమంతం యశశ్వినమ్| మాం
నివేదయ రామాయ సమృప్తం కార్యగౌరవాత్॥ 7.103.2

- దూతో స్మృతిబలస్యాహం మహర్షేరమితౌజసః। రామం
దిదృక్షురాయాతః కార్యేణ హి మహాబల॥ 7.103.3
- తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా సౌమిత్రిస్త్వరయా నివృతః। న్యవేదయత
రామాయ తాపసం తం సమాగతమ్॥ 7.103.4
- జయస్వ రామ ధర్మేణ ఉభౌ లోకౌ మహాద్యుతే। దూతస్త్వాం
ద్రష్టుమాయాతస్తపసా భాస్కరప్రభః॥ 7.103.5
- తద్వాక్యం లక్ష్మణోన్మోక్తం శ్రుత్వా రామ ఉవాచ హ। ప్రవేశ్యతాం
మునిస్తాత మహౌజాస్తస్య వాక్యధృత్॥ 7.103.6
- సౌమిత్రిస్తు తథేత్యుక్త్వా ప్రావేశయత తం మునిమ్।
జ్వలంతమేవ తేజోభిః ప్రదహంతమివాంశుభిః॥ 7.103.7
- సో భిగమ్య రఘుశ్రేష్ఠం దీప్యపానం స్వతేజసా।
ఋషిర్మధురయా వాచా వర్ధస్వేత్యాహ రాఘవమ్॥ 7.103.8
- తస్మై రామో మహాతేజాః పూజామర్ఘ్యపురోగమామ్। దదౌ
కుశలమవ్యగ్రం ప్రష్టుమేవోపచక్రమే॥ 7.103.9

- పృష్టశ్చ కుశలం తేన రామేణ వదతాం వరః| ఆసనే కాశ్చనే
దివ్యే నిషసాద మహాయశాః|| 7.103.10
- తమువాచ తతో రామః స్వాగతం తే మహామునే| ప్రాపయాస్య
చ వాక్యాని యతో దూతస్త్వమాగతః|| 7.103.11
- చోదితో రాజసింహేన మునిర్వాక్యమభాషత|
ద్వన్వమేతత్ప్రవక్తవ్యం హితం వై యద్యపేక్షసే|| 7.103.12
- యః శృణోతి నిరీక్షేద్వా స వధ్యో భవితా తవ| భవేద్వై
మునిముఖ్యస్య వచనం యద్యపేక్షసే|| 7.103.13
- స తథేతి ప్రతిజ్ఞాయ రామో లక్ష్మణమబ్రవీత్| ద్వారి తిష్ఠ
మహాబాహో ప్రతిహారం విసర్జయ|| 7.103.14
- స మే వధ్యః ఖలు భవేత్ కథాద్వన్వం సమీరితమ్| ఋషేర్మమ
చ సౌమిత్రే పశ్యేద్వా శృణుయాచ్చ యః|| 7.103.15
- తతో నిక్షిప్య కాకుత్స్థో లక్ష్మణం ద్వారి సఙ్గహమ్| తమువాచ
మునే వాక్యం కథయస్వేతి రాఘవః|| 7.103.16

- యత్తే మనీషితం వాక్యం యేన వా సి సమాహితః।
కథయస్వావిశజ్కుస్త్యం మమాపి హృది వర్తతే॥ 7.103.17

సర్గః 104

- శృణు రాజన్మహాసత్త్వ యదర్థమహమాగతః। పితామహేన
దేవేన ప్రేషితో స్మి మహాబల॥ 7.104.1
- తవాహం పూర్వసద్భావే పుత్రః పరపురశ్చయః।
మాయాసమ్భావితో వీర కాళః సర్వసమాహరః॥ 7.104.2
- పితామహశ్చ భగవానాహ లోకపతిః ప్రభుః। సమయస్తే కృతః
సౌమ్య లోకాన్సమ్పురిరక్షితుమ్॥ 7.104.3
- సజ్జీప్య హి పురా లోకాన్మాయయా స్వయమేవ హి। మహార్ణవే
శయానో ప్పుమాం త్వం పూర్వమజీజనః॥ 7.104.4
- భోగవన్తం తతో నాగమనన్తముదకేశయమ్। మాయయా
జనయిత్వా త్వం ద్వౌ చ సత్త్వే మహాబలౌ॥ 7.104.5

- మధుం చ కైటభం చైవ యయోరస్థిచయైర్వృతా ఇయం
పర్వతసమ్బాధా మేదినీ చాభవన్మహీ॥ 7.104.6
- పద్మే దివ్యే ర్కసజ్కాశే నాభ్యాముత్పాద్య మామపి
ప్రాజాపత్యం త్వయా కర్మ మయి సర్వం నివేశితమ్॥
7.104.7
- సో హం సన్న్వస్తభారో హి త్వాముపాసే జగత్పతిమ్ రక్షాం
విధత్స్వ భూతేషు మమ తేజస్కరో భవాన్॥ 7.104.8
- తతస్త్వమపి దుర్ధర్షాత్తస్మాద్భావాత్సనాతనాత్ రక్షార్థం
సర్వభూతానాం విష్ణుత్వముపజగ్మివాన్॥ 7.104.9
- అదిత్యాం వీర్యవాన్పుత్రో భ్రాతణాం వీర్యవర్ధనః సముత్పన్నేషు
కృత్యేషు తేషాం సాహ్యాయ కల్పసే॥ 7.104.10
- స త్వం విత్రాస్యమానాసు ప్రజాసు జగతాం వర రావణస్య
వధాకాఙ్క్షీ మానుషేషు మనో దధాః॥ 7.104.11

- దశ వర్షసహస్రాణి దశ వర్షశతాని చ| కృత్వా వాసస్య నియతిం
స్వయమేవాత్మనా పురా|| 7.104.12
- స త్వం మనోమయః పుత్రః పూర్ణాయుర్మానుషేష్విహ| కాలో
యం తే నరశ్రేష్ఠ సమీపముపవర్తితుమ్|| 7.104.13
- యది భూయో మహారాజ ప్రజా ఇచ్ఛస్యపాసితుమ్| వస వా
వీర భద్రం త ఏవమాహ పితామహః|| 7.104.14
- అథ వా విజిగీషా తే సురలోకాయ రాఘవ| సనాథా విష్ణునా
దేవా భవన్తు విగతజ్వరాః|| 7.104.15
- శ్రుత్వా పితామహేనోక్తం వాక్యం కాలసమీరితమ్| రాఘవః
ప్రహసన్వాక్యం సర్వసంహారమబ్రవీత్|| 7.104.16
- శ్రుత్వా మే దేవదేవస్య వాక్యం పరమమద్భుతమ్| ప్రీతిర్హి
మహతీ జాతా తవాగమనసమ్భవా|| 7.104.17
- త్రయాణామపి లోకానాం కార్యార్థం మమ సమ్భవః| భద్రం తే
స్తు గమిష్యామి యత ఏవాహమాగతః|| 7.104.18

- హద్గతో హ్యసి సమ్మాప్తో న మే తత్ర విచారణా మయా హి
సర్వకృత్యేషు దేవానాం వశవర్తినామ్ సాతవ్యం సర్వసంహార
యథా హ్యహ పితామహః॥ 7.104.19

సర్గః 105

- తథా తయోః సంవదతోర్ద్వర్వాసా భగవాన్యశిః రామస్య
దర్శనాకాఙ్క్షీ రాజద్వారముపాగమత్॥ 7.105.1
- సో భిగమ్య తు సౌమిత్రిమువాచ ఋషిసత్తమః రామం
దర్శయ మే శీఘ్రం పురా మే ర్థో తివర్తతే॥ 7.105.2
- మునేస్తు భాషితం శ్రుత్వా లక్ష్మణః పరవీరహా అభివాద్య
మహాత్మానం వాక్యమేతదువాచ హ॥ 7.105.3
- కిం కార్యం బ్రూహి భగవన్కో వా ర్థః కిం కరోమ్యహమ్ వ్యగ్రో
హి రాఘవో బ్రహ్మన్మహూర్తం ప్రతిపాల్యతామ్॥ 7.105.4
- తచ్ఛ్రుత్వా ఋషిశార్దూలః క్రోధేన కలుషీకృతః ఉవాచ
లక్ష్మణం వాక్యం నిర్దహన్నివ చక్షుషా॥ 7.105.5

- అస్మిన్మణే మాం సౌమిత్రే రామాయ ప్రతివేదయః| అస్మిన్మణే
మాం సౌమిత్రే న నివేదయసే యది॥ 7.105.6
- విషయం త్వాం పురం చైవ శపిష్యే రాఘవం తథా| భరతం
చైవ సౌమిత్రే యుష్మాకం యా చ సంతతిః॥ 7.105.7
- న హి శక్ష్వామ్యహం భూయో మన్యుం ధారయితుం హృది|
తచ్చుత్వా ఘోరసంకృశం వాక్యం తస్య మహాత్మనః|
చింతయామాస మనసా తస్య వాక్యస్య నిశ్చయమ్॥ 7.105.8
- ఏకస్య మరణం మే స్తు మా భూత్సర్వవినాశనమ్| ఇతి బుద్ధ్యా
వినిశ్చిత్య రాఘవాయ న్యవేదయత్॥ 7.105.9
- లక్ష్మణస్య వచః శ్రుత్వా రామః కాలం విస్మయ్య చ| నిస్సృత్య
త్వరితం రాజా అత్రేః పుత్రం దదర్శ హ॥ 7.105.10
- సో భివాద్య మహాత్మానం జ్వలంతమివ తేజసా| కిం కార్యమితి
కాకుత్స్థః కృతాఞ్జలిరభాషత॥ 7.105.11

- తద్వాక్యం రాఘవేణోక్తం శ్రుత్వా మునివరః ప్రభుమ్| ప్రత్యాహ
రామం దుర్వాసాః శ్రూయతాం ధర్మవత్సల|| 7.105.12
- అద్య వర్షసహస్రస్య సమాప్తిస్తపసో మమ| సో హం
భోజనమిచ్ఛామి యథాసిద్ధం తవానఘ|| 7.105.13
- తచ్ఛ్రుత్వా వచనం రాజా రాఘవః ప్రీతమానసః| భోజనం
మునిముఖ్యాయ యథాసిద్ధముపాహరత్|| 7.105.14
- స తు భుక్త్వా మునిశ్రేష్ఠస్తదన్నమమృతోపమమ్| సాధు రామేతి
సమ్భాష్య స్వమాశ్రమముపాగమత్|| 7.105.15
- తస్మిన్ గతే మునివరే స్వాశ్రమం లక్ష్మణాగ్రజః| సంస్మृत్య
కాలవాక్యాని తతో దుఃఖముపాగమత్|| 7.105.16
- దుఃఖేన చ సుసంతప్తః స్మత్వా తద్ఘోరదర్శనమ్| అవాఙ్ముఖో
దీనమనా వ్యాహర్తుం న శశాక హ|| 7.105.17
- తతో బుద్ధ్యా వినిశ్చిత్య కాలవాక్యాని రాఘవః| నైతదస్తీతి
నిశ్చిత్య తూష్ణిమాసీన్మహాయశాః|| 7.105.18

సర్గ: 106

- అవాఙ్ముఖమథో దీనం దృష్ట్వా సోమమివాఘ్నేతమ్| రాఘవం
లక్ష్మణో వాక్యం హృష్టో మధురమబ్రవీత్|| 7.106.1
- న సంతాపం మహాబాహో మదర్థం కర్తుమర్హసి|
పూర్వనిర్మాణబద్ధా హి కాలస్య గతిరీదృశీ|| 7.106.2
- జహి మాం సౌమ్య విస్రబ్ధం ప్రతిజ్ఞాం పరిపాలయ|
హీనప్రతిజ్ఞాః కాకుత్స్థ ప్రయాన్తి నరకం నరాః|| 7.106.3
- యది ప్రీతిర్మహారాజ యద్యనుగ్రాహ్యతా మయి| జహి మాం
నిర్విశజ్కుస్త్యం ధర్మం వర్ధయ రాఘవ|| 7.106.4
- లక్ష్మణేన తథోక్తస్తు రామః ప్రచలితేన్ద్రియః| మన్త్రిణః
సముపాసీయ తథైవ చ పురోధసమ్|| 7.106.5
- అబ్రవీచ్ఛ తదా వృత్తం తేషాం మధ్యే స రాఘవః|
దుర్వాసోభిగమం చైవ ప్రతిజ్ఞాం తాపసస్య చ|| 7.106.6

- తచ్చుత్వా మస్త్రిణః సర్వే సోపాధ్యాయాః సమాసతః వసిష్ఠస్తు
మహాతేజా వాక్యమేతదువాచ హ॥ 7.106.7
- దృష్టమేతన్మహాబాహో క్షయం తే రోమహర్షణమ్। లక్ష్మణేన
వియోగశ్చ తవ రామ మహాయశః॥ 7.106.8
- త్యజైనం బలవాన్కాలో మా ప్రతిజ్ఞాం వృథా కృతాః।
వినష్టాయాం ప్రతిజ్ఞాయాం ధర్మో పి చ లయం వ్రజేత్॥
7.106.9
- తతో ధర్మే వినష్టే తు త్రైలోక్యం సచరాచరమ్। సదేవర్షిగణం
సర్వం వినశ్యేత్తు న సంశయః॥ 7.106.10
- స త్వం పురుషశార్దూల త్రైలోక్యస్యాభిపాలనాత్। లక్ష్మణేన
వినా చాద్య జగత్స్వస్థం కురుష్వ హ॥ 7.106.11
- తేషాం తత్సమవేతానాం వాక్యం ధర్మార్థసంహితమ్। శ్రుత్వా
పరిషదో మధ్యే రామో లక్ష్మణమబ్రవీత్॥ 7.106.12

- విసర్జయే త్వాం సౌమిత్రే మా భూధర్మవిపర్యయః। త్యాగో వధో
వా విహితః సాధూనాం తూభయం సమమ్॥ 7.106.13
- రామేణ భాషితే వాక్యే బాష్పవ్యాకులితేన్ద్రియః। లక్ష్మణస్త్వరితం
ప్రాయాత్స్వగృహం న వివేశ హ॥ 7.106.14
- స గత్వా సరయూతీరముపస్పృశ్య కృతాఞ్జలిః। నిగృహ్య
సర్వప్రోతాంసి నిఃశ్వాసం న ముమోచ హ॥ 7.106.15
- అనిఃశ్వసంతం యుక్తం తం సశక్రాః సాప్సరోగణాః। దేవాః
సర్విగణాః సర్వే పుష్పైరభ్యకిరంస్తదా॥ 7.106.16
- అదృశ్యం సర్వమనుజైః సశరీరం మహాబలమ్। ప్రగృహ్య
లక్ష్మణం శక్రస్త్రిదివం సంవివేశ హ॥ 7.106.17
- తతో విప్లోశ్చతుర్భాగమాగతం సురసత్తమాః। దృష్ట్వా
ప్రముదితాః సర్వే పూజయన్ సమహర్షయః॥ 7.106.18

సర్గ: 107

- విస్సజ్య లక్ష్మణం రామో దుఃఖశోకసమన్వితః పురోధసం
మన్త్రిణశ్చ నైగమాంశ్చేదమబ్రవీత్॥ 7.107.1
- అద్య రాజ్యే భిషేక్ష్వామి భరతం ధర్మవత్సలమ్।
అయోధ్యాయాః పతిం వీరం తతో యాస్యామ్యహం వనమ్॥
7.107.2
- ప్రవేశయత సమ్భారాన్మాభూత్కాలస్య పర్యయః। అద్యైవాహం
గమిష్యామి లక్ష్మణేన గతాం గతిమ్॥ 7.107.3
- తచ్చుత్వా రాఘవేణోక్తం సర్వాః ప్రకృతయో భృశమ్।
మూర్ధభిః ప్రణతా భూమౌ గతసత్త్వా ఇవాభవన్॥ 7.107.4
- భరతశ్చ విసంజ్ఞో భూచ్చుత్వా రామస్య భాషితమ్। రాజ్యం
విగర్హయామాస రాఘవం చేదమబ్రవీత్॥ 7.107.5
- సత్యేనాహం శపే రాజన్స్వర్గలోకే న చైవ హి। న కామయే
యథా రాజ్యం త్వాం వినా రఘునన్దన॥ 7.107.6

- ఇమౌ కుశలవౌ రాజన్వభిషిఇచ్చ నరాధిపః కోసలేషు కుశం
వీరముత్తరేషు తథా లవమ్॥ 7.107.7
- శత్రుఘ్నస్య తు గచ్ఛన్తు దూతాస్త్వరితవిక్రమాః ఇదం
గమనమస్మాకం స్వర్గాయాభ్యాతు మా చిరమ్॥ 7.107.8
- తచ్చుత్వా భరతేనోక్తం దృష్ట్వా చాపి హ్యథోముఖాన్
పౌరాన్దుఃఖేన సంతప్తాన్వసిషో వాక్యమబ్రవీత్॥ 7.107.9
- వత్స రామ ఇమాః పశ్య ధరణీం ప్రకృతీర్గతాః
జ్ఞాత్వేషామీప్సితం కార్యం మా చైషాం విప్రియం కృథాః॥
7.107.10
- వసిష్ఠస్య తు వాక్యేన ఉత్థాప్య ప్రకృతీజనమ్ కిం కరోమీతి
కాకుత్స్థః సర్వా వచనమబ్రవీత్॥ 7.107.11
- తతః సర్వాః ప్రకృతయో రామం వచనమబ్రువన్
గచ్ఛన్తమనుగచ్ఛామో యత్ర రామ గమిష్యసి॥ 7.107.12

- పారేషు యది తే ప్రీతిర్యది స్నేహో హ్యనుత్తమః| సపుత్రదారాః
కాకుత్స్థ సమాగచ్ఛామ సత్పథమ్|| 7.107.13
- తపోవనం వా దుర్గం వా నదీమమ్భోనిధిం తథా| వయం తే
యది న త్యాజ్యాః సర్వాన్నో నయ ఈశ్వర|| 7.107.14
- ఏషా నః పరమా ప్రీతిరేష నః పరమో వరః| హృద్గతా నః సదా
ప్రీతిస్తవానుగమనే నృప|| 7.107.15
- పౌరాణాం దృఢభక్తిం చ బాఢమిత్యేవ సో బ్రవీత్| స్వకృతాంతం
చాన్వవేక్ష్య తస్మిన్నహని రాఘవః|| 7.107.16
- కోసలేషు కుశం వీరముత్తరేషు తథా లవమ్| అభిషిచ్య
మహాత్మానావుభౌ రామః కుశీలవా|| 7.107.17
- అభిషిక్తౌ సుతావజ్ఞే ప్రతిష్ఠాప్య పురే తతః| పరిష్వజ్య
మహాబాహుర్మూర్ఘ్నపాఘ్రాయ చాసక్యత్|| 7.107.18
- రథానాం తు సహస్రాణి నాగానామయుతాని చ|
దశాయుతాని చాశ్వనామేకైకస్య ధనం దదౌ|| 7.107.19

- బహురత్నౌ బహుధనౌ హృష్టపుష్టజనావృతౌ స్వే పురే
ప్రేషయామాస భ్రాతరౌ తు కుశీలవౌ॥ 7.107.20
- అభిషిచ్య సుతౌ వీరౌ ప్రతిష్ఠాప్య పురే తదా
దూతాన్సమ్రేషయామాస శత్రుఘ్నాయ మహాత్మనే॥
7.107.21

సర్గః 108

- తే దూతా రామవాక్యేన చోదితా లఘువిక్రమాః
ప్రజగ్ముర్మధురాం శీఘ్రం చక్రుర్వాసం న చాధ్వని॥ 7.108.1
- తే తు త్రిభిరహోరాత్రైః సమ్రాప్య మధురామథః శత్రుఘ్నాయ
యథాతత్త్వమాచఖ్యుః సర్వమేవ తత్॥ 7.108.2
- లక్ష్మణస్య పరిత్యాగం ప్రతిజ్ఞాం రాఘవస్య చ
పుత్రయోరభిషేకం చ పౌరానుగమనం తథా॥ 7.108.3

- కుశస్య నగరీ రమ్యా విన్ధ్యపర్వతరోధసి। కుశావతీతి నామ్నా సా
కృతా రామేణ ధీమతా। శ్రావస్తీతి పురీ రమ్యా శ్రావితా చ
లవస్య హ॥ 7.108.4
- అయోధ్యాం విజనాం కృత్వా రాఘవో భరతస్తథా। స్వర్గస్య
గమనోద్యోగం కృతవన్తౌ మహారథౌ॥ 7.108.5
- ఏవం సర్వం నివేద్యాశు శత్రుఘ్నాయ మహాత్మనే। విరేముస్తే
తతో దూతాస్త్వర రాజేతి చాబ్రువన్॥ 7.108.6
- తచ్చుత్వా ఘోరసంకృశం కులక్షయముపస్థితమ్। ప్రకృతీస్తు
సమానీయ కాశ్చనం చ పురోధసమ్॥ 7.108.7
- తేషాం సర్వం యథావృత్తమబ్రవీద్రఘనన్దనః। ఆత్మనశ్చ
విపర్యాసం భవిష్యం భ్రాతృభిః సహ॥ 7.108.8
- తతః పుత్రద్వయం వీరః సో భ్యషిశ్చన్నరాధిపః।
సుబాహుర్మధురాం లేభే శత్రుఘాతీ చ వైదిశమ్॥ 7.108.9

- ద్విధా కృత్వా తు తాం సేనాం మాధురీం పుత్రయోర్ద్వయోః।

ధనం చ యుక్తం కృత్వా వై స్థాపయామాస పార్థివః॥

7.108.10

- సుబాహుం మధురాయాం చ వైదేశే శత్రుఘాతినమ్। యయౌ

స్థాప్య తదా యోధ్యాం రథేనైకేన రాఘవః॥ 7.108.11

- స దదర్శ మహాత్మానం జ్వలంతమివ పావకమ్।

సూక్ష్మక్షౌమామ్బరధరం మునిభిః సార్థమక్షయైః॥ 7.108.12

- సో భివాద్య తతో రామం ప్రాశ్నాల్లిః ప్రయతేన్ద్రియః। ఉవాచ

వాక్యం ధర్మజ్ఞం ధర్మమేవానుచింతయన్॥ 7.108.13

- కృత్వాభిషేకం సుతయోర్ద్వయో రాఘవనన్దన। తవానుగమనే

రాజన్ద్రిమాం కృతనిశ్చయమ్॥ 7.108.14

- న చాన్యదపి వక్తవ్యమతో వీర న శాసనమ్।

విలోక్యమానమిచ్ఛామి మద్విధేన విశేషతః॥ 7.108.15

- తస్య తాం బుద్ధిమక్లీబాం విజ్ఞాయ రఘునందనః| బాఢమిత్యేవ
శత్రుఘ్నం రామో వాక్యమువాచ హ॥ 7.108.16
- తస్య వాక్యస్య వాక్యాన్తే వానరాః కామరూపిణః|
ఋక్షరాక్షససజ్ఘాశ్చ సమాపేతురనేకశః॥ 7.108.17
- సుగ్రీవం తే పురస్కృత్య సర్వ ఏవ సమాగతాః| తం రామం
ద్రష్టుమనసః స్వర్గాయాభిముఖం స్థితమ్॥ 7.108.18
- దేవపుత్రా ఋషిసుతా గంధర్వాణాం సుతాస్తథా| రామక్షయం
విదిత్వా తే సర్వ ఏవ సమాగతాః॥ 7.108.19
- తే రామమభివాద్యోచుః సర్వే వానరరాక్షసాః| తవానుగమనే
రాజన్సమ్రాప్తాః కృతనిశ్చయాః॥ 7.108.20
- యది రామ వినాస్మాభిర్గచ్ఛేత్త్వం పురుషోత్తమ|
యమదణ్డమివోద్యమ్య త్వయా స్మ వినిపాతితాః॥ 7.108.21
- తైరేవముక్తః కాకుత్స్థో బాఢమిత్యబ్రవీత్ స్మయన్॥
7.108.22

- ఏతస్మిన్నంతరే రామం సుగ్రీవో పి మహాబలః| ప్రణమ్య
విధివద్వీరం విజ్ఞాపయితుముద్యతః॥ 7.108.23
- అభిషిచ్యాజ్ఞదం వీరమాగతో స్మి నరేశ్వర| తవానుగమనే
రాజన్విద్ధి మాం కృతనిశ్చయమ్॥ 7.108.24
- తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా రామో రమయతాం వరః|
వానరేన్ద్రమథోవాచం మైత్రం తస్యానుచింతయన్॥ 7.108.25
- సఖే శృణుష్వ సుగ్రీవ న త్వయా హం వినాకృతః| గచ్ఛేయం
దేవలోకం వా పరమం వా పదం మహత్॥ 7.108.26
- బిభీషణమథోవాచ రాక్షసేన్ద్రం మహాయశాః| యావత్ప్రజా
ధరిష్యన్తి తావత్త్వం వై బిభీషణ| రాక్షసేన్ద్ర మహావీర్య
లఙ్కాస్థస్త్వం ధరిష్యసి॥ 7.108.27
- యావచ్ఛన్తశ్చ సూర్యశ్చ యావత్తిష్ఠతి మేదినీ| యావచ్ఛ
మత్కథా లోకే తావద్రాజ్యం తవాస్త్విహ॥ 7.108.28

- శాసితస్త్వం సఖిత్యేన కార్యం తే మమ శాసనమ్| ప్రజాః సంరక్ష
ధర్మేణ నోత్తరం వక్తుమర్హసి|| 7.108.29
- కిశ్చాన్యద్వక్తుమిచ్ఛామి రాక్షసేన్త మహామతే|| 7.108.30
- ఆరాధయ జగన్నాథమిక్ష్వాకుకులదైవతమ్|
ఆరాధనీయమనిశం సర్వైరైవైః సవాసవైః|| 7.108.31
- తథేతి ప్రతిజగ్రాహ రామవాక్యం విభీషణః| రాజా
రాక్షసముఖ్యానాం రాఘవాజ్ఞామనుస్మరన్|| 7.108.32
- తమేవముక్త్వా కాకుత్స్థో హనూమన్తమథాబ్రవీత్| జీవితే
కృతబుద్ధిస్త్వం మా ప్రతిజ్ఞాం విలోపయ|| 7.108.33
- మత్కథాః ప్రచరిష్యన్తి యావల్లోకే హరీశ్వర| తావద్రమస్వ
సుప్రీతో మద్వాక్యమనుపాలయన్|| 7.108.34
- ఏవముక్తస్తు హనుమాన్రాఘవేణ మహాత్మనా| వాక్యం
విజ్ఞాపయామాస పరం హర్షమవాప్య చ|| 7.108.35

- యావత్తవ కథా లోకే విచరిష్యతి పావనీ తావత్స్యామి
మేదిన్యాం తవాజ్ఞామనుపాలయన్॥ 7.108.36
- జామ్బవంతం తథోక్త్వా తు వృద్ధం బ్రహ్మసుతం తథా మైన్దం చ
ద్వివిదం చైవ పశ్చ జామ్బవతా సహ యావత్కృత్తిశ్చ
సమ్నాప్తస్తావజ్జీవత సర్వదా॥ 7.108.37
- తానేవముక్త్వా కాకుత్స్థః సర్వాంస్తాన్పక్షవానరాన్ ఉవాచ
బాఢం గచ్ఛధ్వం మయా సార్థం యథేష్పితమ్॥ 7.108.38

సర్గః 109

- ప్రభాతాయాం తు శర్వర్యాం పృథువక్షా మహాయశాః రామః
కమలపత్రాక్షః పురోధసమథాబ్రవీత్॥ 7.109.1
- అగ్నిహోత్రం వ్రజత్వగ్రే దీప్యమానం సహ ద్విజైః
వాజపేయాతపత్రం చ శోభమానం మహాపథే॥ 7.109.2
- తతో వసిష్ఠస్తేజస్వీ సర్వం నిరవశేషతః చకార విధివద్ధర్మం
మహాప్రాస్థానికం విధిమ్॥ 7.109.3

- తతః సూక్ష్మామృతధరో బ్రహ్మమావర్తయన్పరమ్।
కుశాన్ఘహీత్వా పాణిభ్యాం ప్రసజ్య ప్రయయావథ॥ 7.109.4
- అవ్యాహరన్క్వచిత్కించ్చిన్నిశ్చేష్టో నిఃసుఖః పథి నిర్జగామ
గృహోత్తస్మాద్దీప్యమాన ఇవాంశుమాన్॥ 7.109.5
- రామస్య దక్షిణే పార్శ్వే సపద్మా శ్రీరపాశ్రితా సవ్యే తు
హీర్మహాదేవీ వ్యవసాయస్తథాగ్రతః॥ 7.109.6
- శరా నానావిధాశ్చాపి ధనురాయతముత్తమమ్। తథా
యుధాని తే సర్వే యయుః పురుషవిగ్రహాః॥ 7.109.7
- వేదా బ్రాహ్మణరూపేణ గాయత్రీ సర్వరక్షిణీః ఓఙ్కారో థ
వషట్కారః సర్వే రామమనువ్రతాః॥ 7.109.8
- ఋషయశ్చ మహాత్మానః సర్వ ఏవ మహీసురాః।
అన్వగచ్ఛన్మహాత్మానం స్వర్గద్వారమపావృతమ్॥ 7.109.9
- తం యాంతమనుగచ్ఛన్తి హ్యంతఃపురచరాః స్త్రియః।
సవృద్ధబాలదాసీకాః సవర్షవరకింకరాః॥ 7.109.10

- సాంతఃపురశ్చ భరతః శత్రుఘ్నసహితో యయౌ రామం
గతిముపాగమ్య సాగ్నిహోత్రమనువ్రతః॥ 7.109.11
- తే చ సర్వే మహాత్మానః సాగ్నిహోత్రాః సమాగతాః
సపుత్రదారాః కాకుత్స్థ మనుజగుర్మహామతిమ్॥ 7.109.12
- మన్త్రిణో భృత్యవర్గాశ్చ సపుత్రపశుబాన్ధవాః సర్వే సహానుగా
రామమన్వగచ్ఛన్ప్రహృష్టవత్॥ 7.109.13
- తతః సర్వాః ప్రకృతయో హృష్టపుష్టజనావృతాః
గచ్ఛన్తమన్వగఛంతం రాఘవం గుణరఙ్గితాః॥ 7.109.14
- తతః సస్త్రీపుమాంసస్తే సపక్షిపశువాహనాః రాఘవస్యానుగాః
సర్వే హృష్టా విగతకల్మషాః॥ 7.109.15
- స్నాతాః ప్రముదితాః సర్వే హృష్టాః పుష్టాశ్చ వానరాః దృఢం
కిలకిలాశబ్దైః సర్వం రామమనువ్రతమ్॥ 7.109.16
- న తత్ర కశ్చిద్దీనో వా ప్రీడితో వా పి దుఃఖితః హృష్టం
సముదితం సర్వం బభూవ పరమాద్భుతమ్॥ 7.109.17

- ద్రష్టుకామో థ నిర్వాన్తం రామం జానపదో జనః| యః ప్రాప్తః
సో పి దృష్ట్వైవ స్వర్గాయానుగతో ముదా|| 7.109.18
- ఋక్షవానరరక్షాంసి జనాశ్చ పురవాసినః| ఆగచ్ఛన్పరయా
భక్త్యా పృష్ఠతః సుసమాహితాః|| 7.109.19
- యాని భూతాని నగరే పృన్తర్థానగతాని చ| రాఘవం
తాన్యనుయయుః స్వర్గాయ సముపస్థితమ్|| 7.109.20
- యాని పశ్యన్తి కాకుత్స్థం స్థావరాణి చరాణి చ| సర్వాణి
రామగమనే హ్యనుజగ్ముర్హి తాన్యపి|| 7.109.21
- నోచ్ఛ్యసత్తదయోధ్యాయాం సుసూక్ష్మమపి దృశ్యతే|
తిర్యగ్యోనిగతాశ్చాపి సర్వే రామమనువ్రతాః|| 7.109.22

సర్గః 110

- అధ్యర్థయోజనం గత్వా నదీం పశ్చాన్ముఖాశ్రితామ్| సరయాం
పుణ్యసలిలాం దదర్శ రఘునన్దనః|| 7.110.1

- తాం నదీమాకులావర్తాం సర్వత్రానుసరన్నపః॥ ఆగతః సప్రజో
రామస్తం దేశం రఘునన్దనః॥ 7.110.2
- అథ తస్మిన్మహూర్తే తు బ్రహ్మ లోకపితామహః॥ సర్వైః
పరివృతో దేవైర్బుషిభిశ్చ మహాత్మభిః॥ 7.110.3
- ఆయయౌ యత్ర కాకుత్స్థః స్వర్గాయ సముపస్థితః॥
విమానశతకోటీభిర్ద్వివ్యాభిరభిసంవృతః॥ 7.110.4
- దివ్యతేజోవృతం వ్యోమ జ్యోతిర్భూతమనుత్తమమ్॥
స్వయమృభైః స్వతేజోభిః స్వర్గిభిః పుణ్యకర్మభిః॥ 7.110.5
- పుణ్యా వాతా వవృశ్చైవ గన్ధవన్తః సుఖప్రదాః॥ పపాత
పుష్పవృష్టిశ్చ దేవైర్ముక్తా మహౌఘవత్॥ 7.110.6
- తస్మిన్స్తూర్యశతైః కీర్ణే గన్ధర్వాప్సరసఙ్కులే॥ సరయూసలిలం
రామః పద్భ్యాం సముపచక్రమే॥ 7.110.7
- తతః పితామహో వాణీమన్తరిక్షాదభాషత॥ ఆగచ్ఛ విష్ణో భద్రం
తే దిష్ట్వా ప్రాప్తో సి రాఘవ॥ 7.110.8

- భ్రాతృభిః సహ దేవాభైః ప్రవిశస్వ స్వికాం తనుమ్| యామిచ్ఛసి
మహాబాహో తాం తనుం ప్రవిశ స్వికామ్| వైష్ణవీం తాం
మహాతేజస్తద్వాకాశం సనాతనమ్|| 7.110.9
- త్వం హి లోకగతిర్దేవ న త్వాం కేచిత్ప్రజానతే| ఋతే మాయాం
విశాలాక్షీం తవ పూర్వపరిగ్రహామ్| త్వామచిన్త్యం
మహద్భూతమక్షయం సర్వసజ్జహమ్|| 7.110.10
- యామిచ్ఛసి మహాతేజస్తాం తనుం ప్రవిశ స్వయమ్||
7.110.11
- ాం విశాలాక్షీం తవ పూర్వపరిగ్రహామ్| పితామహవచః
శ్రుత్వా వినిశ్చిత్య మహామతిః| వివేశ వైష్ణవం తేజః సశరీరః
సహనుజః|| 7.110.12
- తతో విష్ణుమయం దేవం పూజయన్తి స్మ దేవతాః| సాధ్యా
మరుద్గణాశ్చైవ సేన్త్రాః| సాగ్నిపురోగమాః|| 7.110.13

- యే చ దివ్యా ఋషిగణా గన్ధర్వాప్సరసశ్చ యాః
సుపర్ణనాగయక్షాశ్చ దైత్యదానవరాక్షసాః॥ 7.110.14
- సర్వం పుష్టం ప్రముదితం సుసమ్పూర్ణమనోరథమ్। సాధు
సాధ్వీతి తైర్దేవైస్త్రిదివం గతకల్మషమ్॥ 7.110.15
- అథ విష్ణుర్మహాతేజాః పితామహమువాచ హ। ఏషాం లోకం
జనోఘానాం దాతుమర్హసి సువ్రత॥ 7.110.16
- ఇమే హి సర్వే స్నేహోన్మామనుయాతా యశస్వినః। భక్తా హి
భజితవ్యాశ్చ త్యక్తాత్మానశ్చ మత్కృతే॥ 7.110.17
- తచ్చుత్వా విష్ణువచనం బ్రహ్మ లోకగురుః ప్రభుః।
లోకాన్సాంతానికాన్నామ యాస్యస్త్రీమే సమాగతాః॥ 7.110.18
- యచ్చ తిర్యగ్గతం కిఞ్చిత్త్వామేవమనుచింతయత్।
ప్రాణాంస్త్యక్ష్యతి భక్త్యా వై తత్సంతానే నివత్స్యతి॥ 7.110.19
- సర్వైర్బ్రహ్మగుణైర్భుక్తే బ్రహ్మలోకాదనన్తరే॥ 7.110.20

- వానరాశ్చ స్వికాం యోనిమృక్షాశ్చైవ తథా యయుః॥ యేభ్యో
వినిస్ఫుతాః సర్వే సురేభ్యః సురసమ్భవాః॥ 7.110.21
- తేషు ప్రవివిశే చైవ సుగ్రీవః సూర్యమణ్డలమ్॥ పశ్యతాం
సర్వదేవానాం స్వాన్నితన్వతిపేదిరే॥ 7.110.22
- తథోక్తవతి దేవేశే గోప్రతారముపాగతాః॥ భేజిరే సరయూం
సర్వే హర్షపూర్ణాశ్రువిక్లవాః॥ 7.110.23
- అవగాహ్య జలం యో యః ప్రాణీ హ్యసీత్ ప్రహృష్టవత్॥
మానుషం దేహముత్స్రుజ్య విమానం సో ధ్యరోహత॥
7.110.24
- తిర్యగ్యోనిగతానాం చ శతాని సరయూజలమ్॥ సమ్ప్రాప్య
త్రిదివం జగ్ముః ప్రభాసురవహ్నాంషి చ॥ దివ్యా దివ్యేన వపుషా
దేవా దీప్తా ఇవాభవన్॥ 7.110.25
- గత్వా తు సరయూతోయం స్థావరాణి చరాణి చ॥ ప్రాప్య
తత్తోయవిక్లేదం దేవలోకముపాగమన్॥ 7.110.26

- తస్మిన్నపి సమాపన్నా ఋక్షవానరరాక్షసాః తే పి స్వర్గం
ప్రవివిశుర్దేహాన్నిక్షిప్య చామృసి॥ 7.110.27
- తతః సమాగతాన్సర్వాన్స్థాప్య లోకగురుర్ద్దివి జగామ త్రిదశైః
సార్థం సదా హృష్టైర్ద్దివం మహత్॥ 7.110.28

సర్గః 111

- ఏతావదేతదాఖ్యానం సోత్తరం బ్రహ్మపూజితమ్।
రామాయణమితి ఖ్యాతం ముఖ్యం వాల్మీకీనా కృతమ్॥
7.111.1
- తతః ప్రతిష్ఠితో విష్ణుః స్వర్గలోకే యథా పురమ్। యేన
వ్యాప్తమిదం సర్వం త్రైలోక్యం సచరాచరమ్॥ 7.111.2
- తతో దేవాః సగన్ధర్వాః సిద్ధాశ్చ పరమర్షయః। నిత్యం శృణ్వంతి
సన్తుష్టాః దివ్యం రామాయణం దివి॥ 7.111.3
- ఇదమాఖ్యానమాయుష్యం సౌభాగ్యం పాపనాశనమ్।
రామాయణం వేదసమం శ్రాద్ధేషు శ్రావయేద్బుధః॥ 7.111.4

- అపుత్రో లభతే పుత్రమధనో లభతే ధనమ్| సర్వపాపైః
ప్రముచ్చ్యేత పదమప్యస్య యః పరేత్|| 7.111.5
- పాపాన్యపి చ యః కుర్యాదహన్యహని మానవః| పఠత్యేకమపి
శ్లోకం పాపాత్స పరిముచ్చ్యతే|| 7.111.6
- వాచకాయ చ దాతవ్యం వస్త్రం ధేనుం హిరణ్యకమ్| వాచకే
పరితుష్టే తు తుష్టాః స్యుః సర్వదేవతాః|| 7.111.7
- ఏతదాఖ్యానమాయుష్యం పఠన్రామాయణం నరః|
సపుత్రపాత్రో లోకే స్మిన్నేత్య చేహ మహీయతే|| 7.111.8
- అయోధ్యాపి పురీ రమ్యా శూన్యా వర్షగణాన్బహూన్|
ఋషభం ప్రాప్య రాజానం నివాసముపయాస్యతి|| 7.111.9
- ఏతదాఖ్యానమాయుష్యం సభవిష్యం సహోత్తరమ్|
కృతవాన్ప్రచేతసః పుత్రస్తద్బ్రహ్మోప్యన్వమన్యత|| 7.111.10
- అశ్వమేధసహస్రస్య వాజపేయాయుతస్య చ| లభతే
శ్రావణాదేవ సర్గస్యైకస్య మానవః|| 7.111.11

- ప్రయాగాదీ తీర్థాని గజ్ఞాద్యాః సరితస్తథా।
నైమిశాదీన్యరణ్యాని కురుక్షేత్రాదికాన్యపి గతాని తేన లోకే
స్మిన్యేన రామాయణం శ్రుతమ్॥ 7.111.12
- హేమభారం కురుక్షేత్రే గ్రస్తే భానౌ ప్రయచ్ఛతి యశ్చ
రామాయణం లోకే శృణోతి సదృశావృభౌ॥ 7.111.13
- సమ్యక్చుద్ధాసమాయుక్తః శృణుతే రాఘవీం కథామ్।
సర్వపాపాత్ప్రముచ్యేత విష్ణులోకం స గచ్ఛతి॥ 7.111.14
- ఆదికావ్యమిదం త్వార్షం పురా వాల్మీకినా కృతమ్। యః
శృణోతి సదా భక్త్యా స గచ్ఛేద్వైష్ణవీం తనుమ్॥ 7.111.15
- పుత్రదారాశ్చ వర్ధంతే సమృదః సంతతిస్తథా సత్యమేతద్విదిత్వా
తు శ్రోతవ్యం నియతాత్మభిః॥ 7.111.16
- గాయత్ర్యాశ్చ స్వరూపం తద్రామాయణమనుత్తమమ్॥
7.111.17

- అపుత్రో లభతే పుత్రమధనో లభతే ధనమ్| సర్వపాపైః
ప్రముచ్యేత పదమప్యస్య యః పఠేత్|| 7.111.18
- యః పఠేచ్ఛణుయాన్నిత్యం చరితం రాఘవస్య హ| భక్త్యా
నిష్కల్మషో భూత్వా దీర్ఘమాయురవాప్నుయాత్|| 7.111.19
- చింతయేద్రాఘవం నిత్యం శ్రేయః ప్రాప్తుం య ఇచ్ఛతి|
శ్రావయేదిదమాఖ్యానం బ్రాహ్మణేభ్యో దినే దినే|| 7.111.20
- యస్త్విదం రఘునాథస్య చరితం సకలం పఠేత్| సో సుక్షయే
విష్ణులోకం గచ్ఛత్యేవ న సంశయః|| 7.111.21
- పితా పితామహస్తస్య తథైవ ప్రపితామహః| తత్పితా తత్పితా
చైవ విష్ణుం యాన్తి న సంశయః|| 7.111.22
- చతుర్వర్గప్రదం నిత్యం చరితం రాఘవస్య తు|
తస్మాద్యత్నవతా నిత్యం శ్రోతవ్యం పరమం సదా|| 7.111.23
- శృణ్వనామాయణం భక్త్యా యః పాదం పదమేవ వా| స యాతి
బ్రహ్మణః స్థానం బ్రహ్మణా పూజ్యతే సదా|| 7.111.24

- ఏవమేతత్పురావృత్తమాఖ్యానం భద్రమస్తు వః ప్రవ్యాహరత
విస్రబ్ధం బలం విష్ణోః ప్రవర్ధతామ్॥ 7.111.25.।